

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

На правах рукопису

МАРТИШКО АНДРІЙ ЮРІЙОВИЧ

УДК 351.855

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ОВС ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Науковий керівник

Константінов Сергій Федорович

кандидат юридичних наук, доцент

Київ 2010

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ.....	17
1.1. Поняття та класифікація спортивних заходів.....	17
1.2. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.....	28
1.3. Організація охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.....	45
1.4. Особливості забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів.....	80
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	100
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УЧАСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПРАВОПОРЯДКУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ...	104
2.1. Міжнародний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів...	104
2.2. Організація діяльності поліцейських підрозділів зарубіжних країн по охороні громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.....	115
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	139
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ.....	143
3.1. Українсько-польська співпраця поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського	

футбольного чемпіонату 2012 року.....	143
3.2. Шляхи вдосконалення діяльності ОВС щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів...	162
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	189
ВИСНОВКИ.....	192
ДОДАТКИ.....	198
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	223

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВВ МВС України – Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України;

ВНЗ – Вищий навчальний заклад;

ДЗГ – Департамент зв'язків з громадськістю;

ДСО – Державна служба охорони;

ЗМІ – засоби масової інформації;

ЄС – Європейський Союз;

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення;

МЗС – Міністерство закордонних справ України;

МНС – Міністерство з надзвичайних ситуацій;

НСБ – недержавна система безпеки України;

ООН – організація об'єднаних націй;

УЄФА – Союз європейських футбольних асоціацій;

ФІФА – Всесвітній союз футбольних асоціацій;

ФРН – Федеративна Республіка Німеччина;

РАР – Польське агентство преси.

ВСТУП

Актуальність теми. Питання забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є досить актуальним і важливим для України особливо нині, коли відбуваються значні перетворення у соціально-політичному житті суспільства. Важливою подією є прийняття рішення про проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року на території України. Це дозволить нашій країні зміцнити свій авторитет у світі, однак поряд з цим потребує виконання певних зобов'язань, насамперед, пов'язаних із забезпеченням громадського порядку.

До України та Польщі УЄФА висунуло ряд вимог щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, оновлення технічної бази, які необхідні для проведення спортивних заходів такого рівня. Виконання поставлених завдань вимагає концентрації значних зусиль двох держав, співпраці та партнерства між ними. Тому на ОВС покладається завдання щодо належного забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Євро-2012.

Однією з головних проблем для нашої країни є те, що теперішній стан підготовки до проведення міжнародних спортивних заходів перебуває на недостатньому рівні та не відповідає міжнародним нормам, вимогам УЄФА і сучасним технічним можливостям, а отже, потребує вдосконалення з урахуванням досвіду з проведення таких турнірів в інших європейських країнах.

Вищевикладене свідчить про актуальність та потребу проведення глибоких теоретичних досліджень, наукового узагальнення та систематизації емпіричного матеріалу, оцінення напрямів і тенденцій, що виявляються в сучасних соціально-економічних умовах для отримання цілісного уявлення про адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Слід зазначити, що ця проблема ще не стала предметом комплексних наукових досліджень. Останнім ґрунтовним дослідженням правових основ та організації охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних

заходів є дисертація радянського вченого В. Є. Помаскіна, у 1985 р. за темою: “Адміністративно-правові засоби охорони громадського порядку при проведенні спортивно-видовищних заходів”. Однак соціально-економічні та соціально-політичні перетворення в нашій державі зумовили зміни в нормативно-правовій базі та основних способах забезпечення охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів. Це, передусім, зумовлює потребу проведення якісно нового дослідження адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час спортивних заходів.

Актуальність і важливість дисертації підсилюється також емпіричною базою. Зокрема, проанкетовано 452 працівника ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, з яких близько 80,5 % відповіли, що чинне законодавство, яке регулює порядок організації і проведення спортивних заходів, їх не задовольняє. Приблизно 45,35 % респондентів вважають, що чинне законодавство не забезпечує охорону прав та інтересів громадян під час проведення спортивних заходів. Приблизно 71,24 % респондентів відчують недостатність нормативного та методичного матеріалу для забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів. Приблизно 30,53 % респондентів незадовільно оцінюють рівень взаємодії органів внутрішніх справ з державними і громадськими організаціями щодо охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів.

Теоретичним підґрунтям дисертаційної роботи стали праці таких науковців і фахівців, як: А. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, Є. О. Безсмертний, Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. І. Варенко, А. М. Васильєв, І. І. Веремеєнко, І. П. Голосніченко, С. Т. Гончарук, Є. В. Додін, О. С. Доценко, М. М. Дорогих, М. І. Єропкін, В. Ф. Захаров, Д. П. Калаянов, Р. А. Калюжний, А. П. Ключніченко, Л. В. Коваль, Ю. М. Козлов, А. Т. Козмюк, В. К. Колпаков, Ф. Є. Колонтаєвський, Я. Ю. Кондратьєв, С. Ф. Константинов, О. П. Коренєв, М. В. Корнієнко, Ю. Ф. Кравченко, В. А. Куліков, В. В. Лазарєв,

М. В. Лошицький, Є. М. Моїсєєв, Н. Р. Нижник, В. І. Олефір, В. М. Плішкін, С. Д. Подлінець, Л. Л. Попов, Ю. І. Римаренко, Л. М. Розін, А. В. Серьогін, О. Ф. Скакун, В. Д. Сущенко, Г. А. Туманов, О. І. Ульянов, Ф. Д. Фіночка, В. Н. Хропанюк, В. І. Шаkun, В. В. Черній, О. М. Якуба та ін.

Визнаючи досягнення цих учених, слід відзначити, що дослідження проводились в інших соціально-політичних умовах і не вичерпують усього кола питань, які виникають перед працівниками ОВС. Не знайшли достатнього відображення у наукових працях питання, а саме: поняття та класифікації спортивних заходів; адміністративно-правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; особливостей забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; міжнародного досвіду щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; організації діяльності поліцейських підрозділів зарубіжних країн з охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; українсько-польської співпраці поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 року; шляхи вдосконалення діяльності ОВС щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Тому брак системного та комплексного дослідження правових основ та організації охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів, необхідність впровадження дійових форм його охорони та законодавчого унормування, а також брак належного наукового забезпечення діяльності спеціальних органів виконавчої влади щодо охорони громадського порядку зумовлює актуальність теми дослідження, її теоретичну та практичну важливість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертація виконана на кафедрі адміністративної діяльності Київського

національного університету внутрішніх справ відповідно до тематики Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2010–2014 рр. (затвердженої наказом МВС України від 29 липня 2010 р. № 347, Додаток 10, п.п.2, 6, 22); Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 рр. (затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 р. № 1767); Указу Президента України “Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян” від 18 лютого 2002 р. №143/2002; Концепції адміністративної реформи в Україні; Концепції розвитку органів внутрішніх справ у XXI столітті.

Тема дисертації затверджена рішенням вченої ради Київського національного університету внутрішніх справ від 30 червня 2009 р. (протокол № 13), передбачена щорічними планами проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Київського національного університету внутрішніх справ протягом 2006–2009 рр. та включена до переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (Академія правових наук України 2009 р., п. 688).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є наукове розроблення проблем адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів та формування на цій основі науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення системи охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів міжнародного рівня в сучасних умовах.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- розробити визначення поняття “спортивні заходи” та класифікацію їх видів;
- дослідити зміст та адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів;
- систематизувати суб’єкти охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, їх завдання та компетенцію;

- визначити місце і роль органів внутрішніх справ, громадян та громадськості в загальнодержавній системі охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів;
- проаналізувати організацію охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів;
- з'ясувати особливості забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів;
- висвітлити позитивний міжнародний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів;
- проаналізувати організацію діяльності поліцейських підрозділів зарубіжних країн щодо охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів для подальшого застосування в діяльності української міліції;
- вивчити українсько-польську співпрацю поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 р.;
- з урахуванням міжнародного досвіду та розвитком української правової доктрини сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети та завдань у роботі використано сукупність як загальних, так і спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження, а саме: *компаративістський*, який дозволив урахувати

позитивний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів (підрозділ 2.1); *догматичний* – сприяв виявленню прогалин у нормативно-правових актах, що регулюють діяльність ОВС України щодо охорони громадського порядку та забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів (підрозділи 1.2, 3.2); *соціологічний*, що використовувався під час анкетування 452 працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; *логіко-юридичний* – для аналізу нормативно-правових актів, що регулюють діяльність ОВС щодо охорони громадського порядку та забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1, 3.2); *логіко-граматичний*, який вживався під час визначення деяких понять, зокрема “спортивний захід”, “громадський порядок” тощо (підрозділ 1.2); *системний аналіз*, що використовувався для комплексного розгляду складових предмета дослідження як елементів єдиного цілого (у всіх підрозділах дисертації). Ці та інші методи наукового дослідження використовувались у взаємозв’язку, що сприяло проведенню всебічного аналізу, обґрунтуванню теоретичних висновків та практичних рекомендацій.

Емпіричну базу дослідження становлять Конституція України, чинні законодавчі та інші нормативно-правові акти, що забезпечують функціонування ОВС щодо охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів; нормативні документи міжнародних організацій, законодавчі та інші нормативно-правові акти деяких зарубіжних країн (Австрії, Німеччини, Польщі, Португалії, Швейцарії), досвід яких може бути застосований в Україні під час забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення міжнародних спортивних заходів; результати анкетування 452 працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, стосовно шляхів удосконалення організації та забезпечення охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація

є новим комплексним монографічним науковим дослідженням адміністративно-правових відносин у сфері організації охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів, зокрема під час підготовки до Євро-2012. Конкретний внесок дисертанта в наукове розроблення питань правових основ та організації охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни та мають теоретичне та практичне значення у сфері охорони громадського порядку, зокрема:

у перше:

- запропоновано авторське визначення спортивних заходів, яке розуміють як сукупність дій або явищ соціального життя за участю учасників та глядачів, які здійснюються для задоволення духовних, фізичних та інших потреб, а також є формою реалізації прав і свобод індивідів соціуму;

- запропонована класифікація спортивних заходів залежно від кількості учасників змагань: малочисельні (від 10 до 30 учасників спортивного заходу); середньочисельні (від 50 до 100 учасників спортивного заходу); масові (понад 500 учасників спортивного заходу). За об'єктами проведення спортивних заходів: монооб'єктні (на території одного об'єкта); поліоб'єктні (на території двох і більше об'єктів). За тривалістю проведення спортивних заходів: короткотривалі (від 1 до 3-х діб); тривалі (від 3 до 7-ми діб); довготривалі від (7 до 30-ти діб). За технічними засобами: з використанням технічних засобів (автоспорт, авіамодельний спорт, мотоспорт тощо); без використання технічних засобів (футбол, волейбол, баскетбол тощо);

- внесено пропозиції щодо поліпшення забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів на основі аналізу українсько-польської співпраці поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 року;

- досліджено кожен елемент структури забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів,

зокрема, аналітичну роботу; перевірку узгодження проведення спортивного заходу; уточнення програми, часу, місця і порядку проведення, кількості і складу учасників та глядачів; комісійне обстеження місць проведення заходу; прогнозування, визначення оптимального варіанту забезпечення охорони громадського порядку; рекогносцировка місцевості з усуненням вад виявлених під час її проведення; відпрацювання та уточнення плану охорони громадського порядку; призначення керівника й оперативного штабу; проведення інструктажів, репетицій, тренувань та у разі потреби спеціальних занять; правове, інформаційне, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення; перевірка наявності технічних і спеціальних засобів;

- ґрунтовно проаналізовано міжнародний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, що може бути використаний в Україні стосовно обов'язків, які мають виконувати ті чи інші уповноважені на те суб'єкти, чи встановлення міжнародних стандартів до відповідного спортивного заходу;

- детально досліджено організацію діяльності поліцейських підрозділів зарубіжних країн з охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, у результаті чого обґрунтовано, що для успішного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення аналізованого виду масових заходів необхідна взаємодія органів внутрішніх справ із громадськими організаціями та виконавчою владою через поузгодженість дій та розмежування сфер відповідальності;

- запропоновано науково обґрунтовані шляхи вдосконалення діяльності ОВС щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, які полягають у науково обґрунтованих рекомендаціях стосовно: розроблення регіональних концепцій забезпечення безпеки проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу; належного функціонування системи запобігання та своєчасної локалізації на початкових стадіях конфліктних ситуацій як на спортивному, так і на міжетнічному,

релігійному чи іншому підґрунті; налагодження тісної співпраці та обміну інформацією з сусідніми країнами тощо;

удосконалено:

– етапи забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, а саме виділено: виконавчий та заключний. До виконавчого етапу належать такі елементи: 1) безпосереднє керування задіяним особовим складом; 2) своєчасний збір особового складу до місця несення служби, проведення перевірки екіпіровки, розстановки нарядів на своїх місцях; 3) контроль за дотриманням учасниками спортивного заходу встановлених обмежень; 4) недопущення порушень громадського порядку; 5) у разі потреби зміна маршрутів руху транспорту, перенесення зупинок комунального транспорту; 6) заборона роботи окремих закладів торгівлі та продажу спиртних напоїв. До заключного – забезпечення безперешкодного, планомірного виходу учасників заходу за межі його проведення, згортання сил і засобів; зняття раніше введених обмежень; підбиття підсумків;

– перелік основних чинників, що впливають на складність оперативної обстановки під час проведення спортивних заходів та її інтегральне оцінення, зокрема: втрата місцевими органами самоврядування, контролю над ситуацією; чисельність та характер поведінки людей у натовпі, а також чисельність підбурювачів у натовпі; наявність антагоністичних груп та їх лідерів у натовпі; наявність людей у стані алкогольного, наркотичного сп'яніння тощо; наявність соціальної напруженості в регіоні, в якому проводиться спортивний захід; метеорологічні умови; можливість участі у спортивних заходах людей, які не проживають у такій місцевості тощо;

– критерії відмежування організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів від їх забезпечення здійснюється за цілями, змістом, завданнями тощо;

– визначено функції організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів: встановлення об'єктивно необхідних і науково обґрунтованих цілей і завдань міліції щодо охорони громадського порядку;

розроблення й удосконалення структури апаратів і підрозділів, які виконують функції з охорони громадського порядку, визначення їх функціональних обов'язків тощо;

– встановлено фактори впливу на забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, до яких належать: особливості розташування спортивної споруди та інших об'єктів проведення спортивних заходів; характер заходу; динаміка та різка зміна подій, що відбуваються; швидка зміна оперативної обстановки; потреба призупинити роботу деяких підприємств або змінити рух міського транспорту на час проведення спортивного заходу; скупчення значної кількості людей на обмеженій території; обов'язкове врахування погодних умов на момент проведення спортивного заходу, специфічний контингент присутніх осіб, тобто агресивно налаштовані угруповання вболівальників, особи у нетверезому стані та ін.;

отримали подальшого розвитку:

– характеристика змісту організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, для здійснення правоохоронними органами, іншими державними і громадськими організаціями функцій, спрямованих на забезпечення їх поузгодженої й ефективної діяльності щодо охорони та захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, інтересів суспільства від злочинних та інших протиправних посягань;

– прогнозування при створенні передумов для вибору правильних шляхів діяльності з охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів;

– розрахунки визначення чисельності особового складу для охорони громадського порядку та співвідношення кількості працівників ОВС до інших служб, яких потрібно залучати до несення служби з охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів залежно від їх класифікації; початок й закінчення матчу; інформація про очікувану чисельність глядачів; стану оперативної обстановки, що складається на день проведення футбольного

матчу; обсягів поставлених завдань із забезпечення охорони громадського порядку та безпеки тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції використовуються:

– у навчальному процесі – під час викладання навчальної дисципліни “Адміністративне право України”, “Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ”, а також під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій та розділів підручників для студентів вищих навчальних закладів (Акт впровадження наукових розробок у навчальний процес Київського національного університету внутрішніх справ від 19 квітня 2010 р.);

– у правозастосовній діяльності, в системі занять зі службової підготовки працівників органів внутрішніх справ (Акт впровадження наукових розробок у практичну діяльність УМВС України в Кіровоградській області від 10 березня 2010 р.).

Результати проведеного дослідження також можуть бути використані в науково-дослідній роботі для подальшого дослідження теоретичних проблем, пов’язаних з адміністративно-правовим забезпеченням охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів тощо.

Апробація результатів дисертації. Результати проведеного дослідження обговорювались на засіданнях кафедри адміністративної діяльності Київського національного університету внутрішніх справ. Підсумки дослідження проблеми, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки були оприлюднені на міжнародних, наукових та науково-практичних конференціях, зокрема: 1) *Міжвузівській науково-теоретичній конференції* Київського національного університету внутрішніх справ “Нові підходи до державотворення в умовах європейської інтеграції (м. Київ, 4 червня 2009 р. (пам’яті професора Ю. І. Римаренка)”); 2) *Міжнародній науково-практичній конференції* Львівського національного університету внутрішніх справ “Запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням в умовах проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу” (м. Львів, 20

листопада 2009 р.); 3) *Міжнародній конференції* Державного науково-дослідного інституту МВС України, Управління моніторингу дотримування прав людини в діяльності ОВС Апарату МВС України, Київського регіонального центру Академії правових наук, Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда-Україна” “Забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів внутрішніх справ України за сучасних умов” (м. Київ, 4 грудня 2009 р.).

Публікації. Основні положення дослідження відображено в семи наукових роботах, чотири з яких опубліковані у фахових виданнях, затверджених ВАК України, три – у збірниках тез науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, семи додатків і списку використаних джерел (232 найменування). Повний обсяг дисертації становить 248 сторінок, з них загальний обсяг тексту – 197 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

1.1. Поняття та класифікація спортивних заходів

Питання забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення спортивних заходів є досить актуальним для України особливо нині з прийняттям рішення про проведення фінальної частини футбольного турніру Європи 2012 р. на території України та Польщі.

Для належного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів необхідно їх класифікувати. На сьогоднішній день, на жаль, в літературі не приділяється належної уваги різним видам спортивних заходів та їх впливу на охорону громадського порядку.

У своєму дисертаційному дослідженні на тему: “Адміністративно-правові засоби охорони громадського порядку при проведенні спортивно-видовищних заходів” у 1985 р. В. Є. Помаскін першим здійснив комплексне дослідження класифікації спортивних заходів. Він визначає, що спортивно-видовищні заходи є однією з масових форм дозвілля населення, що організовуються компетентними державними і громадськими організаціями. Заходи є дієвим засобом комуністичного виховання громадян і задоволення потреби особи в залученні до досягнень спорту, які реалізуються шляхом планового проведення на спортивних спорудах змагань за різними видами спорту у присутності глядачів [144, с. 8].

Спортивні заходи є одним із видів масових заходів. Так, відповідно, враховуючи визначення, яке пропонують стосовно масових заходів такі вчені,

як В. Д. Сущенко, В. І. Олефір, С. Ф. Константинов та ін. можна сформулювати поняття спортивних заходів. Так, спортивні заходи – це сукупність дій або явищ соціального життя за участю учасників та глядачів, які здійснюються з метою задоволення духовних, фізичних та інших потреб а також є формою реалізації прав і свобод індивідів соціуму.

Класифікація спортивних заходів дасть можливість компетентним органам однозначно підходити до організації та забезпечення громадського порядку та безпеки під час одного з видів спортивного заходу. Їх можна класифікувати від: ступеня значимості, змісту, ступеня ризику, від місця проведення, рангу, фінансування тощо.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів” від 18 грудня 1998 р. № 2025 спортивні заходи за своїм значенням поділяються на міжнародні, державні та регіональні.

До міжнародних заходів належать міжнародні спортивні змагання (чемпіонати, першості та кубки світу, Європи, інші офіційні міжнародні змагання), а також міжнародні показові виступи, фестивалі, конкурси тощо.

Спортивні змагання – це основна форма функціонування та вияву спорту, що організовуються за відповідними правилами з метою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей в різних видах спорту, з офіційним визначенням переможців змагань. Умови та порядок проведення змагань встановлюються їх організаторами, якщо інше не передбачено актами законодавства або відповідними міжнародними правилами [196].

Контроль за дотриманням правил спортивних змагань, що містять вимоги до учасників змагань, умов і порядку визначення їх переможців, а також фіксування результатів здійснюють спортивні судді, якими можуть бути лише особи, котрі пройшли спеціальну підготовку та атестовані у встановленому порядку.

Міжнародні змагання – змагання, які проводяться за участю двох і більше країн [142].

Чемпіонат – офіційне змагання серед найсильніших спортсменів, команд за віковими, територіальними або відомчими ознаками, яке проводиться лише один раз на рік за кожною окремою ознакою [142].

Першість – змагання за перше місце з якого-небудь виду спорту.

Стан забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів міжнародного характеру в Україні, безпосередньо, залежить від умілої, чітко організованої та спланованої роботи органів державної влади, правоохоронних структур та залучених футбольними клубами до охорони громадського порядку на стадіонах громадян.

Специфіка виконання завдань міліцією під час проведення міжнародних спортивних заходів полягає у тому, що учасниками таких заходів є значна кількість іноземців та осіб без громадянства. Так, передбачається, що матчі фінальної частини чемпіонату, які проведуться в Україні, відвідають понад 600 тис. уболівальників з різних країн світу та подивляться у прямій телетрансляції 8 млрд глядачів. Таким чином, вжиття відповідних заходів, пов'язаних з забезпеченням дотримання цими суб'єктами правил перебування в Україні громадського порядку та безпеки є однією з основних функцій міліції.

Ефективність діяльності органів внутрішніх справ і інших державних органів багато в чому визначається рівнем планування і здійснення комплексних заходів щодо забезпечення перебування іноземців на території України.

До державних заходів належать спортивні змагання (чемпіонати, першості, кубки країни, всеукраїнські спортивні змагання), інші заходи (всеукраїнські фестивалі, конкурси, конгреси), що проводяться за рішенням центральних органів виконавчої влади.

Тобто, державні спортивні заходи – заходи, що проводяться за ініціативою державних органів (або під їх патронатом), спортивних федерацій,

фізкультурно-спортивних товариств за рахунок або з частковим фінансуванням відповідних бюджетів, а також міжнародні спортивні змагання.

Розіграш Кубка – спортивне змагання за участю спортсменів, команд, що проводиться, як правило, у декілька етапів [142].

До регіональних заходів належать спортивні змагання (чемпіонати, першості, кубки) та інші заходи (фестивалі, конкурси), що проводяться за рішенням місцевих держадміністрацій або органів місцевого самоврядування [186].

Командні змагання з виду спорту – змагання, у яких беруть участь два і більше спортсменів (команди, групи, екіпажі, пари тощо), результати яких визначають команду-переможницю [142].

Зональні змагання – змагання, що проводяться за участю спортсменів не менше двох областей, але не більше десяти та є відбірковими до чемпіонатів та Кубків країни [142].

Офіційні змагання – спортивні змагання, що внесені до календарного плану спортивних змагань центрального органу виконавчої влади з фізичної культури і спорту, структурних підрозділів з фізичної культури і спорту місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, фізкультурно-спортивних товариств [142].

Так, наприклад, у результаті вмілих і злагоджених дій працівників органів та підрозділів внутрішніх справ при забезпеченні охорони громадського порядку під проведення, регіональних спортивних заходів у 2007 р. на території Донецької області в рамках Чемпіонату України, розіграшу Кубка України з футболу, кваліфікаційного та групового раунду Ліги чемпіонів і Кубка УЄФА, де було проведено 50 футбольних матчів, у яких взяло участь близько 700 тис. уболівальників, масових порушень громадського порядку допущено не було. Охорону громадського порядку під час проведення футбольних змагань забезпечувало близько 20 тис. працівників органів та підрозділів внутрішніх справ.

Залежно від змісту спортивні заходи можна класифікувати на: спартакіади, матчі, естафети, Олімпійські ігри і т.д.

Спартакіади – масові змагання з різних видів спорту.

Матч – спортивне змагання між двома командами або окремими учасниками за певною програмою. Вони класифікуються на футбольні, шахові, хокейні.

Естафета – вид командних змагань з бігу, плавання тощо, у якому члени команди передають на визначених етапах із рук у руки паличку, або спеціальний предмет поки останній не доставить її (його) до фінішу.

Олімпійські ігри – змагання між спортсменами в індивідуальних чи командних видах, а не між країнами. Вони об'єднують спортсменів, яких Національний олімпійський комітет відібрав для цієї мети, заявки яких були прийняті Міжнародним олімпійським комітетом і, які виступають під технічним керівництвом відповідної Міжнародної спортивної федерації. Олімпійські ігри складаються з Ігор Олімпіади і зимових Олімпійських ігор, кожні з яких проводяться раз на чотири роки [207, с. 33].

До зимових видів спорту належать такі, які проводяться на снігу чи на льоду. Так до них належать: біатлон, бобслей, гірськолижний спорт, ковзанярський спорт, лижні гонки, лижне двоборство, стрибки на лижах з трампліна, санний спорт, сноуборд, фігурне катання на ковзанах, фрістайл, хокей з шайбою, шорт-трек [101, с. 516].

До літніх олімпійських ігор належать: бадмінтон, баскетбол, бейсбол, бокс, боротьба вільна, боротьба греко-римська, важка атлетика, велосипедний спорт-трек, велосипедний спорт-шосе, велосипедний спорт-маунтенбанк, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, веслувальний слалом, вітрильний спорт, водне поло, волейбол, волейбол пляжний, гандбол, гімнастика спортивна, гімнастика художня, дзюдо, кінний спорт, легка атлетика, плавання, плавання синхронне, софтбол, стрибки у воду, стрибки на батуті, стрільба з лука, стрільба кулькова, стрільба стендова, сучасне

п'ятиборство, теніс, теніс настільний, триатлон, тхеквондо, фехтування, футбол, хокей на траві.

Тривалість проведення Олімпійських ігор не має перевищувати 16 днів. Якщо по неділях чи у святкові дні проведення змагань не передбачається, то тривалість Олімпійських ігор може за погодженням з Виконкомом МОК, відповідно, продовжитися.

Для включення у програму Олімпійських ігор, олімпійський вид спорту має відповідати такими критеріям: у програму Олімпійських ігор можуть бути включені тільки ті види спорту, поширені не менш як у 75 країнах на чотирьох континентах для чоловіків та не менше ніж у 40 країнах на трьох континентах – для жінок; в програму зимових Олімпійських ігор можуть бути включені лише ті види спорту, що розповсюджені у не менше ніж 25 країнах на трьох континентах; у програму Олімпійських ігор включаються лише ті види спорту, в яких виконуються вимоги Антидопінгового кодексу олімпійського руху і проводиться тестування відповідно до правил Всесвітнього антидопінгового агентства; види спорту включаються у програму Олімпійських ігор не менше ніж за сім років до відповідних Олімпійських ігор, після того ніякі зміни не допускаються [207, с. 11].

За національною спортивною класифікацією України всі види спорту поділяються на олімпійські, не олімпійські, нетрадиційні, види спорту для осіб з вадами слуху, мови й опорно-рухового апарату, олімпійські види спорту для спортсменів-інвалідів з порушенням зору, професійно-прикладні види спорту, військово-технічні та військово-прикладні види спорту.

Також можна провести класифікацію спортивних заходів залежно від ступеня ризику на прикладі футболу.

Так, у п. 3 Постанови “Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів” від 29 червня 2004 р. № 823 зазначено, що футбольні матчі поділяються на матчі підвищеного та звичайного ступеня ризику.

До футбольних матчів підвищеного ступеня ризику належать:

- фінальні етапи клубних змагань УЄФА, півфінали і чвертьфінали Кубка УЄФА, матчі Ліги чемпіонів, відбіркового і фінального турнірів чемпіонату світу і Європи, півфінали та фінали розіграшу Кубка України, матчі розіграшу Суперкубка України та Золотий матч за звання чемпіона України;

- матчі, де передбачається присутність посадових та інших осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

- матчі, під час яких передбачається повне заповнення стадіону вболівальниками або на яких очікується присутність понад 15 000 таких осіб;

- матчі, на яких передбачається велика кількість вболівальників з країни, команда якої бере участь у матчі, і вболівальників, що проживають у країні, де проводиться такий матч.

До матчів звичайного ступеня ризику належать усі інші футбольні матчі [172].

Крім того, в Європейській конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, зокрема футбольних матчів, укладеної 19 серпня 1985 р. у м. Страсбурзі і ратифікованої Верховною Радою України 15 листопада 2001 р. передбачено також поділ футбольних матчів на матчі підвищеного і звичайного ступеня ризику.

Зокрема, до футбольних матчів з підвищеним ступенем ризику належать: фінальні етапи клубних змагань УЄФА, півфінали і чвертьфінали Кубка УЄФА, матчі Ліги чемпіонів, матчі відбіркового і фінального турнірів чемпіонату світу та Європи;

- матчі, на яких передбачено присутність вищих посадових осіб України та інших держав;

- матчі, віднесені ФІФА, УЄФА та Федерацією до цієї категорії на підставі інцидентів за участю вболівальників однієї чи обох команд або інформації щодо можливого виникнення таких інцидентів;

- матчі, на яких передбачається, що кількість осіб, які супроводжують команду, що прибуває на матч, буде перевищувати 10 % загальної кількості місць на стадіоні або їх кількість буде перевищувати 3 000 осіб;

- матчі, під час проведення яких передбачається повне заповнення стадіону глядачами, або на яких очікується присутність більш як 15 000 глядачів;

- матчі, на яких передбачається велика кількість глядачів з країни, команда якої прибуває на матч, і вболівальників, які проживають в країні, де проводиться такий матч [193].

Під час охорони громадського порядку та безпеки при проведенні футбольних матчів, основні сили і засоби міліції, які задіяні, головним чином спрямовані на регулювання поведінки вболівальників і забезпечення безпеки глядачів. При цьому проводиться загальна, індивідуальна профілактична та роз'яснювальна робота серед глядачів, установлюється особливий адміністративний нагляд за активними фанатами, застосовується комплекс заходів щодо забезпечення безпеки присутніх, таких як перевірка надійності конструкцій і систем життєзабезпечення спортивних споруд, організовується посадка людей на громадський транспорт та ін.

Футбольні матчі проводяться, як правило, у неробочий, тобто вечірній час, суботні, недільні і святкові дні. Їх початок і закінчення мають бути сплановані таким чином, щоб відвідувачі мали можливість скористатися громадським транспортом.

Для визначення оптимального варіанту забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час футбольного матчу відповідно до ступеня ризику спортивного заходу залучається відповідна кількість волонтерів, стюардів, контролерів, працівників органів міліції та особового складу підрозділів МНС, які розташовані у місці проведення матчу, працівників приватних охоронних структур, що мають ліцензії з надання відповідних послуг, пов'язаних з охороною державної та іншої власності, а також з охорони громадян. У разі потреби до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів можуть залучатися також співробітники інших органів.

Залежно від місця проведення спортивні заходи поділяють на спортивні заходи, які проводяться на вулицях, спортивних спорудах (стадіонах, палацах спорту), позаміських зонах тощо.

Забезпечення громадського порядку та безпеки громадян під час проведення змагань на позаміських зонах має свої особливості. Оскільки такі змагання за звичай, проводяться за межами спеціально обладнаних спортивних споруд, на відкритих ділянках місцевості, що мають специфічний рельєф.

Основним завданням органів внутрішніх справ, при цьому є забезпечення спільно з організаторами заходів необхідних умов безпеки учасникам та глядачам, дотримання встановлених правил поведінки у місцях проведення спортивних заходів. Щодо цього чинне законодавство розмежовує повноваження організаторів та підрозділів внутрішніх справ стосовно забезпечення безпеки учасників та глядачів спортивних заходів безпосередньо під час їх проведення.

Крім того, під час підготовки до проведення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів органам внутрішніх справ необхідно зробити рекогносцировку місцевості, на якій буде проходити такий захід та підписати акт про стан і можливості забезпечення громадського порядку та безпеки громадян, на підставі якого комісія має приймати рішення про можливість проведення змагань.

Спортивні споруди – окремі будівлі і комплекси споруд, призначені для оздоровчих та навчально-тренувальних занять, а також змагань з різних видів спорту, повинні відповідати вимогам загальної та спеціальної безпеки учасників і глядачів. Держава встановлює вимоги до спортивних споруд в частині будівельних норм і правил, санітарних норм, нормативів охорони здоров'я та безпеки відвідувачів, а також здійснює пряме фінансування на утримання спортивних споруд центрів (баз) спортивної (олімпійської) підготовки та фізкультурно-спортивних організацій загальнодержавного значення. Земельні ділянки, на яких розташовані фізкультурно-оздоровчі та спортивні споруди, належать до земель рекреаційного призначення [196].

Залежно від рангу спортивні заходи поділяються відповідно до Положення про Єдину спортивну класифікацію України, яке затверджене наказом Міністерства України у справах сім'ї молоді та спорту від 07 квітня 2006 р. № 1088, на ранги:

- I ранг – Ігри Олімпіад, зимові Олімпійські Ігри, Параолімпійські Ігри, Дефлімпійські Ігри, Всесвітні Ігри;

- II ранг – чемпіонати світу та Європи серед спортсменів усіх вікових груп, розіграші Кубків світу та Європи, Гран-Прі, Всесвітні шахові Олімпіади, Всесвітні Універсиади, інші міжнародні змагання, що включені до календарних планів міжнародних федерацій та федерацій інвалідів з відповідних нозологій;

- III ранг – чемпіонати України, розіграші Кубків України, інші офіційні всеукраїнські змагання, що включені до календарного плану спортивних змагань України, крім молодших вікових груп;

- IV ранг – чемпіонати України, інші офіційні всеукраїнські змагання серед спортсменів молодших вікових груп, що включені до календарного плану спортивних змагань України;

- V ранг – чемпіонати АР Крим, областей, міст Києва, Севастополя, ФСТ і відомств, крім молодших вікових груп, зональні змагання, що включені до календарного плану спортивних змагань;

- VI ранг – чемпіонати областей, ФСТ і відомств серед спортсменів молодших вікових груп, чемпіонати міст, районів, спортивних клубів, спортивних шкіл усіх типів, спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю та ін. [142].

За джерелами фінансування відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів” від 18 грудня 1998 р. № 2025 спортивні заходи поділяються на державні та комерційні.

До державних заходів належать ті, що проводяться з ініціативи державних органів та повністю або частково фінансуються з державного чи місцевого бюджету.

До комерційних заходів належать ті, що проводяться з ініціативи спортивних федерацій, фізкультурно-спортивних товариств, юридичних та фізичних осіб за рахунок позабюджетних коштів [186].

Запропоновано власну класифікація спортивних заходів залежно від кількості учасників змагань: малочисельні (від 10 до 30 учасників спортивного заходу); середньочисельні (від 50 до 100 учасників спортивного заходу); масові (понад 500 учасників спортивного заходу). За об'єктами проведення спортивних заходів: монооб'єктні (на території одного об'єкта); поліоб'єктні (на території двох і більше об'єктів). За тривалістю проведення спортивних заходів: короткотривалі (від 1 до 3-х діб); тривалі (від 3 до 7-ми діб); довготривалі від (7 до 30-ти діб). За технічними засобами: з використанням технічних засобів (автоспорт, авіамоделльний спорт, мотоспорт тощо); без використання технічних засобів (футбол, волейбол, баскетбол тощо).

Отже, класифікація спортивних заходів має важливе значення як для планування, організації охорони громадського порядку, тобто визначення чисельності особового складу, який буде задіяний до несення служби, його співвідношення між структурними підрозділами, вибору адміністративно-правових засобів для здійснення його охорони, а також і на саме науково-обґрунтоване забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

1.2. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

Правове регулювання – це ефективний юридичний вплив на суспільні відносини з метою їхньої організації відповідно до завдань суспільства і держави, в інтересах забезпечення прав і свобод людини та громадянина, забезпечується визначеною системою юридичних засобів – механізмом адміністративно-правового регулювання [85, с. 353].

Сутністю правового регулювання є нормативне закріплення правил поведінки людей у відносинах у сфері забезпечення правопорядку. Взаємозв'язки і взаємодії, що виникають при цьому, складають предметну галузь правового регулювання відносин органів внутрішніх справ – комплекс прийомів, засобів і способів формування й упорядкування реалізації впливу міліції на державно-правові інститути й елементи, суспільну свідомість, поведінку та діяльність у цій сфері. Усі ці явища, маючи функціональну визначеність, утворюють структуру правового регулювання діяльності міліції, знаходячи юридичне відображення у правових нормах [47, с. 455–456].

Перш, ніж почати розглядати адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, розглянемо, що таке громадський порядок і громадська безпека. В існуючій юридичній літературі до теперішнього часу ще не склалась єдина думка стосовно питання поняття “громадський порядок”. Одні автори ототожнюють його з поняттям, правопорядку чи порядком суспільних відносин [54, с. 7; 80, с. 40–44; 118, с. 8–12], другі розуміють громадський порядок як певну поведінку людей у громадських місцях [100, с. 7], треті пов'язують це поняття з громадськими відносинами, які забезпечують створення нормальних умов для діяльності громадян, підприємств, установ, організацій [34; 204; 66].

Так, громадський порядок та громадську безпеку досліджували різні такі вчені як: О. М. Бандурка [13; 14], Д. М. Бахрах [16;17;18; 19; 20], Є. О. Безсмертний [22; 23], Ю. П. Битяк [9; 26; 27; 28; 29; 30], А. М. Васильєв [211], І. І. Веремеєнко [35, 36], А. В. Войцеховський [40], І. П. Голосніченко [44;45;8;42;43], Є. В. Додін [57; 60; 58; 59; 56], О. С. Доценко [63], В. Ф. Захаров [76;77;78], М. І. Єропкін [66; 67], О. П. Ключніченко [68], А. Т. Козмюк [91], Л. В. Коваль [84], В. К. Колпаков [89; 90], Я. Ю. Кондратьєв та І. П. Голосніченко [7], С. Ф. Константинов [6], І. М. Копотун [94], О. П. Коренєв [95; 3; 4; 5; 97; 96; 81], М. В. Корнієнко [98; 99], В. В. Лазарєв [103], М. В. Лошицький [106], І. М. Пахомов [136], С. Д. Подлінев [10], Л. Л. Попов [67; 145; 146], А. В. Серьогін [201; 202; 203; 204], О. Ф. Скакун [206], В. Д. Сущенко та В. І. Олефір [6], О. І. Ульянов [217], Ф. Д. Фіночка [9], В. Н. Хропанюк [220]. У кожного з цих вчених є своє бачення щодо цих понять.

Зміст громадського порядку тісно переплітається зі змістом громадської безпеки, яка, як зазначається в юридичній літературі, являє собою відносини, пов'язані з відверненням або ліквідацією шкідливих для життя та здоров'я людини наслідків, які викликані небезпечною для оточуючих поведінкою людей або дією стихійних сил природи [131].

Громадська безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства, як справедливо стверджують М. І. Панов та В. П. Тихий, має багатозначність, багатоаспектність, є гранично широка за обсягом та глибока за змістом категорія [134]. Безпеку розглядають як стан, коли кому чому-небудь нічого не загрожує, безпечність, техніка безпеки - технічні умови й засоби, які усувають небезпеку, запобігають небезпеці [200].

В адміністративно-правовій науці громадський порядок визначається в широкому та вузькому розумінні. Громадський порядок у широкому розумінні – це вся система суспільних відносин, що склалися в даному суспільстві, тобто це система суспільних відносин, урегульованих правовими та іншими

соціальними нормами, які складають режим життєдіяльності в державі, забезпечують недоторканність життя, здоров'я та гідності громадян, власності та умов, що склалися для нормальної діяльності установ, підприємств, організацій, посадових осіб і громадян. Громадський порядок у вузькому розумінні обмежується визначеним простором, а також умовами, завдяки яким складаються та розвиваються суспільні відносини [222].

Дослідивши праці цих вчених можна дійти висновку, що зміцнення громадської безпеки і громадського порядку сприяє успішному вирішенню завдань в сфері державної безпеки з точки зору забезпечення внутрішніх відносин як у звичайних умовах, так і при надзвичайних обставинах, що потребують особливо високої організованості та дисципліни [115, с. 131].

Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів забезпечується: Конституцією України; законами та іншими нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерством внутрішніх справ тощо; наказами, розпорядження, інструкціями, що регламентують питання організації і тактики діяльності органів внутрішніх справ у цих умовах, та іншими нормативними актами органів внутрішніх справ, органів державного управління і державної влади, що регламентують громадські відносини у сфері охорони громадського порядку. Але під час проведення анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, приблизно 80,5 % відповіло, що чинне законодавство, яке регулює порядок організації і проведення спортивних заходів їх не задовольняє (додаток А).

Серед актів, що мають пряме відношення до забезпечення прав свобод людини працівниками ОВС під час охорони громадського порядку і безпеки, слід в першу чергу назвати: Декларацію про державний суверенітет України [52], Акт проголошення незалежності України [11] та Конституцію України [1]

Під час наведення нормативно-правових актів, які регулюють охорону громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів будемо лише висвітлювати окремі положення деяких з них.

Так, в Основному Законі України зазначено, що немає більш важливого завдання для правоохоронних органів як забезпечення прав і свобод людини [1]. Слід також зазначити, що особливим елементом нормативно-правової основи діяльності МВС України під час підготовки та безпосередньо із забезпечення охорони громадського порядку є передусім, Спільна Декларація між Україною та Польщею від 22.січня 2008 р., що затверджена у м. Варшаві “Про співпрацю у справах безпеки фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу”.

Відповідно до цієї Декларації сторони вважають за необхідне зміцнення співпраці на шляху підготовки до Євро-2012, у різних сферах, у тому числі й у забезпеченні належного рівня безпеки під час проведення футбольних матчів як на спортивних об’єктах, так і поза їх межами.

До Законів України, які регулюють охорону громадського порядку та безпеку під час проведення спортивних заходів, слід віднести: Закон України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 р. [178], Закон України “Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, зокрема футбольних матчів від 15 листопада 2001 р., укладеної 19 серпня 1985 р. у місті Страсбург” [193]; Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. [87]; Закон України “Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону” від 22 червня 2000 р. [195]; Закон України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” від 19 квітня 2007 р. № 962-V [184]; Закон України від 05.червня 2009 р. № 1474-VI “Про внесення змін до Закону України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” та інших законодавчих актів України” [157]; Закон України “Про пожежну безпеку” від 17 грудня 1993 р. [185]; Закон України “Про правові засади цивільного захисту”

від 24 червня 2004 р. [191]; Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” від 13 березня 2000 р. [189]; Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18 лютого 1992 р. [182]; Закон України “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” від 30 червня 1993 р. [183]; Закон України “Про дорожній рух” від 30 червня 1993 р. [164]; Закон України “Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі” від 01 грудня 1994 р. [153]; Закон України “Про правовий статус іноземців” від 04 лютого 1994 р. [190]; Закон України “Про державну охорону органів державної влади України та їх посадових осіб” від 04 березня 1998 р. [162]; Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” від 18 січня 2001 р. [180]; Закон України “Про громадянство України” від 18 січня 2001 р. [160]; Закон України “Про звернення громадян” від 2 жовтня 1996 р. [177]; Закон України “Про біженців” від 21 червня 2001 р. [154]; Закон України “Про боротьбу з корупцією” від 5 жовтня 1995 р. [155]; Закон України “Про правовий режим воєнного стану” від 6 квітня 2000 р. [188]; Закон України “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві” [165]; Закон України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” від 15 лютого 1995 р. [173] та ін.

Відповідно до Закону України “Про міліцію” [178] одним з основних завдань органів внутрішніх справ є охорона та забезпечення громадського порядку. У п. 27 ст. 10 цього Закону зазначено, що міліція відповідно до своїх завдань зобов’язана забезпечувати громадський порядок під час проведення спортивних заходів комерційного характеру на кошти організацій або осіб, які їх проводять.

При цьому важливим питанням у процесі виконання цієї функції є нормативно-правова регламентація охоронної діяльності державних органів і громадських організацій, що спрямована на формування суспільних відносин у

даній сфері. Оскільки саме стабільний громадський порядок є необхідною умовою нормального функціонування суспільства.

Відповідно до положення Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів (ETS № 120), ратифікованої Законом України № 2791-III від 15 листопада 2001 р. із метою запобігання або контролю над насильством чи неналежною поведінкою уболівальників правоохоронні органи зобов'язуються:

а) забезпечити залучення достатньої кількості ресурсів для охорони громадського порядку і боротьби з вибухами насильства та неналежною поведінкою як на безпосередньо прилеглих до стадіонів ділянках і стадіонах, так і на шляхах, якими користуються глядачі;

б) сприяти тісній співпраці та обміну відповідною інформацією між поліцейськими підрозділами різних населених пунктів, яких це стосується або може стосуватись;

в) застосовувати або у разі необхідності приймати законодавство, яке передбачає призначення відповідних покарань або, коли це необхідно вжиття відповідних адміністративних заходів щодо осіб, визнаних винними у вчиненні правопорушень, пов'язаних із насильством або неналежною поведінкою з боку глядачів.

Тобто ці положення необхідно враховувати при визначенні особливостей поводження із категорією осіб, які порушують громадський порядок. Також зазначена Конвенція передбачає можливість виведення потенційних порушників порядку, а також осіб, які знаходяться у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння за межі спортивної споруди, та заборону входу таким особам на стадіони до початку матчу.

Відповідно до підпункту "с" пункту 1 статті 3 даної Конвенції передбачено прийняття сторонами у разі необхідності законодавства, яке передбачає відповідальність за правопорушення, пов'язані з насильством або неналежною поведінкою з боку глядачів.

Але на сьогоднішній день в законодавстві України не передбачено норми, яка передбачала адміністративну відповідальність за порушення громадського порядку під час спортивних заходів. Такі неправомірні дії найчастіше кваліфікуються за ст. 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення “Дрібне хуліганство”.

Тому Верховна Рада України підготувала законопроект для покращення законодавства у сфері регулювання суспільних відносин щодо охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів. Було розроблено проект Закону України “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення громадського порядку при масових, спортивних та інших культурно-видовищних заходів”, який 11 липня 2008 р. № 2267 зареєстрований у Верховній Раді України. Цим законопроектом пропонується доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення ст. 29-1 “Заборона відвідувати масові спортивні та/або інші культурно-видовищні заходи”, ст. 173 – 3 „Порушення громадського порядку під час масових спортивних та/або інших культурно-видовищних заходів”, ст. 173-4 “Порушення заборони відвідувати масові спортивні та/або інші культурно-видовищні заходи” та рядом інших частин до статей, а також Главою 29-1 (статті 316-1 - 316-4) “Провадження по виконанню постанови про заборону відвідувати масові спортивні та/або інші культурно-видовищні заходи”.

Прийняття законопроекту сприятиме попередженню вчиненню порушень громадського порядку під час проведення спортивних заходів, усуненню причин і умов, які сприяють вчиненню таких адміністративних правопорушень, а також посиленню виховної мети адміністративного стягнення за порушення громадського порядку під час спортивних заходів.

Так до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів залучаються також волонтери. Одним із нормативно-правових актів, який регулює їх компетенцію, є Закон України “Про участь

громадян в охороні громадського порядку і державного кордону” від 22 червня 2000 р.

Згідно зі ст. 3 цього Закону громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону створюються і діють у взаємодії з правоохоронними органами, Прикордонними військами України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, додержуючись принципів гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, рівноправності членів цих формувань [195].

Так, під час проведення анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, приблизно 95,53 % відповіли, що громадський порядок у місцях проведення футбольних матчів мають забезпечувати у спільній взаємодії організатори, ОВС, стюарди, волонтери та інші уповноважені на те суб’єкти (додаток А).

Основними завданнями громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону відповідно до такого закону є надання допомоги органам внутрішніх справ у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів тощо.

Органи внутрішніх справ, будучи основними суб’єктами забезпечення громадського порядку і безпеки громадян під час проведення спортивних заходів, як правило, є не тільки виконавцями, а й ініціаторами організаційних дій, основний зміст яких полягає, насамперед, у створенні найсприятливіших умов для їх проведення. Тому Закон України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” від 19 квітня 2007 р. № 962-V визначаючи систему основних заходів, спрямованих на створення необхідних умов для організації та проведення фінальної частини цього чемпіонату, з урахуванням значення цієї події для економіки та міжнародного іміджу держави [184] є ще одним кроком до належного

правового забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

У свою чергу Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” від 05 червня 2009 р. № 1474-VI та інших законодавчих актів України” визначає систему основних заходів, спрямованих на створення належних умов для організації та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні [157].

Крім того, для ефективної охорони громадського порядку та безпеки необхідно, щоб належним чином була організована пожежна охорона. Відповідно до ст. 14 Закону України “Про пожежну безпеку” від 17 грудня 1993 р. вона створюється для захисту життя та здоров’я громадян, приватної, колективної та державної власності від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки на об’єктах і в населених пунктах.

Основними завданнями пожежної охорони є: здійснення контролю за дотриманням протипожежних вимог; запобігання пожежам і нещасним випадкам на них; гасіння пожеж, рятування людей та надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.

Також треба зазначити, що забезпечення пожежної безпеки є невід’ємною частиною державної діяльності щодо охорони життя та здоров’я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища [185].

Під час проведення спортивних заходів існує ймовірність виникнення надзвичайних ситуацій. У разі їх виникнення відповідно до ч. 3 ст. 10 Закону України “Про правові засади цивільного захисту” від 24 червня 2004 р. проводиться загальна або часткова евакуація населення тимчасового або безповоротного характеру [191].

До нормативно-правових актів, які регулюють забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення спортивних заходів належать: Постанова Верховної Ради України від 17 квітня 2009 р., № 1292-VI “Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Про організацію та

проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні”; Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів” від 18 грудня 1998 р. № 2025, Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів” від 29 червня 2004 р. № 823; Постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. від 27 серпня 2008 р. № 753. № 2025, “Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів” і від 29 червня 2004 р. № 823, “Про затвердження Порядку забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів”; Указ Президента України “Про зміни у складі Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 14 лютого 2008 р. № 125/2008; Указ Президента України “Про новий склад Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 15 січня 2008 р. № 22/2008; Указ Президента України “Про деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 24 жовтня 2007 р. № 1005/2007; Указ Президента України “Питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 31 травня 2007 р. № 802/2007; Указ Президента України “Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 08.05.2007 р. № 389/2007; Указ Президента України “Про заходи щодо забезпечення підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 24.04.2007 р. № 346/2007; Розпорядження Президента України “Про антитерористичне забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 04.07.2007 р. № 136/2007-рп та ін.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України “Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” від 17 квітня 2009 р. № 1292-VI з метою забезпечення належного проведення Євро-2012 Кабінету Міністрів України необхідно розробити і внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів України: про Загальнодержавну програму підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу; про волонтерський рух в Україні; про внесення змін до Закону України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні”; про внесення змін до деяких законодавчих актів з метою врегулювання питань захисту інтелектуальної власності УЄФА та її комерційних партнерів; про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до цієї Конвенції [149].

Так, органи внутрішніх справ згідно з п. 17 Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2025 забезпечують: 1) додержання громадського порядку, безпеки під час проведених заходів, вжито інших додаткових заходів для забезпечення безпеки, виходячи з інформації про очікувану чисельність глядачів і конкретних умов у день проведення заходу; 2) охорону громадського порядку під час продажу квитків біля кас, безпосередньо розташованих поблизу спортивної споруди, а також на прилеглий до споруди території у день проведення заходу; 3) разом із організаторами заходу і власниками спортивної споруди безпечний прохід учасників і глядачів до місць проведення заходу, розміщення їх на трибунах чи в інших відведених для цього місцях згідно із встановленим порядком; 4) разом із відповідними службами спортивної споруди розроблення варіантів евакуації (у разі надзвичайних обставин), а також управління процесом евакуації глядачів з трибун і прилеглої до них території, включаючи їх посадку на транспорт загального користування; 5) здійснення контролю за станом шляхів евакуації та пожежної безпеки; 6) вжито передбаченим законодавством заходів до осіб, які

порушують громадський порядок і правила поведінки на спортивних спорудах (місцевості); 7) сприяння у межах повноважень працівникам засобів масової інформації (за наявності редакційного або журналістського посвідчення) під час виконання ними своїх службових обов'язків [186].

Наступним кроком було ухвалення 29 червня 2004 р. Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів” [172], яка регламентувала забезпечення громадського порядку та безпеку під час проведення футбольних матчів.

Відповідно до змісту такого документа були визначені обов'язки організаторів футбольного матчу та власників або орендарів стадіону, зони відповідальності за безпеку під час футбольних матчів професійних футбольних клубів, а також керівництва органів внутрішніх справ та сил, що їм підпорядковуються.

Крім того, для належного адміністративно-правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, а також інтеграції українського законодавства у забезпеченні правопорядку під час футбольних матчів до загальноєвропейських параметрів та правил УЄФА Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова від 27 серпня 2008 р. № 753. Таким нормативно-правовим актом було внесено зміни до постанов Кабінету Міністрів України “Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення спортивних та культурно-видовищних заходів” від 18 грудня 1998 р. № 2025 і від 29 червня 2004 р. № 823 “Про затвердження Порядку забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів”.

У цій Постанові зазначаються обов'язки всіх зацікавлених сторін із питань забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів. Вона цілком відповідає Європейській конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, зокрема футбольних матчів, укладеній 19 серпня 1985 р. у місті Страсбурзі,

Закону України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” від 19 квітня 2007 р., вимогам і правилам Всесвітнього союзу футбольних асоціацій (ФІФА), Союзу європейських футбольних асоціацій (УЄФА).

У такій Постанові чітко зазначаються функціональні обов’язки та повноваження всіх учасників, які забезпечують охорону громадського порядку та безпеку під час підготовки і проведення футбольних матчів, метою яких є недопущення порушень громадського порядку та безпеки, а також запобігання скоєнню злочинів як вболівальниками, так і глядачами.

Так, безпосередню відповідальність за забезпечення громадського порядку та безпеки на території спортивної споруди (стадіону) несуть організатори футбольних матчів, власники (орендарі) спортивних споруд (стадіонів), а також футбольні клуби. Щоб забезпечити цей громадський порядок та безпеку на території спортивних споруд (стадіонах) залучають волонтерів, стюардів, а також працівників приватних охоронних структур.

Щодо працівників органів міліції, то відповідно до вимог цієї Постанови, вони забезпечують безпеку під час проведення футбольних матчів на прилеглій до спортивної споруди території (стадіону), а також у громадських місцях, де проводиться матч. Тобто цим документом чітко визначено обов’язки та повноваження організаторів, власників або орендарів стадіонів, органів місцевої влади, органів внутрішніх справ, інших зацікавлених сторін, а також порядок їх взаємодії.

Це передбачається, як приклад, і в Угоді про проведення фінального турніру чемпіонату Європи УЄФА 2010 – 2012 рр. з футболу між УЄФА, Федерацією футболу України та Польською футбольною асоціацією. У цій Угоді зазначається, що Уряд має вжити всіх необхідних заходів для забезпечення громадського порядку там, де проводиться турнір та гарантувати безпеку поза офіційними місцями, при цьому повну та виключну відповідальність за всі спектри безпеки всередині офіційних місць проведення турніру несе приймаюча асоціація.

Зі всього вище сказаного, можна стверджувати те, що ця Постанова сприятиме забезпеченню громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів відповідно до вимог ФІФА та УЄФА з урахуванням досвіду проведення міжнародних і європейських футбольних турнірів.

Ще одним з нормативно-правових актів, що регулює порядок проведення футбольних матчів, є Указ Президента України “Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 08 травня 2007 р. за № 389/2007. Відповідно до його положень було утворено Координаційну раду з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, до складу якої входять Президент України, Прем’єр-міністр України, керівники міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (у тому числі Міністр внутрішніх справ України), а також керівники місцевих державних адміністрацій [167].

Відповідно до змісту Розпорядження Президента України “Про антитерористичне забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 04 липня 2007 р. № 136/2007-рп, для антитерористичного забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу на службу безпеки України покладається обов’язок щодо посилення профілактичних та охоронних заходів, які спрямовані на виконання завдань протидії міжнародному тероризму, в тому числі організувати забезпечення безпеки членів офіційних іноземних делегацій, які прибувають в Україну у зв’язку з підготовкою та проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу [151].

Також важливе значення в адміністративно-правовому регулюванні мають накази, розпорядження, інструкції тощо, які регламентують питання організації і тактики діяльності органів внутрішніх справ у цих умовах, та інші нормативні акти органів внутрішніх справ, органів державного управління і державної влади, що регламентують громадські відносини у сфері охорони громадського порядку. До них належать такі: розпорядження Кабінету

Міністрів України “Про заходи щодо вдосконалення системи управління підготовкою та проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 15 лютого 2008 року № 292-р; розпорядження Кабінету Міністрів України “Про затвердження плану першочергових заходів з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 16 січня 2008 року № 83-р; Концепція Державної програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 року за № 502-р; Концепція забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, затверджена розпорядженням Уряду від 17 вересня 2008 року за № 1244; спільний наказ МВС України, Державного комітету України з фізичної культури і спорту “Про заходи щодо виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року “Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів” від 11 березня 1999 року № 201/468; наказ МВС України від 28 липня 1994 року № 404 зі змінами, внесеними наказом МВС України “Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції” від 10 вересня 2003 року № 1030; наказ МВС України “Про заходи щодо подальшого вдосконалення охорони громадського порядку і безпеки громадян” від 11 квітня 2005 року № 231, а також деякі інші акти законодавства.

Так, відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо вдосконалення системи управління підготовкою та проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу” від 15 лютого 2008 року № 292-р Міністерство внутрішніх справ у співпраці з Національним агентством з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу відповідатиме за підготовку та реалізацію згідно з вимогами УЄФА концепції забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення чемпіонату. А СБУ – за запобігання, виявлення, припинення

терористичної діяльності, гарантування безпеки відповідної категорії осіб згідно із законодавством під час підготовки та проведення чемпіонату. У свою чергу Адміністрація Держприкордонслужби здійснюватиме в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб і транспортних засобів, які прибуватимуть в Україну для участі у чемпіонаті [174].

Також треба зазначити про Концепцію Державної програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 року за № 502-р. Її метою є створення правових, соціальних, економічних та організаційних умов для успішного проведення в Україні чемпіонату. Також, відповідно до такого нормативно-правового акту стосовно вимог УЄФА наша держава зобов'язується виконати ряд завдань щодо забезпечення: гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням чемпіонату; захисту прав інтелектуальної власності УЄФА та її комерційних партнерів; заборонити незаконний обіг квитків і незаконний обіг ними; застосування спрощеного порядку перетину державного кордону особами та ввезення товарів необхідних для підготовки та проведення чемпіонату, а також облаштування додаткових митних пропускних пунктів та ряд інших завдань, пов'язаних з підготовкою та проведенням чемпіонату [193].

Для належного проведення та ефективної підготовки до фінальної частини Євро-2012 керівництвом держави, відомствами та зацікавленими міністерствами ведеться кропітка робота щодо створення відповідної нормативно-правової бази.

Крім Положення Кабінету Міністрів України, Міністерство внутрішніх справ розробило Концепцію забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу. Ця Концепція затверджена розпорядженням Уряду від 17 вересня 2008 року № 1244.

Для створення цієї Концепції МВС було вивчено зарубіжний досвід забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонатів Європи і світу з футболу. Це зокрема, концепції таких зарубіжних країн, як Австрія, Німеччина, Португалія та Швейцарія.

Зміст Концепції розкриває проблеми та шляхи їх розв'язання під час підготовки та проведення Євро-2012, описує стратегію забезпечення безпеки та нормативно-правової бази, планування та реалізацію заходів за участю Міністерства з надзвичайних ситуацій, СБУ, Держприкордонслужби, Митної служби та установ охорони здоров'я, транспорту та зв'язку, а також залучення представників поліції зарубіжних країн [110, с. 238].

Отже, проаналізувавши цілу низку нормативно-правових актів, які регулюють охорону громадського порядку і безпеки під час проведення спортивних заходів, слід зазначити, що на сьогоднішній день законодавство в цій сфері постійно вдосконалюється. На розгляді Верховної Ради України перебувають законопроекти, які з часом в адміністративно-правовому законодавстві зменшать кількість колізій та прогалин.

1.3. Організація охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

Перш ніж висвітлити зміст організації громадського порядку та безпеки, треба дати визначення саме терміна “організація”. Існують різні бачення стосовно поняття “організація”.

У наукових працях категорія “організація” визначається у широкому і вузькому розумінні. У першому випадку організацію розуміють, як спосіб упорядкування і регулювання діяльності окремих індивідів та соціальних груп, а також різноманітні механізми соціальної організації, що охоплюють всі рівні і сфери взаємин між людьми [208, с. 4–22].

У вузькому розумінні організація – це відносно автономна група людей, орієнтована на досягнення визначеної, раніше зафіксованої мети, реалізація якої вимагає спільних і скоординованих дій. Характерною рисою таких організацій є наявність у них спеціалізованого персоналу, який пройшов відповідну підготовку і виконує функції управління [207, с. 74]. Термін “організація”, як правило, розуміють, як: а) внутрішня сталість, погодженість взаємодії більш-менш диференційованих і автономних частин цілого; б) сукупність процесів чи дій, що приводять до утворення й удосконалення взаємозв’язків між частинами цілого; в) об’єднання людей, які спільно реалізують визначену програму чи мету, діють на підставі визначених процедур і правил [31, с. 473].

Крім того, деякі вчені організацію будь-якої діяльності розуміють, як також і її забезпечення. Так, О. М. Бандурка зазначає, що “організація та впорядкування, узгодженість і правильна послідовність спільних дій людей – невід’ємна умова досягнення намічених кінцевих цілей. Призначення організаційних функцій полягає в запровадженні оптимальних способів об’єднання фахівців, співробітників, що дозволяє реалізувати цільові функції”

[15, с. 16]. Г. В. Атаманчук, вважає, що “організовувати” – значить розташовувати людей у просторі (територія, споруди) та у функціональних (соціальні ролі, види робіт) координатах, з’єднувати їх засобами та знаряддями праці, забезпечувати їх взаємодію та взаємообмін у праці та громадському житті, розширювати їх можливості шляхом узгодження та концентрації зусиль [12, с. 28].

Тобто, з вищевикладеного можна підсумувати, що поняття “організація” є багатоаспектним, воно може охоплювати як організуючий вплив суб’єкта на об’єкт управління, а також діяльність щодо забезпечення процесу управління, тобто прийняття та реалізації управлінських рішень, так і створення та зміни в організаційній формі управління.

Організацію охорони громадського порядку слід розуміти, як здійснення правоохоронними органами, іншими державними та громадськими організаціями функцій, спрямованих на забезпечення їх погодженої й ефективної діяльності щодо охорони та захисту життя, здоров’я, прав і свобод громадян, інтересів суспільства від злочинних та інших протиправних посягань. Нерозривний зв’язок організаційної і тактичної діяльності міліції щодо охорони громадського порядку полягає ще й у тому, що адміністративно-правові заходи безпосередньої боротьби з правопорушеннями за своїм змістом також мають організаційний характер [223, с. 94 – 95].

За своїм змістом організація охорони громадського порядку передбачає здійснення таких функцій: визначення об’єктивно необхідних і науково обґрунтованих цілей і завдань міліції щодо охорони громадського порядку; розроблення й удосконалення структури апаратів і підрозділів, які виконують функції з охорони громадського порядку, визначення їх функціональних обов’язків; удосконалення роботи апаратів і підрозділів з охорони громадського порядку на основі наукових принципів управління, впровадження передового досвіду, зміцнення законності; кадрове, матеріально-технічне, організаційне і правове забезпечення апаратів і підрозділів, які виконують функції з охорони громадського порядку. Тобто, зміст громадського порядку доцільно визначити

як систему правових та інших соціальних норм, які визначають мету його встановлення і підтримання відносин щодо його охорони та гарантії його забезпечення [223, с. 95].

Розуміння організації як однієї з самостійних функцій управління, що забезпечує формування керуючої та керованої підсистем і утворює стан упорядкованості, властиве багатьом авторам [213; 2, с. 37; 130, с. 111; 87, с. 179; 102, с. 32].

Крім змісту організації охорони громадського порядку необхідно також визначити, які саме елементи вона включає. Стосовно цього в науковій літературі існує також значна кількість думок. Так, наприклад, Д. П. Цвігун до елементів організації адміністративного нагляду в органах внутрішніх справ належить: визначення цілей і завдань адміністративного нагляду; визначення об'єктів нагляду і показників оцінення його результатів; визначення суб'єктів організації адміністративного нагляду; ресурсне забезпечення суб'єктів організації адміністративного нагляду і його виконавців; організацію взаємодії між його виконавцями; внутрішньовідомчий контроль за проведенням адміністративного нагляду [221, с. 141]. Д. М. Бахрах до елементів організаційної діяльності відносить: доведення управлінського рішення до відома виконавців; роз'яснення цілей та значення запланованих заходів; декомпозиції команд – перекладу загальних завдань у конкретні функції і підфункції, підфункцій – у посадові обов'язки; проведення різноманітних організаційно-масових заходів, а також таких заходів, як додбір, розстановка і навчання кадрів, фінансування, виділення потрібних матеріалів та устаткування; забезпечення належної взаємодії [16, с. 53]. М. І. Єропкін, досліджуючи основи організаційної діяльності органів охорони громадського порядку, включає в них: структуру (внутрішня побудова їх апарату), визначення конкретних завдань, розподіл обов'язків і налагодження взаємовідносин між його окремими структурними підрозділами; додбір і розстановку кадрів; організацію повсякденного управління, яка складається з вироблення і прийняття рішень, втілення їх у життя і перевірку виконання

прийнятих рішень [66, с. 160]. Ф. Є. Колонтаєвський зазначає, що зміст організаційної діяльності у сфері громадського порядку складають: визначення об'єктивно важливих і науково обґрунтованих цілей і завдань органів внутрішніх справ щодо забезпечення громадського порядку; розроблення та удосконалення структури апаратів і підрозділів охорони громадського порядку відповідно до змісту їх діяльності; вдосконалення роботи апаратів підрозділів охорони громадського порядку на основі наукових принципів управління; кадрове, матеріально-технічне, організаційне і правове забезпечення апаратів і підрозділів охорони громадського порядку [88, с. 27].

Стан забезпечення громадського порядку та гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням в Україні Євро-2012, безпосередньо залежить від чітко скоординованої, вміло організованої та спланованої діяльності органів державної влади, у тому числі правоохоронних, та представників громадськості, можливості яких використовуються під час охорони громадського порядку на стадіонах та на прилеглий до них території [184].

На наш погляд, *прилегла до стадіону територія* – це частина спортивної споруди від стадіону до огорожі, включаючи саму огорожу та повітряний простір над цією територією. Вона має відповідати загальним та спеціальним правилам безпеки проведення спортивних заходів.

Враховуючи вищевикладені бачення вважаємо, щодо елементів організації охорони громадського під час проведення спортивних заходів слід віднести: 1) аналітичну роботу (аналіз та оцінення оперативної обстановки, що склалася); 2) перевірку узгодження проведення спортивного заходу; 3) уточнення програми, часу, місця і порядку проведення, кількості і складу учасників та глядачів; 4) комісійне обстеження місць проведення заходу; 5) прогнозування, визначення оптимального варіанту забезпечення охорони громадського порядку (визначення раціонального залучення сил і засобів до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів та їх взаємодія з іншими структурними підрозділами тощо);

б) рекогносцировка місцевості з усуненням хиб виявлених під час її проведення; 7) відпрацювання та уточнення плану охорони громадського порядку; 8) призначення керівника й оперативного штабу; 9) проведення інструктажів, репетицій, тренувань та у разі потреби спеціальних занять; 10) правове, інформаційне, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення; 11) перевірка наявності технічних і спеціальних засобів.

Тепер розглянемо кожний із елементів охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів детальніше.

Так, В. М. Плішкін зазначає, що “аналітична робота в органах внутрішніх справ – це постійна дослідна діяльність (функція процесу управління), що охоплює своїм змістом широкий комплекс організаційних заходів і методичних прийомів для вивчення і оцінки інформації про стан злочинності та громадського порядку, результати практичної діяльності органів по виконанню поставлених перед ними завдань, а також про умови, в яких ці завдання виконуються, і яка забезпечує цілеспрямоване управління та оцінку ефективності управляючих впливів” [140, с. 355].

Аналітична робота є безперервним процесом вивчення певної інформації і невід’ємною та найважливішою складовою організаційної охорони громадського порядку і безпеки під час проведення спортивних заходів. Аналітична робота – це передусім аналіз і оцінення оперативної обстановки, яка склалася на території, на якій буде проводитись спортивний захід, поблизу нього, в місцях масового скупчення людей тощо.

У науковій літературі поняття “оперативна обстановка” не отримало єдиного розуміння. Г. А. Туманов визначає стан оперативної обстановки залежно від факторів і умов зовнішнього середовища, який він розуміє, як всі соціальні системи, що не охоплюються повноваженнями органів внутрішніх справ [214, с. 167]. В. Д. Малков пов’язує поняття оперативної обстановки зі змінами в соціально-демографічних характеристиках населення, зі станом, динамікою і структурою злочинності, зі складом осіб, які вчиняють злочини [212, с. 55]. На думку Г. Г. Зуйкова, оперативна обстановка є інформаційним

змістом діяльності органів внутрішніх справ і відображається у зовнішньому управлінні станом злочинності, громадського порядку та умов зовнішнього середовища [126, с. 111–112].

Аналіз матеріалів дисертаційних досліджень [21; 33; 99] та узагальнення практики забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів приводять до висновку, що велике скупчення людей в одному місці, на одній території незалежно від об'єднуючих мотивів завжди містить небезпеку групового ексцесу, будь-то протиправне порушення громадського порядку чи паніка. У будь якому випадку (офіційний це захід чи спонтанний) особовому складу міліції громадської безпеки слід бути у стані підвищеної готовності до ефективних дій у різноманітних роду екстремальних ситуаціях.

Під час проведення спортивних заходів у зонах значного скупчення людей ускладнюється оперативна обстановка. Так, на керівників міліції, органів управління внутрішніх військ МВС України покладається обов'язок оцінення та прогнозування складності оперативної обстановки в таких місцях, про що зазначається у відповідних документах [172, 121, 166]. У цих документах зазначаються підходи щодо оцінювання та прогнозування такої обстановки для поліпшення організації охорони громадського порядку та безпеки. Проте, як зазначалося вище в них існує ряд хиб.

Можна визначити основні чинники, які впливають на складність оперативної обстановки під час проведення спортивних заходів. Такими чинниками є: втрата місцевими органами самоврядування, контролю над ситуацією; чисельність та характер поведінки людей у натовпі, а також чисельність підбурювачів у натовпі; наявність антагоністичних груп та їх лідерів у натовпі; наявність людей у стані алкогольного, наркотичного сп'яніння тощо; наявність соціальної напруженості в регіоні, в якому буде проводитися спортивний захід; поведінка, а також настроїв населення та можливість їх приєднання до натовпу; стан криміногенної обстановки в регіоні, в якому буде проводитися спортивний захід; наявність загиблих, травмованих людей з початку проведення спортивного заходу; наявність випадків знищення

чи пошкодження державного або приватного майна з початку проведення спортивного заходу; наявність зброї або предметів, які можуть бути використані як зброя в натовпі; метеорологічні умови; можливість участі у спортивних заходах людей, які не проживають у цій місцевості.

Так, С. В. Белой складність оперативної обстановки пропонує розрахувати за допомогою так званого таксономічного методу, який є одним із методів аналізу багатокритеріальних процесів спеціально орієнтований на дослідження об'єктів, що характеризуються великою кількістю різномірних ознак [24]. Інтегральн оцінення складності оперативної обстановки пропонується поділити на чотири рівні і виражати градацією узагальненого показника таксономічних перетворень: звичайний – відповідає режиму повсякденної діяльності, служби; ускладнений – відповідає умовам виникнення групових порушень громадського порядку; кризовий – відповідає умовам виникнення масових заворушень; надзвичайний – відповідає виникненню умов введення режиму надзвичайного стану.

Так, під час ускладнення оперативної обстановки чи виникнення надзвичайної ситуації, залежно від часу надходження інформації можна виділити три основних варіанти дій органів внутрішніх справ:

1) коли повідомлення надійшло до початку заходу. У цьому разі; припиняється допуск глядачів на територію стадіону, при цьому вживаються заходи для того, щоб видалити осіб, які прибули раніше на територію спортивної споруди за її межі; організатори заходів і адміністрація стадіону зважують питання про перенос часу початку заходів на період, необхідний для обстеження стадіону; вживаються заходи для обстеження території стадіону і будинків на предмет наявності вибухонебезпечних речовин, із залученням відповідних служб після чого складається акт;

2) коли повідомлення надійшло під час проведення заходів. У цьому разі: проведення спортивних заходів переривається; здійснюється евакуація осіб, які перебувають на території стадіону, після чого заходи щодо обстеження стадіону, відповідно як і у першому варіанті;

3) повідомлення надійшло після закінчення спортивного заходу. У такому разі: вживаються заходи для прискорення виходу осіб з території спортивної споруди; здійснюються обстеження стадіону і приміщень відповідно до першого варіанта, ретельно обстежується автотранспорт для перевезення членів команд і суддівських бригад; організовується охорона всього периметру стадіону аж до закінчення його обстеження.

Тобто визначення рівня складності оперативної обстановки є складним, але дуже важливим завданням під час правильного виконання якого дозволить органам внутрішніх справ та іншим підрозділам якісно та ефективно провести охорону громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Треба також зазначити, що виділяють три напрями аналітичної роботи: 1) спостереження за результатами службової діяльності, а також за оперативною обстановкою; 2) систематичне інформування про стан громадського порядку та безпеки, керівників ОВС, органів державної влади, а також завдання ОВС щодо його зміцнення; 3) можливе вжиття ефективних заходів щодо вдосконалення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів на підставі висунутих пропозицій.

Подальшим етапом охорони громадського порядку та безпеки є перевірка узгодження проведення спортивного заходу. Так згідно з пп. 1 п. 15 Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2025 організатори спортивного заходу забезпечують узгодження місць і термінів проведення заходів із відповідними органами внутрішніх справ: міжнародні – за три місяці; державні заходи – за два місяці; регіональні – за один місяць до їх проведення [186].

У разі проведення позачергових матчів адміністрація стадіону не пізніше ніж за п'ять діб до їх початку сповіщає про дату і час проведення. Крім того, вона своєчасно надає інформацію про час проведення календарних ігор або їх зміну та чисельність проданих квитків.

Спортивні заходи проводяться, як правило, у неробочий або вечірній час, суботні, недільні і святкові дні, їх початок і закінчення мають бути сплановані таким чином, щоб відвідувачі мали можливість скористатися громадським транспортом.

Також окремо хочеться зазначити, що у 2012 році на території Польщі та України відбудеться чемпіонат Європи з футболу. Планується в Україні протягом трьох тижнів провести 16 футбольних матчів, у тому числі фінальний матч, який відбудеться у м. Києві на стадіоні “Олімпійський”. На сьогоднішній день відбувається реконструкція цього стадіону відповідно до вимог УЄФА та плану реконструкції. Одна сторона спортивного комплексу “Олімпійський” буде мати два яруси, а інші – по три. Крім того, буде збудовано підземний паркінг. Передбачається також 510 місць біля самого стадіону для стоянки автомобілів та 21 місце для автобусів. Кількість обладнаних індивідуальних місць для сидіння буде сягати до 85 000, а для людей з обмеженими можливостями на кожній трибуні буде облаштовано біля 50 місць.

Для евакуації вболівальників та учасників буде побудована ціла система галерей, оскільки нині виходи з трибун не відповідають новим стандартам та вимогам УЄФА. Завдяки чому після побудови цієї системи галерей час на евакуацію вболівальників та учасників не буде перевищувати 8 хвилин, а для повної евакуації з території стадіону – 15 хвилин.

Враховуючи особливості будівництва стадіонів та розміщення глядачів за секторами, фактично можна підрахувати точну кількість працівників ОВС, які будуть залучатись до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Також, це дозволить скласти плани послідовного виходу глядачів після закінчення кожного футбольного матчу, а також це дасть змогу розробити систему зв'язку між керівниками секторів, керівниками зон пропуску на стадіон. Крім того, це дозволить завчасно визначити, яку кількість працівників міліції з відповідного регіону та з інших областей необхідно залучити, а також визначити додаткові сили, необхідні для охорони громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату

Європи 2012 р. з футболу, як з вищих навчальних закладів системи МВС України, так і з інших структурних підрозділів.

Підготовка спортивної споруди до заходу, який буде в ній відбуватися, є важливим завданням. При цьому потрібно провести комплексне комісійне обстеження споруди та прилеглої до неї території. Це обстеження проводиться для визначення належності такої споруди проведенню спортивного заходу.

Під час здійснення комісійного обстеження насамперед необхідно приділити увагу можливості забезпечення пропускнуго режиму, торгівлі алкогольними та охолоджуючими напоями у скляній тарі, наявності предметів, що можуть бути використані під час виникнення групових порушень громадського порядку (поламані лавки, будівельні матеріали тощо). Тобто треба приділяти увагу таким питанням, які будуть безпосередньо впливати на стан правопорядку на цій території.

Одними з основних документів, які необхідно для проведення футбольного матчу, є: акт про відповідність стадіону встановленим нормам, який складається щороку в установленому порядку за участю представників місцевого органу виконавчої влади, інженерної служби, проектної і будівельної організації, органів міліції та підрозділів МНС; протокол про технічну придатність стадіону для проведення матчу; затверджених в установленому порядку правил поведінки на стадіоні під час проведення матчу, інших документів, передбачених Федерацією [171].

У разі відсутності цих документів футбольний матч заборонено.

Якщо спортивний захід буде проводитися в закритому приміщенні, то вивчається технічний стан, планування спортивної споруди, місце розміщення вболівальників та команд, а також стан протипожежної безпеки.

Не пізніше ніж за чотири години до самого початку спортивного заходу робочі комісії, які утворені з представників усіх органів здійснюють оперативно-технічний огляд стадіону та прилеглої до нього території, проводять перевірку підготовки волонтерів, контролерів, стюардів, підсумовують інформацію про кількість проданих квитків та дозволів на в'їзд

транспортних засобів та вживають необхідні заходи щодо усунення виявлених хиб. Після чого робоча комісія складає висновок про можливість проведення спортивного заходу на такому стадіоні.

Якщо виявлено обставини, які можуть ускладнити охорону громадського порядку та безпеки під час проведення спортивного заходу, або обставини, які можуть порушити пожежну безпеку чи безпеку вболівальників і учасників футбольного матчу, то керівник органів внутрішніх справ або підрозділів МНС робить офіційний припис відповідно до якого слід усунути перешкоди або яким забороняє прохід вболівальників до небезпечних місць на стадіоні та прилеглий до нього території. У разі, якщо перешкоди неможливо усунути, то цей суб'єкт виносить припис про заборону проведення такого матчу.

Його передають уповноваженому на те представникові Федерації футболу та арбітрові футбольного матчу для виконання.

Не менш як за шість годин до початку футбольного матчу, його організатори проводять нараду з представниками Федерації, футбольних клубів, органів внутрішніх справ та підрозділів МНС, власником або орендарем стадіону та іншими суб'єктами, які залучені до забезпечення громадського порядку та безпеки, під час якої уточнюються завдання всіх служб, визначається порядок взаємодії у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Крім того, важливим є також повторне обстеження, яке проводиться спеціальними робочими комісіями, до яких входять представники ОВС, не пізніше ніж за чотири години до початку спортивного заходу щодо усунення виявлених комплексним обстеженням хиб. Після цього оформляється протокол, в якому зазначається кінцеве рішення про можливість проведення цього заходу.

Важливим напрямом при організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є прогнозування, а також визначення оптимального варіанту охорони громадського порядку та безпеки.

Прогнозування в першу чергу базується на наукових даних. Саме воно дозволяє вибрати та обґрунтувати цілі будь-якої діяльності, шляхи і засоби їх досягнення. Крім того, прогнозування дає змогу створити передумови для

вибору правильних шляхів діяльності під час охорони громадського порядку. Без прогнозування охорона громадського порядку та громадської безпеки під час проведення спортивних заходів буде менш ефективною.

Загальним об'єктом прогнозування органів внутрішніх справ, як і при аналітичній роботі є оперативна обстановка. При охороні громадського порядку найбільш значущими для органів внутрішніх справ є юридичні прогнози, тобто кримінально-правові, кримінологічні та адміністративно-деліктні. Прогнозуючи рівень складності оперативної обстановки, використовують моделі прогнозування динамічних процесів. Вони поділяються на два основних види: трендові моделі, в основі, якій виступають криві росту та адаптивні моделі прогнозування, які у свою чергу поділяються на точечні та інтервальні.

Нині найчастіше використовують адаптивні моделі, зокрема лінійну модель Брауна. Це пояснюється тим, що в цій моделі є багато переваг порівняно з трендовими. Модель Брауна застосовується у процесах, які не завжди мають сталі закономірності, при цьому вона швидко пристосовує свою структуру і параметри до змін умов та враховує нерівноцінність рівнів часового ряду. Тобто ця модель дозволяє визначити значення чинників та параметрів на певний прогнозний період.

Після прогнозування необхідно визначити оптимальний варіант охорони громадського порядку при проведенні спортивного заходу. При цьому треба також враховувати ступінь ризику футбольного матчу, про що ми вже зазначали.

Одним з важливих питань, які необхідно вирішити при організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, є визначення оптимальної кількості працівників органів внутрішніх справ та інших структурних підрозділів, які будуть залучатимуться до охорони громадського порядку на всіх етапах проведення заходів безпеки.

Саме завдяки прогнозуванню керівника органів внутрішніх справ, тобто його здатності передбачити розвиток подій, а також на підставі певних нормативно-правових актів, відповідних розрахунків, досвіду роботи в цій

сфері, визначається раціональне й ефективне залучення сил і засобів та оптимізація їх чисельності, відповідно до обстановки, що склалася.

При цьому керівник органів внутрішніх справ має враховувати: результати вивчення повідомлень організаторів про місце, час і масштаб (чисельність) спортивного заходу, поведінку і настрій його учасників, ставлення до проведення заходу окремих верств населення, можливі зміни в масштабах та порядку проведення заходу, результатів забезпечення правопорядку під час попередніх аналогічних заходів, інформації про стан криміногенної обстановки тощо [170, п. 2. 9].

Аналізуючи нормативно-правові акти, які визначають діяльність керівника органу внутрішніх справ щодо визначення чисельності особового складу, який залучається до несення служби, ніде конкретно не визначено, яку саме кількість особового складу потрібно задіяти до несення служби в тих чи інших умовах, при тому чи іншому виді спортивного заходу.

Існують загальні критерії, які треба враховувати під час визначення чисельності особового складу, який слід залучити при несенні служби під час спортивного заходу. До них слід віднести: 1) розподіл матчів за ступенем ризику; 2) час початку й закінчення матчу; 3) інформацію про очікувану чисельність глядачів; 4) стан оперативної обстановки, що складається на день проведення футбольного матчу; 5) обсягів поставлених завдань із забезпечення охорони громадського порядку і безпеки тощо.

Незважаючи на ці загальні критерії керівники практичних підрозділів органів внутрішніх справ звертаються до компетентних працівників вищих навчальних закладів системи МВС України з проханням розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для вдосконалення загальних вимог до визначення кількості працівників міліції, які плануються залучати до охорони громадського порядку під час конкретного спортивного заходу. Про актуальність та важливість цих розробок свідчить також наявність відповідних замовлень від практичних підрозділів ОВС [75].

На підставі аналізу вказаних факторів складається загальний розрахунок сил та засобів, які залучаються від конкретного органу, підрозділу внутрішніх справ, вищого навчального закладу МВС України [125]. При цьому необхідно враховувати, що особовий склад практичних працівників органів внутрішніх справ буде залучатися до служби на охорону громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів як основний, а інших структурних підрозділів, крім того постійний і перемінний склад вищих навчальних закладів системи МВС України, як додатковий.

На думку багатьох керівників практичних підрозділів ОВС України, найбільш оптимальним варіантом розстановки сил при охороні громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є співвідношення 1:100. Тобто на одного працівника органів внутрішніх справ має припадати в середньому 100 вболівальників.

Крім того, на сьогоднішній день актуальним та складним залишається питання співвідношення чисельності особового складу ОВС України між різними підрозділами. Так, звісно це співвідношення буде залежати від багатьох чинників, таких як і під час визначення чисельності особового складу, який залучається до несення служби.

Іншим критерієм, що потребує уточнення, є співвідношення кількості працівників органів внутрішніх справ до інших служб.

У зв'язку з цим доречно звернути увагу на закріплення такого співвідношення стосовно складу зведеного загону ОВС під час ліквідації масових заворушень в тому числі і при спортивних заходах: до 10 % особового складу атестованих працівників міліції за списком, підрозділи міліції особливого призначення – до 30 %, підрозділи патрульної служби – до 30 %, служб і підрозділів ДАІ – до 30 %, підрозділи ДСО – до 10 %. Також, у цьому нормативному акті визначено й включення до складу зведеного загону військових частин ВВ МВС України: до 70 % – під час дій за місцем дислокації, до 60 % – поза межами, а також осіб постійного і перемінного складу вищих навчальних закладів [170].

Крім того, Статут патрульно-постової служби міліції України визначає: обов'язкові норми щоденного виставлення нарядів (не менше ніж 60 % наявної кількості міліціонерів); можливість скоротити обов'язкові норми щоденного виставлення нарядів (у разі, коли на території обслуговування вживаються заходи, що потребують значного збільшення щільності нарядів за рахунок залучення до служби особового складу в дні його щотижневого відпочинку й у святкові дні); склад штабу та підрозділів, які залучаються для охорони громадського порядку; визначає склад резерву (15 % залучених до охорони громадського порядку сил і засобів); встановлює вимогу реальності залучення необхідної кількості сил та засобів (п. 305) [210].

Тому, на наш погляд, необхідно розробити рекомендації, які законодавчо закріпити для визначення чисельності особового складу та його співвідношення, який буде залучатися до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Розроблення таких рекомендацій потребує спільної співпраці як науково-практичних працівників, так і працівників практичних підрозділів ОВС України та інших органів і громадських формувань.

Звідси, можна стверджувати, що ці рекомендації мають бути обґрунтованими, логічними та правильними, при цьому необхідно враховувати місце проведення спортивного заходу, український та зарубіжний досвід залучення особового складу працівників ОВС за таких умов, враховувати плани реконструкції міст, в яких подібні заходи відбувалися, здійснити прогноз кадрового забезпечення у підрозділах міліції у містах, в яких будуть проходити спортивні заходи, щоб у загальному можна було сформулювати уявлення чи потрібно залучати додаткові сили з інших регіонів для охорони громадського порядку та безпеки. У загальному, залежно від обстановки, що склалася, необхідно розробити автоматизовану систему розрахунку особового складу, що залучається до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Крім того, ще одним з основних шляхів підвищення ефективності організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів є удосконалення форм і методів взаємодії органів внутрішніх справ з іншими державними органами і громадськими формуваннями.

Найбільш типовий підхід до визначення взаємодії використовує К. К. Єрмаков: „взаємодія в органах внутрішніх справ – це заснована на законах та підзаконних актах, узгоджена за метою, місцем та часом діяльність різних ланок системи органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю” [65, с. 4].

На наш погляд, при охороні громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів найліпше необхідно взаємодіяти органам внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами (прокуратурою, органами служби безпеки, МНС, Державною прикордонною службою), службами охорони різних рівнів, органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та громадськими формуваннями правоохоронного спрямування, а також з іншими суб’єктами, чії обов’язки полягають у сприянні органам внутрішніх справ у цій сфері та, які нормативно закріплені – як правило, це організатори масових спортивних заходів і адміністрація місць їх проведення.

Під час об’єднання та узгодження сил та засобів при їх спільній діяльності за часом, місцем і метою, а також за належною цілеспрямованістю та комплексному підході це сприятиме ефективному виконанні завдань та дозволить зосередити необхідну кількість особового складу на відповідних територіях.

Діяльність органів внутрішніх справ регулюється Законом України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 року [178], “Про війська внутрішньої та конвойної охорони” від 26 березня 1992 року [158], органів Служби безпеки України – Законом України “Про службу безпеки України” від 25 березня 1992 року [194], прикордонних військ – Законами України “Про державний кордон України” [161] та “Про прикордонні війська України” від 4 листопада 1991 року [192].

Організація взаємодії між структурними підрозділами включає такі елементи: визначення порядку взаємодії; узгодження дій між взаємодіючими сторонами; планування взаємодії; доведення завдань до взаємодіючих структурних підрозділів тощо.

Отже, можна сказати, що взаємодія між різними суб'єктами й об'єктами управління є найбільш ефективною завдяки правильному розумінню всіма ланками управління й особовим складом взаємодіючих сторін завдань, що виникають перед ними, а також знанням управлінським складом професійних якостей та можливостей сил, які взаємодіють між собою. Необхідно також враховувати оперативну обстановку, яка склалася на місці проведення спортивного заходу. При цьому під час виконання поставлених завдань є обов'язковим узгодження способів їх виконання взаємодіючими підрозділами. Крім того, необхідно повсякчас здійснювати підтримання сталого зв'язку при взаємодії та систематично обмінюватися інформацією. Значне місце тут посідає також раціональне використання взаємодіючих сил і засобів у ході забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Для того щоб взаємодія сил і засобів під час охорони громадського порядку та безпеки принесла бажані результати, необхідно, щоб усі підрозділи точно виконували розроблені плани у ході відповідних заходів, а у разі, коли відбулися зміни оперативної обстановки, необхідно уточнити питання узгодження спільних дій, що вимагають внесення коректив у раніше відпрацьований порядок взаємодії. Також треба визначити резерв сил і засобів, що виділяються для відновлення взаємодії, та порядок його застосування.

Так до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів у взаємодії з органами внутрішніх справ, залучаються також внутрішні війська МВС України. Цей підрозділ розглядають як основну складову додаткових сил стосовно відповідних територіальних підрозділів міліції [125, 170].

Основними завданнями, які мають виконувати ВВ МВС України, під час проведення спортивних заходів, наприклад, матчів, є: припинення правопорушень в секторах, при цьому під час перерв між таймами і після закінчення матчу особовий склад стоїть обличчям до глядачів, запобігає порушенням громадського порядку; запобігати викидам у бік футбольного поля сторонніх предметів; недопущення виходу вболівальників на футбольне поле чи бігову доріжку під час проведення футбольного матчу та під час перерв між таймами; забезпечення безпеки, безперешкодного руху по обидва боки входу суддів і футболістів команд, що зустрічаються до початку матчу, а також їхнього повернення з роздягальні після першого тайму і після закінчення матчу; перешкоджання виходу на футбольне поле тварин; допомагають працівникам міліції в евакуації глядачів зі стадіону; беруть участь у ліквідації групових порушень громадського порядку, інших надзвичайних ситуацій.

Весь особовий склад підрозділів ВВ МВС України розташовується по першому ряду секторів й забезпечує охорону безпеки та громадського порядку в одній з найважливіших зон, тобто в секторах для глядачів, гостьовій трибуні, проходами між секторами й уздовж трибуни, по верхньому периметру трибуни.

Виконуючи поставлені завдання військовослужбовці внутрішніх військ, повинні знати основи міжкультурної комунікації, психології поведінки особистості в натовпі, методів психологічного впливу на громадян для попередження та припинення порушень громадського порядку. В середньому їх чисельність має становити 17,3 % за звичайним варіантом несення служби та 21 % – за посиленням, від загальної кількості залученого особового складу із структурних підрозділів.

До вжиття заходів із забезпечення безпеки працівники органів міліції та особовий склад підрозділів МНС залучаються на платній основі з укладенням договорів згідно з Положенням про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2025 [171].

Крім того, стан забезпечення громадського порядку та безпека осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням спортивних заходів міжнародного характеру в Україні, безпосередньо залежить від умілої, чітко організованої та спланованої роботи органів державної влади, правоохоронних структур та залучених футбольними клубами до охорони громадського порядку на стадіонах стюардів та волонтерів. Ці особи є дійсно необхідними для забезпечення охорони порядку на стадіонах, хоча його забезпечення на прилеглих до стадіонів територіях має залишитися обов'язком працівників ОВС.

До обов'язків стюардів належить перевірка квитків та спостереження за порядком на стадіоні. Усі стюарди підпорядковуються начальникові служби безпеки стадіону.

Крім того, стюарди мають добре володіти хоча б однією з іноземних мов, знати психологію натовпу та контроль натовпу, взаємодіяти з правоохоронними органами, вміти надавати першу медичну допомогу та знати зарубіжний досвід участі стюардів під час охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

До основних обов'язків волонтера належать: шанобливо ставитись до осіб, які звертаються до волонтера за допомогою; своєчасно та високоякісно виконувати обов'язки, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності; подати звіт про надану допомогу підприємству, установі або організації, що залучили волонтера або волонтерську організацію; ефективно використовувати матеріали, обладнання та інше майно, надане для провадження волонтерської діяльності, а у разі припинення виконання обов'язків волонтера або діяльності волонтерської організації повернути їх; забезпечувати конфіденційність інформації про осіб, яким надається допомога, що стала йому відома під час провадження волонтерської діяльності.

Волонтери мають право пройти відповідний інструктаж для здійснення волонтерської діяльності самостійно або як член волонтерської організації; підвищувати свою кваліфікацію; провадити волонтерську діяльність у

гігієнічних та безпечних умовах; на забезпечення в разі потреби спеціальним одягом, взуттям та інвентарем велосипедами, проїзними квитками в міському транспорті загального користування; підтримувати зв'язки з волонтерськими організаціями інших країн.

Взаємодія ОВС із органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями під час проведення спортивних заходів координується і контролюється штабом і полягає у: своєчасному наданні взаємної допомоги; постійному обміну оперативною інформацією; єдиному розумінні всіма нарядами та службами, які задіяно у забезпеченні громадського порядку, загальних завдань і своїх функціональних обов'язків; коректному здійсненні правозастосовної діяльності; наявності безперебійного зв'язку; постійній обізнаності працівників зі стану оперативної обстановки та її змін; знанні і правильному застосуванні встановлених команд і сигналів; ефективному здійсненні маневрування силами й засобами.

Цілком очевидно, що важливу роль в ефективній та якісній підготовці як особового складу ОВС, так і стюардів можуть виконувати лише навчальні заклади системи МВС України з їх базами та навчальними технологіями.

Крім того, вагоме значення для організації взаємодії між ними слід приділити увагу таким формам і методам роботи, як: проведення спільних нарад, науково-практичних конференцій, семінарів, командно-штабних навчань, тренувань, а також починаючи з 2008 р. розпочати підготовку особового складу ОВС і курсантів ВНЗ системи МВС України до виконання завдань в умовах забезпечення охорони громадського порядку під час проведення міжнародних спортивних заходів.

Ще однією службою, на яку покладаються завдання щодо охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, є Державна автомобільна інспекція. На цю службу покладається завдання щодо забезпечення під'їзду до стадіону, а також надання можливості глядачам безперешкодно зайти до стадіону та вийти з нього після закінчення спортивного заходу.

Для найефективнішого забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, необхідно, на нашу думку, створити мобільні групи у складі трьох екіпажів та шести працівників Державної автомобільної інспекції, які можуть виконувати покладені на них завдання найбільш ефективно.

Треба також враховувати, що під час проведення такого міжнародного спортивного заходу як Євро-2012 з футболу основними зонами забезпечення громадського порядку і громадської безпеки, звичайно, будуть залізничні вокзали, аеропорти, автовокзали, стадіони в містах Київ, Дніпропетровськ, Донецьк та Львів, в яких будуть проводитись фінальні футбольні матчі, а також міста, стадіони яких можуть використовуватись як резервні – це Одеса та Харків, крім того місця, в яких будуть проживати гості та учасники: готелі, гуртожитки, приватні сектори, а також дороги, за якими будуть перевозити учасників, заклади мистецтва, культури та охорони здоров'я.

До охорони громадського порядку і безпеки під час проведення футбольних матчів залежно від їх значення та масштабу також залучаються працівники охоронних недержавних структур. Такий підхід виправдовує себе лише у тому разі, якщо обов'язок забезпечення належного порядку покладений на організаторів змагань, але все ж таки за суттєвої підтримки та контролю органів внутрішніх справ.

Розстановка взаємодіючих сил здійснюється на місцях, звідки можна добре спостерігати за поведінкою вболівальників. Так, ефективність використання сил і засобів органів внутрішніх справ багато в чому залежить від правильної і науково обґрунтованої їх розстановки. Саме ця обставина є визначальною умовою успішності виконання завдань у сфері охорони громадського порядку.

Отже, тільки чітко продумані скоординовані дії органів внутрішніх справ та громадських формувань, які несуть відповідальність за створення відповідних умов під час проведення спортивних заходів у межах своєї компетенції, а також об'єднання й узгодження умов їх діяльності дозволяють

виконати комплекс завдань, крім того, дозволить раціонально розподілити сили і засоби у сфері охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Для недопущення терористичних виявів та інших небажаних подій зі сторони органів внутрішніх справ мають здійснюватися відповідні заходи. Проводиться ретельне обстеження кінологічною та вибухотехнічною службою стадіону та прилеглої до нього території на наявність вибухонебезпечних предметів та речовин, а також інших предметів, які викликають підозру. Це робиться за 3–4 години до початку футбольного матчу. Відводяться спеціальні місця в секторах стадіону, в яких здійснюється посилена охорона для вболівальників, які мають приїхати з інших країн світу. Вносяться відповідні корективи до типових планів щодо здійснення охорони громадського порядку та безпеки під час спортивних заходів на основі отриманої інформації про очікувану чисельність глядачів, відвідування змагань високопоставленими особами, щодо яких здійснюється державна охорона, пункти прибуття транспортних засобів із уболівальниками, а також за результатами обстеження місць проведення спортивного заходу, прилеглої до них території та інших обставин.

Після чого охорону громадського порядку та безпеки необхідно здійснювати за п'ятьма варіантами: спрощений, коли наповненість спортивної споруди не перевищує 30 %, звичайний, при наповненості від 30 до 50 %, посилений – від 50 до 75 %, особливий – від 75 до 100 % і надзвичайний при наповненості 100 %. Під час виборіу одного з варіантів паралельно проводяться розрахунки, яку саме чисельність сил та засобів слід задіяти під час несення служби, прогнозуються можливі варіанти розвитку подій, складаються графіки стосовно співвідношення сил та засобів, а також вирішення проблемних питань відносно до тактики дій нарядів органів внутрішніх справ та інших структурних підрозділів. З керівним та особовим складом, який планується задіяти до забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів різного рівня проводяться інструктажі.

Одним із важливих етапів охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є рекогносцировка місцевості з усуненням хиб, виявлених під час її проведення.

Рекогносцировка (від нім. *Rekognoszierung*, від лат. *Recognosco* – оглядаю, обстежую) – попереднє обстеження місцевості для проведення на такій території будь-яких заходів. Так рекогносцировка на місцевості за участю керівників органів і підрозділів, залучених для забезпечення правопорядку здійснюється напередодні проведення заходу для координації спільних дій.

У процесі її проведення вивчаються: особливості об'єктів і споруд; місцевість, яка до них прилягає; технічний стан проїзної частини доріг; маршрути руху громадського транспорту і пішоходів; місця розташування підприємств торгівлі; громадського харчування; громадських туалетів; уточнюються шляхи руху учасників масового заходу і можливість зміни напрямів руху [222, с. 20].

Тобто, до початку проведення спортивних заходів заздалегідь має бути вивчена та проаналізована ситуація навколо спортивної споруди, де буде проходити змагання у радіусі до одного кілометра. При цьому вивчається стан вулиць та доріг, місця можливого блокування руху, тобто будівельні майданчики та інші перешкоди, наявність транспортних засобів, з допомогою яких планується перекрити вулиці та дороги й обмежити рух, місця для паркування транспортних засобів, наявність бригад швидкої допомоги та можливість їх під'їзду до місць подій, можливість виникнення заторів, під'їзду евакуаторів для найшвидшої евакуації транспортних засобів, які блокують рух, розміщення самих евакуаторів, наявність спеціальних транспортних засобів, які обладнані водометами та іншим обладнанням для ліквідації масового безладдя, шляхи для доставлення резервів працівників органів внутрішніх справ України, які мають використовуватися для ліквідації масового безладдя.

Рекогносцировка проводиться для уточнення окремих питань забезпечення правопорядку, кількості та розміщення нарядів на місцевості, узгоджуються питання взаємодії служб та підрозділів [222, с. 20].

Найбільш вагомий внесок під час вивчення ситуації навколо спортивних споруд, де мають проводитися спортивні заходи здійснюють працівники ДАІ. Крім того, вони проводять роз'яснювальну роботу з водіями, які проживають неподалік від місця проведення спортивного заходу для попередження щодо паркування транспортних засобів, вивчають місця можливого блокування вулиць та доріг, під'їздів та пішохідних переходів.

Для виконання конкретних завдань, що постають за різким загостренням оперативної обстановки, виникненні надзвичайних обставин, проведенні масових заходів, рейдів, операцій тощо з урахуванням їх значення і масштабу, розробляються спеціальні плани. Вони складаються для організації роботи служби в умовах складної оперативної обстановки, надзвичайних обставин, коли вимагаються максимальні зусилля цієї служби або комплексне використання сил та засобів для здійснення цільових заходів та операцій [143, с. 130–139].

У плані висвітлюються питання стосовно:

- 1). загальної характеристики заходу, схеми району, міста тощо, де будуть проходити спортивні заходи;
- 2). розподілу території на охоронні зони, ділянки, сектори і квадрати;
- 3). оцінення оперативної обстановки, обов'язкові норми виставлення нарядів, їх види, чисельність, завдання, порядок взаємодії і зв'язку між ними, приблизний перелік постів і маршрутів патрулювання, в тому числі допоміжних, які підлягають закриттю в період посилення охорони громадського порядку і при здійсненні маневру, враховуючи динамічні фактори;
- 4). порядку взаємодії з іншими службами (підрозділами) органів внутрішніх справ, інших правоохоронних органів, громадськими формуваннями;
- 5). системи зв'язку керівників з нарядами, строки подання інформації, сигнали й умовні знаки;
- 6). порядку збору і розподілу людей на випадок екстремальних умов;

7). визначення заходів щодо організаційного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення особового складу, який залучається до несення служби тощо.

При цьому в плані завдань мають бути розроблені чітко і конкретно для кожного управління, відділу, сектора, групи, окремо взятого співробітника з врахуванням підрозділів, особливостей підготовки і спеціалізації співробітників, їх адаптацію під час забезпечення охорони громадського порядку та безпеки при проведенні спортивних заходів міжнародного масштабу до вболівальників з інших країн світу.

Також необхідно розробити спільно з представниками Міністерства з надзвичайних ситуацій та органами місцевого самоврядування послідовність дій працівників ОВС під час надзвичайних ситуацій конкретно для кожної зони і кожної екстремальної ситуації. Крім того, треба врахувати і науково обґрунтувати райони, ділянки, сектори тощо з підвищеним ступенем небезпеки.

Під час проведення найбільш важливих спортивних заходів одночасно з планом може видаватися наказ начальника органу внутрішніх справ, в якому передбачаються попереджувально-профілактичні заходи, в тому числі посилення нагляду за окремою категорією осіб, можливість чергування керівників, оголошення підвищеної бойової готовності, посилення охорони складів, вогнепальної зброї та боєприпасів, отруйних та вибухових речовин.

Саме тому для успішного проведення Євро-2012 було розроблено Концепцію забезпечення охорони громадського порядку та безпеки на різних стадіонах, в яку ще плануються вноситися зміни та доповнення. Необхідно було б врахувати в її змісті оптимальну чисельність особового складу працівників ОВС та інших структурних підрозділів, також кількість волонтерів і стюардів, місце несення служби, алгоритми взаємодії.

Під час розроблення планів дислокації сил та засобів підрозділів Державної автомобільної інспекції МВС України та патрульної служби щодо забезпечення безпеки руху необхідно враховувати, що вони можуть

використовувати транспортні засоби для блокування проходів вболівальників, які беруть участь в масовому безладді для їх розосередження.

Особливості діяльності кожного наряду (поста) під час несення служби визначаються в картці маршрутів (постів), де вказуються: маршрут наряду, його довжина, межі; місце розташування поста і його центр; час несення служби; об'єкти і зони, які потребують особливої уваги; обов'язки нарядів і особливості зв'язку з сусідніми нарядами, черговою частиною органу внутрішніх справ, дільничними інспекторами міліції, громадськими формуваннями, зони проходження радіозв'язку і спосіб зв'язку з цими дільницями; порядок руху на маршруті і найбільш характерні тактичні прийоми несення служби [46, с. 76–84].

Також важливим аспектом під час забезпечення безпеки громадської транспортної інфраструктури є встановлення інформаційних пунктів у ключових транспортних пунктах, в яких чергуватимуть англomовні співробітники для надання інформації, а також передбачити інформаційні написи англійською мовою.

Як вже вищезгадувалося у планах зазначається безпосереднє нормування та чисельність особового складу ОВС, який залучається до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Це нормування визначається з урахуванням усіх етапів охорони громадського порядку на стадіоні, під'їздах до нього, шляхах евакуації громадян зі стадіону різними видами транспорту, а також враховуються специфіка матчів звичайного чи підвищеного ступеню ризику.

Крім того, необхідно також виділити окремі групи працівників у цивільному, які мають спостерігати за приїздом глядачів та їх поведінкою перед проходженням по коридорах із турнікетів до металошукачів на вході. При цьому треба під час розроблення конкретних планів охорони громадського порядку для пропуску глядачів на стадіони враховувати пропускну здатність коридорів із турнікетів до місць пропуску на стадіон, враховуючи, що кожного

глядача та всіх працівників, які будуть обслуговувати футбольні матчі, потрібно пропустити через металошукачі на вході.

Опрацювання деяких планів охорони громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів на стадіонах засвідчило, що організація діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ здійснюється за такими варіантами: 1-й – для матчів звичайного ступеню ризику та 2-й – для матчів підвищеного ступеню ризику [137; 138; 139].

При посиленому варіанті несення служби необхідно розширити завдання особовому складу з урахуванням оперативної обстановки при цьому підвищити рівень керівника. Також треба збільшити кількість особового складу, що безпосередньо залучається до несення служби та резерву у приблизному співвідношенні 1:2, а кількість комендантських патрулів збільшити у 2 рази. Необхідною умовою при цьому є також збільшення кількості одиниць транспорту – в 2,1 рази, радіостанцій – в 1,8 рази та відеозасобів – у 2 рази тощо. У разі потреби здійснити корегування маршрутів патрулів.

Крім того, комплексне планування містить у собі систему заходів, спрямованих на забезпечення правил перебування в нашій країні іноземців, яка буде здійснюватися силами різних служб і підрозділів ОВС.

Саме тактично грамотне планування операції, координація і взаємодія знижують небезпеку операції, а правомірне і своєчасне застосування вогнепальної зброї та використання спеціальних засобів: сльозоточивий газ, спецодяг, щити, бронежилети, шоломи, та інше, підвищують особисту безпеку працівників ОВС.

Ще одним елементом під час організації охорони громадського порядку та безпеки при проведенні спортивних заходів є призначення керівника й оперативного штабу, проведення інструктажів, репетицій, тренувань та у разі потреби спеціальних занять.

Охорона громадського порядку та безпеки під час проведення міжнародних спортивних заходів, незалежно від їх значення та масштабу, вимагає цілеспрямованої, узгодженої та ефективної діяльності різних служб і

підрозділів органів внутрішніх справ. Для оперативного керування силами і засобами, задіяними на охорону громадського порядку, безпосередньо на об'єкті проведення міжнародних спортивних заходів, створюється оперативний штаб [125], який підтримує постійний зв'язок з черговою частиною ОВС від початку заходів до їх завершення.

До складу цього штабу належать представники органів внутрішніх справ, організаторів футбольного матчу, підрозділів МНС, служби безпеки футбольних клубів, приватних охоронних структур, місцевого органу виконавчої влади, власника або орендаря стадіону, органу охорони здоров'я.

Штаби відповідають за організацію патрульно-постової служби, за бойову і мобілізаційну готовність особового складу до забезпечення охорони громадського порядку, використання сил і засобів підрозділів за призначенням і результати їх роботи у боротьбі із правопорушеннями, розстановку, комплектування, навчання і виховання працівників, стан дисципліни і законності, а також матеріально-технічне, фінансове забезпечення службової діяльності цих служб та підрозділів.

Штаб отримує інформацію про зміни оперативної обстановки, які можуть зумовлюватися різними форс-мажорними обставинами, а також забезпечує постійний зв'язок з організаторами спортивного заходу.

На керівника органу внутрішніх справ, організатора футбольного матчу та власника або орендаря стадіону покладається загальне керівництво силами й засобами, які залучаються до охорони громадського порядку та безпеки. Безпосередньо на керівника органів внутрішніх справ, штабу, уповноважених керівників структурних підрозділів – контроль за розміщенням особового складу, несенням служби, патрульними нарядами та іншими силами і засобами патрульної служби.

Крім того, вони організовують проведення роз'яснювальної роботи серед особового складу, задіяного для охорони громадського порядку, про високу особисту відповідальність, необхідність високого рівня громадського порядку під час проведення матчів. При цьому особливу увагу звертають на уважне та

ввічливе ставлення до громадян, зовнішній вигляд працівників, найсуворіше дотримання законності, транспортної дисципліни, екіпірування, наявність списків, документів тощо.

У разі потреби керівником органу внутрішніх справ разом з представниками власника або орендаря стадіону та іншими структурними підрозділами утворюються спеціальні групи, такі як кризова, вибухотехнічна, кінологічна, швидкого реагування, охорони ігрової зони та секторів стадіону, спостереження та документування, резервна та спеціальної охорони.

Працівники органу внутрішніх справ, державної пожежної охорони, чергові контролери, лікарі, а також коментатори мають перебувати на визначених місцях і виконувати покладені на них завдання аж до отримання від керівника органу внутрішніх справ розпорядження про припинення заходів із охорони громадського порядку та безпеки.

На власника або орендаря стадіону, футбольного клубу покладається завдання створити службу безпеки та призначити особу, яка буде відповідати за вжиття заходів безпеки під час проведення футбольного матчу, яка буде здійснювати загальне керівництво волонтерами, стюардами, контролерами та взаємодіяти з керівниками органів міліції та підрозділів МНС.

Чергова частина – це підрозділ, який забезпечує оперативне управління силами і засобами органів внутрішніх справ, цілодобово знаходиться в постійній готовності для реагування на злочинні прояви, надзвичайні ситуації, інші події й є координуючим органом безупинного управління під час розкриття злочинів, а також правозастосовним органом, що наділений адміністративно-правовим статусом і виступає у правових відносинах із правопорушниками під час застосування до них примусових заходів [175].

Основними завданнями чергової служби ОВС з охорони громадського порядку є: 1) приймання, реєстрація заяв і повідомлень про злочини, інші правопорушення й події, організація негайного реагування на них; 2) забезпечення оперативного управління силами й засобами, що перебувають в розпорядженні підпорядкованих органів та підрозділів внутрішніх справ;

підтримання взаємодії між ними, сусідніми ОВС, а також із черговою частиною вищого рівня; 3) збирання, опрацювання й доповідь керівництву ОВС відомостей про оперативну обстановку на території, що обслуговується; передача їх у встановленому порядку до ОВС вищого рівня, а також державних органів влади та зацікавлених відомств і організацій, інформування керівників відповідних структурних підрозділів; 4) забезпечення введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів; 5) робота з особами, які доставлені до чергової частини; 6) контроль за станом охорони адмінбудинків ОВС, ізоляторів тимчасового тримання та на прилеглий до них території [86; 156; 187].

Чергова частина при взаємодії з іншими підрозділами ОВС створює певну систему охорони та захисту громадського порядку та безпеки. В умовах різких змін оперативної обстановки, до яких варто віднести масові заворушення під час проведення масових міжнародно-спортивних заходів на чергову частину покладаються функції, які полягають у швидкій і якісній організації комплексу скоординованих заходів, спрямованих на виконання завдань, що виникають при різких ускладненнях оперативної обстановки.

Крім того, для належного виконання своїх службових обов'язків серед осіб, які заступають на службу слід проводити практичні заняття, щоб співробітники психологічно та фізично були готові до дій у різноманітних екстремальних ситуаціях. У разі потреби проводяться репетиції, тренування на місці, перевіряється система зв'язку, охоронної сигналізації тощо.

Враховуючи, що в містах Донецьк та Дніпропетровськ уже побудовані стадіони, на яких будуть проводитися футбольні ігри чемпіонату Європи з футболу, то можна б відзняти два відеофільми (під керівництвом особи, яка буде розробляти загальну концепцію охорони громадського порядку для конкретного стадіону), в яких для належної організації охорони громадського порядку та безпеки показати розташування стадіону відносно інфраструктури міст, коридори пропуску глядачів, розташування секторів для глядачів та кількість ярусів стадіону, шляхи під'їзду транспорту, місця розташування

швидкої допомоги та допоміжних служб, вигляд окремих секторів, розташування постових для охорони та пропуску на секторах тощо.

Важливим аспектом у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є проведення інструктажу з працівниками міліції, які заступають на чергування. Посадова особа, яка готується до проведення інструктажу, зобов'язана з'ясувати оперативну обстановку, використовуючи при цьому наявну інформацію у чергового, вивчити й оцінити дії нарядів за минулу добу, детально ознайомитись із завданнями, порядком і особливостями несення служби на кожному маршруті (посту), намітити питання для перевірки знань міліціонерів з урахуванням оперативної обстановки, виконання завдань для навчання діям у різних ситуаціях [135, с. 3 – 18].

Особа, яка проводить інструктаж, зобов'язана: оголосити деякі результати несення служби під час охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів за попередні рази, у разі потреби роз'яснити хиби й упущення, навести приклади як необхідно було діяти в тих чи інших випадках; перевірити в осіб, які інструктуються своїх прав і обов'язків, правил застосування зброї і спеціальних засобів, та деяких інших положень нормативних актів тощо; впевнитись у готовності особового складу до несення служби і вжити заходів щодо усунення виявлених хиб; роз'яснити оперативну обстановку та поставити нарядам конкретні завдання на весь період несення служби і визначити порядок їх виконання; наголосити про необхідність дотримання принципу законності та гуманізму; роз'яснити порядок взаємодії різних підрозділів під час несення служби, а також алгоритми дій після закінчення спортивного заходу.

Важливим елементом при організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є підготовка, прийняття та реалізація виконання управлінських рішень. Сутність прийняття рішення полягає у його підписанні, після чого зміст його має бути доведено до виконавців.

Основними видами рішень є відомчі акти управління, в яких відображається розстановка сил та засобів згідно з планами їх комплексного використання в охороні громадського порядку (єдина дислокація), а також планом використання залученого особового складу підрозділів міліції швидкого реагування, інших підрозділів органів внутрішніх справ та громадськості. Важливим різновидом управлінського рішення є плани роботи апаратів та підрозділів служби охорони громадського порядку, в яких визначається обсяг роботи щодо охорони громадського порядку на рік, квартал, місяць [148, с. 25].

Але, як свідчить практика, навіть наявність цілком обґрунтованого в момент прийняття рішення з часом, наприклад, під час виникнення нових умов, різкій та непередбачуваній зміні оперативної обстановки, за яких продовження запланованої діяльності стає неможливим або недоцільним, потребує доповнень, уточнень тощо. Усе це вимагає від суб'єкта управління готовності внести відповідні зміни в раніше прийняті рішення, тобто коригування.

У такому разі оперативність дій підвищується за наявності в розпорядженні оперативного штабу достатньої кількості резервів, працівників патрульної служби, розміщених у місцях, в яких найбільш вірогідно можуть бути ускладнення обстановки. Це завдання виконується з допомогою використання резерву без послаблення нарядів на інших ділянках.

Ще одним важливим елементом з охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є правове, інформаційне, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення. Саме завдяки взаємодії цих складових вноситься важлива лепта в організацію охорони громадського порядку та безпеки.

Значення правового забезпечення було розкрито вище під час розгляду адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Інформаційне забезпечення є одним із важливих напрямів організації, яке спрямоване на створення, організацію функціонування та вдосконалення інформаційних систем, які слугують успішному виконанню завдань з охорони та забезпечення громадського порядку.

При цьому головними завданнями функціонування системи інформаційного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки є: створення можливості оперативного отримання інформації у повному, систематизованому та зручному для користування вигляді працівниками та підрозділами внутрішніх справ для розкриття, розслідування, чинів і розшуку злочинців; збирання, оброблення та узагальнення оперативної, оперативно-розшукової, оперативно-довідкової, аналітичної, статистичної і контрольної інформації для оцінення ситуації та прийняття обґрунтованих оптимальних рішень на всіх рівнях діяльності органів внутрішніх справ; забезпечення динамічної та ефективної інформаційної взаємодії всіх галузевих служб цих органів, інших правоохоронних органів та державних установ; забезпечення захисту інформації [141, с. 544].

Система інформаційного забезпечення здійснює інформаційну підтримку органів внутрішніх справ з охорони громадського порядку та безпеки під час спортивних заходів, подає аналітичну, довідкову, та багатоцільову статистичну інформацію.

Для підвищення інформаційного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів у МВС активно триває робота із формування бази даних осіб, які схильні до вчинення протиправних проявів, пов'язаних із проведенням спортивних заходів, зокрема футбольних матчів (скінхеди, фанати, футбольні хулігани тощо). Зазначену базу введуть до складу єдиної інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України.

Під час її створення основна увага приділяється офіційним фан-клубам команд прем'єр-ліги України. Вони є найбільш чисельними, а їх представники постійно виїжджають на гостьові матчі до інших регіонів держави, за кордон.

Нині кількість офіційно зареєстрованих уболівальників 16 команд прем'єр-ліги складає понад 31 400 осіб, а за оперативними даними, їх кількість перевищує 54 000. Тому особи, які затримувалися за порушення громадського порядку у зв'язку з проведенням футбольних матчів, беруться на облік. Ці особи будуть внесені до бази даних як футбольні хулігани. Крім того, організовано роботу щодо виявлення та профілактики осіб і груп громадян, які вживають заходи з нагнітання соціальної напруги та провокують людей до участі у протиправних діях.

При цьому слід надати право вільного доступу керівникам органів та підрозділів ОВС України, а також особам, яким буде наданий дозвіл, забезпечивши їх необхідними технічними засобами за прикладом розвинених зарубіжних країн світу.

Важливим складовим такого напрямку є також кадрове забезпечення охорони громадського порядку та безпеки, яке полягає у доборі, навчанні та розстановці виконавців. Кадрове забезпечення – це обов'язок вищого керівника, який прийняв рішення щодо розстановки, добору та навчання осіб, які залучаються до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Оскільки кожен орган внутрішніх справ уже має визначений кадровий склад це певним чином може обмежити його керівника у виконанні управлінського рішення щодо охорони громадського порядку та безпеки, то вищий керівник може посилити нижчу систему шляхом залучення до неї, наприклад, певних фахівців, які перебувають під його керівництвом та в його розпорядженні. Тобто у процесі реалізації функцій організації безпосередньо здійснюється добір компетентних виконавців для виконання конкретних завдань.

У кінцевому результаті рівень кадрового забезпечення окремих підрозділів, запланованих заходів визначається в загальному якістю всієї роботи з кадрами.

Для здійснення належної охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів органам внутрішніх справ та іншим

підрозділам необхідне достатнє матеріально-технічне та фінансове забезпечення. До нього належить: упровадження нових видів озброєння та засобів захисту особового складу; передбачення додаткових джерел фінансування, тобто залучення, крім бюджетних коштів, також добровільних внесків підприємств, установ, організацій і громадян та інших позабюджетних коштів; створення жорсткого режиму економії грошових коштів, енергетичних та матеріально-технічних ресурсів.

Так, наприклад, під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. усі стадіони будуть обладнані найсучаснішими камерами внутрішнього спостереження, які будуть вести спостереження за всіма глядачами на стадіоні. Сигнали з відеокамер надходять до чергових частин відповідних структурних підрозділів ОВС. Заплановано також додаткове встановлення відеокамер у місцях масового скупчення громадян. На виходах із стадіонів для якіснішого забезпечення перепускного режиму необхідно, крім камер відео-спостереження встановити також металошукачі та ідентифікатори особи.

Крім того на території міст проведення або біля входу на стадіони буде встановлено великі телеекрани, для того, щоб туристи, які приїдуть із різних країн світу, мали можливість побачити ті матчі, на які не змогли придбати квитки.

Також важливим етапом під час організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є перевірка наявності технічних і спеціальних засобів. Ці засоби конче потрібні для належного здійснення покладених функцій на осіб, які будуть задіяні до несення служби, також для запобігання та своєчасного реагування на конфліктні ситуації, інші провокаційні дії з боку вболівальників, які створюють загрозу громадському порядку та громадській безпеці, а також затриманню найактивніших правопорушників із подальшим притягненням їх до відповідальності для недопущення виявів насильства.

Отже, для успішної організації охорони громадського порядку та забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів слід створити

передумови для вибору правильних шляхів діяльності особового складу, які задіянні на відповідний захід, а також удосконалити форм і методи їх взаємодії та співвідношення кількості працівників органів внутрішніх справ до інших служб, яких треба залучити до несення служби, а також чітко продумати і скоординувати їх дії й об'єднати та узгодити умови діяльності зазначених структур.

1.4. Особливості забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів

Громадський порядок та безпеку під час міжнародних спортивних заходів, таких, наприклад, як чемпіонат Європи з футболу 2012 р. слід розуміти не лише забезпечення громадського порядку та гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням чемпіонату, а й також заходи з митних переходів та облаштування кордону, створення сучасних систем надання допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій та забезпечення прав інтелектуальної власності, і на це необхідно спрямувати всі сили як правоохоронних органів, так і органів місцевого самоврядування і громадськості.

На забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів впливають такі фактори, як особливості розташування спортивної споруди та інших об'єктів проведення спортивних заходів; характер заходу, що проводиться; динаміка та різка зміна подій, що відбуваються; швидка зміна оперативної обстановки; необхідність призупинити роботу деяких підприємств або змінити рух міського транспорту на час проведення спортивного заходу; скупчення великої кількості людей на обмеженій

території; обов'язкове врахування погодних умов на момент проведення спортивного заходу, специфічний контингент присутніх осіб, тобто агресивно налаштовані угруповання вболівальників, особи у нетверезому стані та ін.

Саме завдяки чітко побудованій та налагодженій на наукових принципах організації, здійснюється ефективне забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Як зазначають такі вчені, як В. Д. Сущенко, В. І. Олефір, С. Ф. Константінов та інші, що під час забезпечення охорони громадського порядку та безпеки при проведенні масових заходів виділяється три періоди: підготовчий, виконавчий та заключний [6, с. 176]. А відповідно до того, що спортивні заходи – це один із видів масових заходів, то забезпечення охорони громадського порядку та безпеки при їх проведенні відбувається також в аналогічні три періоди.

Підготовчий етап включає в себе елементи, які, на нашу думку слід віднести до організаційного періоду охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. А виконавчий та заключний – до забезпечення.

У свою чергу на виконавчому етапі здійснюється безпосереднє керування задіяним особовим складом саме під час проведення спортивного заходу, контроль за дотриманням учасниками спортивного заходу встановлених обмежень, недопущенням порушень громадського порядку, у разі потреби зміна маршрутів руху транспорту, перенесення зупинок комунального транспорту, заборона роботи окремих закладів торгівлі та торгівлі спиртними напоями.

Так до елементів забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивного заходу на виконавчому етапі слід віднести: 1) безпосереднє керування задіяним особовим складом; 2) своєчасний збір особового складу до місця несення служби, перевірка екіпіровки, розстановка нарядів на свої місця; 3) контроль за дотриманням учасниками спортивного заходу встановлених обмежень; 4) недопущення порушень правопорядку; 5) у

разі потреби зміна маршрутів руху транспорту, перенесення зупинок комунального транспорту; 6) заборона роботи окремих закладів торгівлі та продаж спиртних напоїв.

Розкриємо детальніше кожен із цих елементів (напрямів). Першим із них є безпосереднє керування задіяним особовим складом під час охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Під час проведення футбольного матчу працівниками органів внутрішніх справ забезпечується громадський порядок та безпека як біля кас, розміщених поблизу стадіону, так і на прилеглий до нього території. Загальне керівництво силами й засобами, що залучаються до забезпечення громадського порядку та безпеки, покладається на керівника органу внутрішніх справ, організатора футбольного матчу та власника або орендаря стадіону.

Керівник має вирішити цілу низку питань, щоб належним чином відбулися заплановані заходи. При цьому важливо визначити, коли, в яких ситуаціях, і якою мірою, керівнику слід втручатися в діяльність виконавців.

Для успішної реалізації покладених на нього обов'язків необхідно мати професійно підготовлений, спеціалізований, певним чином організований, технічно оснащений персонал, який має вміти аналізувати інформацію про соціальні процеси і фактори, що впливають на стан громадського порядку та безпеки й ефективність правоохоронних заходів, планувати розміщення сил і засобів, забезпечувати їх взаємодію.

Крім того, що керівник (начальник) контролює своїх підлеглих, він також домагається від них такої діяльності, що відповідає вимогам законів та інших нормативних актів, усе це веде до зміцнення виконавчої дисципліни і відповідальності працівників за покладені на них обов'язки.

Висновок про стан охорони громадського порядку на території, що обслуговується та про ефективність використання сил і засобів, а також про доцільність їх розміщення дає можливість начальнику органу внутрішніх справ або керівникові зробити саме контроль, що нерозривно пов'язаний з обліком.

Профілактичний облік осіб, які систематично порушують громадський порядок, зокрема під час проведення спортивних заходів ведеться для недопущення проходження цих осіб на стадіон.

Наприклад, під час перевірки керівником несенням служби патрульно-постової служби доцільним є встановлення: правильності розстановки і використання особового складу і технічних засобів, згідно з обстановкою, що склалася; якості проведених інструктажів-нарядів; чіткості й оперативності управління нарядами, своєчасності доведення до них інформації про зміни оперативної обстановки; якості несення служби нарядами міліції та їх активності у боротьбі зі злочинністю і порушеннями громадського порядку; забезпечення взаємодії між нарядами, іншими службами, підрозділами міліції та громадськими формуваннями; додержання нарядами законності і службової дисципліни; правильності оформлення і ведення службових документів [40, с. 12 – 14].

Окремо хочеться зазначити, що кожний керівник сектора повинен мати одного або двох перекладачів, які мають знати дві або три іноземні мови, для того, щоб за закликами та емоціями визначити ступінь агресивності вболівальників, глядачів тих чи інших команд. Узв'язку з цим керівник сектора повинен мати зв'язок із керівником служби охорони, мегафон для передачі прийнятих рішень через перекладача для глядачів сектора.

Ще одним елементом забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів на виконавчому етапі є своєчасний збір особового складу до місця несення служби. При цьому проводиться перевірка екіпіровки, розстановка нарядів на свої місця, тобто починається несення служби.

Так кожна група, яка прибуває та розташовується на місці, ще раз вивчає ситуацію, після чого доповідає у штаб про стан оперативної обстановки тощо. Наприклад, Державна автомобільна інспекція, прибувши та розташувавшись на місці проведення спортивних заходів, доповідає у штаб про дорожню обстановку, рух транспортних засобів і, якщо виникають непередбачені

ускладнення вживає заходи щодо їх усунення самостійно або запрошує допомогу.

Наступними елементами забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів на виконавчому етапі є контроль за дотриманням учасниками спортивного заходу встановлених обмежень та недопущенням порушень правопорядку.

Під час проведення спортивних заходів, особливо футбольних матчів є те, що емоції вболівальників та фанатів уже під час проведення матчу переходять межі адекватної поведінки громадян. Тому їх поетапно пропускають при виході із секторів, з можливістю зафіксувати особливо агресивних, які переступили межу допустимої поведінки, з наміром пропустити їх після виходу всіх вболівальників за межі стадіону.

Тобто при охороні громадського порядку та безпеки під час спортивних заходів основні сили і засоби міліції, які задіяні на тану службу, головним чином спрямовані на регулювання поведінки вболівальників і забезпечення безпеки глядачів. При цьому для недопущення порушень встановлених обмежень глядачами проводиться загальна, індивідуальна профілактична та роз'яснювальна робота серед них, встановлюється особливий адміністративний нагляд за активними фанатами.

У 2008 року було внесено зміни до законодавства, які передбачають докорінні зміни при забезпеченні охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів на території стадіону. Відповідно до цих змін передбачається зосередити основні сили та засоби міліції за межами стадіону. Ці зміни зроблено з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Одні вчені підтримують ці зміни, проте інші виступають категорично проти них. Так, відповідно до Наказу МВС України “Про заходи щодо вдосконалення комплексного використання сил і засобів в охороні громадського порядку” № 505 від 30 вересня 2008 р. передбачається розмежування повноважень охорони громадського порядку, тобто стюардами та охоронними

структурами буде забезпечуватися охорона громадського порядку на території стадіону, а міліцією – на прилеглий до нього території.

Але, на нашу думку, дані зміни вносилися не враховуючи того, що під час проведення спортивного заходу присутня велика кількість глядачів на самому стадіоні, одні з яких виявляють симпатію до однієї команди та антипатію до іншої, а інші навпаки, при цьому емоційно реагуючи, що може призвести до конфліктної ситуації. У разі виникнення грубого порушення громадського порядку в будь-якому із секторів, хто здійснить затримання даних осіб та задокументує факт порушення громадського порядку, якщо працівники міліції перебувають за межами стадіону, а на стюардів, волонтерів та контролерів не покладені такі обов'язки. Тому, на наше бачення не доцільно було вносити дані зміни. Цьому підтвердженню є також проведення анкетування серед працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Приблизно 93,13 % респондентів відповіло проти такого нововведення (Додаток А).

Отже, не весь зарубіжний досвід можна застосувати в Україні, оскільки в нас різний менталітет, різні погляди на ті чи інші ситуації. Крім того, на території стадіону мають також бути групи з охорони громадського порядку та затримання, документування, розвідки.

Так, на органи внутрішніх справ покладені відповідні повноваження щодо забезпечення громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів. Саме своєчасне та грамотне використання цих повноважень під час дотримання принципів законності та гуманізму дає можливість не тільки захистити права громадян, а й якісно здійснювати охорону громадського порядку.

Крім того, в органах внутрішніх справ ведеться та повсякчас оновлюється картотека футбольних хуліганів, заведено обліково-нагромаджувальні справи щодо діяльності фанклубів. Продовжується робота із формування бази даних осіб, схильних до скоєння протиправних виявів, пов'язаних із проведенням спортивних заходів, зокрема футбольних матчів. Під час її створення основна

увага приділяється офіційним фан-клубам команд прем'єр-ліги України. Вони є найбільш чисельними, а їх представники постійно виїжджають на гостьові матчі до інших регіонів держави, за кордон. Але здебільшого випадків так звані "фан-клуби" в установленому законодавством порядку офіційно не зареєстровані і тут виникають певні труднощі щодо формування обліку фанів та відстеження їх пересування територією держави. Також організовано роботу щодо виявлення та профілактики осіб і груп громадян, які здійснюють заходи з нагнітання соціальної напруги та провокують людей до участі у протиправних діях.

Слід окремо наголосити, що під час проведення чемпіонату Європи 2012 р. з футболу для забезпечення громадського порядку та безпеки, крім українських правоохоронців будуть залучатися іноземні співробітники, тобто офіцери зв'язку. Вони будуть співпрацювати з представниками іноземних країн, які приїхали вболівати за свою команду і в разі потреби будуть координувати їх діяльність. Так у середньому планується, що від кожної країни-учасниці приїде приблизно 100 поліцейських. Тому слід в законах та інших нормативно-правових актах, в яких передбачається порядок та умови ведення служби під час забезпечення охорони громадського порядку та безпеки, а також застосування спеціальних засобів, враховувати особливості забезпечення правопорядку під час спільних дій.

Пропуск на стадіон вболівальників з інших країн (як правило це робиться з окремого входу стадіону) та їх розташування у відповідних секторах здійснюється організаторами футбольного матчу, при цьому завчасно це необхідно погодити з відповідальним керівником органів міліції.

Хочеться також зазначити, що глядачі, які прийдуть на матч чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, ще при вході будуть отримувати надруковані відповідними іноземними мовами правила поведінки на стадіоні. При цьому весь персонал безпеки буде чітко проінструктовано щодо дій у разі порушення цих правил.

Але поряд з цим перед працівниками правоохоронних органів постала ще одна проблема, яка буде також частково впливати на стан забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Це стосовно того, що в Україні не запроваджено системи продажу іменних квитків, лише проходить випробовування електронна система входу та камери спостереження, які, у свою чергу, ще не об'єднані в єдину інтегровану мережу. У Концепції підготовки України до чемпіонату Європи з футболу 2012 р. продумана політика продажу квитків та розміщення груп, які необхідно ґрунтовно дослідити, виявити позитивні та негативні сторони, усунути хиби та запровадити у практичну діяльність. У разі, якщо ситуація не зміниться, то футбольні хулігани зможуть безперешкодно потрапити на футбольний матч в іншому місті.

Завдання щодо недопущення на футбольний матч порушників громадського порядку покладається також на працівників Служби безпеки України. Крім того, вони також під час виконання своїх обов'язків вимагають від вболівальників виконання встановлених правил поведінки і правил пожежної безпеки та вживають заходів до осіб, які порушують ці правила або вчиняють протиправні дії. Також у разі неправомірних дій вболівальників на території спортивної споруди служба безпеки разом із волонтерами, стюардами, контролерами тощо вживають заходів для їх припинення, а у випадку невиконання цих законних вимог, вони інформують про це відповідального керівника від органів міліції. Органи міліції у свою чергу відповідно реагують, шляхом припинення протиправних дій уболівальників безпосередньо на трибунах стадіону.

Крім того, працівники служби безпеки ознайомлюють працівників органів та підрозділів, які залучені до забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивного заходу з планом стадіону і порядком дій у разі виникнення пожежі, чи іншої надзвичайної ситуації, а також у разі евакуації вболівальників. А у разі неможливості евакуації вболівальників та осіб з обслуговуючого персоналу виводять на футбольне поле.

На Службу безпеки України покладається також завдання щодо забезпечення безпеки під час організованих переїздів чи перельотів, виїздів уболівальників в інші міста України чи за її межі. А в разі виникнення небезпеки переконує їх відмовитися від поїздки разом із футбольною командою та організованих виїздів до інших міст України чи за її межі. Також забезпечує безпеку вболівальників як на стадіоні, так і в інших місцях перебування.

Працівники органів міліції під час забезпечення охорони громадського порядку та безпеки встановлюють не пізніше ніж за чотири години до початку футбольного матчу контроль за зовнішньою територією стадіону, при цьому обов'язково враховується оперативна обстановка. Також вони забезпечують громадський порядок як на стадіоні, так і на прилеглий до нього території, а також у громадських місцях населеного пункту, де проводиться спортивний захід, до, під час та після його закінчення, а також на шляхах евакуації.

До початку змагань наряди міліції допомагають адміністрації спортивної споруди в роботі контрольних пунктів, перевірці входних квитків (сама ж перевірка квитків має здійснюватися винятково контролерами (співробітниками стадіону), а також забезпечують громадський порядок у місцях збору глядачів на стадіоні. Глядачі попереджаються про заборону переходу з одного сектора до іншого, а у разі невиконання цих вимог працівники органів внутрішніх справ виводять порушників за межі стадіону.

Здійснюється також додаткова зовнішня перевірка вболівальників на предмет знаходження у них скляних пляшок з охолоджуючими напоями або металевих предметів. Пропускати на сектори необхідно лише тих глядачів, в яких квитки відповідають сектору. Також слід зазначити, що три працівники міліції, один з яких у цивільному, мають візуально запам'ятовувати всіх глядачів на тих рядах, за якими їх закріпили, крім того на них покладається також обов'язок постійно супроводжувати поглядами поведінку глядачів у секторі, а не спостерігати за футбольним матчем.

Особливу увагу наряди міліції мають звертати на те, щоб на територію спортивної споруди не проходили особи у нетверезому стані, а також особи, які мають при собі спиртні напої, або зброю, чи громіздкі речі тощо.

Особи, які не мають вхідних квитків або інших документів, що дають право проходу на трибуни мають покинути територію спортивної споруди, якщо вони цього добровільно не роблять наряди міліції разом із співробітникам спортивної споруди видаляють їх з її території. Усі особи, які знаходяться на території спортивної споруди, мають чітко і неухильно дотримуватися правил, затверджених місцевою адміністрацією. У разі їх недотримання вони можуть бути видалені як правопорушники за межі стадіону і притягнуті до юридичної відповідальності.

Під час проведення матчів на особовий склад ОВС покладається основні завдання щодо: недопущення виходу вболівальників на футбольне поле чи бігову доріжку під час проведення футбольного матчу та під час перерв між таймами; забезпечення заборони вживання алкогольних напоїв на стадіонах, перешкоджання виходу на футбольне поле тварин, запобігання викидам у бік футбольного поля сторонніх предметів; забезпечення безпеки, безперешкодного руху по обидва боки входу суддів і футболістів команд, які зустрічаються до початку матчу, а також їх повернення до роздягальні після першого тайму і по закінченню матчу, відстеження руху груп вболівальників та виявлення потенційних проблемних осіб, припинення правопорушень в секторах (під час перерв між таймами і після закінчення матчу особовий склад стоїть обличчям до глядачів, запобігає порушенням громадського порядку), здійснення нагляду за мережами громадського транспорту, вокзалами та аеропортами з допомогою обладнання електронного стеження, беруть участь у ліквідації групових порушень громадського порядку у разі їх виникнення; у разі виникнення інших надзвичайних ситуацій, наприклад, пожежі, терористичного акту тощо, допомагають евакувати глядачів зі стадіону; забезпечення недопущення великих скупчень народу та запобігання неконтрольованому входу та виходу зі стадіонів.

Також для належного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів необхідно заборонити польоти над стадіонами під час матчів, за винятком нічних рейсів для від'їзду уболівальників із груп підвищеного ризику; розробити заходи щодо запобігання неконтрольованому обігу квитків; передбачити механізм розділення уболівальників різних команд під час продажу квитків та розміщенні сидінь; приділити увагу розвитку системи транспортування уболівальників до та від місць проведення заходів та чіткого багатомовного оповіщення, включаючи зони паркування, зони уболівальників та інші громадські місця; створити банк даних потенційних хуліганів із країн учасниць; передбачити доступ працівників органів внутрішніх справ до мережі інформаційних центрів стадіонів для термінових оголошень до уболівальників або до осіб, які перебувають за межами стадіону в разі виникнення або загрози виникнення надзвичайних обставин; обладнати стадіони всередині та зовні відеокамерами для спостереження за поведінкою уболівальників на трибунах і ситуацією поблизу стадіону; розробити спеціальну стратегію збільшення часу проходу уболівальників через пункти пропуску стадіону шляхом організації додаткових розваг та харчування уболівальників до та після матчів.

Під час проведення міжнародних спортивних заходів можливе також загострення ксенофобських настроїв, неприязне відношення до представників неслов'янської зовнішності, виявів расизму, тощо. Під виглядом уболівальників чи футбольних “фанів” до України можуть приїхати представники радикально налаштованих груп, терористичних організацій і т.п. У цілях недопущення провокацій, терористичних актів та інших злочинів ретельно опрацьовуються житлові сектори, в тому числі райони, в яких знаходяться силові відомства, після чого пишеться рапорт про виконану роботу і виявлених порушників; здійснюється перевірка функціональних об'єктів дозвільної системи; посилюється охорона метрополітену, організовується перевірка аеропортів, залізничних вокзалів, депо, автовокзалів, та інших місць масового скупчення людей; розгортається діяльність оперативних заслонів на вузлах аеропортів та

залізничних станціях. Також слід пам'ятати про можливі провокаційні акції серед окремих екстремістських угруповань.

Також слід звернути увагу на хуліганські прояви. Так під час проведення футбольних матчів сезону 2008 – 2009 рр. охорону громадського порядку та безпеку громадян забезпечували понад 54,7 тис. працівників міліції та військовослужбовців внутрішніх військ. Під час проведення цих спортивних змагань зафіксовано три випадки грубого порушення громадського порядку, за фактами яких затримано 199 осіб та 33 особи притягнуто до адміністративної відповідальності [205, с. 3].

Тому, до, під час та після завершення спортивного заходу, заходи із запобігання хуліганським виявам мають охоплювати всі місця потенційного ризику. При цьому кінцевою метою діяльності ОВС щодо їх протидії є локалізація їх поодиноких фактів та недопущення переростання у групові форми порушення громадського порядку.

Також органи внутрішніх справ на підставі договору з організатором матчу забезпечують охорону приміщень для уповноваженого представника Федерації, арбітрів, команд-учасниць матчу, осіб, які проводять допінг-контроль, преси, роздягальні, зони харчування, контрольного пункту, а також ложі для почесних гостей.

Під час забезпечення громадського порядку та безпеки при проведенні спортивних заходів використовуються не тільки звичайні, але також і спеціальні наряди. Найбільш часто застосовують такі види, як: групи супроводження, пости загородження, спостереження, міліцейські ланцюжки, групи застосування спецзасобів, резерв. Вони мають право застосовувати організаційні та адміністративно-правові засоби впливу на осіб.

Так під час пересування команд та вболівальників до місця проведення спортивного заходу використовуються групи супроводження. Для того, щоб не допустити в оточення безконтрольного проникнення сторонніх осіб, застосовуються групи загородження. За особами, які прагнуть незаконним

шляхом проникнути на територію спортивної споруди, додатково стежать пости спостереження.

Для розподілу території, на якій проводяться заходи на окремі ділянки та її оточення, виставляються міліцейські ланцюжки. Вони встановлені один проти одного на невеликій відстані, при цьому роблять так званий коридор, чим забезпечуються організований та планомірний рух учасників та глядачів спортивного заходу в зазначеному напрямку. Крім того, вони попереджують проникнення в зону сторонніх осіб та неорганізоване їх переміщення.

Також контроль за дотриманням учасниками спортивного заходу встановлених обмежень під час Євро-2012 будуть здійснювати стюарди із розрахунком 1 стюард на 100 місць стадіону [112, с. 11]. Вони працюватимуть як безпосередньо на стадіонах, так і забезпечуватимуть охорону порядку на прилеглих до них територіях. Стюарди будуть проводити особистий огляд вболівальників та їх речей, здійснюватимуть обмеження руху відвідувачів заходу та автотранспорту, забезпечуватимуть безперешкодний прохід глядачів на територію стадіону, виявлятимуть і залагоджуватимуть потенційні проблеми. Крім того, різними мовами надаватимуть гостям інформацію, а в містах, в яких проходять матчі, влаштовуватимуть фестивалі вболівальників, на яких виступатимуть артисти з країн, команди яких гратимуть тут. Такі заходи будуть збирати велику кількість людей в одному місці, що вимагатиме також у цих місцях належним чином здійснювати охорону громадського правопорядку та забезпечувати безпеку. Ці заходи допоможуть відвертати увагу груп уболівальників різних команд від можливих конфліктів.

Усе більш важливого значення набуває питання запобігання вчинення злочинів та правопорушень, водночас не утискаючи при цьому права, свободи, законні інтереси громадян України та іноземців [169]. З цією метою Указом Президента України був створений Центр із питань підготовки та проведення фінальної частини Євро-2012, одним із завдань якого є вивчення та аналіз світового досвіду забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення спортивних заходів із подальшою підготовкою та поданням

на розгляд главі держави пропозицій щодо взаємодії правоохоронних, а також інших органів виконавчої влади в цій галузі в містах, в яких відбуватимуться матчі Європейської першості з футболу у 2012 р. [179].

Слід акцентувати увагу на тому, що для підвищення правосвідомості, правової та юридичної культури пересічних громадян, запобігання з їх боку порушень громадського порядку під час проведення спортивних заходів та толерантного ставлення до представників інших національностей, релігій та рас працівникам правоохоронних органів у повсякденній службовій діяльності варто активізувати агітаційно-пропагандистську роботу серед населення, у трудових колективах підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, роз'яснюючи при цьому положення чинного законодавства України в галузі охорони громадського порядку та громадської безпеки, а також види відповідальності за його порушення [171].

Для підтримання правопорядку та недопущення правопорушень та злочинів, які можуть бути під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. буде встановлено тимчасові мобільні пости правоохоронних органів поблизу основних транспортних вузлів, тобто біля аеропортів, автовокзалів, залізничних вокзалів, у центрах міст, на території стадіонів та в зонах, де будуть перебувати вболівальники під час перегляду матчів. Для забезпечення оперативного реагування в разі вчинення злочину у відділеннях міліції та судових установах запроваджуватимуться відповідні чергування. Також у засобах масової інформації буде розгорнуто широку багатомовну інформаційну кампанію для інформування як місцевих мешканців, так і приїжджих про те, що робити в разі виникнення проблем зі злочинцями.

Правоохоронні органи мають в своїй діяльності надавати перевагу ненасильницьким заходам, але у разі потреби мають бути готовими застосовувати силу [231, с. 4]. Вона має бути необхідною та достатньою для припинення правопорушення, а також зобов'язані звести до мінімуму можливість заподіяння шкоди здоров'ю правопорушника та інших громадян. В кожному конкретному випадку рівень сили має встановлюватися з урахуванням

особливостей події, можливостей працівника міліції, індивідуальних характеристик особи, яка вчиняє протиправне діяння тощо.

Так, у Законі України “Про міліцію” передбачено правові підстави застосування трьох видів сили: засобів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Метою її застосування має бути припинення небезпечних дій і затримання правопорушника для притягнення його до відповідальності.

Застосування сили з будь-якою іншою метою, наприклад, для демонстрації своєї зверхності, або для покарання правопорушника тощо, навіть коли для цього були правові підстави, може викликати обурення глядачів та спровокувати зростання рівня агресії вболівальників.

Тому, на нашу думку, необхідно до осіб, що вчинили правопорушення, що не становить великої суспільної безпеки, не слід поспішати із застосуванням заходів адміністративного впливу, не використавши можностей переконання. Здебільшого конфлікт вирішується, якщо громадянину вказати на неправомірність його поведінки, а виявлені при цьому ввічливість і доброзичливість сприятливо сприймаються правопорушником та оточуючими і, як правило, призводять до бажаного результату.

Затримуючи правопорушника, слід оцінити обстановку та можливу реакцію вболівальників. Усі дії працівників міліції мають бути обґрунтованими та гуманними для глядачів.

У разі видалення затриманого з трибуни не бажано застосовувати фізичну силу, а якщо цього уникнути не вдасться, варто викликати на допомогу сусідній наряд міліції та тільки з їх допомогою вивести затриманого. Зовнішній огляд, особистий огляд правопорушника та перевірку його документів слід проводити у службовому приміщенні.

Такий прийом, як демонстрація сили, тобто вихід на трибуну кількох нарядів, частини зовнішнього оточення або резерву, які великими групами організовано переміщуються в одному й тому ж місці кілька разів, на виду в глядачів, застосовується у тому разі, якщо на трибунах емоційне збудження конкуруючих уболівальників, особливо “фанатів”, зростає, а сил міліції на цій

трибуні недостатньо. Це здійснює сильний психологічний вплив на емоційно обурених вболівальників. А по мірі зняття емоційного збудження частина нарядів непомітно знімається.

Ужиття органами внутрішніх справ під час проведення Євро-2012 заходів із запобігання та попередження екстремістських та хуліганських виявів, масових заворушень, у тому числі з використанням зброї та вибухових речовин, дозволить уникнути фінансових збитків для держави та громадян орієнтовно у розмірі від 50 до 500 млн грн. [168]. Зазначений показник віднесено до одного з найважливіших у переліку очікуваних результатів.

У випадку виявлення обставин, які ускладнюють роботу із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивного заходу, пожежної безпеки, а також безпеки учасників матчу чи вболівальників керівник органів міліції або підрозділів МНС виносить офіційний припис щодо усунення перешкод або обмежує допуск вболівальників до небезпечних місць стадіону. А у разі неможливості усунення цих перешкод даними керівниками виноситься припис про заборону проведення футбольного матчу.

Цей припис для виконання передається уповноваженому представникові Федерації та арбітрові футбольного матчу.

Також одним із важливих елементів забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів на виконавчому етапі у разі потреби зміна маршрутів руху транспорту, перенесення зупинок комунального транспорту.

Так у день проведення спортивного заходу працівники Державної автомобільної інспекції займають вихідні позиції за 4 – 5 годин до його початку. Вона планує заходи щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, за необхідності змінює маршрути руху транспорту, розробляє додаткові маршрути, а також бере під свій контроль місця зупинок транспорту.

Дослідженню особливостей правовідносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху присвячене значне коло науково-теоретичних розробок, особливо за останні роки. Щодо дослідження цієї проблематики

багато зробили видатні учені, зокрема: І. І. Веремєєнко [34], В. В. Грошевий [49], О. В. Домашенко [61], С. М. Гусаров [51], Р. І Денисов [55], В. В. Єгупенко [74], В. І Жульов [152], В. В. Лук'янов [107], В. І. Майоров [109], О. Л. Міленін [122], В. В. Новіков [128], А. М. Подоляк [141], В. Й. Развадовський [197], О. Є. Райзер [198], Б. В. Россинський [199], Ю. М. Туник [215], Я. І. Хом'як [219] та ін.

Так, за три години до початку проведення спортивних заходів Державною автомобільною інспекцією здійснюється блокування вулиць для руху транспортних засобів. За додатковими маршрутами направляються транспортні засоби загального користування, тобто маршрутні таксі, автобуси, тролейбуси.

А відносно до інших транспортних засобів вживаються заходи щодо зменшення їх скупчення та розосередження. У разі потреби можуть бути використані евакуатори та примусове видалення транспортних засобів з проїзної частини. Додатково перевіряються шляхи під'їзду швидкої медичної допомоги та спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ України.

Після початку спортивного заходу працівники Державної автомобільної інспекції регулюють дорожній рух та спостерігають за ситуацією, яка складається. Для забезпечення нагляду за пересуванням транспортних засобів, якими керують іноземці, по автомобільних дорогах України доцільно спеціалізувати пости державної автомобільної інспекції.

Якщо виникає потреба блокування доріг та вулиць чи оперативного втручання, Державна автомобільна інспекція самостійно вирішує дані проблеми, а у разі, якщо не в змозі самостійно ліквідувати ці наслідки, то викликаються резервні групи, які допомагають у розблокуванні.

Після закінчення проведення спортивного заходу працівники Державної автомобільної інспекції, якщо ситуація залишається стабільною, продовжують контролювати дорожній рух та стежити за ліквідацією заторів. А у разі, коли ускладнюється оперативна обстановка, вони можуть або звільнити шлях для переміщення автомобілів швидкої допомоги та спеціальних підрозділів або в разі потреби здійснити додаткове блокування під'їздів та проходів, як це

передбачено планом дій при ускладненні оперативної обстановки. Також ця служба відповідно до розробленого плану може використовувати транспортні засоби для блокування проходів уболівальників, які беруть участь в масових заворушеннях або хуліганських діях для їх розосередження. У даних ситуаціях вони також викликають допомогу та разом з іншими працівниками міліції намагаються ліквідувати їх. У таких випадках можуть використовуватися спеціально обладнані транспортні засоби.

Також хотілося б зазначити, що такий вид спортивних заходів, як футбольні матчі є одним з найбільш масштабних, які нерідко супроводжуються вживанням алкогольних напоїв, груповими порушеннями громадського порядку та безпеки, спалахами агресії футбольних фанатів тощо. Ураховуючи те, що під час Євро-2012 до України приїдуть вболівальники з інших держав, щоб підтримати свою команду, то в центрі уваги державних органів виконавчої влади, в тому числі і правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій залишаються питання забезпечення правопорядку під час проведення вищезгаданих заходів.

Так, відомо, що британські та ірландські футбольні вболівальники під час проведення футбольних матчів вживають велику кількість алкогольних напоїв, при цьому ведуть себе дуже агресивно. Жоден матч із проведених за всю історію футбольних чемпіонатів не обійшовся без правопорушень з боку футбольних фанатів. Вони навіть можуть стати значною проблемою під час руху дорожнього автотранспорту.

Виникнення правопорушень під час проведення спортивних заходів ніколи не відбувається спонтанно, хоча серед спортивних фанатів є певний прошарок, який постійно готовий до хуліганських дій, незалежно від ситуації та приводу. Одним із факторів, який впливає на вболівальника і провокує його до хуліганських дій, є вживання алкоголю. Саме спиртне допомагає переходу від абстрактної деструктивної тенденції до реального насильства.

Тому суб'єктами охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів вживаються відповідні заходи щодо

недопущення реалізації спиртних напоїв, а також безалкогольних напоїв у скляній тарі напередодні та під час проведення спортивних заходів на відстані не менше ніж 0,5 км. Правоохоронні органи спільно з органами місцевого самоврядування здійснюють контроль за дотриманням нормативних актів та правил щодо торгівлі спиртними напоями, не допускається продаж товарів торговими точками та стихійна торгівля, які не мають відповідних дозволів.

На заключному етапі виділяють основні три етапи: забезпечити безперешкодний, планомірний вихід учасників заходу за межі його проведення, згортання сил і засобів; зняття раніше введених обмежень; підбиття підсумків [6, с. 176].

Так, для забезпечення громадського порядку та безпеки після завершення спортивних заходів таких, наприклад, як футбол, то організаторами цього заходу разом із органами місцевого самоврядування або місцевими органами виконавчої влади можуть здійснювати організоване вивезення вболівальників команди, яка прибула на матч, до аеропортів, автовокзалів та залізничних вокзалів, або посадку їх на громадський транспорт, а в деяких випадках і супровід їх у вагонах транспорту протягом кількох зупинок.

Першими з секторів мають виходити глядачі, які знаходяться на верхніх ярусах та на верхніх рядах. У свою чергу для забезпечення безпечного виходу глядачів зі стадіону головному уповноваженому з безпеки певний час надаватиметься право притримувати групи глядачів на трибунах для їх розподілення під час виходу. При цьому суб'єктами охорони громадського порядку за потреби вживатимуться заходи для розділення вболівальників як у середині стадіону, так і довкола нього, на громадському транспорті та в інших зонах. Після виходу глядачів із стадіону працівник міліції обстежують крісла та територію сектора.

Виконуючи такі завдання велике значення має взаємодія ОВС із органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади й організаторами проведення таких заходів тощо.

А у разі, коли створюються затори в людському потоці, до цих місць направляються працівники міліції, в тому числі з резерву і, які вже звільнились від виконання покладених на них обов'язків. При цьому наряди міліції, які перебувають на трибунах, не мають лишати своїх постів до додати всі глядачі не залишать трибуни. Особливу увагу під час охорони громадського порядку та безпеки при проведенні спортивних заходів буде звернуто також на безпеку VIP-гостей, команд-учасниць, їх керівників, для яких передбачено спеціальні безпечні заходи транспортування від місць проведення заходів до готелів та аеропортів.

Уже тільки після від'їзду із стадіону уповноваженого представника Федерації та служби допінг-контролю, футбольних команд, арбітрів, залишення вболівальниками трибун та розосередження їх у межах населеного пункту службові наряди у разі необхідності можуть бути використані для огляду цих трибун для виявлення забутих або зумисне залишених речей і предметів. Після зняття нарядів з постів на території стадіону вони організовано переміщуються до місць скупчення громадян, які прямують до зупинок громадського транспорту.

Після закінчення спортивного заходу одночасно знімаються обмеження руху транспорту і людей. Тобто ДАІ розблоковує всі вулиці та дороги для відновлення нормального руху пішоходів та транспорту.

Після цього всього підбиваються підсумки щодо виконаної роботи, а також виробляються шляхи ліквідації хиби виявлених під час проведення такого заходу.

Отже, Україна та Польща мають використати можливість довести всьому світові, що вони є спроможними належним чином забезпечити охорону громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Дослідивши та проаналізувавши правові основи та організацію охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів можна зробити такі висновки:

1. На сьогоднішній день в літературі не приділяється належної уваги різним видам спортивних заходів, організації та забезпеченню охорони громадського порядку та безпеки під час їх проведення. Не існує навіть визначення спортивних заходів, яке відповідало рівню соціального розвитку суспільства та не досліджена їх класифікація. Тому в результаті дослідження було сформоване власне визначення спортивних заходів, які слід розуміти як сукупність дій або явищ соціального життя за участю учасників та глядачів, які здійснюються для задоволення духовних, фізичних та інших потреб, а також є формою реалізації прав і свобод індивідів соціуму.

2. Класифікація спортивних заходів здійснюється в залежності від: ступеня значимості (міжнародні, державні та регіональні), змісту (спартакіади, матчі, естафети, Олімпійські ігри і т.д.), ступеня ризику (наприклад, футбольні матчі поділяються на матчі підвищеного та звичайного ступеня ризику тощо), від місця проведення (спортивні заходи, які проводяться на вулицях, спортивних спорудах (стадіонах, палацах спорту), позаміських зонах тощо); рангу тощо. Запропонована власна класифікація спортивних заходів залежно від кількості учасників змагань: малочисельні (від 10 до 30 учасників спортивного заходу); середньочисельні (від 50 до 100 учасників спортивного заходу); масові (понад 500 учасників спортивного заходу). За об'єктами проведення спортивних заходів: монооб'єктні (на території одного об'єкта); поліоб'єктні (на території двох і більше об'єктів). За тривалістю проведення спортивних заходів: короткотривалі (від 1 до 3-х діб); тривалі (від 3 до 7-ми діб); довготривалі від (7 до 30-ти діб). За технічними засобами: з використанням технічних засобів (автоспорт, авіамодельний спорт, мотоспорт

тощо); без використання технічних засобів (футбол, волейбол, баскетбол тощо).

3. В адміністративно-правовій науці громадський порядок визначається в широкому та вузькому розумінні. Громадський порядок у широкому розумінні – це вся система суспільних відносин, що склалися в даному суспільстві, тобто це система суспільних відносин, урегульованих правовими та іншими соціальними нормами, які складають режим життєдіяльності в державі, забезпечують недоторканність життя, здоров'я та гідності громадян, власності та умов, що склалися для нормальної діяльності установ, підприємств, організацій, посадових осіб і громадян. Громадський порядок у вузькому розумінні обмежується визначенням простором, а також умовами, завдяки яким складаються та розвиваються суспільні відносини. Зміст громадського порядку тісно переплітається зі змістом громадської безпеки, яка, як зазначається в юридичній літературі, являє собою відносини, пов'язані з відверненням або ліквідацією шкідливих для життя та здоров'я людини наслідків, які викликані небезпечною для оточуючих поведінкою людей або дією стихійних сил природи.

4. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів забезпечується: Конституцією України; законами та іншими нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерством внутрішніх справ тощо; наказами, розпорядження, інструкціями, що регламентують питання організації і тактики діяльності органів внутрішніх справ у цих умовах, та іншими нормативними актами органів внутрішніх справ, органів державного управління і державної влади, що регламентують громадські відносини в сфері охорони громадського порядку.

5. До елементів організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів слід віднести: 1) аналітичну роботу (аналіз та оцінення оперативної обстановки, що склалася); 2) перевірку узгодження проведення спортивного заходу; 3) уточнення програми, часу, місця і порядку проведення, кількості і складу учасників та глядачів; 4) комісійне обстеження

місць проведення заходу; 5) прогнозування, визначення оптимального варіанту забезпечення охорони громадського порядку (визначення раціонального залучення сил і засобів до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів та їх взаємодія з іншими структурними підрозділами тощо); 6) рекогносцировка місцевості з усуненням вад, виявлених під час її проведення; 7) відпрацювання та уточнення плану охорони громадського порядку; 8) призначення керівника й оперативного штабу; 9) проведення інструктажів, репетицій, тренувань та у разі потреби спеціальних занять; 10) правове, інформаційне, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення; 11) перевірка наявності технічних і спеціальних засобів.

6. До етапів забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивного заходу належать виконавчий та заключний. Виконавчий етап в свою структуру включає наступні елементи: 1) безпосереднє керування задіяним особовим складом; 2) своєчасний збір особового складу до місця несення служби, проводиться перевірка екіпіровки, розстановка нарядів на свої місця; 3) контроль за дотриманням учасниками спортивного заходу встановлених обмежень; 4) недопущення порушень правопорядку; 5) при необхідності зміна маршрутів руху транспорту, перенесення зупинок комунального транспорту; 6) заборона роботи окремих закладів торгівлі та торгівлі спиртними напоями. Заключний – забезпечення безперешкодного, планомірного виходу учасників заходу за межі його проведення, згортання сил і засобів; зняття раніше введених обмежень; підбиття підсумків.

7. Для визначення чисельності особового складу та його співвідношення, який буде залучатися до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, необхідна спільна співпраця як науково-практичних працівників, так і працівників практичних підрозділів ОВС України та інших органів і громадських формувань, для формування науково обґрунтованих рекомендації, які повинні також бути, логічними та правильними, при цьому необхідно враховувати місце проведення спортивного заходу, вітчизняний та зарубіжний досвід залучення особового складу

працівників ОВС за таких умов, враховувати плани реконструкції міст, де подібні заходи відбувалися, здійснити прогноз кадрового забезпечення у підрозділах міліції у містах, де будуть проходити спортивні заходи, щоб в загальному можна було сформулювати уявлення чи потрібно залучати додаткові сили з інших регіонів для охорони громадського порядку та безпеки. В загальному, в залежності від обстановки, що склалася, необхідно розробити автоматизовану систему розрахунку особового складу, що залучається до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

8. Тільки чітко продумані скоординовані дії органів внутрішніх справ та громадських формувань, які несуть відповідальність за створення відповідних умов під час проведення спортивних заходів в межах своєї компетенції, а також об'єднання й узгодження умов їх діяльності дозволять виконати комплекс завдань, крім того, раціонально розподілити сили і засоби у сфері охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

РОЗДІЛ 2

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УЧАСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

2.1. Міжнародний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

Під час проведення міжнародних спортивних заходів головною проблемою для нашої країни є те, що теперішній стан підготовки до їх проведення перебуває на недостатньому рівні та не відповідає міжнародним нормам, вимогам УЄФА і сучасним технічним можливостям.

Удосконалення діяльності органів внутрішніх справ України щодо забезпечення охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів передбачає вивчення, аналіз та узагальнення досвіду, що вже накопичений правоохоронними системами різних країн світу. Звісно, що вивчення та посилення на зарубіжний досвід не означає необхідності його прямого перенесення у практичну роботу органів внутрішніх справ. Проте аналіз цієї діяльності, а також застосування окремих підходів чи елементів є, безумовно, корисним. Оскільки вивчення здобутків інших, збагачує власну діяльність, дає можливість скоригувати її, розкриває ще невикористані можливості.

Однією з основних проблем, яка постала під час підготовки до Євро 2012, стала невідповідність українського законодавства окремим положенням УЄФА. Отже необхідно було направити всі сили на врегулювання законодавчої бази, щоб працівники міліції могли працювати згідно з міжнародним правом та українським законодавством.

Тому, Міністерством внутрішніх справ України постійно вивчається та впроваджується в діяльність правоохоронних органів міжнародний досвід, який набувається під час проведення міжнародних спортивних заходів у тому числі чемпіонатів з футболу у державах Європейського Союзу. Так, наприклад, працівники органів внутрішніх справ України залучалися до охорони громадського порядку під час чемпіонату світу з футболу 2006 р., який проходив на території Німеччини. А нині, німецька поліція ділиться власним досвідом із забезпечення порядку під час проведення чемпіонату. Фахівці розповідають про різні аспекти підготовки правоохоронців до участі в міжнародних спортивних заходах.

Так, доктор Райнер Гепперт, заступник голови керівника справами фонду Ганса Зайделя зазначає: “Для України проведення Євро-2012 не лише честь, а й великий виклик, оскільки ця подія може стати значним політичним успіхом” [82, с. 15].

Окремо хотілося зазначити, що у своїх вимогах до організаторів Євро-2012 України і Польщі УЄФА в якості пріоритетних виділило питання безпеки, принципово вимагаючи від країн-організаторів зробити все, щоб під час чемпіонату не постраждав жоден футболіст, тренер, суддя або уболівальник. Ключовим моментом вирішення питання безпеки та виконання рекомендацій УЄФА, безумовно, є уніфікація правил і стандартів забезпечення безпеки в обох країнах організаторах. Аргументом до такої діяльності виступає твердження, що учасники і гості Євро-2012 піддаються меншому ризику, якщо правила поведінки єдині в обох країнах, особливо з урахуванням мовних, культурних і ментальних відмінностей.

Відповідно, подібна стратегія охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів знайшла відображення в діяльності МВС України та Польщі щодо опрацювання спільної стратегії безпеки, спільних дій, обміну досвідом тощо. Так міністрами було підписано Декларацію про співпрацю у сфері забезпечення безпеки під час Чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. Декларація передбачає, зокрема, створення відповідних підрозділів,

які будуть відповідати за координацію та втілення стратегії безпеки Євро-2012. Документом передбачено також уніфікацію польських та українських рішень, нормативних документів у сфері безпеки спортивних заходів, адаптацію рекомендацій Ради Європи та Європейського Союзу, а також правил та процедур, перевірених у тих країнах, які проводили спортивні заходи подібного масштабу [32].

Проаналізувавши ситуації, які виникали на стадіонах зарубіжних країн, та вивчивши поведінку українських вболівальників, можна зробити висновок, що ймовірність виникнення на території України таких подій дуже велика. Так, за статистичними даними під час проведення футбольних матчів, які відбуваються останнім часом на стадіонах Європи, були зареєстровані хуліганські дії фанатів. Наприклад, організовані групи “ультра” умисно влаштовують групові порушення громадського порядку та безпеки.

Вивчення і запровадження позитивного досвіду правоохоронних органів інших держав із питань підготовки та проведення спортивних заходів європейського рівня, поглиблення міжнародного співробітництва у зазначеній сфері сприятиме високопрофесійній підготовці фахівців щодо запобігання на початкових стадіях конфліктним ситуаціям як на спортивному, так і на міжетнічному, релігійному чи іншому підґрунті.

Відповідно до програми Твінінг: “Упровадження та розвиток управління якістю в Українській міліції” у Міністерстві внутрішніх справ України відбулася конференція за участю представників правоохоронних органів Франції. Згадана програма Твінінг є інструментом цілеспрямованого адміністративного співробітництва, покликаного допомагати країнам-кандидатам у посиленні їх адміністративної та законодавчої спроможності у реалізації законодавства як майбутніх держав-членів Європейського Союзу. Вона передбачає, зокрема, запровадження в діяльність органів внутрішніх справ та внутрішніх військ МВС України європейських стандартів правоохоронного забезпечення.

Реалізація проекту Твінінг зробить вагомий внесок у підвищення ефективності функціонування МВС України і внутрішніх військ шляхом раціоналізації їх організаційних структур та систем управління ними; оптимізації штатної чисельності; підняття довіри населення до міліції та внутрішніх військ як складової правоохоронних органів, поліпшення стосунків з громадськими та неурядовими організаціями; запровадження Європейського етичного кодексу поліції в діяльність міліції та внутрішніх військ як правоохоронного формування з військовим статусом; удосконалення системи професійної підготовки та освіти відповідно до європейських стандартів у рамках переходу на військову службу за контрактом; створення єдиної автоматизованої системи зв'язку та передачі даних для підвищення можливостей координації та взаємодії у внутрішніх військах [218].

Крім того, зарубіжний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів вивчається також під час проведення міжнародних конференцій як на території України, так і за кордоном.

Так, для вивчення зарубіжного законодавства у сфері забезпечення охорони та безпеки під час проведення спортивних заходів, за ініціативою Головної комендатури поліції Республіки Польща у м. Познань (Воєводська комендатура поліції) з 21 по 28 вересня 2008 р. делегація МВС у складі керівників підрозділів міліції громадської безпеки міст Києва, Дніпропетровської, Донецької, Львівської, Одеської та Харківської областей на чолі із заступником начальника Департаменту громадської безпеки Володимиром Салімським взяла участь у семиденному семінарі-наradі з питань реалізації спільного проекту „Масові заходи, поліцейські акції та операції – вивчення європейського та польського законодавства, рекомендації для застосування в Україні”.

Упродовж семінару представниками Польщі прочитано курс лекцій на теми, зокрема: 1) мета та завдання проекту “Масові заходи, поліцейські акції та операції – вивчення європейського та польського законодавства, рекомендації

для застосування в Україні”; 2) стан підготовки Польщі до Євро-2012; 3) європейський досвід вирішення проблем, пов’язаних з безпекою; 4) закон Республіки Польща “Про забезпечення безпеки під час проведення масових заходів”; 5) розпорядження, інструкції, рекомендації щодо забезпечення безпеки на масових заходах у Польщі; 6) застосування законодавчих актів під час проведення поліцейських акцій та операцій на прикладі блокування та переслідування, що було ще одним кроком вивчення міжнародного досвіду щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

Також, для ознайомлення з досвідом та нормативно-правовим забезпеченням баварської поліції з питань охорони громадського порядку та забезпечення безпеки під час проведення великих спортивних заходів, таких як чемпіонати світу та Європи, з 26 вересня по 1 жовтня 2008 р. делегація МВС з представників керівництва блоку міліції громадської безпеки ГУ МВС України в областях, міста в яких визначені такими, що прийматимуть матчі фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, на чолі з начальником Департаменту громадської безпеки Володимиром Маєвським на запрошення Фонду Ганнса Зайделя в Україні перебувала з дружнім візитом у м. Мюнхен (Німеччина).

Під час проведення Чемпіонату світу з футболу 2006 р. у Німеччині створювалося багато концепцій, зокрема:

- оперативні заходи поліції у разі небезпечних ситуацій, аварій, катастроф;
- програма контролю під’їзду до стадіону;
- програма боротьби зі злочинністю;

психосоціальна допомога у надзвичайних ситуаціях (у взаємодії з рятувальними службами, відділами з охорони здоров’я та навколишнього середовища, а також відомства захисту від катастроф);

- програма захисту повітряного простору;
- програма роботи засобів масової інформації й преси.

Так, як зазначив керівник футбольного підрозділу МВС Бельгії Джо Ванхек: “У нас за спиною сто років досвіду з такими заходами, але це не означає, що ми все вміємо. Тому ми працюємо над рекомендаціями і намагаємося обмінятися найкращим досвідом, ми не приїхали розповідати як це робити, а навпаки порадити”. Експерти, зокрема, обговорюють деталі законодавчих та нормативно-правових змін, внесення яких може сприяти гарантування безпеки під час проведення “Євро-2012”[64].

Участь у зазначених міжнародних заходах дала можливість обмінятися думками та досвідом на високому міжнародному рівні, що, безумовно, сприятиме підвищенню ефективності міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері. Набуті знання використовуються фахівцями Департаменту громадської безпеки під час підготовки проектів нормативно-правових актів із забезпечення охорони громадського порядку і безпеки громадян під час проведення футбольних матчів та інших спортивних змагань в Україні [151].

Під час перегляду та вивчення концепцій із забезпечення правопорядку під час спортивних заходів таких країн, зокрема, як: Португалії, Австрії, Швейцарії тощо, навіть безпосередньо з їх змісту, стає зрозумілим, що в названих країнах на охорону громадського порядку під час таких заходів залучають набагато менше поліцейських і, зокрема, акцентують їхню увагу не на території стадіону всередині, а за її межами. А решта працівників, не залучених до заходу, залишаються працювати на вулицях міста, запобігаючи, таким чином, вчиненню злочинів на всій території обслуговування. Відповідний принцип було запроваджено і в Концепції забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, розробленої фахівцями створеного у лютому 2008 р. у структурі Департаменту громадської безпеки МВС відділу з питань Євро-2012 та 7 вересня 2008 р. розроблену таку Концепцію було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України.

Враховуючи міжнародний досвід щодо правового регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів у зазначеній Концепції, було передбачено, зокрема: патрулювання нарядами міліції разом із представниками охоронних структур територій тренувальних баз та ін.; залучення іноземних представників – так званих офіцерів зв'язку – під час футбольного матчу Євро-2012, які будуть співпрацювати з іноземними футбольними вболівальниками, котрі прибули з інших країн, та за можливістю координувати їхню активність; зосередження основних сил міліції не всередині стадіону, а зовні що, як уже зазначалося з досвіду європейських країн, є більш ефективним під час охорони громадського порядку не тільки на території стадіону, а й у місті, в якому проводиться футбольний матч. Будемо сподіватися, що це нововведення в нас приживеться і покращить охорону громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів. На виконання завдань, які передбачені в такому документі, Кабінетом Міністрів України закладено 333 міл гривень.

Також під час складання Концепція забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в міжнародному законодавстві було запозичено багато обов'язків, які мають виконувати ті чи інші уповноважені на те суб'єкти, чи встановлення міжнародних стандартів до відповідного спортивного заходу, зокрема:

1) брак правоохоронців у полі зору вболівальників на стадіонах. Ця вимога – один з елементів загальноєвропейської стратегії, який має значно знизити рівень небезпеки, викликаній перебуванням правоохоронців у форменому одязі в полі зору уболівальників. Тому має бути відпрацьована чітка координація дій стюардів і міліції, підрозділи якої розміщуються за межами стадіонів, щоб мати можливість ефективно реагувати на екстремальні ситуації, але водночас знаходитися поза зоною уваги вболівальників;

2) залучення правоохоронців у цивільному одязі. Одним з елементів загальної концепції правопорядку та безпеки, який передбачає можливість

адекватного реагування на незначні інциденти, є перебування великої кількості працівників правоохоронних підрозділів у цивільному одязі. Цей крок найбільш дієвий для врегулювання інцидентів, що можуть виникнути на стадіоні. Він забезпечить присутність правоохоронців біля груп уболівальників – джерел потенційного ризику та загроз, отримання на постійній основі надійної інформації щодо ситуації в їх середовищі, припинення дрібних злочинів (зокрема, дрібних крадіжок та незаконного продажу квитків), здійснення затримань правопорушників без привертання уваги агресивно налаштованих уболівальників;

3) оснащення стадіонів України технічними засобами спостереження повинно відповідати жорстким вимогам УЄФА в цьому напрямку. Саме обладнання технічними засобами спостереження дасть можливість контролювати поведінку вболівальників на стадіонах та прилеглий території, своєчасно втручатися у перебіг подій, припиняти правопорушення, а також зменшити кількість нарядів міліції на стадіоні (наприклад, на кожному стадіоні Німеччини встановлено від 200 до 300 відеокамер);

4) кожний стадіон повинен бути оснащений сучасними системами мовлення або звуковими системами, за допомогою яких підтримується зв'язок з глядачами всередині стадіону та поза ним, а також автоматизованими системами раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення; кожен стадіон повинен відповідати нормам, правилам і стандартам, які діють у відповідних сферах; на кожному стадіоні має бути обладнана засобами мовлення та відеомоніторами системи спостереження кімната контролю для розміщення координаційного штабу, звідки забезпечується безперешкодний огляд внутрішньої частини стадіону; необхідно обов'язково передбачити на території стадіонів місця для паркування транспортних засобів правоохоронних органів, аварійно-рятувальних підрозділів та швидкої медичної допомоги, а також окремі приміщення та обладнання їх комп'ютерною технікою, іншими засобами для роботи кризових груп з числа працівників правоохоронних органів; кожний стадіон повинен

мати електронну систему перевірки квитків (турнікети), щоб спростити керування великою кількістю людей. Система доступу на стадіон повинна гарантувати високу безпечну щохвилинну пропускну здатність, щоб усі глядачі могли увійти до стадіону за одну годину тощо [93].

Стосовно відповідної заборони доповідає викладач інституту підвищення кваліфікації поліцейських Баварії в м. Айнрінгу пан Петер Штарнекер, діючий тренер команди поліцейських по футболу: “Законодавчо ми маємо право робити припис-заборону на відвідування агресивними вболівальниками окремої гри. Це дуже ефективний засіб. Маючи такий припис, правопорушник не має права залишати місце проживання та відвідувати ігри. Зараз таких людей у Німеччині більше 4,5 тисяч. Ці люди не мають права відвідувати ігри у Вищій Лізі. Заборона на відвідування ігор може тривати до року та стосується всіх стадіонів Німеччини. Окрім цього, поліція має право на заборону відвідування однієї чи двох ігор в залежності від тяжкості вчиненого правопорушення для окремих людей” [127].

За два роки до проведення Чемпіонату світу 2006 р. всі землі Німеччини прийняли спільні поправки до своїх законів. Ці поправки регламентували заборону на відвідування особливо агресивними вболівальниками матчів Першості. Більше того, ці люди під час проведення турніру повинні були кожні дві години відмічатися у поліції за місцем проживання. Такі ж самі поправки були прийняті у законодавчі акти Австрії та Швейцарії. У всіх локальних законодавчих актах були внесені поправки щодо заборони підпалювання файєрів. Людина, яка була затримана із файєром, притягалася до адміністративної відповідальності та автоматично попадала під гриф - не допускати на стадіони країни.

Хотілося б зазначити, що проведення Чемпіонату світу 2006 р. з футболу у Німеччині було оцінене світовою громадськістю, як захід на високому культурному та безпечному рівні. “Світ в гостях у друзів” - такий був лейтмотив організаторів Чемпіонату, у тому числі правоохоронців.

Без належної підготовки та відпрацьованої злагодженості дій поліцейських та всіх, хто задіяний у проведенні Чемпіонату, не можна досягти успіху – вважають поліцейські Німеччини. Вони бажають українським колегам витримки та доброї вдачі під час підготовки та проведення Євро-2012. Хай девіз “Світ в гостях у друзів” стане візитною карткою майбутніх змагань в Україні. - розповідає пан Норберт Ескофье, старший викладач Інституту підвищення кваліфікації поліції Баварії (м. Айнрінг) [127].

Окремо хотілося б зазначити, що у серпні 1985 р. Бельгія, Греція, Данія, Нідерланди та Велика Британія підписали “Європейську конвенцію про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів” [73]. Для цього всі держави погодилися визначити низку заходів:

- тісне співробітництво між задіяними органами охорони громадського порядку та безпеки; притягнення до відповідальності правопорушників і застосування відповідних покарань; суворий контроль за продажем квитків; обмеження продажу алкогольних напоїв; забезпечення відповідного дизайну та матеріальної інфраструктури стадіонів з метою запобігання насильству;

- створення умов для ефективного контролю за натовпом та гарантування безпеки глядачів. Важливим елементом Конвенції було також зобов’язання її членів заохочувати співробітництво між органами державної влади і незалежними спортивними організаціями у справі запобігання насильству і боротьбі з насильством та неналежною поведінкою з боку глядачів під час спортивних заходів. Таким чином, країни-члени ЄС почали процес створення загальноєвропейської системи безпеки під час футбольних матчів та вдосконалення національних законодавств як її невід’ємних складових. Схематично вона виглядає таким чином:

норми та правила, які висуваються до інженерно-технічного стану спортивних споруд та їх безпечної експлуатації під час масових заходів;

норми та правила щодо поведінки глядачів, спортсменів, інших осіб, які перебувають на стадіонах;

заходи безпеки, які вживаються на прилеглих до стадіонів територіях, а також у місцях традиційного скупчення активних уболівальників: фан-зонах, барах, клубах та об'єктах транспортної інфраструктури (аеропорти, вокзали, станції метро тощо);

заходи профілактичного та випереджального характеру, які застосовуються по відношенню до найбільш небезпечних, агресивних груп або ж окремих уболівальників;

заходи інформаційної безпеки.

При цьому магістральним напрямом розвитку системи безпеки європейські країни обрали переважно не силовий, а громадський шлях. Завдяки широким пропагандистським та інформаційним акціям, залученню відомих футболістів, тренерів, громадських діячів до участі в публічних кампаніях, спрямованих проти расизму та насильства на стадіонах, вдалося досягти вагомих результатів.

У березні 2002 р. Верховна Рада України ратифікувала “Європейську конвенцію про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів”, взявши таким чином на себе серйозні зобов'язання щодо дотримання міжнародних стандартів безпеки та правопорядку на футбольних матчах [133, с. 4–5].

Враховуючи позитивний зарубіжний досвід необхідно розробляти концепції забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів. Але при цьому слід мати на увазі, що необхідно також приділяти увагу власному досвіду як побудови правоохоронних органів, так і організації та забезпечення безпеки при проведенні спортивних заходів, оскільки позитивні моменти в роботі правоохоронних підрозділів іноземних держав можуть не прижитися на українському ґрунті. Так Україна має свій власний історичний, економічний, соціальний та культурний шлях розвитку. Відмінність також є і в динаміці та рівні злочинності. Різним є і рівень довіри до міліції [25].

Для належного здійснення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів необхідна виважена стратегія, яка має входити в основу правового регулювання та враховувати позитивний міжнародний досвід, а також включати основні групи потенційних загроз під час проведення міжнародних спортивних заходів.

2.2. Організація діяльності поліцейських підрозділів зарубіжних країн з охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

У квітні 2007 р. Україна разом із Польщею отримала право приймати в 2012 р. третю за значенням спортивну подію у світі – чемпіонат Європи з футболу. Цей винятковий історичний шанс є безпрецедентною нагодою “сформувати сучасну інфраструктуру міст країни, здійснити структурні зміни в економіці, залучити іноземні та вітчизняні інвестиції, створити нові робочі місця, сформувати європейський імідж країни...” [184].

Дійсно, чемпіонат Європи, головна футбольна подія чотириріччя на континенті, – це не тільки несподіваний і водночас приємний подарунок фортуни, а й екзаменаційний білет для нашої держави, що за сприятливих умов може трансформуватися як магістральний напрям національного розвитку. Ураховуючи те, що чемпіонат є однією з найбільш суспільно значущих світових спортивних подій, відповідно до вимог УЄФА на Україну покладаються завдання забезпечити гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов’язана з проведенням чемпіонату [163].

Українська міліція повсякчас співпрацює з поліцією Німеччини. В результаті цієї співпраці було за позичено багато позитивного досвіду стосовно

організації та забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів міжнародного характеру. Оскільки Німеччина, майже без хиб провела фінал чемпіонату світу у 2006 р. Німецькі фахівці, які брали участь у створенні комплексної системи безпеки та правопорядку на чемпіонаті світу 2006 р., підтвердили свою репутацію як найнадійніших та системних професіоналів у сфері гарантування безпеки. Впоратися із цим завданням їм вдалося лише за умови відмінної координації дій усіх структур, що були задіяні у процесі підготовки до турніру, та злагодженій роботі правоохоронних органів на регіональному та федеральному рівнях.

Так, наприкінці червня 2000 р. у Німеччині стало відомо, що наступний Чемпіонат світу з футболу прийматиме саме їх країна. До Першості Світу у Німеччині готувалися довго, ретельно продумуючи до дрібниць всі дії робітників служб, які відповідали за безпеку місцевих жителів та гостей. План заходів та функціональні обов'язки кожної служби були розроблені задовго до заходу. У Берліні був утворений Штаб, до складу якого увійшли представники Міністерств внутрішніх справ всіх земель Німеччини та працівники інших зацікавлених міністерств. Головним завданням стало вивчення досвіду країн, які вже проводили аналогічні змагання. Ретельно вивчався досвід французької поліції, аналізувалися помилки, які були допущені в охороні громадського порядку, – розповідає пан Норберт Ескоф'є, старший викладач Інституту підвищення кваліфікації поліції Баварії (м. Айнрінг).

Для успішнішого забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату світу з футболу німецькими колегами у 2005 р. було проведено генеральну репетицію, пробу запланованих дій поліцейських, під час дружньої зустрічі футбольних команд європейських країн на кубок Німеччини. Тоді були розгорнуті широкомасштабні вчення для поліції та працівників Міністерства надзвичайних ситуацій, медичної служби у рамках взаємодії щодо проведення світової першості. Перевірили, наскільки добре та злагоджено будуть співпрацювати служби, і які фактори заважають роботі. Під час репетицій поліцейські виявили, що імпровізований штаб з допомоги

потерпілим розташований близько до входу в Мюнхенський стадіон Альянс-арена і його варто розмістити в іншій безпечній зоні. Службові виходи завузькі і незручні для виконання термінових дій щодо порятунку потерпілих. Прогалини були враховані [127].

На Першість світу з футболу в Німеччину приїхала значна кількість вболівальників, емоції фанатів під час проведення турнірів і після матчів були не завжди контрольованими, а дії фанатів урівноваженими, тим більше, що перегляд матчів у деяких пабах підігрівався спиртними напоями. Щоб протидіяти хуліганським виявам, німецькі поліцейські патрулювали вулиці разом з англійськими та австрійськими колегами-поліцейськими. Ці люди впізнавали співгромадян своїх країн та робили влучні зауваження, вчасно локалізували конфлікти та виявляли лідерів агресивно налаштованої молоді. Під час проведення футбольних матчів у Франкфурті та Штутгарті було заарештовано більше ніж 250 агресивних вболівальників. Їх негайно видворили з країни [127].

Ще починаючи з 1998 р., на Першості світу європейська поліція спостерігала за агресивними діями фанатів-уболівальників та вже тоді було прийняте рішення скласти Центральну інформаційну службу щодо обміну інформацією про дії фанатів на минулих матчах. Центральна інформаційна служба стала необхідною для всіх поліцейських Європи. Якщо до нас, у Баварію, приїдуть агресивні фани з іншого міста або країни, ми одразу розміщуємо інформацію про інцидент на сайті Центру і поліцейські завжди можуть проаналізувати те, що відбулося, а потім підготуватися до зустрічі або накладати заборону на відвідування такими людьми матчів, - підтримує колегу викладач інституту підвищення кваліфікації поліцейських Баварії пан Петер Штарнекер, діючий тренер команди поліцейських з футболу. Зараз у кожній землі Німеччини існують подібні інформаційні центри. У Мюнхені, столиці Баварії, зібрана вся інформація як проходять футбольні ігри Європейської першості. На сайті Центру аналізується, як пройшла гра, який стан справ щодо охорони громадського порядку був після проведення матчу. Крім того, у

Німеччині є спеціальна служба, яка займається підготовкою проведення матчів. У службі працюють одночасно поліцейські-помічники начальників поліції та контактні службовці від фан-клубів футбольних команд. Ці працівники знають всі проблеми та потенціальні можливості кожного клубу та вони оцінюють ступінь небезпеки, як може ускладнитися ситуація до та після матчу. Ці люди працюють як відкрито, так і негласно – мають своїх інформаторів. Їх рекомендації дуже допомагають поліцейським готуватися до оперативних заходів щодо охорони громадського порядку, – наголошує пан Штарнекер [127].

Саме працівниками Спеціальної служби вже під час проведення Чемпіонату було встановлено, що велика кількість сек'юриті, направляються на автобусах до Австрії, в якій мав проходити матч між Німеччиною та Польщею. Коли інформація була перевірена, з'ясувалося, що серед них їдуть хулігани, переодягнені у стюардів. Вони були вчасно затримані.

Поліцейські вже до початку матчу можуть запланувати, скільки особового складу необхідно задіяти для охорони громадського порядку. Була виведена аксіома – на одного поліцейського має бути три агресивних вболівальника. Якщо проходитиме звичайна гра, то на 6 тис. глядачів приходиться 500 поліцейських [127].

Ректор Вищої школи поліції Землі Саксонія-Ангальт ФРН Райнер Ніче розповів, що для кожного працівника поліції був розроблений спеціальний посібник, в якому були чітко розписані дії з огляду на конкретну ситуацію. Ректор Вищої школи поліції Землі Саксонія-Ангальт також наголосив на потребі формування у кожного працівника поліції системи моральних цінностей і запропонував співпрацювати за цим напрямом [39].

Також підкреслювалась важлива роль і місце навчальних закладів системи МВС у підготовці висококваліфікованих працівників міліції (поліції) в умовах глобалізації інформаційного суспільства, необхідності формування поліцейського “нового типу”, протистояння транснаціональній злочинності та охороні правопорядку в Європі. Усе це викликає потребу постійно

вдосконалювати рівень професійної підготовки, набувати загальні та спеціальні наукові та практичні навички в усіх сферах діяльності міліції (поліції), в основу яких мають бути закладені загальні принципи і норми національних та міжнародних законодавств, а також досвід та навички міжнародного поліцейського співробітництва у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки громадян [39].

Крім того, за два роки до початку Чемпіонату готувалися психологи та підшукувалися кадри, які володіють іноземними мовами. Інститут підвищення кваліфікації в Айнрінгу розпочав проведення семінарів, на яких поліцейських навчали, як поводити себе у спілкуванні з фанатами іноземних футбольних клубів. Тренінги проходили таким чином, що поліцейські самі моделювали ситуації, як можуть проходити сутички з фанатами-хуліганами та вивчали тактику боротьби з такими виявами. Особливе значення мало навчання поліцейських іноземним мовам. Психологи-перекладачі мали бути володіти кількома мовами і врегульовувати скандальні ситуації. Багато конфліктних ситуацій, які виникли в результаті спілкування агресивних вболівальників та поліцейських, були мирно врегульовані психологами під час переговорного процесу [127].

Без перерахованих превентивних заходів поліція Німеччини не обходиться вже кілька років і вважає їх необхідними. На всіх людних площах, де встановлювались монітори, які транслювали ігри, були розміщені відеокамери, крім того відеоспостереження велось у всіх барах, в яких збиралися вболівальники. Так здійснювалося документування, хто провокував бійки та планував агресивні дії [127].

Тому однією з вимог вироблення ефективного механізму безпеки Євро-2012 є необхідність підготовки в Україні відповідних фахівців зі знаннями іноземних мов, міжнародних стандартів, методів суспільної профілактики терористичним проявам, психології професійного спілкування тактики взаємодії з правоохоронними органами. Як свідчить досвід Ізраїлю, США, Великої Британії, таких фахівців готують у вищих навчальних закладах за

окремими програмами в напрямі “сек’юриті менеджмент” терміном від одного до трьох років з обов’язковим стажуванням. Нині таку підготовку в повному обсязі може взяти на себе недержавна система безпеки України. НСБ уже організувала процес системної підготовки вищими навчальними закладами України фахівців у сфері недержавної безпеки. Одним із пріоритетних кроків стало створення громадською організацією “Міжнародна антитерористична єдність”, Українським союзом промисловців і підприємців та університетом “Крок”, навчально-науково-виробничого комплексу “Освіта-Безпека-Антитеророр”. Фактично у будь-який час за відповідним замовленням держави можна залучити цих фахівців безпосередньо в інтересах Євро-2012 [223].

Так, доктор Райнер Гепперт, заступник голови керівника справами фонду Ганса Зайделя наголошує, що дуже важливо контролювати як свої фанклуби, так і встановлювати контакти з представниками вболівальників з інших країн, які приїдуть до вас. В Мюнхені ситуація ускладнювалася тим, що ФРН – країна, яка фактично не має зовнішніх кордонів. Але ми мали від усіх футбольних збірних відомості про “проблемних” фанів з конкретними прізвищами й адресами мешкання: баварська поліція дістала можливість контролювати їх на автошляхах, залізницях та аеропортах. І багатьох з тих бешкетників просто не пустили до Німеччини, або висилали, якщо вони таки діставалися сюди [82, с. 15].

Під час проведення чемпіонату світу з футболу у 2006 р., у Німеччині був відновлений тимчасовий прикордонний контроль з сусідніми державами. Аналогічно відповідний контроль був відновлений і в Австрії під час чемпіонату Європи з футболу 2008 р. для запобігання проникненню агресивно налаштованих вболівальників до Австрії. Австрії ж у цьому допомогла агенція з охорони кордонів ФРОНТЕКС, що проводила важливу кампанію “Спільна операція Євро-2008” упродовж чемпіонату Європи. Під час проведення Євро-2008 близько 140 іноземних працівників поліції виконували свої обов’язки на австрійському державному кордоні. У Варшаві в представництві ФРОНТЕКС

був створений Операційний Координаційний Центр (ООС) для координування потоків інформації та заходів щодо розташування правоохоронних органів.

Так, від німецьких колег було отримано для вивчення численні матеріали, пов'язані з підготовкою й проведенням Чемпіонату світу з футболу 2006 р. у Німеччині, серед інших і “Заключне повідомлення поліцейського президіуму Мюнхен”. Аналіз матеріалів дозволив дійти висновків, зокрема: для організації роботи поліцейського президіуму Мюнхен було обрано форму проекту. Проект “Чемпіонат світу-2006” складався з таких частин:

- а) комітет проекту — орган, який визначає стратегію проекту;
- б) керівництво проектом;
- в) канцелярія / управління — відповідальне за адміністративні завдання та контролювання проекту;
- г) проектні групи — для виконання проміжних завдань;
- е) центральна психологічна служба (із залученням журналу поліції ZPD як консультативного органу).

Як базова установа проектного менеджменту, а також для контрольного супроводу перебігу проекту було задіяно спеціальний інститут підвищення кваліфікації Баварської поліції. Поряд із проведенням семінарів проектного менеджменту при поліцейській президії Мюнхена працівники поліції брали участь у розробленні аналізу завдань, цільового структурного плану, а також проектного припису для поліції.

Німецькі колеги наголошують на тому, що для належного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. є створення єдиного інформаційного центру, куди б надходила б інформація зі всіх куточків країни, з обов'язковим залученням до роботи цього центру засобів масової інформації, а також здійснення постійного обміну даними з польськими колегами.

На наш погляд, роботу в практичній площині комплексного вирішення питання безпеки Євро-2012 слід розпочати з дослідження, визначення та класифікації ймовірних загроз і ризиків, беручи до уваги не тільки можливі

терористичні дії та порушення громадської безпеки, а також увесь спектр негативних явищ – від природних до соціально-політичних, економічних, етнопсихологічних, релігійних тощо.

Найголовніші з небезпек для України такі. Ймовірна загроза терактів. Вона набуває значної актуальності на тлі інформації, яка з'явилася у ЗМІ щодо запобігання британських спецслужб про можливість теракту проти відомого футболіста Д. Бекхема. Використання Євро-2012 як приводу для організації каналу нелегальних мігрантів, наркотрафіку чи контрабанди в умовах спрощеного візового режиму на час проведення чемпіонату. Небезпека прибуття в Україну значної кількості футбольних хуліганів, які можуть організувати масові заворушення. Політична нестабільність в Україні, постійні кадрові зміни в органах виконавчої влади, що загрожує ефективному виконанню мінімальних вимог УЄФА до інфраструктури чемпіонату та заходів безпеки. Брак чіткої координації між державними органами, громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування, які відповідальні за проведення чемпіонату, а також брак єдиного центру управління, відповідального за проведення Євро-2012. Інформаційна складова підготовки до чемпіонату. Вже зараз країни-конкуренти намагаються вести у українських та іноземних ЗМІ інформаційну війну з Україною з приводу підготовки до Євро-2012. І це тільки найочевидніші загрози, які слід було б з багатьма іншими класифікувати в окремий документ для організації ефективної системи їх нейтралізації [223].

Питаннями управління силами та засобами під час проведення антитерористичної операції в поліції Німеччини покладається на Штаби. Вони також відіграють дуже важливу роль при організації охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

У структурі поліції Німеччини розрізняють два види Штабу: 1. Штаб – як служба, що цілодобово забезпечує функції загального керівництва структурним підрозділом (комісаріатом і т. д.). Він складається з відділів. Для поліції Верхньої Баварії основними відділами є: тактичний, управління персоналом,

забезпечення – на який покладаються функції забезпечення транспортом, озброєнням, іншою спецтехнікою. Штаб безпосередньо підпорядкований першому керівнику підрозділу. 2. Кризовий Штаб (Штаб з проведення спеціальних операцій) – періодично діючий (може діяти 1 раз у 2-3 роки). Функціонує на всій території кожної землі Німеччини й є багаторівневим [53]. Перший рівень – це штаб при МВС тієї чи іншої землі. Другий рівень – штаб при комісаріатах поліції землі і називається кризовою групою.

Сформована структура штабу, виділено та закріплено особовий склад (значною частиною це особовий склад постійно діючого штабу комісаріату поліції аеропорту, яким попередньо розроблені превентивні плани проведення різного виду спецоперацій (авіакатастрофи, взяття заручників або проведення тих чи інших широкомасштабних заходів). Для підвищення професійної майстерності всього задіяного особового складу проводяться регулярні навчання з відпрацювання тієї чи іншої нештатної ситуації.

Важливе значення в діяльності кризового штабу має адміністративно-технічна сфера. Штаб – де практично керівний пункт з проведення спеціальної операції.

Залежно від заходів, які проводяться, структура штабу, склад груп, які працюють, змінюється. Так, під час проведення заходів під час демонстрацій чи спортивних заходах працюють групи: резерву, захисту об'єктів, транспортного забезпечення.

Особливістю діяльності кризового штабу є те, що всі заходи, які проводяться, всі накази, які передаються від керівника поліції до учасників акції через радіо, мобільний зв'язок або іншими каналами надходять до штабу, в обов'язковому порядку документуються — це є аспектом штабної роботи під назвою “документація”.

Ця інформація через деякий час (до 2-х років) може бути залучена до матеріалів судового слідства, тому слід обов'язково вказувати з точністю до секунди час початку різних заходів, надходження наказів і розпоряджень і т. ін.

Другий аспект – це управління інформацією (див. додатки В-Г). У штабі одночасно працює близько 30 чоловік, вони забезпечують діяльність різних відділів, в які надходить інформація, йде її опрацювання, готуються пропозиції, що подаються керівнику для прийняття управлінського рішення.

Інформація, що надходить ззовні, не завжди стосується всіх, тому вона має бути розподіленою, відфільтрованою для того, щоб кожен міг отримати тільки ту, що віднесена до його компетентності й яку він може швидко та ефективно використати. Кожен у штабі може встановити на своєму комп'ютері фільтр і отримувати лише ту інформацію, що визначена йому керівником відділу. Але можна ознайомитись і з даними в цілому.

Таку систему доповнюють інформацією й інші задіяні сили, у тому числі організації червоного хреста, пожежна охорона та ін.

Цьому сприяє розроблена поліцією Баварії система EDIS – Web. Це документально-інформаційна система проведення спецоперацій. (Einsatzdokumentation – und – informations sustem auf Web – Ebene), що діє в площині (Web) системи Інтернет. Базою цієї системи є Explorer (на базі програми “Internet Explorer”) і може працювати в будь-якій точці Баварії (або інших земель).

Інформація надходить від поліцейського безпосередньо з місця події, про що автоматично фіксується час та дата її надходження, а також час надходження наказів штабу (хронометрується робота штабу) тощо.

Якщо виникає потреба у встановленні ступеня задіяності інших сил (організацій червоного хреста, пожежної охорони і т. д.), то система цю інформацію видає автоматично.

Однією з суттєвих особливостей цієї системи є те, що в неї введено все законодавство Німеччини, яким регламентовано питання боротьби з тероризмом, забезпечення безпеки громадян під час проведення поліцією широкомасштабних операцій. Це дає їй можливість автоматично видавати оптимальне управлінське рішення з подальшим оціненням його керівником операції та прийняття остаточного рішення.

При зміні складових, що надходять, система автоматично враховує нові параметри та видає нові команди.

Крім того, ця система дає можливість підключитися на віддалі (не перебуваючи безпосередньо в приміщенні штабу) до інформації (через мобільний телефон та портативний комп'ютер) і вже дорогою до місця події ознайомитися з ситуацією. Таким чином, можна зекономити час на ознайомлення із станом справ та прийняття управлінського рішення.

Для передачі інформації з місця події використовують телекамери, встановлені на вертольотах або інших мобільних засобах, що дає змогу через EDIS-Web керувати кожною тактичною одиницею негайно залежно від зміни оперативної обстановки.

Крім того, система дає можливість отримати зображення різних заходів, що проводяться, графічно з допомогою тактичних позначень у динаміці подій (див. додаток Д).

Ця система апробована на практиці і нині широко використовується як поліцією Баварії, так і м. Зальцбург (Австрія) [92, с. 20–23].

Будемо сподіватися, що у нас буде така саме база даних. З її допомогою плідно співпрацюватимемо з Європейським союзом. Таким чином, зможемо черпати інформацію не тільки на період підготовки і проведення Євро – 2012, а й під час будь-яких міжнародних футбольних матчів. Саме тому, основна увага приділятиметься офіційним фан-клубам команд Прем'єр-ліги. Вони є найбільш чисельними, а їх представники постійно виїжджають на гостьові матчі до інших регіонів держави, за кордон. Позитивним досвідом, який цілеспрямовано впроваджується у роботу МВС України, є досягнення Міністерства внутрішніх справ і Адміністрації Республіки Польща, де за два роки функціонування аналогічної бази поставлено на профілактичний облік майже 90 % футбольних уболівальників [64].

На думку представників поліції ФРН, особливу увагу потрібно приділити створенню бази даних, в якій буде знаходитись інформація про фанів, які можуть прибути до України з інших країн. А також німецькі колеги дають

поради українській стороні заключити двосторонні договори на рівні міністрів внутрішніх справ із країнами, з яких очікується великий наплив футбольних шанувальників, щодо порядку їх в'їзду та перебування на території нашої держави під час проведення Євро-2012.

У загальному механізм забезпечення безпеки проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу має здійснюватися за декількома напрямками – безпека команд і представників УЄФА, охорона громадського порядку, кредитно-фінансове забезпечення та валютний контроль. Кожен з яких має передбачати якнайшвидше вжиття відповідних організаційно-правових заходів.

Важливу роль щодо належного забезпечення охорони громадського порядку та забезпечення безпеки покладається на державу. У країнах, в яких відповідна інфраструктура потребує значного вдосконалення, без головної ролі держави у процесі виконання таких масштабних завдань обійтися неможливо. Саме активна роль державних структур із створенням одночасно умов для максимального залучення недержавних установ та організацій, у тому числі іноземних, дала змогу провести Олімпійські ігри у Греції та фінальну частину чемпіонату Європи з футболу у Португалії в 2004 р. на належному рівні.

Тому слід враховувати, що при забезпеченні громадського порядку під час проведення Євро-2012 працівники міліції України будуть співпрацювати з представниками правоохоронних органів інших країн, тому вони мають розуміти різницю, яка існує у підходах до застосування сили в різних країнах. Між тим у інших країнах прийняті інші класифікації рівнів сили. Так, у Великій Британії різновидами сили, яка може бути застосована поліцейськими, є: присутність офіцера поліції, профілактична бесіда, порада, наказ, застосування прийомів затримання, вплив на больові точки, контроль у положенні лежачи, удари руками і ногами, удари палицею [227, с. 8].

Як повідомили УНІАН у Департаменті зв'язків з громадськістю МВС України, омбудсмен Французької Республіки Жан-Поль Дельовуа під час зустрічі із заступником міністра МВС Михайлом Ключевим заявив, що

французька сторона у разі потреби готова надати допомогу українським правоохоронцям для забезпечення громадського порядку під час проведення Євро-2012. Також у ДЗГ зазначили, що сторони обговорили питання неухильного дотримання прав людини під час виконання міліцейських функцій, а також створення системи моніторингу за дотриманням прав людини в органах внутрішніх справ.

Саме тому, до засобів силового впливу правоохоронців включено, крім засобів фізичного, ще й засоби психічного впливу. Розуміння цього важливого моменту буде сприяти правильному вибору адекватного рівня сили (взаємодії). Проведення спортивних заходів та забезпечення на них громадського порядку вимагає від правоохоронців готовності застосувати силу в присутності великої кількості сторонніх осіб та представників преси. Випадки застосування сили піддаються детальному аналізу громадськості.

Українським працівникам правоохоронних органів та іншим суб'єктам, які будуть залучатися до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення Євро 2012, необхідно пам'ятати основні аспекти позитивного зарубіжного досвіду, зокрема: а) "... затримання особи не повинно йти в розріз з процедурою, яка зазначена в законі" [232, с. 108]; б) "... при виконанні своїх обов'язків офіцери поліції та інші особи повинні поважати та захищати людську гідність та права усіх осіб" [226, с. 147]; в) "... не одна посадова особа, яка застосовує закон не повинна впливати на правопорушника шляхом принижуючих дій або покарань" [228, с. 87].

Враховуючи позитивний досвід футбольного чемпіонату Євро-2004 у Португалії, українські правоохоронні органи будуть здійснювати управління натовпом з допомогою написів різними мовами та спеціальних знаків. Навколо майданчиків, на яких будуть проводитися заходи буде встановлено по три кордони безпеки. Перший кордон – це зона стримування (перебуватиме у повній відповідальності сил міліції, підтримуваних стюардами), визначатиметься встановленими огорожами. Саме з допомогою цього кордону буде здійснюватися керування рухом уболівальників, забезпечуватиметься

візуальна перевірка квитків та виявлятися спроби неприхованого пронесення на територію заборонених предметів. Другий кордон слугуватиме зоною перевірки. Стюарди відповідатимуть за безпеку за підтримки сил міліції. Третій кордон – це зона електронної перевірки квитків, що теж перебуває у віданні стюардів за підтримки сил міліції.

Під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2008 р. у Австрії, було задіяно майже 27 тис. офіцерів поліції. За три тижні вони відпрацювали майже 142 тис. трудоднів. Чергування тимчасово відбувалися без вихідних, про що працівників було повідомлено заздалегідь. Це дало додаткових 25 % поліцейського складу для чергувань. Сили, задіяні для запобігання масових заворушень, були реструктуризовані свідомо саме для цієї масштабної функції. Приблизно 4000 офіцерів задіяли для “ведення діалогів” безпосередньо на стадіоні, у фан-зонах та громадських місцях, на станціях метро та в аеропортах по всій Австрії. Така стратегія виявилася ефективною. Крім того, по всій Австрії, там де було необхідно, приблизно 2200 офіцерів правопорядку, спеціально підготовлених для управління загрозливими ситуаціями, було задіяно за гнучкою схемою переміщення. Достатня кількість поліцейських перебувала у стані готовності. Графік роботи персоналу складався з особливою ретельністю таким чином, щоб незначно відрізнитися від звичного графіку чергувань. Для мобілізації було також передбачено 400 офіцерів спеціального загону “Кобра”, 170 австрійських наглядачів, та одна група поліцейських-“кураторів” на кожну команду гравців.

Успішне забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2008 р. на засадах, на яких будувалася стратегія безпеки: сили правопорядку мають бути дружелюбні та готові допомогти одне одному та загальновстановлених правилах поведінки, які мають включити в себе на початковому етапі – діалог, тобто надання інформації чи допомоги. Другий етап включає в себе ведення розмови для подолання конфліктів, встановлення особи в разі незначних порушень громадського спокою (зменшення рівня конфліктності, тобто деескалація). У

разі, якщо ситуація загострилася мають бути застосовані дії. Стратегія МВС Австрії також охоплювала заходи щодо забезпечення безпеки не лише на стадіоні, в фан-зонах та громадських місцях, але й також на кордоні, залізничних станціях, аеропортах, автобанах.

Подібна стратегія забезпечення безпеки під час проведення міжнародних спортивних заходів довела свою ефективність під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2004 р. у Португалії та Кубку Світу 2006 р. у Німеччині.

У загальному поліція Австрії до проведення Євро-2008 готувалася п'ять років при цьому тісно співпрацюючи з чемпіонат-партнером Швейцарією та іншими організаціями, які були задіяні до підготовки турніру. За три роки до чемпіонату, тобто у 2005 р. Міністерством внутрішніх справ Австрії було розроблено Концепцію забезпечення загальної безпеки. Паралельно з національною Концепцією у тому ж році була затверджена Федеральним міністром Австрії Лізе Прокоп та чиновником Національної ради Швейцарії Самюелем Шмидтом спільна зі швейцарцями головна концепція. Крім вище зазначених була вироблена головна концепція з поясненням усіх можливих катастрофічних сценаріїв на стадіонах, під час масових культурно-видовищних заходів та в населених пунктах і складені протоколи різних видів своєчасної реакції окремими федеральними землями. У центрі оперативного управління та запобігання кризових ситуацій МВС була створена спеціальна “гаряча лінія”, присвячена Євро-2008, для вирішення звернень громадян та надзвичайних ситуацій, пов'язаних із проведенням чемпіонату.

Як в Австрії, так і в Швейцарії були запроваджені однакові стандарти безпеки, оскільки до обох країн висувалися однакові вимоги. Планування та реалізації дій стосовно організації охорони громадського порядку були практично ідентичними. Співробітництво з самого початку між обома країнами було зразковим і стало запорукою вдалої роботи структур, відповідальних за безпеку.

Так, структура охорони громадського порядку на стадіоні у м. Берн (Швейцарія), на якому було проведено три зустрічі Євро-2008, складалася з

трьох рівнів: перший - поліцейські, які знаходяться за межами стадіону, другий – служба безпеки стадіону, що перевіряє (здійснює особистий догляд) уболівальників та спостерігає за їх поведінкою, третій - стюарди. Загальна чисельність на звичайному матчі складає 250 чоловік (стадіон розрахований на 30000 місць) та 700 чоловік на матчі з високим рівнем ризику. При цьому кількість стюардів на звичайному матчі досягає 150 чоловік, а на матчах Євро-2008 їх кількість становила до 400 чоловік. Для підготовки стюардів розроблено спеціальну 20-годинну програму, в якій чітко роз'яснюється в який момент та за яке правопорушення “підключається” поліція [118].

Також з для гарантування швидкого обміну інформації та заходів щодо контролю транзитного руху, забезпечення співпраці в галузі надання допомоги фанам та нагляду на ними, надання допомоги персоналу між 22 сусідніми, транзитними країнами та країнами-учасницями було підписано меморандум про взаєморозуміння, відповідно до змісту якого в разі існування законних підстав, фанам, зазначеним як потенційні порушники спокою, не було дозволено виїжджати з держав, в яких вони проживають. Тісна співпраця спостерігалася зі всіма сторонами, що мають відношення до забезпечення безпеки до та після чемпіонату Європи.

Запобіжна стратегія забезпечення безпеки була розроблена, зокрема, з допомогою федеральної палати економіки Австрії. Для готельних операторів, компаній з прийому гостей та дистриб'юторів проводилися спеціальні лекції та консультаційні засідання. Була налагоджена співпраця також з Міністерством оборони, приймаючими містами, Austro Control та організацією “блакитного вогню”. Тісна співпраця була встановлена з “Фейр Плей”, приватною програмою підтримки вболівальників, що реалізується спільно з УЄФА. Відправлення посланців уболівальників на чемпіонат з футболу Європи 2008 р. полегшило доступ до вболівальників, які у свою чергу надавали важливу інформацію. МВС Австрії також тісно співпрацювала з ОББ в рамках обміну інформацією. У січні 2008 р. відбулося засідання європейської залізничної поліції у Відні з цього питання.

Окремо хочеться наголосити на важливості співпраці УЄФА та Швейцарії й Австрії в період підготовки до Євро-2008 у питаннях охорони стадіонів, акредитації, продажу квитків та роботи приватних органів безпеки.

Дійсно важливим фактором успіху було тісне та вчасне співробітництво з представниками поліції іноземних країн. Приблизно 1100 іноземних офіцерів було мобілізовано в Австрії, з них приблизно 850 уповноважених офіцерів з Німеччини, 375 офіцерів поліції охорони громадського порядку північної Рейн-Вестфалії, 375 офіцерів поліції охорони громадського порядку з Баварії, 80 офіцерів підтримки з Баварії, 20 детективів з Баварії. Також були мобілізовані численні офіцери зв'язку, зокрема федеральної служби захисту конституції та боротьби з тероризмом, а також служби кримінальних розслідувань.

Спостерігачі, досвідчені іноземні працівники поліції зі знанням типової поведінки хуліганів під час таких дійств, також відігравали важливу роль при забезпеченні безпеки під час проведення чемпіонату. Вони були дуже обізнані з контингентом іноземних уболівальників, з якими легко встановлювали контакт. Спостерігачі постійно були присутні серед уболівальників їхньої країни і доповідали про поведінку уболівальників до центру поліції з питань координації інформації. Це дало можливість більш цілеспрямованого розташування підготовлених правоохоронних органів.

Також було залучено 136 представників іноземних правоохоронних органів у формі поліції країни, в якій проводиться чемпіонат. Вони були мобілізовані в Австрії. З них з Німеччини – 31 особа, Хорватії – 31 особа, Росії – 11 осіб, Польщі – 25 осіб, Іспанії – 11 осіб, Швеції – 15 осіб, Греції – 12 осіб. Іноземні поліцейські підрозділи були своєчасно проінструктовані про австрійські закони до початку проведення чемпіонату Європи з футболу 2008 р.

Це створило позитивну обстановку та атмосферу довіри з самого початку. Оскільки, уболівальникам приємно бачити на чемпіонаті представників правоохоронних органів, що носять форму поліції їх країни та можуть до них звернутися рідною мовою. Під час проведення Євро-2008 було

продемонструвало, що ці іноземні правоохоронні органи в передусім, вживають попереджувальні, але ефективні заходи.

Для австрійської поліції для користування під час чемпіонату Європи було закуплено 81 000 одиниць нового обладнання. До них належало нове радіотехнічне обладнання для користування у чотирьох приймаючих містах. Понад 6 000 ліжок було виділено працівникам поліції у всій Австрії.

Складним завданням у рамках Євро-2008 була міжнародна співпраця управління внутрішньої безпеки Австрії з іншими країнами. Співпраця зі Швейцарією та з органами служби безпеки й розвідки інших країн проходила успішно.

Важливу роль під час реалізації стратегії безпеки та поза її рамками відіграла Австрійська федеральна армія, яка виконувала численні допоміжні завдання з метою успішного проведення Євро-2008. Крім звичайного завдання – захисту повітряного простору Австрії, у федеральній армії також проводилася підготовка особистого складу (в цілому 1200 – 3000 осіб щоденно) до виконання різних допоміжних завдань (сили оборони для запобігання використання зброї масового знищення, швидка допомога, медичні служби та сили особливого призначення). Загальні витрати збройних сил на Євро-2008 складали близько 7 000 000 євро.

Тісну міжнародну співпрацю зумовили три спільні конференції сусідніх, транзитних країн та країн-учасниць, які відбулися у Відні та Цюріху до початку чемпіонату Європи з футболу 2008 р. Вони мали важливе значення для успішного проведення Євро-2008. Вагомий внесок для вирішення спірних питань внесли два семінари з питань безпеки, що відбулися 21 – 25 квітня 2008 р. за участю керівників делегацій з безпеки країн-учасниць, представників національних довідково-інформаційних бюро та підрозділів безпеки футбольних асоціацій, які грали на Євро-2008. Вони дали змогу сторонам заздалегідь обмінятися важливою інформацією з місцевими офіцерами служби безпеки.

Місце проведення першого семінару – Відень та Клагенфурт, другого – Зальцбург та Інсбрук. Семінари пройшли успішно, оскільки учасники різних країн отримали передові практичні поради щодо втілення заходів.

Для мобілізації персоналу під час проведення Євро-2008, яка вимагає наявності особливої командної структури, здатної повністю сконцентруватися на розгортанні підрозділів, було створено “Спеціальну організацію заснування та розвитку” як у Міністерстві внутрішніх справ, так і в підпорядкованих агентствах із безпеки та штаб-квартирах державної поліції. У МВС Австрії командна структура включала в себе: оперативний рівень під керівництвом Гюнтера Марека, директора проекту “Євро-2008” разом із Центром поліції з питань координації інформації, задіяного для координації всієї інформації, пов’язаної з Євро-2008, що готується як національними, так і міжнародними джерелами; стратегічний рівень під керівництвом Еріка Буксбаума, Генерального Директора Департаменту громадської безпеки; інтегровані підрозділи командування та розгортання в управліннях безпеки та штаб-квартирах державної поліції.

Значна увага приділялась підготовці персоналу, відповідального за забезпечення безпеки під час Євро – 2008. Крім підготовки за основною організаційно-правовою системою, особлива увага також приділялась навчанню іноземних мов, а також основам психології мас працівників правоохоронних органів. Усі потенційні сценарії загроз програвалися та відпрацьовувалися на практиці. Іншим головним чинником успіху була своєчасна професійна підготовка працівників поліції до Євро-2008. Йдеться як про початкову підготовку, так і про подальше підвищення кваліфікації: перші спеціальні підготовчі курси проводилися навесні 2007 р.

Інформаційно-просвітницькі заходи проводилися у головному управлінні поліції для всіх основних працівників районних та міських поліцейських дільниць. Під час цих заходів надавалася інформація про стандартизацію поліцейської інформаційної бази даних стосовно Євро-2008. У центрі уваги були такі ключові питання: загальна інформація; попередній огляд Євро-2008 –

видовище для вболівальників; аналіз Чемпіонату Світу-2006; організація та структура планування розміщення та мобілізації правоохоронних органів; підхід до тактичних підрозділів (українських та іноземних), обладнання, правила залучення; футбольна сцена – проблема хуліганства.

Ще одним важливим компонентом стратегії національної безпеки була безперебійна робота правоохоронних органів з попередження та профілактики кишенькової злочинності та нелегальної міграції, що пов'язана з вимушеною проституцією, а також посилене патрулювання в зонах підвищеного ризику. Хоча, підвищення злочинності, пов'язаної з вимушеною проституцією, не спостерігалось.

Починаючи з 2004 р., у процесі планування стратегії безпеки Федеральна Служба Захисту конституції та боротьби з тероризмом була представлена на різних рівнях інтенсивності. Вона також надавала підтримку в багатьох сферах діяльності під час проведення Євро-2008. Зокрема, проекти реалізувалися у сфері особистого захисту та захисту майна, що передбачає заходи безпеки для футбольних команд і відомих іноземних гостей, перевірки під час акредитації, захист основних об'єктів інфраструктури та всебічний контроль повітряного простору у взаємодії зі збройними силами.

І ще одними основними чинниками був постійний збір інформації, відповідний аналіз та створення матриці загроз у співпраці з українськими та зарубіжними партнерами. Міжнародний обмін інформацією зайняв вагоме місце у цьому відношенні. Під час Євро-2008 при Австрійському управлінні внутрішньої безпеки було створено центр аналізу та оброблення даних для спостереження та аналізу подій, що мають відношення до державної безпеки. На основі цієї інформації координаційній групі з питань проведення Євро-2008 надавався щоденний ситуаційний звіт.

Напередодні проведення Євро-2008 активно формували громадську думку створені групи зі зв'язку з громадськістю як при МВС Австрії, так і в усіх федеральних землях. А безпосередньо під час самого дійства проводилися

прес-конференції та видавалися повідомлення у пресі для оптимального інформаційного забезпечення.

Міжнародна оцінювальна комісія з експертами колишніх широкомасштабних дійств (Євро-1996, Євро-2000, Євро-2004, Кубок світу-2006), які відбувалися у травні 2007 р. та у травні 2008 р., дійшла висновку, що австрійські органи служби безпеки добре підготовлені до виконання завдань, які стосуються Євро-2008. Як стратегія забезпечення безпеки МВС, так і стратегії приймаючих міст охоплювали заходи, що стосуються всіх важливих та визначальних аспектів, таких як обізнаність поліції про свої обов'язки, запобіжні заходи, безпека на стадіонах та транспортні питання.

Це допомогло Австрії створити позитивний імідж у всьому світі. Міжнародні експерти, резиденти та гості всіх прошарків суспільства були задоволені діяльністю поліції за її хорошу роботу стосовно організації охорони громадського порядку та безпеки.

За офіційними даними понад 3 000 000 людей відвідало стадіон, фан-зони та громадські місця. Упродовж трьох тижнів поліція затримала 453 особи. Загалом по Австрії було нараховано приблизно 2 780 притягнень до суду, 900 з них пов'язані з адміністративними порушеннями та 1 800 – зі злочинами. У цілому було нанесено 480 травм, переважно – незначні, включаючи 24 нанесених офіцерами правопорядку. Поліція здійснила 2922 перевірок на австрійському кордоні, 241 з яких завершилися відмовою у в'їзді. Зниження рівня злочинності спостерігалось в усіх землях країни. Така робота була організована завдяки ефективній праці виконавчої гілки влади.

Після проведення Євро-2008 Рада Європейського Союзу та постійний комітет Європейської ради звернулися до Австрії з проханням створити спеціальний посібник з передачі кращого досвіду для розроблення стратегії безпеки майбутніх широкомасштабних спортивних заходів.

Європейський досвід свідчить, що УЄФА приділяє значну увагу саме питанням безпеки. Так, за оцінками експертів, на Євро-2004 Португалія витратила на заходи безпеки значні кошти та навіть залучила сили НАТО для

гарантування громадського порядку і захисту від терактів [114, с. 39]. Німеччина в період підготовки чемпіонату світу з футболу 2006 р. провела серію навчань у сфері безпеки, серед яких тренування “Теракт на стадіоні”. Для підготовки Євро-2008 Австрія і Швейцарія підписали договір про єдину систему гарантування безпеки, а перед чемпіонатом розробили спільний план та затвердили відповідний комплекс заходів. Для підготовки Євро-2012 у Польщі підписаний відповідний договір з відомою приватною фірмою, яка забезпечує безпеку Group-4 (Велика Британія), на яку покладатимуться завдання фізичної охорони правопорядку та встановлення технічних приладів забезпечення безпеки [223].

У рамках підготовки до Євро-2008 стадіони та всі майбутні місця скупчення людей обладнувались камерами спостереження та іншими електронними приладами забезпечення правопорядку, встановлення та експлуатація яких була покладена на приватний сектор безпеки.

Подібні заходи, згідно з регламентом УЄФА, також будуть проводитись в Україні в рамках підготовки до Євро-2012.

Цілком очевидно, що наші правоохоронні органи не мають достатньо власних сил та засобів. Як показує практика інших країн, комплексний підхід до безпеки включає всебічну співпрацю державної і недержавної систем забезпечення правопорядку. Донедавна недержавний сектор безпеки в Україні був представлений розрізненими та невеликими за своїм потенціалом приватними охоронними структурами, службами безпеки підприємств і приватними детективними агентствами. Відповідна стандартизація та уніфікація технічних засобів гарантування безпеки у приватній сфері, згідно з європейськими стандартами, взагалі не проводилася. Вкрай важливим є також прийняття відповідних нормативно-правових актів, які регулювали б діяльність приватних структур безпеки [223].

Низка потужних і креативних громадських та неурядових організацій формує Недержавну систему безпеки (НСБ) як потужний механізм захисту інтересів суб’єктів господарювання та економічної безпеки держави в цілому.

НСБ вже сформувала механізм централізованого захисту підприємництва на всіх рівнях (фізична і технічна охорона, інформаційно-аналітичний супровід, аудит безпеки тощо), проводиться значна робота з підприємствами на місцях, розробляються і впроваджуються сучасні стандарти безпеки європейського рівня. Організація має значний досвід в організації заходів безпеки Євробачення в Києві 2005 р., наради керівників Європейського банку реконструкції та розвитку в Києві 2008 р. Нині встановлена широка мережа договірних відносин з відомими приватними охоронними фірмами Росії, Великої Британії, Італії, Ізраїлю тощо, а також безпосередні і стійкі відносини з Group-4 [223].

Безперечно, що необхідним є подальший пошук шляхів удосконалення діяльності підрозділів міліції з охорони громадського правопорядку та безпеки. Досвід поліцейської діяльності зарубіжних країн свідчить про те, що підвищенню її ефективності сприяють: зміцнення взаємодії галузевих служб і підрозділів, а також з іншими правоохоронними органами та громадськістю; подальша спеціалізація персоналу щодо протидії конкретним видам правопорушень; поліпшення професійної підготовки особового складу; оптимізація системи інформаційного забезпечення поліцейських сил; упровадження в повсякденну діяльність технічних засобів і новітніх технологій [229, с. 158].

Отже, зі всього вищевикладеного можна зробити такі висновки, що при охороні громадського порядку та забезпеченні безпеки під час проведення спортивних заходів необхідно використовувати позитивний досвід інших країн, що вже приймали й забезпечували подібного виду спортивні заходи. Також слід налагоджувати співпрацю між правоохоронними органами різних держав, зокрема через стажування, навчання, проведення різного роду семінарів та конференцій. Важливим моментом для успішного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є також взаємодія органів внутрішніх справ із громадськими організаціями та

виконавчою владою через узгодженість дій та розмежування сфер відповідальності.

І як наслідок українські правоохоронні органи не тільки забезпечать належний рівень охорони громадського порядку під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р., але й поряд з цим роль міліції з кожним роком буде тільки зростати. В одночас же час від неї відійдуть ті не властиві задачі та функції, які вона нині виконує. Це, насамперед свою чергу поліпшить роботу правоохоронних органів, збільшиться прозорість та відкритість міліції. Зросте довіра громадян до своїх міліціонерів, адже саме вони будуть мати важливе значення в діяльності міліції.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Вивчивши міжнародний досвід участі поліцейських підрозділів щодо забезпечення громадської безпеки і правопорядку під час проведення спортивних заходів можна зробити такі висновки:

1. Удосконалення діяльності органів внутрішніх справ України стосовно забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, досягнення оптимальних результатів, передбачає вивчення, аналіз та узагальнення досвіду, що вже нагромаджений правоохоронними системами різних країн світу.

2. Міністерством внутрішніх справ України постійно вивчається та впроваджується в діяльність правоохоронних органів міжнародний досвід, який набувається під час проведення міжнародних спортивних заходів, у тому числі чемпіонатів з футболу у державах Європейського Союзу. Оскільки однією з основних проблем, яка виникла під час підготовки до Євро 2012, стала невідповідність українського законодавства окремим положенням УЄФА. Тому необхідно направити всі сили на врегулювання законодавчої бази, щоб працівники міліції могли працювати згідно з міжнародним правом та українським законодавством. Важливим аспектом, безумовно, є також уніфікація правил і стандартів забезпечення безпеки в обох країнах організаторах. Аргументом до такої діяльності виступає твердження, що учасники і гості Євро-2012 піддаються меншому ризику, якщо правила поведінки єдині в обох країнах, особливо з урахуванням мовних, культурних і ментальних відмінностей.

3. Під час перегляду та вивчення концепцій із забезпечення правопорядку під час спортивних заходів таких країн, як: Португалії, Австрії, Швейцарії тощо, навіть безпосередньо з їх змісту, стає зрозумілим, що в названих країнах на охорону громадського порядку під час таких заходів залучають набагато менше поліцейських і, зокрема, акцентують їх увагу не на

території стадіону всередині, а за її межами. А решта працівників, не залучених до заходу, залишаються працювати на вулицях міста, запобігаючи, таким чином, вчиненню злочинів на всій території обслуговування. Відповідний принцип було запроваджено і в Концепції забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, розробленої фахівцями створеного у лютому 2008 р. у структурі Департаменту громадської безпеки МВС відділу з питань Євро-2012 та 7 вересня 2008 р. розроблену таку Концепцію було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України.

4. При складанні Концепції забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в міжнародному законодавстві було запозичено багато обов'язків, які мають виконувати ті чи інші уповноважені на те суб'єкти, чи встановлення міжнародних стандартів до відповідного спортивного заходу, зокрема: а) брак правоохоронців у полі зору вболівальників на стадіонах. Тому повинна бути відпрацьована чітка координація дій стюардів і міліції, підрозділи якої розташовуються за межами стадіонів, щоб мати можливість ефективно реагувати на екстремальні ситуації, але водночас знаходитися поза зоною уваги вболівальників; б) залучення правоохоронців у цивільному одязі. Цей крок найбільш дієвий для врегулювання інцидентів, що можуть виникнути на стадіоні. Він забезпечить присутність правоохоронців біля груп уболівальників – джерел потенційного ризику та загроз, отримання на постійній основі надійної інформації щодо ситуації в їх середовищі, здійснення затримань правопорушників без привертання уваги агресивно налаштованих уболівальників тощо; в) оснащення стадіонів України технічними засобами спостереження має відповідати жорстким вимогам УЄФА в цьому напрямку. Це дасть можливість контролювати поведінку вболівальників на стадіонах та прилеглий території, своєчасно втручатися у перебіг подій, припиняти правопорушення, а також зменшити кількість нарядів міліції на стадіоні; г) кожний стадіон має бути оснащений сучасними системами мовлення або

звуковими системами, за допомогою яких підтримується зв'язок з глядачами всередині стадіону та поза ним, а також автоматизованими системами раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення людей у разі їх виникнення; кожен стадіон має відповідати нормам, правилам і стандартам, які діють у відповідних сферах; на кожному стадіоні має бути обладнана засобами мовлення та відеомоніторами системи спостереження кімната контролю для розміщення координаційного штабу, звідки забезпечується безперешкодний огляд внутрішньої частини стадіону; необхідно обов'язково передбачити на території стадіонів місця для паркування транспортних засобів правоохоронних органів, аварійно-рятувальних підрозділів та швидкої медичної допомоги, а також окремі приміщення та обладнання їх комп'ютерною технікою, іншими засобами для роботи кризових груп з числа працівників правоохоронних органів; кожний стадіон має мати електронну систему перевірки квитків (турнікети), щоб спростити керування великою кількістю людей. Система доступу на стадіон має гарантувати високу безпечну щохвилинну пропускну здатність, щоб усі глядачі могли увійти до стадіону за одну годину тощо.

5. Однією з вимог вироблення ефективного механізму безпеки Євро-2012 є необхідність підготовки в Україні відповідних фахівців зі знанням іноземних мов, міжнародних стандартів, методів суспільної профілактики терористичним проявам, психології професійного спілкування та тактики взаємодії з правоохоронними органами.

6. У загальному механізм забезпечення безпеки проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу має здійснюватися за декількома напрямками – безпека команд і представників УЄФА, охорона громадського порядку, кредитно-фінансове забезпечення та валютний контроль. Кожен з яких має передбачати якнайшвидше вжиття відповідних організаційно-правових заходів.

7. Успішне забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2008 р. на засадах, на яких будувалася стратегія безпеки: сили правопорядку мають бути дружелюбні та

готові допомогти одне одному та загальновстановлених правилах поведінки, які повинні включити в себе на початковому етапі – діалог, тобто надання інформації чи допомоги. Другий етап включає в себе ведення розмови з метою вирішення конфліктів, встановлення особи в разі незначних порушень громадського спокою (зменшення рівня конфліктності, тобто деескалація). В разі, якщо ситуація загострилася повинні бути застосовані дії. Стратегія МВС Австрії також охоплювала заходи щодо забезпечення безпеки не лише на стадіоні, в фан-зонах та громадських місцях, але й також на кордоні, залізничних станціях, аеропортах, автобанах. Подібна стратегія забезпечення безпеки під час проведення міжнародних спортивних заходів довела свою ефективність.

8. При охороні громадського порядку та забезпеченні безпеки під час проведення спортивних заходів необхідно використовувати позитивний досвід інших країн, що вже приймали й забезпечували подібного виду спортивні заходи. При цьому необхідно налагоджувати співпрацю між правоохоронними органами різних держав, зокрема через стажування, навчання, проведення різного роду семінарів та конференцій. Важливим моментом для успішного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів є також взаємодія органів внутрішніх справ із громадськими організаціями та виконавчою владою через узгодженість дій та розмежування сфер відповідальності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

3.1. Українсько-польська співпраця поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 року

В Україні та Польщі планується проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р. Це дозволить нашій країні не лише зміцнити свій авторитет у світі, а й виконати певні зобов'язання, зокрема для успішного проведення цього чемпіонату сприяє ряд заходів, у першу чергу, належний стан забезпечення правопорядку. Тому на Департамент громадської безпеки Міністерства внутрішніх справ покладається завдання щодо належної підготовки органів внутрішніх справ щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час його проведення. Зокрема, на заступника міністра внутрішніх справ начальника міліції громадської безпеки покладені завдання з організації заходів щодо підготовки та проведення в Україні Євро – 2012.

До України та Польщі УЄФА було висунуто ряд вимог щодо організаційних питань, оновлення технічної бази, забезпечення правопорядку та інші вимоги конче потрібні для проведення чемпіонату такого рівня. Виконання поставлених завдань вимагає концентрації вагомих зусиль двох держав, співпраці та партнерства між ними.

Партнерство – це спільна діяльність, що ґрунтується на рівних правах та обов'язках, спрямована на досягнення спільної мети. Суттєвою ознакою партнерства є взаємодія двох або кількох суб'єктів для розв'язку спільної

проблеми. Зміст, форми та методи партнерства залежать від національної специфіки, характеру політичної ситуації, традицій, інтересів партнерів, бажання та готовності брати участь у спілкуванні, йти на компроміси з питань, які мають спільний інтерес [38, с. 13].

Важливим документом, який регулює відносини українсько-польської співпраці поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 р., є Спільна декларація Президентів України та Республіки Польща щодо зміцнення співпраці між Україною та Республікою Польща у підготовці до фінальної частини чемпіонату Європи з футболу Євро-2012 від 14 квітня 2008 р.

Відповідно до змісту цієї декларації Сторони домовилися, що взаємодія у підготовці Євро-2012 має стати предметом їхньої особливої уваги у двосторонніх відносинах на найближчу перспективу. У зв'язку з цим Сторони сприятимуть якнайліпшій підготовці України та Республіки Польща до Євро-2012. Проведення Євро-2012 ставить перед Україною і Республікою Польща нові виклики і завдання, відповіддю на які мають бути зміцнення існуючих та започаткування нових напрямів співробітництва між двома державами [209].

Відповідно до цього, Сторони вважають за необхідне зміцнення співпраці на шляху підготовки до Євро-2012, насамперед, у таких сферах: будівництво додаткових пунктів пропуску та відновлення спільного митного контролю на українсько-польському державному кордоні; лібералізація режиму перетину кордону громадянами України та Республіки Польща на період підготовки і проведення Євро-2012; забезпечення належного рівня безпеки під час проведення футбольних матчів як на спортивних об'єктах, так і поза їх межами [209].

Сторони для повної імплементації Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво під час організації фінального турніру чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро-2012 сприятимуть у межах своєї компетенції діяльності і завданням українсько-польського комітету з питань підготовки і проведення Євро-2012 [209].

Сторони уповноважують Консультаційний комітет Президентів України та Республіки Польща проводити постійний моніторинг стану підготовки до Євро-2012, здійснювати його аналіз і вносити відповідні пропозиції. Також вони переконані, що завдяки спільним зусиллям України і Республіки Польща будуть створені всі необхідні умови для належного проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р. [209].

Обговорення заходів щодо забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р. є основним аспектом співпраці міліції України та поліції Польщі. Важливими питання, які необхідно вирішити під час спільної роботи обох держав, для забезпечення охорони громадського порядку та безпеки, є: вдосконалення законодавчої бази у цій сфері, розроблення концепцій обома державами щодо забезпечення правопорядку під час проведення чемпіонату Євро-2012, а також питання, які пов'язані з охороною громадського порядку під час проведення футбольних матчів. Також неабиякого значення набуває обмін досвідом між українською міліцією і польською поліцією, дії яких під час проведення чемпіонату мають стати однаково ефективними і максимально погодженими.

Тому безпеку та громадський порядок під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. слід розуміти не лише як забезпечення громадського порядку та гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням чемпіонату, це також створення сучасних систем надання допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій, заходи з облаштування кордону та митних переходів та забезпечення прав інтелектуальної власності.

Характерними рисами нинішнього стану українсько-польських міждержавних взаємин є висока інтенсивність двостороннього діалогу на найвищому рівні, активна робота розгалуженої мережі постійних інституційних механізмів двостороннього співробітництва, розвиток нових та вдосконалених форм співпраці [214].

Щодо рівня відносини між країнами у цьому контексті, то стосовно цього слушно зазначає Олександр Моцик: „Це дійсно найбільший проект у

двосторонніх відносинах. Він важливий не тільки у спортивному аспекті, але й геополітичному, геоекономічному, геотуристичному вимірах, як проект, який дає великий шанс для розвитку обох країн. Для України це ще й проект практичної європейської інтеграції” [124].

Оскільки фінальний турнір Євро-2012 Україна проводитиме разом із Польщею, то пріоритетним напрямом діяльності органів внутрішніх справ визначено співпрацю з воєводськими правоохоронними структурами й навчальними поліцейськими закладами Республіки Польща стосовно вивчення досвіду зарубіжних країн щодо ефективного гарантування безпеки людей під час проведення спортивних заходів, охорони громадського порядку, безпеки дорожнього руху тощо. З цією метою налагоджено двосторонні відрядження українських міліціонерів і польських поліцейських, які обмінюються досвідом організації фахового обслуговування футбольних матчів. Зокрема, делегації львівських правоохоронців уже неодноразово виїжджали до польських партнерів у Познаньське, Перемишльське та інші воєводства. А в Жешуві відбулася міжнародна конференція, під час якої обговорювались проблеми спільної прикордонної діяльності поліціантів Підкарпаття Республіки Польща та працівників ОВС Львівщини [108, с. 2].

Основні завдання щодо забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. буде покладатися на міліцію.

Оскільки, „міліція створена для забезпечення громадського порядку, свободи, власності, впевненості кожного” [225, с. 217]. Так, італійські дослідники діяльності міліції С. Романо та Г. Дзановіні підкреслюють, що діяльність міліції в системі правоохоронних органів держави спрямована на „втілення в життя обмежень, закріплених законом, для свобод окремих громадян заради збереження порядку та загальної безпеки” [230, с. 10].

Однак сучасні умови вносять корективи щодо організації роботи міліції з охорони громадського порядку та безпеки під час футбольних матчів. Оскільки під час проведення футбольних матчів на території Європи все частіше

зустрічаються випадки хуліганських дії фанатів. Організовані групи вболівальників цілеспрямовано влаштовують групові порушення громадського порядку, бійки тощо. Однак при цьому треба також враховувати, що агресія зі стадіонів завжди може перекинутися й на інші місця, тому потрібно завжди бути готовим до цього.

Так, польські колеги надали українським правоохоронним органам інформацію для подальшого вивчення, аналізу та можливого запровадження і в Україні відділів по роботі з уболівальниками. У поліцейських підрозділах воєводств Польщі такі відділи були запроваджені ще з 2006 р. Працівники зазначених підрозділів займаються обліком, аналізом та документуванням фактів непокори, хуліганських дій, які вчинюються футбольними вболівальниками до, під час та після проведення футбольного матчу. У даних структурних підрозділах також формуються бази даних футбольних хуліганів, готують на них матеріали до суду про позбавлення їх права відвідувати футбольні матчі та забезпечують контроль за дотриманням ними рішень суду про таку заборону. На сьогоднішній день, працівниками поліції Польщі поставлено на облік майже 90 % футбольних уболівальників [116, с. 129].

Співробітництво між Міністерствами оборони України та Республіки Польща здійснюється відповідно до загальнополітичного курсу нашої держави у відносинах з Польщею, і визначається як пріоритетне. У Договорі між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво було зазначено, обидві країни зобов'язуються в нових політичних умовах розвивати відносини в дусі дружби, співробітництва, взаємної поваги, взаєморозуміння, довіри і добросусідства на основі міжнародного права, в тому числі принципів суверенної рівності, незастосування сили або погрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи, самовизначення народів, поваги прав людини й основних свобод, сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань. Україна та Польща визнали непорушними існуючі і позначені на місцевості кордони між

ними і підтвердили, що не мають жодних територіальних претензій одна до одної і не висуватимуть таких претензій у майбутньому. Було також зазначено, що країни проводитимуть систематичні консультації з проблем міжнародної безпеки на всіх рівнях та розвиватимуть взаємовигідне військово-співробітництво на основі окремих угод [147].

Наприкінці 2007 р. було підписано польсько-український проект “Польща та Україна разом у підготовці до Євро-2012”. Зміст такого документа передбачає популяризацію європейських стандартів функціонування інституцій відповідальних за вироблення спільних заходів щодо належної поведінки вболівальників та учасників футбольного турніру; громадський порядок та безпеку.

Хотілося б відзначити, що для проведення чемпіонату була створена нова структура – Національна агенція з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, діяльність якої була б більш ефективна за відповідної координації діяльності з Міжурядовою радою з огляду на можливість використання багаторічних напрацювань останньої.

Аналогічна ситуація на регіональному рівні: в рамках проекту Інтеррег-Тасіс “Польща-Білорусь-Україна” розроблена польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва протягом 2007–2015 рр., одним із пріоритетних напрямів якої визначено розвиток туризму у транскордонному регіоні. Цей матеріал також може бути повноцінно використаний у процесі підготовки до чемпіонату.

Спільне проведення чемпіонату дає хороший шанс отримати значний досвід співпраці партнерства як на державному, так і регіональному рівнях [132].

Заступник Міністра внутрішніх справ – начальник міліції громадської безпеки Олександр Савченко, до функціональних обов’язків якого входять організація та координація діяльності ОВС щодо проведення Євро-2012, зазначає, що “міністерство розробило на виконання Закону України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з

футболу в Україні” галузеву цільову програму МВС України щодо Євро 2012. У всіх ГУ УМВС було розроблено регіональні програми. У містах, що готуються приймати континентальну футбольну першість, провели семінари-наради з питань забезпечення громадського порядку під час футбольних матчів, запобігання негативним виявам та координації роботи спортивних організацій з правоохоронними органами” [129].

2008 року під головуванням голів урядів відбулося два засідання спільного українсько-польського комітету з підготовки до Євро-2012, в рамках якого створено 11 робочих груп за різними напрямками діяльності. Ці групи між собою активно співпрацюють, підготовка триває у конструктивному руслі. Нині всілякі розмови, що хтось інший, а не Україна і Польща, проводитимуть Євро-2012, просто закриті. Фінал буде проведено у Києві на Олімпійському стадіоні [123].

Враховуючи досвід Польщі, в Україні почали також здійснювати нагляд та реєстрацію вболівальників, які порушують громадський порядок та безпеку, для недопущення їх у майбутньому на територію спортивної споруди під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р.

Також О. Савченко наголошує, на позитивному досвіді МВС та Адміністрації Республіки Польща, де за два роки функціонування аналогічної бази поставлено на облік майже 90 % футбольних уболівальників із “груп ризику”. Загалом з польською стороною наша співпраця у контексті 2012 р. дедалі поглиблюється, що, безперечно, працює на ефективність безпеки майбутнього футбольного свята. Це дозволить боротися з хуліганами й іншими методами, оскільки в міністерстві активно формується база даних осіб, схильних до протиправних діянь. Її у першому півріччі цього року планується увести до Інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС України [131].

На нашу думку, необхідно обговорити з польськими колегами питання можливості законно забороняти вхід на територію спортивної споруди вболівальникам, які перебуватимуть на цьому обліку, або агресивно налаштовані і домовитися між собою обмінюватися інформацією про таких

фанатів. Однак треба враховувати, що обмеживши доступ даних осіб на територію стадіону, це може спровокувати порушення громадського порядку, запобігти цьому можна завдяки ретельному відеоспостереженню на території спортивної споруди [116, с. 129].

Також для ліпшої співпраці розроблено спеціальну програму обміну правоохоронців, за якою польські поліцейські вчитимуть українську мову, а українські міліціонери – польську, про що повідомив комендант поліції Жешова Ярослав Шимчик.

У свою чергу, депутат сейму Республіки Польща Гжегож Раневич зазначив, що транскордонна співпраця є дуже важливою та наголосив на необхідності розбудови спільної ділянки українсько-польського кордону. З польської сторони опрацьовано дорожню карту та заплановано автобан “Варшава – Пяски”. Після закінчення Євро-2012 ці заходи сприятимуть розвитку українського та польського туризму [216].

Оскільки, крім системи організаційних та практичних заходів, які вживаються Міністерством внутрішніх справ України для належної підготовки органів внутрішніх справ до забезпечення громадського порядку та безпеки громадян під час проведення Євро-2012, необхідно приділити увагу належному законодавчому закріпленню адміністративної відповідальності іноземців та врегулювання процедури її здійснення.

Враховуючи те, що Україна розташована в центрі Європи, і до неї легко можна дістатися різними видами транспорту з сусідніх країн, на її територію можуть проникнути “небажані гості” різними способами. Тому польські колеги пропонують виконувати ці завдання, враховуючи їхній досвід. Відповідно до польського законодавства за всім маршрутом, яким будуть вболівальники їхати автотранспортом, виставляються поліцейські кордони. Крім того, у Польщі до охорони громадського порядку та безпеки залучають й підрозділ авіаційної поліції, який було створено у 1996 р., на який припадає 2160 годин польотів на рік. У цьому підрозділі працюють понад 40 пілотів, які залучаються до охорони громадського порядку та безпеки під час візитів на вищому рівні, проведенні

масових заходів, у тому числі і футбольних матчів, можуть надавати допомогу щодо евакуації постраждалих під час надзвичайних подій, наприклад під час повені тощо.

Для належного проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. Президентом України було створено Центр із питань безпеки та правопорядку, який працюватиме у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки в містах, в яких проводитимуться матчі фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу.

Крім того, слід також наголосити, що особливий акцент при співпраці України та Польщі буде зроблено на питанні митного контролю та дотриманні іноземних правил перебування на території держав. Оскільки на сході нашої країни кордони прозорі, це сприяє проникненню на її територію осіб із країн групи ризику.

Потрібно також спільно з польською стороною поузгодити питання співпраці між МВС України та Міністерством внутрішніх справ і адміністрацією Республіки Польща щодо дій сторін про притягнення до відповідальності іноземних громадян та виконання щодо них заходів примусу у вигляді адміністративного видворення. Для цього потрібно: виробити інструкції та рекомендації щодо адміністративного видворення іноземних громадян; здійснити інформування сторін про вжиття заходів адміністративного примусу до іноземців; узгодити сторонами питання щодо виконання рішення про адміністративне видворення; здійснити двосторонній контроль за виконанням рішень про адміністративне видворення; попередження вчинення нових правопорушень з боку іноземних громадян щодо яких застосовано адміністративне видворення.

Для зміцнення співпраці в 2007 р. делегації МВС України в Польщі провели офіційні зустрічі з польським віце-прем'єром, міністром внутрішніх справ і адміністрації Гжегошем Схетиною, головним комендантом поліції Республіки Польща надінспектором Тадеушем Будзіком.

У центрі уваги українських та польських правоохоронців було питання гарантування безпеки під час проведення футбольного чемпіонату Євро-2012, напрацювання спільної стратегії безпеки, дій, обміну досвідом тощо. Міністри підписали Декларацію про співпрацю у сфері гарантування безпеки під час проведення першості Європи з футболу 2012 р. Цей документ передбачає, зокрема, створення відповідних підрозділів, які відповідатимуть за координацію та втілення стратегії безпеки Євро-2012. Декларацією також передбачено уніфікацію польських та українських рішень, нормативних документів у сфері безпеки спортивних заходів, адаптацію рекомендацій Ради Європи та Євросоюзу, а також правил і процедур, перевірених у тих державах, які проводили подібні спортивні заходи [120, с.1].

Також польські колеги не одноразово приїжджали до України щодо обміну досвідом. Так, наприклад, під час перебування польської делегації у Дніпропетровську заступник начальника відділу превенції (громадської безпеки) Воєводської комендатури поліції у Вроцлаві надкомісар доктор наук Роберт Гвардинський представив проект “Співпраця нижньосілезької поліції з правоохоронними та іншими установами, які відповідають за безпеку та громадський порядок”. А начальник штабу поліції Воєводської комендатури поліції у Вроцлаві молодший інспектор Яцек Мазур ознайомив присутніх із презентацією “Методи дії нижньосілезької поліції під час забезпечення масових спортивних заходів” [79, с. 20].

Для розроблення спільних дій у співпраці з Республікою Польща 22 січня 2008 р. між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ і адміністрацією Республіки Польща було підписано Декларацію про співпрацю у справах безпеки фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро-2012, в якій визначено основні засади співпраці з польською стороною та передбачено створення Комітету з питань безпеки у складі представників міністерств внутрішніх справ обох країн, УЄФА, Федерації футболу України та Польської футбольної асоціації.

9 квітня 2008 р. у м. Києві було проведено першу зустріч з членами цього Комітету з польської сторони та Міністерством внутрішніх справ України, під час якої досягнуто принципових домовленостей щодо скоординованого порядку спільних дій у правоохоронній сфері [69].

Крім того, 22 січня 2008 р. між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ і адміністрацією Республіки Польща було підписано Декларацію про співпрацю у справах безпеки фінального турніру чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро-2012, в якій визначено основні засади співпраці з польською стороною та передбачено створення Комітету з питань безпеки у складі представників міністерств внутрішніх справ обох країн, УЄФА, Федерації футболу України та Польської футбольної асоціації.

Для здійснення контролю за станом утримання автомобільних доріг у рамках підготовки до проведення в Україні Євро-2012 працівниками ДАІ з 1 до 30 квітня 2008 р. проведено їх комісійний огляд, під час якого виявлено значні порушення в організації роботи у цьому напрямі. З урахуванням виявлених хиб до Міністерства транспорту та зв'язку України надіслано інформацію щодо вжиття заходів, спрямованих на неухильне дотримання підрозділами Державної служби автомобільних доріг (Укравтодор) вимог законів України “Про дорожній рух”, „Про автомобільні дороги”, інших нормативно-правових актів стосовно забезпечення безпеки дорожнього руху [69].

9 квітня та 5 травня 2008 р. у м. Києві за участю членів цього Комітету з польської сторони та представників МВС України відбулися зустрічі, під час яких досягнуто принципових домовленостей щодо скоординованого порядку спільних дій у правоохоронній сфері. На виконання доручення Уряду України до складу постійної міжурядової робочої групи з координації безпеки під час Євро-2012 в рамках українсько-польського Комітету з питань підготовки та проведення Євро-2012 включено ряд працівників з числа керівного складу МВС України.

Проведення вже перших консультацій та зустрічей засвідчило, що в системі організації безпеки на футбольних заходах є чимало проблем [48].

Головна з них – координація зусиль правоохоронних органів, місцевої влади та організаторів заходів. “В Україні на сьогодні існують певні розбіжності в розумінні окремими відомствами своєї ролі в організації заходів безпеки та забезпеченні правопорядку під час футбольних змагань, у тому числі міжнародних. Тому надзвичайно цікаво і корисно отримати з перших вуст інформацію про те, на яких засадах співпрацювали центральні, місцеві органи влади та організатори футбольних матчів під час останнього чемпіонату світу”, – вважає голова ФФУ Г. Суркіс [48].

На виконання доручення Уряду України до складу постійної міжурядової робочої групи з координації безпеки під час Євро-2012 в рамках українсько-польського Комітету з питань підготовки та проведення Євро-2012 включено ряд працівників з числа керівного складу МВС України.

9 квітня 2008 р. у м. Києві було проведено першу зустріч з членами цього Комітету з польської сторони Міністерством, під час якої досягнуто принципових домовленостей щодо скоординованого порядку спільних дій у правоохоронній сфері.

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 1 липня 2008 р. № 33543/0/1-08, у рамках засідання українсько-польського Комітету з питань підготовки та проведення Євро-2012, яке відбулося 14 липня 2008 р. під час робочого візиту Прем'єр-міністра України до Республіки Польща, з польською стороною проведено консультації з питань узгодження основних положень української та польської концепцій забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення Євро-2012. Під час обговорення зауважень до змісту та положень української Концепції з боку Міністерства внутрішніх справ України і адміністрації Республіки Польща не надходило.

До змісту положень Концепції та щодо механізмів її реалізації не було висловлено зауважень і з боку експертів УЄФА на чолі з керівником підрозділу

з питань безпеки та стадіонів Марком Тіммером, офіційна зустріч з якими відбулася у МВС України 5 травня 2008 р.

28 липня 2008 р. розроблений проект Концепції разом із проектом розпорядження Кабінету Міністрів України про її схвалення надіслано на погодження Кабінету Міністрів України [69].

У рамках засідання українсько-польського Комітету з питань підготовки та проведення Євро-2012, яке відбулося 14 липня 2009 р. під час робочого візиту Прем'єр-міністра України до Республіки Польща, Міністром внутрішніх справ України з керівництвом Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща проведено консультації з питань узгодження основних положень української та польської концепцій забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення Євро-2012 [70].

Також треба зазначити, що 19 серпня 2009 р. прибув в Україну голова Департаменту зі стадіонів та безпеки Марк Тіммер та група експертів УЄФА з питань безпеки та правопорядку. Вони прибули для обговорення проекту об'єднаної концепції безпеки та правопорядку, яка розробляється Міжнародним олімпійським комітетом спільно з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Міністерством з питань надзвичайних ситуацій України, іншими правоохоронними та спеціальними органами, а також проведення консультацій з МОК "Євро-2012 Україна" стосовно ролі та відповідальності МОКу у сфері забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. та подальшої співпраці.

2 вересня 2009 р. у Львові керівники української та польської спецслужб підписали угоду про співробітництво у питаннях забезпечення безпеки громадян у зв'язку з підготовкою та проведенням чемпіонату Європи з футболу Євро-2012.

Як повідомляє прес-центр СБУ, угоду підписали голова Служби безпеки України та Голова Агентства внутрішньої безпеки Республіки Польща [83].

У період з 10 по 12 вересня 2008 р. за ініціативи Школи поліції в м. Катовіце (Республіка Польща) та Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ України на Сілезькому стадіоні у м. Хожув недалеко від Катовіце відбулася наукова конференція на тему: “Співпраця поліції, органів адміністрації та територіальних громад у забезпеченні безпеки під час масових заходів Євро-2012”, в якій брала участь і делегація від МВС України. З 20 по 26 вересня 2008 р. делегація МВС на запрошення Воєводського коменданта поліції у м. Познань відвідала Республіку Польща в рамках реалізації проекту “Масові заходи, поліцейські акції та операції – вивчення європейського та польського законодавства, рекомендації для застосування в Україні” [70].

Цей представницький захід був першим за рахунком українсько-польського проекту, фінансованого Міністерством закордонних справ Республіки Польща. Він проводився відповідно до угоди, укладеної між Школою поліції м. Катовіце та Прикарпатським юридичним інститутом Львівського державного університету внутрішніх справ. Тож, цілком зрозуміло, що основою делегації були з викладачі цього міліцейського вузу. Також до Польщі відрядили працівників відділу підготовки до Євро-2012 Департаменту громадської безпеки МВС України, УМВС України в Івано-Франківській області, лінійного управління внутрішніх справ на Львівській залізниці, представників Івано-Франківської облдержадміністрації та Івано-Франківської міської ради. Разом із ними сусідню країну відвідав і дисертант цього матеріалу [41].

Учасникам конференції демонстрували кадри погромів і бійок між уболівальниками, відзняті на матчах польської першості екстра-класу. За словами відставного генерала Тадеуша Бузека, поліція має найбільше проблем з уболівальниками краківської “Вісли”. Особливо, коли відбувається краківське дербі, яке фани називають між собою “святою війною”. Правоохоронцям доводиться супроводжувати містом тисячні колони прихильників обох команд, аби між ними не було зіткнень. “Якби ми цього не робили, то була б випалена

земля”, – зауважив генерал. Наскільки в Польщі є серйозною ситуація з навколо футбольним хуліганством свідчить той факт, що у штатах поліції великих міст створені спеціальні підрозділи, які займаються виключно протидією цьому явищу.

Співробітники цих підрозділів збирають інформацію про осіб з агресивною поведінкою, ставлять їх на облік, проводять з ними профілактичну роботу, особливо з лідерами. До боротьби з хуліганями підключилися оперативні служби поліції, в тому числі кримінальна розвідка. Їх працівників засилають в лави псевдовболівальників, яких у Польщі називають фанами з агресивною поведінкою, щоб зруйнувати ці небезпечні угруповання зсередини. Заслані „козачки” дізнаються про те, де мають відбутися бійки між супротивниками, й таким чином допомагають поліції упереджувати побоїща. Крім того, поліцейські здійснюють моніторинг сайтів фан-клубів, де теж може з’явитися інформація про заплановані розбірки.

Поліція має право затримати потенційного порушника громадського порядку на добу, якраз тоді, коли відбуватиметься футбольний матч, або викликати у цей час у відділок для реєстрації. У законодавстві, яке нині коригується відповідно до сучасних реалій (чинний закон про безпеку під час масових заходів там прийняли ще в 1997 р.), будуть передбачені й більш суворі превентивні заходи, як це зроблено, зокрема у Великій Британії. Там псевдовболівальникові можуть заборонити відвідувати футбольні матчі упродовж двох-шести років, а також забороняють виїжджати за кордон на поєдинки за участю національної збірної, кожен вболівальник має персоніфіковану картку, на якій є його фото та анкетні дані. Без цього документа він не зможе потрапити на стадіон. Йдеться також про запровадження іменних квитків, як у нас практикується на залізниці. Тоді адміністрація спортивної споруди буде чітко знати, де перебуває той чи інший вболівальник, відстежать його поведінку з допомогою відеокамер. Так само встановлені камери спостереження на входах на стадіон. Вони ідентифікують особу кожного, хто входить на його територію. Якщо виникнуть масові

порушення громадського порядку, то під час розслідування його учасник уже не скаже, що він у цей час був удома чи щось інше [41].

18–19 листопада 2008 р. у державній резиденції „Синьогора” с. Гута Івано-Франківської області відбувся другий етап конференції в рамках вищезгаданої українсько-польської програми. На якій був також присутній керівник поліції Шльонського воєводства генерал Даріуш Біль. Він вважає, що організація Євро-2012 є серйозним викликом і відповідальністю як для Польщі, так і України своєрідною презентацією обох держав перед європейською спільнотою: “Тому підготовка до нього відбувається на рівні урядів та профільних міністерств, у тому числі і внутрішніх справ, – зазначив польський генерал. Для того щоб набути досвіду, представники нашої поліції виїжджали до Німеччини, Австрії та Швейцарії, де недавно проводились такі змагання. Хочемо також обмінятися думками та досвідом й з українськими колегами, аби провести Євро-2012 на високому рівні” [71, с. 21].

З цією метою розроблено проект Концепції Державної цільової програми підвищення безпеки дорожнього руху в Україні протягом 2008–2012 рр., який узгоджено з усіма зацікавленими центральними органами виконавчої влади та отримано юридичний висновок Міністерства юстиції України. Нині зазначений проект Концепції знаходиться на затвердженні в Кабінеті Міністрів України [69].

Крім того, протягом 2007–2008 рр. МВС України у рамках підготовки до Євро-2012 проведено низку двосторонніх зустрічей з представниками поліції МВСiА Республіки Польща для вироблення спільних координованих дій з підготовки правових документів щодо масових заходів, у тому числі спортивних. Під час зазначених зустрічей також обговорювалися питання взаємодії у галузях прикордонного контролю, розвитку інфраструктури, приведення законодавства обох країн до єдиних норм та обміну інформацією стосовно вболівальників, які систематично порушують громадський порядок під час проведення футбольних матчів.

Для забезпечення готовності органів внутрішніх справ до ліквідації можливих надзвичайних ситуацій під час проведення футбольних матчів міністерством відповідно до розробленого графіка розпочато проведення комплексу тактико-спеціальних навчань особового складу. Надалі такі навчання щокварталу будуть проводитися в усіх містах, в яких проходять матчі Євро-2012 [69].

Представники міст-господарів футбольного чемпіонату Європи в 2012 р. в Польщі і в Україні підписали 22 серпня 2009 р. меморандум про співробітництво у процесі підготовки до турніру та зобов'язались уніфікувати інформаційну політику, яка здійснюється перед чемпіонатом.

Документ підписано у м. Харкові на завершення двохденної зустрічі Ради польських і українських міст-господарів Євро-2012.

Польську сторону представляли посланці Варшави, Гданська, Вроцлава і Познані та Голова товариства ПЛ 2012, Мартін Херра. З української сторони виступили представники Харкова, Києва, Донецька, Львова. Присутні визначили, що основним девізом цього польсько-українського заходу далі лишаються слова “Дві держави – одна дружина”.

Звернули також увагу на потребу координації дій, пов'язаних з реалізацією вимог УЄФА “на принципах відкритості і взаємної довіри на усіх рівнях”. Представники міст, в яких розіграватимуться матчі Євро-2012 підкреслили у своєму меморандумі, що важливим елементом їх співробітництва є інформаційна стратегія. Як зазначили, стратегія дозволить запобігати “випадкам маніпуляції інформацією”. Як визначено в Харкові, наступна така зустріч відбудеться в січні 2010 р. у Вроцлаві.

Рада польських і українських міст-господарів Євро-2012 була створена у квітні 2008 р. у Львові. Представники міст підписали там декларацію про співробітництво. Суботній меморандум – доповнення цього документа [119].

Співробітники поліції з польського м. Лодзь проводитимуть навчання міліціонерів із Хмельницької області. Отож польські правоохоронці поділяться з українськими міліціонерами знаннями стосовно європейських стандартів із

оперативного керування роботою правоохоронців у надзвичайних ситуаціях, а також забезпеченням безпеки учасникам масових заходів, зокрема під час чемпіонату Євро-2012. “Співробітники лодзької поліції мають намір поділитись своїм досвідом і допомогти українським колегам підвищити їхній професійний рівень, – каже представниця Воєводської комендатури поліції у Лодзі Мирослава Крашевська. – Це відбуватиметься у двох напрямках. По-перше, запобігання порушенням законодавства, по-друге, головна оперативна робота фахівців кримінальної служби” [150].

Навчання проходитиме в два етапи. У вересні 2009 р. до Лодзі приїжджало 10 українських міліціонерів. Вони брали участь у лекціях, мультимедійних презентаціях, практичних навчаннях із роботи управління командування та штабу рятувальників під час надзвичайних ситуацій, вивчали сучасне технічне оснащення з розслідування правопорушень.

Отже, якщо говорити про українсько-польське співробітництво у цій сфері, то йдеться, насамперед, про футбольний чемпіонат Євро-2012. Під час Євро-2012 у зв’язку з лібералізацією візового режиму як в Польщі, так і в Україні сподіватиметься зростання злочинності.

Відтак навчання за участю польських та українських правоохоронців на другому етапі завершиться поїздкою в Україну співробітників польської поліції з Лодзі. Це будуть фахівці з криміналістики, працівники підрозділу поліції з питань боротьби із організованою злочинністю, зокрема у сфері економіки. “Головною темою навчання в Україні буде боротьба з правопорушеннями у глобальній інтернет-мережі. Спостерігаємо нині бурхливий розвиток цієї сфери злочинності. Покажемо українським міліціонерам як ми боремось із цим явищем, продемонструємо техніку для ефективної боротьби з кіберзлочинцями. Сподіваємось, що наш досвід стане корисним для українських колег”, – наголошує представниця Воєводської комендатури поліції у Лодзі Мирослава Крашевська [150].

13 жовтня 2009 р. Польське агентство преси (РАР) звертає увагу на візит в Україну з інспекцією директора Союзу європейських футбольних асоціацій

(УЄФА) Мартіна Каллена. “На сьогодні ситуація з підготовкою до Євро-2012 виглядає нормально, тому ми задоволені прогресом, який зробила Україна”, - заявив М. Каллен. Порівнюючи стан підготовки в Україні та Польщі до турніру, функціонер УЄФА наголосив, що „він є приблизно однаковим” [72].

Також важливим моментом співпраці є вивчення мов. Так, „Дзеннік Газета Правна” звертає увагу, що близько 2,7 тис. офіцерів бюро охорони уряду (BOR), поліцейських та пожежників у Польщі протягом двох років вивчатимуть англійську, німецьку та російську мови. Завдяки цьому вони допомагатимуть туристам, які прибудуть у країну під час Євро-2012, зазначає видання [72].

Отже, співпраця між Україною та Польщею будується на таких основних принципах: рівноправність сторін, додержання норм законодавства, добровільність прийняття зобов’язань, відповідальність за виконання зобов’язань, свобода обговорення проблем, які мають взаємний інтерес, повага позицій та бачень партнерів тощо. Саме враховуючи дані засади, країни-партнери зможуть досягти поставлених цілей та належним чином провести чемпіонат Європи 2012 р. з футболу.

3.2. Шляхи вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

Належний захист прав, свобод та законних інтересів громадян, передусім реалізується завдяки належному забезпеченню громадського порядку [177]. Сферу громадського порядку складають здебільшого відносини, що виникають і розвиваються у громадських місцях, до яких, насамперед, належать місця спільного проживання, праці, відпочинку, а також спілкування людей для задоволення різноманітних життєвих потреб [223, с. 639]. Такими місцями також є стадіони та прилеглі до нього території.

Досліджуючи поведінку українських футбольних уболівальників та ситуацій, які часто виникають на стадіонах, можна припустити, що існує вірогідність виникнення небажаних подій під час міжнародних матчів і на території України. Найактуальніше виникає проблема порушення громадського порядку та хуліганство з боку футбольних фанатів у місцях проведення спортивних заходів, а також за межами стадіонів. Інколи трапляються вияви вандалізму тощо. Основними шляхами розв'язання цих проблем є належний рівень контролю за натовпом, превентивні заходи й адекватні засоби реагування. Тому працівники органів внутрішніх справ та інші уповноважені на те особи мають запобігати та своєчасно припиняти протиправні дії чи інші порушення встановлених правил з боку глядачів на стадіоні чи прилеглій до нього території до початку, під час та після закінчення футбольного матчу. У зв'язку з цим для недопущення подібного виду правопорушень необхідно вживати передбачені законодавством заходи про недопущення на матч порушників громадського порядку.

А також для забезпечення безпеки учасників і глядачів, пожежної безпеки, надання медичної допомоги особам, які постраждали, евакуації у разі

виникнення надзвичайних обставин визначати заходи, які спрямовані на підтримання громадського порядку під час проведення подібного виду заходів.

Для належного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки необхідно в Концепцію забезпечення безпеки проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, внести відповідні зміни, які враховували б європейські вимоги до забезпечення громадського порядку, сприяли вдосконаленню правового регулювання діяльності міліції та створенню такого стандарту громадського порядку, в якому панувала б найвища цінність держави та суспільства – права людини, а відправними принципами організації та діяльності правоохоронних органів були орієнтації на людину, гуманізм, законність та демократію.

Крім того, слід також розробити регіональні концепції забезпечення безпеки проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. Це допомогло вирішити б деякі спірні не врегульовані питання щодо належного забезпечення громадського порядку та безпеки, які існують на нині. Розкриємо деякі з них та запропонуємо шляхи вдосконалення діяльності ОВС щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів.

На наш погляд, не проведення керівниками та працівниками служб безпеки футбольних клубів профілактичної роботи є однією з причин, що спричиняє скоєнню порушень громадської безпеки та порядку з боку вболівальників.

Для того щоб належним чином забезпечити охорону громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, необхідно Міністерству внутрішніх справ України розробити програму ефективного правового механізму запобігання виникнення надзвичайних подій, а також визначати порядок дій під час їх виникнення при проведенні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 р.

Крім того, Міністерству внутрішніх справ також треба приділити увагу вивченню працівниками іноземних мов. Ця проблема стосується не тільки

України, але також гостро вона постала й у Польщі. Оскільки, під час добору експертів до польського штабу Євро-2012 та інших установ, які працюють в “українському напрямку”, виникає ще одне проблемне питання: підтвердження їх кваліфікації, насамперед мовної. Як виявляється, за роки незалежності, так і не впроваджено міжнародного державного сертифіката України, який підтверджував би знання української мови як іноземної. Іноземці (в тому числі поляки) до цього часу не мають де підтвердити знання мови, вивчити її чи вдосконалити. Практично відсутні курси української мови як іноземної, її не викладають у школах прикордонних місцевостей Польщі, бракує навчальних посібників [105].

Необхідно вже нині звернути увагу на існуючий мовний бар'єр, а також терміново привести законодавство України до європейських стандартів щодо забезпечення правопорядку та тактики дій правоохоронців, застосування, у разі потреби, силових заходів. Чинне законодавство України дозволяє за необхідності вживати рішучих заходів для припинення порушень громадського порядку, а міліція достатньо дисциплінована та навчена веденню таких дій, проте вони дещо відрізняються від тактики дій поліцейських зарубіжних країн, і це необхідно буде врахувати під час спільного забезпечення правопорядку. Зокрема, всередині та довкола стадіонів, на громадському транспорті та в інших зонах у разі потреби вживатимуться заходи для розділення вболівальників. Оскільки під час забезпечення правопорядку під час футбольного матчу Євро-2012, українські правоохоронці залучатимуть до співпраці іноземних представників, так званих офіцерів зв'язку, які будуть співпрацювати з іноземними футбольними вболівальниками, які прибули з інших країн, та за можливості координувати їхню активність. У середньому від кожної країни прибуде близько 100 поліцейських.

Крім того, також треба розробити програму підвищення якості добору і підготовки кадрів безпосередньо працюючих з населенням, шляхом переорієнтації робітників, які мають риси комунікабельності. Для профілактичного впливу на потенційних правопорушників, попередження та

припинення акцій непокори та групових порушень громадського порядку, вилучення найактивніших правопорушників та притягнення їх до юридичної відповідальності для недопущення ескалації насильства, створенню та підтриманню атмосфери правосвідомості у громадян МВС України треба розглянути питання щодо забезпечення засобами відеоспостереження та відеозапису місць масового перебування громадян (об'єкти спортивної інфраструктури, вокзали тощо), а також стадіони, на яких будуть проходити футбольні матчі, всередині та ззовні, для спостереження за поведінкою вболівальників на трибунах і ситуацією поблизу стадіону. При вході поставити електронну систему, для того щоб перевірити кожного з вболівальників, які проходять на територію стадіону. Це не дозволить порушникам громадського порядку безперешкодно потрапляти на матчі. При цьому камери відеоспостереження необхідно об'єднати в єдину інтегровану мережу.

Особливу увагу треба приділити засобам, з допомогою яких можна зменшити великі скупчення народу та запобігти неконтрольованому входу та виходу зі стадіонів. Це, насамперед, допоможе фіксувати факти правопорушень. Оскільки, велике скупчення людей в одному місті, на території незалежно від об'єднуючих мотивів завжди містить небезпеку групового ексцесу, будь-то протиправне порушення громадського порядку чи паніка. В усякому випадку (офіційний це захід чи спонтанний) особовому складу міліції слід бути в стані підвищеної готовності до ефективних дій у різноманітних роду екстремальних ситуаціях.

При цьому, на нашу думку, правоохоронна діяльність міліції має бути спрямована на зменшення державного репресивного впливу, поступову заміну його механізмами саморегуляції конфліктів шляхом примирення, поширення участі населення у правоохоронній діяльності тощо. Першочерговим завданням і головною функцією міліції та інших правоохоронних органів має стати надання допомоги людині та її захист, що не виключає в необхідних випадках і на законних підставах припинення правопорушень і покарання винних осіб.

Тим більше, що зазначене певним чином узгоджується з окремими міжнародними стандартами щодо захисту прав людини.

Безперечно, що необхідним є подальший пошук шляхів удосконалення діяльності підрозділів міліції з охорони громадського правопорядку та безпеки. Важливе місце для ефективного забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Євро-2012 має вивчення та запровадження позитивного досвіду правоохоронних органів іноземних держав з питань підготовки та проведення спортивних заходів відповідного рівня. Тісне та плідне міжнародне співробітництво у зазначеній сфері сприятиме високопрофесійній підготовці фахівців відповідних сфер забезпечення належного функціонування системи запобігання та своєчасної локалізації на початкових стадіях конфліктних ситуацій як на спортивному, так і на міжетнічному, релігійному чи іншому підґрунті. Слід також налагодити тісну співпрацю та обмін інформацією з сусідніми країнами.

Досвід поліцейської діяльності зарубіжних країн свідчить про те, що підвищенню її ефективності сприяють: зміцнення взаємодії галузевих служб і підрозділів, а також взаємодія з іншими правоохоронними органами та громадськістю; подальша спеціалізація персоналу щодо протидії конкретним видам правопорушень; поліпшення професійної підготовки особового складу; оптимізація системи інформаційного забезпечення поліцейських сил; упровадження в повсякденну діяльність технічних засобів і новітніх технологій [229,159].

Треба також під час проведення Євро-2012 належним чином забезпечити безпеку громадської транспортної інфраструктури. Для цього необхідно належним чином здійснити організацію дорожнього руху, створити додаткові пости на автошляхах (у відповідній кількості); розробити план дислокації сил та засобів підрозділів Державної автомобільної інспекції МВС України та патрульної служби щодо забезпечення безпеки руху; чітко регламентувати діяльність підрозділів Державної автомобільної інспекції в питаннях використання спеціальних засобів для примусової зупинки транспортних

засобів та їх евакуації; здійснити належним чином технічне обстеження автотранспорту; провести інструктажі водіїв, які будуть задіяні для перевезення пасажирів; встановити інформаційні пункти у ключових транспортних пунктах, в яких чергуватимуть англомовні співробітники для надання інформації; передбачити інформаційні написи англійською мовою; вирішити питання стосовно використання евакуаторів під час проведення спортивних заходів, відшкодування витрат на паливно-мастильні матеріали та інші цілі тощо. Міській владі слід розробити спеціальні рішення, стосовно паркування транспортних засобів, власники яких проживають у безпосередній близькості від спортивних споруд, де будуть проходити матчі.

Після закінчення спортивних заходів працівникам Державної автомобільної інспекції необхідно належним чином провести розблокування всіх вулиць та доріг для відновлення нормального руху пішоходів та транспорту.

Для належного здійснення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів важливе місце посідає чергова частина. Враховуючи вимоги нормативно-правових актів МВС України, узагальнюючи практичний досвід, можна привести певний алгоритм дій чергової служби щодо оперативного управління силами та засобами за будь-якими надзвичайними обставинами, у тому числі і під час проведення міжнародних спортивних заходів.

До числа таких дій, зокрема, варто віднести: введення в дію спеціального оперативного плану і контроль за виконанням передбачених їм заходів; організацію надійного зв'язку для успішної взаємодії учасників заходів (операції); організацію наявними силами та засобами органу внутрішніх справ невідкладних заходів щодо локалізації надзвичайної події і ліквідації її наслідків, забезпеченню охорони громадського порядку на місці події, наданню допомоги постраждалим, порятунк державного, суспільного й особистого майна громадян із залученням до цього сил та засобів інших державних органів, установ, підприємств, громадських організацій; забезпечення їхньої взаємодії;

посилення службових нарядів, що охороняють важливі об'єкти; концентрацію і розгортання сил та засобів на головних операційних напрямках, забезпечення їхньої мобільності.

Ефективність охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів та припиненні правопорушень залежить від його координації та оперативного управління роботою, яке має здійснюватися в тісній взаємодії місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування з органами внутрішніх справ. Це у свою чергу вимагатиме від сторін обміну необхідною інформацією, проведення нарад, семінарів, планування проведення суміжних заходів з охорони громадського порядку тощо.

Крім того, для належного забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів пропонуємо також розробити заходи взаємодії членів Федерації і футбольних клубів із правоохоронними органами, службою безпеки, прокуратурою, громадськістю, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування тощо. Так, організатори футбольного матчу мають відповідним чином взаємодіяти з органами внутрішніх справ щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час перевезення вболівальників, зокрема, якщо футбольні матчі закінчуються у нічний час, на стадіоні та прилеглій до нього території до початку, під час та після закінчення футбольного матчу. Організатори футбольного матчу мають своєчасно інформувати органи внутрішніх справ у разі виникнення непередбачених обставин, що змінюють проведення матчу.

Під час проведення спортивних заходів слід також до охорони громадського порядку та безпеки залучати громадські формування, працівників приватних охоронних структур тощо. Для цього необхідно розробити правові засади їх залучення. Так, у зв'язку з різким скороченням чисельності громадських формувань правоохоронної спрямованості органам внутрішніх справ на місцях варто спрямувати свою активність на створення спеціалізованих дружин на об'єктах проведення спортивних заходів.

Очолювати таку дружину має представник адміністрації об'єкта, у склад якої добровільно можуть входити як особи, котрі працюють на цьому об'єкті, так і члени різних молодіжних об'єднань, клубів вболівальників тощо. Працівники органів внутрішніх справ мають тісно співпрацювати з її членами, предметно навчати навичкам дій у конфліктних та надзвичайних ситуаціях. У ГУ МВС України в м. Київ уже нагромаджений позитивний досвід такої діяльності.

Крім того, необхідно розробити організаційно-правові засади залучення студентів та викладачів кафедр іноземних мов вищих навчальних закладів до спільної роботи з операторами чергових частин органів внутрішніх справ, а також до складу нарядів міліції під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р.

Беручи до уваги той факт, що для охорони громадського порядку залучаються не тільки практичні працівники, а й курсанти вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ, треба підготувати методичні рекомендації щодо охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки під час проведення спортивних заходів. Крім того, необхідно розробити тактику дій правоохоронних органів щодо охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів. Треба також серед працівників ОВС та інших осіб, які будуть залучатися до охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів провести лекції та підготувати пам'ятки для недопущення порушень ними чинного законодавства, прав і свобод громадян та дотримання правил особистої безпеки під час несення служби. Це дійсно необхідно, оскільки під час проведення анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, приблизно 70,1 % відповіло, що відчувають недостатність нормативного та методичного матеріалу для забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів (Додаток А).

Для підвищення ефективності взаємодії населення і правоохоронних органів для запобігання вчинення злочинів під час проведення спортивних

заходів, а також встановлення позитивних взаємовідносин між громадянами, які приїжджають вболівати з інших місць, необхідно розробити та надавати інформацію про способи такої взаємодії.

Крім того, для розвитку правосвідомості та необхідності партнерських відносин працівників ОВС з населенням у навчальних закладах системи МВС було б доцільно впроваджувати систему роботи курсантів з громадськістю щодо надання юридичних консультацій, здійснювати виступи перед громадськістю. Навчальні заклади системи МВС України мають стати базами ефективного та якісного навчання працівників міліції, недержавних охоронних структур та членів громадських формувань для виконання відповідних завдань, а також центрами розроблення стратегії і тактики дій державних органів щодо забезпечення громадського порядку під час проведення спортивних заходів масштабу чемпіонатів Європи та світу.

Взаємодія органів внутрішніх справ з іншими зацікавленими сторонами полягає в погодженні спільної діяльності. Вона має в себе включати обмін інформацією про захід, який планується, про очікувану кількість учасників та глядачів, про час та місце його проведення, вивчення психологічного клімату серед його учасників. Також спільно обстежуються споруди та інші об'єкти, на яких буде проходити спортивний захід, проводиться рекогносцировка місцевості. Взаємодія повинна мати не тільки зовнішній характер, а й також полягати в постійному знанні оперативної обстановки та її змін; єдиному розумінні всіма нарядами та підрозділами, які задіяні до несення служби щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, загальних завдань та своїх функціональних обов'язків з їх реалізації; знанні та правильному застосуванні наказів та сигналів; наявності безперебійного зв'язку та постійного обміну оперативною інформацією; коректному здійсненні правозастосовної діяльності; своєчасного надання взаємодопомоги; ефективного здійснення маневрів силами та засобами тощо.

Тому для охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки під час проведення спортивних заходів треба залучати необхідну

кількість сил та засобів. Забезпечення охорони громадського порядку має здійснюватися з допомогою нарядів ППСМ, МОП “Беркут”, ДПС, ДСО, внутрішніх військ. Відповідно до ст. 6 Закону України “Про міліцію” державні органи, громадські об’єднання, службові особи, трудові колективи, а також громадяни зобов’язані сприяти міліції в охороні громадського порядку.

Особливості охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів характеризуються рядом специфічних рис. До основних з них належать: характер заходу, що проводиться; динаміку і швидкоплинність подій, що відбуваються; швидку зміну оперативної обстановки; скупчення великої кількості людей на обмеженій території; специфічний контингент присутніх осіб (агресивно налаштовані угруповання уболівальників, особи в нетверезому стані та ін.); особливості розташування спортивних об’єктів, де проводиться захід; необхідність припиняти роботу деяких підприємств чи змінювати рух транспорту на час проведення спортивного заходу; обов’язковий облік погодних умов на момент проведення заходу тощо.

Вищезазначені чинники мають враховуватися під час організації охорони громадського порядку та зумовлювати вибір прийомів і методів діяльності органів внутрішніх справ, включаючи конкретні заходи впливу на поведінку учасників та глядачів спортивних заходів для приведення його відповідно до вимог правових та інших соціальних норм.

Однією з головних умов успішного забезпечення громадського порядку і безпеки під час проведення спортивних заходів є правильний та обґрунтований розрахунок сил та засобів, які необхідні для належного виконання покладених цілей. Хоча в загальному такий розрахунок має чисто емпіричний характер, оскільки відсутня цілісна методика визначення необхідної кількості цих сил і засобів. Правильність розрахунку залежить від практичного досвіду працівників, планів охорони громадського порядку і безпеки, що займаються підготовкою.

Складаючи розрахунок слід враховувати такі основні чинники, як об’єм і характер заходів, що проводяться, оперативна обстановка в місті (районі),

очікувана кількість учасників і глядачів на конкретному заході, їх віковий, а у ряді випадків їх національний склад, інтерес до заходів, що проводяться, зокрема, з боку молоді та іногородніх уболівальників, особливо уболівальників-фанатів, характеристика об'єктів проведення заходів, їх конструктивні особливості, організація дорожнього руху, у тому числі і суспільного транспорту, в районі проведення заходу, необхідні режимні обмеження, що вводяться на період його проведення, склад сил, що є у розпорядженні керівника оперативного штабу (працівники поліції та інші служби, автотранспорт, спеціальні технічні та інші засоби), особливості території, прилеглої до об'єктів (місць) проведення заходів (наявність під'їздів, стоянок автотранспорту, зупинок суспільного транспорту, площ будов, житлових масивів, парків і т.д.), пора року, метеорологічні умови і час проведення заходів, можливість використання в цілях забезпечення охорони громадського порядку і безпеки технічних засобів, зокрема бар'єрів, що переносяться, канатів і т.п.

Слід зазначити, що більшість перерахованих чинників є змінними величинами. Тому варто завчасно розробити кілька варіантів організації охорони громадського порядку, що відрізняються один від одного кількістю задіяних сил і засобів, розстановкою їх по території та об'єктові проведення заходів, а також схемою управління ними.

Під час вибору варіанту організації охорони громадського порядку і безпеки на конкретний спортивний захід не можна керуватися тільки очікуваною кількістю глядачів – необхідно враховувати всі значущі чинники в їх сукупності. Але слід враховувати, що початковим критерієм за кожним варіантом слід вибрати очікуваний відсоток заповнення трибун (місця проведення заходу) глядачами. Ці варіанти, умовно звані спрощений, основний і посилений, розраховуються відповідно на 30-ти, 50-ти і зверху 75-ти відсотковим заповненням глядачами. Розрахунок і розстановку особового складу також слід проводити з урахуванням того, що працівники поліції та інші служби забезпечують спільно з організаторами заходів і адміністрацією

спортивної споруди безпечний прохід глядачів і учасників до місць проведення спортивних заходів, сприяють адміністрації і контрольно-розпорядним службам спортивних споруд у здійсненні організованого проходу глядачів та їх розміщення на трибунах і в інших відведених для цього місцях, здійснюють спільно з відповідними службами спортивної споруди управління процесом евакуації глядачів із спортивного об'єкта, контролюють їх посадку на суспільний транспорт і виконують ряд інших функцій, що вимагають виставляння спеціальних видів нарядів.

Основні сили і засоби органів внутрішніх справ та інших служб, які будуть застосовані до охорони громадського порядку і безпеки під час проведення спортивних заходів, умовно можна поділити на три основні групи. До першої групи слід віднести сили і засоби, які виконують функції на підходах до об'єкта проведення заходу, до другої – що охороняють громадський порядок і, що забезпечують безпеку на самому об'єкті, а третю групу утворює резерв. Під час проходження спортивного заходу відбувається необхідна передислокація задіяних сил і засобів. Проте всі розрахунки прийнято проводити до початкового моменту, вказуючи потім у плані, куди і в який момент мають передислокуватися наряди.

Необхідну кількість сил і засобів, які будуть задіяні на підходах до об'єкта проведення спортивного заходу, розраховують з урахуванням кількості рубежів оточення спортивного об'єкта, направляючих коридорів для проходу глядачів і місць їх проходу на трибуни. Тому чисельність особового складу, який буде задіяний на рубежах оточення і в направляючих коридорах буде пропорційний сумарній протяжності в метрах усіх рубежів оточення і направляючих коридорів з урахуванням подвоєння відстані для коридорів та обернено пропорційним коефіцієнту, який залежить від типу вибраного поліцейського ланцюжка. Він вибирається більше 3-х рубежів для рідкісних ланцюжків, від одного до двох для нормальних, і менше, і для посиленних. А у разі, коли на окремих ділянках застосовуються різні типи поліцейських

ланцюжків, то потрібна кількість особового складу визначається для кожної однорідної ділянки, а потім підсумовується.

Кількість особового складу, які будуть задіяні в місцях проходу глядачів на територію стадіону, зокрема на в'їзних комірах для автомашин, а також у місцях їх безпосереднього проходу на трибуни, необхідно враховувати кількість місць (воріт) для проходу глядачів на територію спортивного об'єкту, кількість проходів для доступу глядачів безпосередньо до місць їх розміщення, кількість воріт для проїзду автомашин. У місцях проходу глядачів на територію спортивного об'єкта прямує наряд у кількості, що дозволяє у разі потреби утворити посилений поліцейський ланцюжок, що повністю перекриває цей прохід. Кількісний склад наряду в місці проходу глядачів на територію об'єкта має бути прямо пропорційним ширині в метрах такого місця проходу глядачів та обернено пропорційним коефіцієнту, який залежить від типу вибраного поліцейського ланцюжка.

У місцях проходу глядачів, де перевіряють квитки, кількісний склад наряду визначається з розрахунку один працівник міліції на 2–4 задіяних контролери від адміністрації. На в'їзних воротах для автотранспорту, необхідно, виставляти наряд у складі одного співробітника дорожньої патрульної служби та двох працівників патрульно-постової служби міліції або інших служб.

Також, крім вище зазначених, поза об'єктом проведення масового спортивного заходу також треба використовувати такі види нарядів, як пости спостереження, які розташовуються в місцях формування основних глядацьких потоків. Ці наряди по рації інформують штаб про настрої основної маси глядачів, про їх наміри, про уболівальників, які перебувають в нетверезому стані і т.д., що дозволяє своєчасно вжити заходи з попередження можливих правопорушень; наряди (групи) по боротьбі з кишеньковими крадіжками й іншими злочинними посяганнями. Особовий склад цих нарядів працює в цивільному одязі; вони включають працівників кримінальної поліції і наряди з охорони місць стоянок автотранспорту.

Крім того, під час проведення деяких спортивних заходів треба застосовувати такий вид наряду, як група супроводу, яка бере під контроль поведінку іногородніх уболівальників з моменту їх прибуття на територію обслуговування цієї установи поліції і супроводжує їх, як правило, до моменту відправлення до дому. До його складу входять інспектора у справах неповнолітніх і працівники кримінальної поліції. Туди ж може бути включений і екіпаж автомашини дорожньої поліції. Кількість і склад цих додаткових видів нарядів визначається, відповідно до масштабів спортивного заходу, що проводиться, і практичною необхідністю їх виставляння. Під час проведення конкретних розрахунків вони уточнюються і змінюються, в першу чергу, з урахуванням практичного досвіду осіб, які проводять ці розрахунки, а також характерних особливостей, властивих тільки цьому спортивному об'єкту і спортивному заходу, що проводиться на ньому.

Органам внутрішніх справ на місцях слід ширше використовувати попереджувальну роботу у непроцесуальних формах: проведення бесід, читання лекцій, виступи у пресі з правових тем; використання доповідей матеріалів з питань поведінки при проведенні спортивно-масових заходів у трудових колективах підприємств, установ та організації незалежно від форм власності тощо.

З огляду на вищевикладене, слід також звертати увагу на підвищений рівень ризику і небезпеки для життя і здоров'я працівників міліції під час виконання ними заходів для забезпечення громадського порядку [62, с. 12]. Тому, крім підвищення рівня ознайомленості працівників органів внутрішніх справ з вимогами нормативно-правових актів, що регламентують діяльність під час охорони громадського порядку та забезпеченню безпеки, вдосконалення рівня бойової та фізичної підготовки, колегія Міністерства внутрішніх справ України звертає увагу на необхідність проведення практичних занять і тренування з відпрацюванням тактики дій особового складу в типових та екстремальних ситуаціях, що можуть виникати під час охорони громадського порядку під час проведення футбольних матчів [181].

Найважливішою умовою успішного проведення будь-якого масового заходу є розроблення планів охорони громадського порядку і безпеки. Для проведення різних спортивних заходів органами внутрішніх справ розробляються типові та індивідуальні плани. При спортивних заходах, що систематично повторюються, таких, як футбол, хокей, що проводяться на певних стадіонах і в палацах спорту, як правило, складаються типові плани охорони громадського порядку. Для спортивного заходу, що має разовий характер, наприклад, Євро-2012 розробляється індивідуальний план.

Розроблення плану починається з отримання початкової інформації, з урахуванням оперативної обстановки залежно від ступеня ризику, отриманої інформації про очікувану чисельність глядачів, її аналізу з урахуванням досвіду проведення аналогічних заходів, рекогносцировки місцевості, обстеження об'єктів проведення заходу, вивчення маршрутів руху і шляхів підходу до зупинок суспільного транспорту, встановлення робочих контактів з організаторами спортивного заходу і представниками місцевої влади.

Оперативний аналіз є необхідним для розрахунку сил та засобів, інструктажу особового складу, що залучається до охорони громадського порядку під час проведення футбольних матчів [98, с. 38–97].

Поряд з цим нині залишається також невирішеним питання щодо кількості особового складу органів внутрішніх справ, що залучається до забезпечення охорони громадського порядку під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. Це питання неврегульоване жодним нормативно-правовим документом.

Для вжиття необхідних заходів із припинення протиправних дій, слід розробити систему своєчасного інформування органів внутрішніх справ, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо проведення футбольних матчів.

Також пропонуємо для своєчасного інформування про перебіг проведення футбольних матчів розробити систему зв'язку між організаторами футбольного матчу, органами внутрішніх справ, органами місцевого

самоврядування, а також місцевими органами виконавчої влади. Крім того, треба розробити плани забезпечення безпеки для кожної спортивної споруди, де буде проходити чемпіонат Європи з футболу 2012 р.

Необхідно або створити штаби організації та проведення заходів забезпечення безпеки під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. за участю представників органів влади, правоохоронних органів, власників об'єктів, приватних охоронних структур та громадських формувань з охорони правопорядку, Федерації футболу України, або у штабах органів внутрішніх справ слід передбачити окремих працівників, які виконували б функцію прогнозування, тобто володіли виробленими наукою прийомами та методами прогнозування. Також важливе значення для належного здійснення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів відіграє планування розв'язання ситуацій, які можуть виникнути, готовність сил та засобів, уникнення ескалації насильства, а також рішучі дії в разі виникнення надзвичайних ситуацій. Для цього треба перед початком чемпіонату Європи з футболу 2012 р. провести повномасштабні навчання з надання у разі потреби швидкої медичної допомоги на стадіонах у разі виникнення надзвичайних ситуацій. А також підготувати проект плану ліквідації можливих наслідків надзвичайних ситуацій під час проведення фінальних чемпіонатів Європи.

Для запобігання та усунення наслідків катастроф та природних катаклізмів конче потрібно підготувати плани ліквідації можливих наслідків надзвичайних ситуацій під час проведення фінального турніру Євро-2012, а також провести перед початком Євро-2012 повномасштабні навчання з евакуації, надання у разі потреби швидкої медичної допомоги на стадіонах.

Крім вищезазначеного, слід розробити правові засади спрощеного порядку перебування учасників Євро-2012 та вболівальників, організувати контроль за дотриманням правил візового режиму. Також треба розробити заходи реагування стосовно феєрверків, виявів расизму або іншої неприйнятної поведінки. Ввести юридичну відповідальність за незаконний продаж квитків.

Квитки необхідно під час продажу розподіляти таким чином, щоб забезпечити цілковите відокремлення груп глядачів відповідних футбольних команд у різних секторах стадіону. На наш погляд, доцільно було запровадити під час проведення Євро-2012 систему продажу іменних квитків, що дасть можливість працівникам правоохоронних органів полегшити покладені на них обов'язки щодо забезпечення громадського порядку та безпеки.

Хотілося б також зазначити, що на нині засоби масової інформації багато в чому формують громадську думку населення щодо ефективності правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ. Саме тому, вдосконалення системи інформаційної взаємодії органів внутрішніх справ із засобами масової інформації має вагоме значення для підвищення ефективності організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів. Необхідно запрошувати представників засобів масової інформації на інструктажі, розвід особового складу по постах, безпосередньо щодо документування правопорушень.

Також потрібно представникам органів внутрішніх справ частіше особисто виступати по телебаченню та радіо тощо. При цьому треба, щоб інформація, яку вони повідомляють, мала оперативний і конкретний характер, щоб вона надходила до населення раніше, ніж йому підносилися яка-небудь інша версія подій, що відбулися. Дані матеріали в майбутньому можуть бути використані як додаткові докази протиправної поведінки учасників та організаторів масових заходів.

На нашу думку, певні хиби під час охорони громадського порядку при проведенні спортивних заходів створює також брак попередньої рекогносцировки місць проведення заходів з моделюванням дій органів внутрішніх справ під час виникнення надзвичайних подій; брак відповідних груп документування та фіксації можливих правопорушень в місцях проведення заходів; недостатнє використання відомостей оперативних служб про наміри учасників заходів тощо.

Також для успішного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів слід дотримуватися таких вимог: не допускати пронесення на територію стадіону будь-яких предметів, що можуть бути використані для порушення громадського порядку та безпеки, а також алкогольних напоїв, безалкогольних напоїв у скляній тарі, зброї та піротехнічних засобів; проводити футбольні матчі тільки на стадіонах, які відповідають установленим нормам та правилам, техніці безпеки, санітарно-гігієнічним, екологічним та інших вимогам; на стадіонах, які обладнані всередині та ззовні телекамерами для спостереження за поведінкою глядачів на трибунах і ситуацією поблизу стадіону, розмішувати радіоінформаційний центр; розробляти керівникам органів внутрішніх справ разом із представниками організаторів футбольного матчу заходів, спрямованих на забезпечення громадського порядку під час проведення футбольних матчів, визначати місце збору резервної групи; здійснювати оперативно-технічний огляд стадіону і прилеглої до нього території, забезпечувати своєчасне усунення хиб.

Також існує ще одна проблема – це кордон. Задля запобігання ввезенню на територію України заборонених для вільного обігу речовин, матеріальних та віртуальних носіїв інформації, що пропагують насильство, нетерпимість, ксенофобію, закликають до бойкотування турніру та масових акцій непокори через підстави політичного, економічного, соціально-культурного чи іншого характерів Державній прикордонній службі та УМВС України на стадії підготовки до футбольного турніру особливу увагу треба приділити посиленню заходів контролю при в'їзді до України.

Питанням прикордонної безпеки в Україні завжди приділялась особлива увага, але не європейського стандарту, а також на сьогоднішній день на українсько-польському кордоні, який простягається на 542 км, є тільки 12 пунктів пропуску, з яких шість автомобільних, тобто втричі менша кількість. Звичайно, дуже важливо, щоб будувалися нові пункти перетину кордону. Тому необхідно у рамках підготовки до Євро-2012 практично втілити в життя задум з

відкриття нових пунктів перетину кордону. Відповідно до завдань, визначених Президентом України, Держприкордонслужба вживає комплексні заходи для посилення охорони кордону, його належного облаштування та реконструкції по всій ділянці українського кордону. При цьому особливу увагу необхідно приділяти західній ділянці, яка має певні особливості, що пов'язані із межуванням з країнами Європейського Союзу.

“Всього 35 пунктів пропуску планується збудувати. З них зі статусом міжнародних 10: на польській ділянці – 3, російській – 3, румунській – 1, угорській – 1, молдовській – 1 і ще один на морі. Місцевих пунктів пропуску заплановано відкрити 22. До речі, їх створення мене зараз дуже турбує, тому що більшість місцевих органів влади підходять до цього за залишковим принципом, а функціонування таких пунктів пропуску потрібне, перш за все, цим прикордонним районам. Зі свого боку, ми готові забезпечити їх відповідними засобами прикордонного контролю та персоналом. Реконструйовано буде 23 пункти пропуску”, – зазначає Голова Державної прикордонної служби України генерал-полковник Микола Литвин [104].

Одним із основних питань українсько-польської співпраці є розбудова кордону та відповідної інфраструктури. Під час вирішення необхідно скоординувати діяльність як мінімум трьох структур – прикордонників, митників та архітекторів, що відповідають за просторове планування території. У Генеральній схемі планування території України [159] передбачене просторове планування транскордонних регіонів з усіма суміжними регіонами сусідніх держав. Таке напрацювання на українсько-польському кордоні виконане Українським державним науково-дослідним інститутом проектування міст “Дніпромісто” (м. Київ), яке необхідно взяти за основу при розбудові кордону та відповідної інфраструктури.

Крім того, в рамках діяльності Комісії з питань пунктів пропуску та інфраструктури українсько-польської міжурядової координаційної ради, роками напрацьовувалися рішення щодо розбудови кордону. Процедура вимагає обміну відповідними нотами між державами, тобто для вирішення

питань потрібно багато часу і зусиль відповідних фахівців. Останній обмін нотами, в якому визначені додаткові пункти перепуску через державний кордон, відбувся 1 вересня 2008 р. Зрозуміло, що спільне проведення чемпіонату значно прискорить вирішення актуальних питань, проте рішення мають бути прийняті на довший період часу, ніж до 2012 р., для подальшого активного розвитку двостороннього співробітництва. Таким чином, українською необхідною є координація діяльності Національної агенції з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу та українсько-польської міжурядової координаційної ради з питань міжрегіонального співробітництва [132].

“Щорічно існують величезні черги на кордоні, тому розуміємо незадоволення українських громадян. Щоб ліквідувати ці негативні тенденції і мати нормальний європейський кордон, потрібні нові пункти пропуску. Крім того, необхідно реконструювати існуючі та збільшити їх потужність. Для спрощення процедури перетину кордону необхідно також запровадити механізм спільного контролю, що дасть можливість скоротити час огляду однієї одиниці транспорту майже вдвічі. Звичайно, у контексті підготовки до Євро-2012, необхідно будувати в Україні та Польщі дороги, розбудовувати інфраструктуру навколо пунктів перетину кордону. Роботи багато, потрібно працювати”, – наголошує посол України у Польщі Олександр Моцик [123].

Відповідна координація необхідна і на регіональному рівні. Співробітництво з Польщею для підготовки до проведення чемпіонату з футболу має базуватись і враховувати основні положення польсько-української стратегії транскордонного співробітництва протягом 2007 – 2015 рр. Ця стратегія розроблена в рамках Програми добросусідства “Польща-Білорусь-Україна” Інтерег-Тасіс ОВС, а саме – проекту “Нова якість добросусідських відносин: розробка польсько-української регіональної транскордонної стратегії”. Розроблення стратегії було здійснено Товариством “Європейський центр інтеграції і співпраці органів самоврядування “Дім Європи” (м. Люблін, Польща) спільно з інституційними партнерами: Маршальським управлінням

Підкарпатського воєводства, Маршальським управлінням Люблінського воєводства, Волинською обласною державною адміністрацією, Львівською обласною державною адміністрацією, Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції (ARPEI) у Львові, Євро регіоном “Буг” у Луцьку та Фондом розвитку транскордонної співпраці в Ужгороді. Цей комплексний документ є своєрідним планом, який визначає основні напрями розвитку транскордонного регіону, цілі і пріоритети польсько-української співпраці у різних сферах. Представлений у стратегії SWOT-аналіз враховує проведення Євро-2012 як шанс для розвитку інфраструктури транскордонного регіону, зокрема туристичної та екологічної.

Пріоритети Польсько-української стратегії транскордонного співробітництва ротягом 2007 – 2015 рр. враховують проведення Євро-2012 і сприяють його підготовці. Впровадження операційних цілей стратегії є важливим і необхідним кроком для оптимізації співробітництва з Польщею під час підготовки до проведення чемпіонату з футболу Євро-2012. Вони враховують різнопланові аспекти підготовки, такі як розвиток інфраструктури, спільне маркетингове просування міст, які приймають Євро-2012, підготовка кваліфікованих працівників, інституційне забезпечення проведення матчу [132].

Наводячи порядок на кордонах, не слід зупинятися лише на польському кордоні. Під час проведення чемпіонату Європи з футболу в Україну прибуватимуть уболівальники і з інших напрямів: Росії, Білорусії, Угорщини. На північному та східному кордонах перед 2012 роком необхідно буде значно посилити митний та прикордонний контроль, для запобігання контрабанді наркотиків і зброї, яка в таких умовах може значно посилитися. Під час чемпіонату Європи можна очікувати і збільшення потоку нелегальної міграції з Центральної Азії та Близького Сходу, що також треба взяти до уваги.

Стосовно питань захисту східного та північного кордонів можна очікувати підтримки, передусім, фінансової, з боку ЄС. Відтак переговори з Брюсселем потрібно розпочинати вже нині. До речі, на час чемпіонату планують повернути паспортний контроль на зовнішніх кордонах Польщі (зі

Словаччиною, Німеччиною). Цей приклад лише підтверджує тезу, що про будь-який випадок ліпше перестрахуватися [105].

Посилюючи антиіміграційні заходи щодо азіатів, потрібно водночас зробити протилежне щодо європейців. Нинішнє законодавство зрівнює іммігрантів з таких країн, як Афганістан чи Китай, із тими, які прибули з Норвегії або Польщі. Скажімо, поляк чи німець, перш ніж отримати дозвіл на легальне працевлаштування чи проживання в Україні, мусить пройти одну з найбільш реструктивних у Європі процедур. Натомість в Україну прибувають фахівці, які вкрай потрібні українській економіці. Отже, до Закону України “Про імміграцію” та трудового законодавства потрібно внести зміни з тим, щоб лібералізувати вимоги до громадян Європейського економічного простору, Швейцарії, США, Канади, Австралії, Нової Зеландії, Японії та, скажімо, Хорватії. Така лібералізація важлива й з огляду на те, що підготовка Євро-2012 вимагатиме залучення іноземних спеціалістів, передусім, поляків. Причому мало хто оселиться в Україні на півроку й більше і працюватиме у штаті. Найбільш поширеною формою співпраці буде виконання окремих доручень у вигляді консультацій, експертиз, перекладів тощо переважно з допомогою Інтернету. І це може становити велику проблему, оскільки нинішнє законодавство всіляко перешкоджає такому “імпорту послуг” – ніби це зло, з яким належить посилено боротися [105].

Також для належного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів треба внести зміни і до Статуту Федерації футболу в частині скасування штрафних санкцій до футбольної команди та власника (орендаря) стадіону у разі застосування працівниками ОВС заходів фізичного впливу та спеціальних засобів до правопорушників у секторах під час проведення матчу для попередження чи припинення правопорушень зі сторони вболівальників.

Крім того, можна погодитися з поглядами деяких науковців, стосовно запровадження в Україні інституту стюардів із розрахунку 1 стюард на 100 місць стадіону. На нині в Україні це є необхідним кроком, оскільки у серпні

2008 р. внесено зміни до чинного законодавства, якими передбачається виведення правоохоронців за межі стадіонів і це докорінно змінило принципи забезпечення правопорядку на стадіонах, а за його межами. Тобто, зокрема, передбачається зосередження основних сил міліції не в середині стадіону. Патрулювання нарядами міліції здійснюється разом із представниками охоронних структур територій тренувальних баз тощо.

Відповідно до змін, стюарди працюватимуть безпосередньо на стадіонах, а також забезпечуватимуть охорону порядку на прилеглих до них територіях. До їх обов'язків входить проведення особистого огляду вболівальників та їх речей, обмеження руху відвідувачів заходу та автотранспорту тощо. Вони разом із хостесами мають надавати відвідувачам інформацію їхніми мовами, допомагаючи створити дружнє оточення та привітну атмосферу. Управління натовпом здійснюватиметься з допомогою написів різними мовами та спеціальних знаків. На теперішній час в Україні здійснюється поступове запровадження вказаних принципів.

Як же згадувалося раніше, слід запровадити міжнародний досвід стосовно забезпечення охорони громадського порядку під час проведення футбольних матчів. Тобто, довкола майданчиків проведення заходів необхідно встановити по три кордони безпеки. Перший кордон перебуватиме у повній відповідальності сил міліції, підтримуваних стюардами, він визначатиметься встановленими огорожами і слугуватиме зоною стримування. Цей кордон керуватиме рухом уболівальників, забезпечуватиме візуальну перевірку квитків та виявлення спроб неприхованого пронесення на територію заборонених предметів. Другий кордон слугуватиме зоною перевірки. Стюарди відповідатимуть за безпеку за підтримки сил міліції. Третій кордон теж знаходиться у віданні стюардів за підтримки сил міліції — це зона електронної перевірки квитків.

На нашу думку, стюарди виконують дуже важливу роль під час забезпечення охорони громадського порядку та забезпечення безпеки на стадіонах. При цьому слід наголосити, що паралельно з ними обов'язково на

території стадіону мають перебувати працівники органів внутрішніх справ та виконувати покладені на них обов'язки щодо охорони громадського порядку та безпеки. Вважаємо, що за наявності стюардів працівникам міліції буде легше виконувати покладені на них обов'язки. Сектори стадіону та його трибуни не можна залишати без нагляду працівників міліції. Групи документування, розвідки, охорони громадського порядку та затримання мають там бути обов'язково. Оскільки, під час виникнення групового порушення громадського порядку, необхідно, щоб були відповідні структурні підрозділи, які ліквідували протиправні діяння. Також треба зазначити, що забезпечення охорони громадського порядку на прилеглих до стадіонів територіях має залишитися обов'язком працівників ОВС. Розмежування повноважень щодо охорони порядку, безумовно, буде сприяти попередженню правопорушень та конфліктних ситуацій. Але нині такі питання щодо розподілу сил та засобів під час охорони громадського порядку вимагають правової регламентації, і їх необхідно вирішувати у комплексі, оскільки вони досить суперечливі.

При цьому, особи, які залучені до охорони громадського порядку та безпеки, мають неухильно виконувати службові обов'язки. Звичайно, для ефективного забезпечення громадського порядку кожен співробітник під час виконання ним службових обов'язків має суворо дотримуватись законності, встановлених нормативно-правовими актами порядку і правил поведінки у відносинах з громадянами. Контроль за громадськими заходами не має переростати у тотальний, своїми діями працівники міліції мусять обмежувати лише шкідливі та небезпечні для суспільства вияви, тобто фонові явища, порушення громадського спокою, порядку використання зброї та піротехнічних виробів тощо [50, с. 234]. Тобто, мається на увазі, що працівникам міліції забороняється перевищувати свої службові обов'язки і безпідставно обмежувати та порушувати права і законні інтереси громадян.

Для ефективного здійснення покладених на працівників правоохоронних органів та стюардів завдань треба здійснити їх підготовку, тобто навчання, модульні тренування, які поліпшують практичні навички як працівників

правоохоронних органів, так і стюардів (бажано із залученням консультантів із країн, в яких проходили спортивні змагання подібного рівня) за такими напрямками: взаємодія між правоохоронними органами; іноземні мови; організація безпеки руху на прилеглий до стадіонів території; надання першої допомоги; психологія натовпу, комунікація з людьми та контроль натовпом; керування надзвичайними ситуаціями; використання досвіду поліції з інших країн та відповідних міжнародних організацій. Доцільно було б створити Центр підготовки правоохоронців та розроблення відповідних навчальних програм у навчальних закладах структури МВС міст, які будуть приймати чемпіонат Європи 2012 р.

Також для належної охорони громадського порядку та забезпечення безпеки за межами стадіонів треба з допомогою обладнання електронного стеження здійснювати нагляд за мережами громадського транспорту, стадіонами та аеропортами. Також слід створити банк даних потенційних порушників правопорядку в Україні та Польщі та обмінюватися інформацією стосовно них.

Доречно зазначає заступник Міністра внутрішніх справ – начальник міліції громадської безпеки генерал-лейтенант міліції Олександр Савченко, до функціональних обов'язків якого внесені завдання з організації заходів з підготовки та проведення в Україні Євро-2012, що для того щоб на чинному законодавчому рівні звести до мінімуму будь-які масштабні протиправні дії під час чемпіонату Європи, необхідно “передусім посилити відповідальність за правопорушення під час футбольних матчів. МВС розробило законопроект “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення громадського порядку під час спортивних заходів”. Він зареєстрований у Верховній Раді і чекає розгляду. Проектом закону КУпАП доповнюється відповідною статтею, що посилює відповідальність тих осіб, які систематично порушують порядок під час проведення спортивних заходів, у тому числі футбольних матчів. Зокрема, за

наявності повторного правопорушення суд може прийняти рішення про заборону відвідувати спортивні заходи на строк до трьох років” [129].

Під час проведення анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, приблизно 91,07 % опитаних респондентів позитивно сприймають дані зміни (Додаток А).

Також для надання рекомендацій щодо поліпшення оперативно-службової діяльності міліції та охороні правопорядку під час проведення спортивних заходів, необхідно науково-дослідним установам системи МВС та УМВС в областях регулярно проводити анкетування, соціологічні опитування та дослідження громадської думки щодо проведення спортивних заходів, та ефективності роботи органів внутрішніх справ до забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення відповідних заходів з подальшим узагальненням матеріалів.

Для того щоб належним чином забезпечити охорону громадського порядку та безпеки під час проведення Євро-2012 р. необхідно запровадження новітніх підходів до збереження безпеки і правопорядку з боку окремих функціонерів Федерації футболу України.

Оскільки, тільки завдяки чіткому впорядкуванню функцій і повноважень всіх сторін відповідно до вимог УЄФА ми зможемо надійно гарантувати безпеку глядачів як безпосередньо на футбольних аренах, так і на територіях, прилеглих до стадіонів. Поряд з цим МВС, спільно з Міністерством сім'ї молоді та спорту, опрацьовує питання запровадження інституту стюардів. Зокрема, необхідно внести зміни до класифікатора професій, а також доповнити законодавство позицією про відповідальність громадян за невиконання законних вимог стюарда під час його діяльності на спортивних аренах, у тому числі й на стадіонах [129].

При цьому для поліпшення боротьби із злочинністю треба для роботи зі злочинцями різних національностей у всіх стаціонарних та тимчасових відділеннях міліції та постійних будинках судів запровадити швидкі процедури

судочинства за участі перекладачів. До іноземних правопорушників передбачити застосування процедури швидкої екстрадиції. При цьому, на нашу думку, було б доцільно внести зміни до чинного законодавства щодо підвищення ролі прокурора або його заступника безпосередньо на стадіоні для швидкого санкціонованого притягнення правопорушника до юридичної відповідальності та застосування відповідними компетентними органами до нього заходів примусу.

Працівники міліції наділені відповідними правами, повноваженнями, забезпечені спеціальними засобами і тільки у поєднанні з вдалою організацією несення служби та вмілим керуванням можливе успішне виконання завдання щодо охорони громадського порядку та забезпечення безпеки під час проведення спортивних заходів.

Підготовка та проведення в Україні заходів чемпіонату Європи з футболу у 2012 р. надасть можливість перевірити на практиці механізм взаємодії основних суспільних секторів: урядового, правоохоронних структур, комерційного, недержавних організацій, засобів масової інформації тощо.

Отже, у разі дотримання вищенаведених вимог працівниками органів внутрішніх справ можливо забезпечити належний рівень охорони громадського порядку та безпеки, які відповідали європейському рівню, сприяли формуванню позитивного іміджу нашої країни та дали можливість провести чемпіонат з найменшими затратами сил та засобів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Проаналізувавши та висвітливши напрями вдосконалення діяльності ОВС щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, були зроблені висновки, зокрема:

1. Важливим документом, який регулює відносини українсько-польської співпраці поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 року є Спільна декларація Президентів України та Республіки Польща щодо зміцнення співпраці між Україною та Республікою Польща у підготовці до фінальної частини чемпіонату Європи з футболу Євро-2012 від 14 квітня 2008 року. Відповідно до його змісту Сторони домовилися, що взаємодія у підготовці Євро-2012 має стати предметом їхньої особливої уваги у двосторонніх відносинах на найближчу перспективу. У зв'язку з цим Сторони сприятимуть якнайкращій підготовці України та Республіки Польща до Євро-2012.

2. Співпраця між Україною та Польщею будується на таких основних принципах: рівноправність сторін, додержання норм законодавства, добровільність прийняття зобов'язань, відповідальність за виконання зобов'язань, свобода обговорення проблем, які мають взаємний інтерес, повага позицій та бачень партнерів тощо. Також вони зобов'язані в нових політичних умовах розвивати відносини в дусі дружби, співробітництва, взаємної поваги, взаєморозуміння, довіри і добросусідства на основі міжнародного права, в тому числі принципів суверенної рівності, незастосування сили або погрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи, самовизначення народів, поваги прав людини й основних свобод, сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань тощо.

3. Міністерством внутрішніх справ і адміністрацією Республіки Польща потрібно узгодити питання співпраці щодо дій сторін при притягненні до

відповідальності іноземних громадян та виконання щодо них заходів примусу у вигляді адміністративного видворення. Для цього потрібно: виробити інструкції та рекомендації щодо адміністративного видворення іноземних громадян; здійснити інформування сторін про вжиття заходів адміністративного примусу до іноземців; узгодити сторонами питання щодо виконання рішення про адміністративне видворення; здійснити двосторонній контроль за виконанням рішень про адміністративне видворення; попередження вчинення нових правопорушень з боку іноземних громадян щодо яких застосовано адміністративне видворення.

4. Існує вірогідність виникнення небажаних подій під час міжнародних матчів і на території України. Найактуальніше постає проблема порушення громадського порядку та хуліганство з боку футбольних фанатів у місцях проведення спортивних заходів, а також за межами стадіонів. Інколи зустрічаються прояви вандалізму тощо. Основними шляхами розв'язання цих проблем є належний рівень контролю за натовпом, превентивні заходи та адекватні засоби реагування. Тому працівники органів внутрішніх справ та інші уповноважені на те особи мають запобігати та своєчасно припиняти протиправні дії чи інші порушення встановлених правил з боку глядачів на стадіоні чи прилеглої до нього території до початку, під час та після закінчення футбольного матчу. При цьому, для недопущення подібного виду правопорушень необхідно вживати передбачені законодавством заходи для недопущення на матч порушників громадського порядку.

5. Особливості охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів характеризуються рядом специфічних рис. До основних з них слід віднести: характер заходу, що проводиться; динаміку і швидкоплинність подій, що відбуваються; швидку зміну оперативної обстановки; скупчення великої кількості людей на обмеженій території; специфічний контингент присутніх осіб (агресивно налаштовані угруповання уболівальників, особи в нетверезому стані та ін.); особливості розташування спортивних об'єктів, на яких проводиться захід; необхідність припиняти роботу

деяких підприємств чи змінювати рух транспорту на час проведення спортивного заходу; обов'язковий облік погодних умов на момент проведення заходу тощо. Вищезазначені чинники мають враховуватися під час організації охорони громадського порядку та зумовлювати вибір прийомів і методів діяльності органів внутрішніх справ, включаючи конкретні заходи впливу на поведінку учасників та глядачів спортивних заходів для приведення його відповідно до вимог правових та інших соціальних норм.

6. Безперечно, що необхідним є подальший пошук шляхів удосконалення діяльності підрозділів міліції з охорони громадського правопорядку та безпеки. Важливе місце для ефективного забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Євро-2012 має вивчення та запровадження позитивного досвіду правоохоронних органів іноземних держав з питань підготовки та проведення спортивних заходів відповідного рівня. Тісне та плідне міжнародне співробітництво у зазначеній сфері сприятиме високопрофесійній підготовці фахівців відповідних сфер забезпечення належного функціонування системи запобігання та своєчасної локалізації на початкових стадіях конфліктних ситуацій як на спортивному, так і на міжетнічному, релігійному чи іншому підґрунті. Необхідно також налагодити тісну співпрацю та обмін інформацією з сусідніми країнами.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного комплексного, системного дослідження питань адміністративно-правового забезпечення охорони громадського порядку органами внутрішніх справ під час проведення спортивних заходів, вирішено наукове завдання, яке полягає у визначенні правових, організаційних засад та наданні науково-обґрунтованих пропозицій щодо забезпечення охорони громадського порядку органів внутрішніх справ під час проведення спортивних заходів.

Відповідно сформульовано висновки та пропозицій і рекомендацій, що підтверджують наукову новизну, мають значення для науки та правоохоронної практики:

Сформовано авторське визначення поняття спортивні поняття “спортивні заходи”, “прилегла до стадіону територія”. Спортивні заходи, слід розуміти як сукупність дій або явищ соціального життя за участю учасників та глядачів, які здійснюються для задоволення духовних, фізичних та інших потреб, а також є формою реалізації прав і свобод індивідів соціуму. Прилегла до стадіону територія – частина спортивної споруди від стадіону до огорожі, включаючи саму огорожу та повітряний простір, над цією територією.

Зроблено класифікацію спортивних заходів залежно від кількості учасників змагань: малочисельні (від 10 до 30 учасників спортивного заходу); середньочисельні (від 50 до 100 учасників спортивного заходу); масові (понад 500 учасників спортивного заходу). За об’єктами проведення спортивних заходів: монооб’єктні (на території одного об’єкта); поліоб’єктні (на території двох і більше об’єктів). За тривалістю проведення спортивних заходів: короткотривалі (від 1 до 3-х діб); тривалі (від 3 до 7-ми діб); довготривалі (від 7 до 30-ти діб). За технічними засобами: з використанням технічних засобів (автоспорт, авіамодельний спорт, мотоспорт тощо); без використання технічних засобів (футбол, волейбол, баскетбол тощо). Це надасть можливість

компетентним органам однозначно підходити до організації щодо забезпечення охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів. Крім цього, виявлено недоліки та прогалини у забезпеченні адміністративного законодавства. Це дозволить відповідно до вимог УЄФА виконати ряд завдань по забезпеченню успішного проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. з футболу, гарантуванню безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням чемпіонату; захисту прав інтелектуальної власності УЄФА та її комерційних партнерів; заборони незаконного обігу квитків; застосування спрощеного порядку перетину державного кордону особами та ввезення товарів необхідних для підготовки та проведення чемпіонату, а також облаштування додаткових митних пропускних пунктів та ряд інших завдань пов'язаних з підготовкою та проведенням чемпіонату.

Розроблено конкретні рекомендації щодо усунення прогалин у нормативних актах стосовно забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, а також підготовлено пропозиції щодо внесення змін і доповнень до проекту Закону України “Про безпеку спортивних змагань і запобігання насильству та неналежній поведінці глядачів при проведенні спортивних заходів, зокрема футбольних матчів”.

Визначено функції з організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів: установлення об'єктивно необхідних і науково обґрунтованих цілей і завдань міліції щодо охорони громадського порядку; розроблення й удосконалення структури апаратів і підрозділів, які виконують функції з охорони громадського порядку, визначення їх функціональних обов'язків; удосконалення роботи апаратів і підрозділів з охорони громадського порядку на основі наукових принципів управління, впровадження передового досвіду, зміцнення законності; кадрове, матеріально-технічне, організаційне і правове забезпечення апаратів і підрозділів, які здійснюють функції з охорони громадського порядку.

Встановлено фактори, які впливають на забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. Це особливості

розташування спортивної споруди та інших об'єктів проведення спортивних заходів; характер заходу, що проводиться; динаміка та різка зміна подій, що відбуваються; швидка зміна оперативної обстановки; необхідність призупинити роботу деяких підприємств або змінити рух міського транспорту на час проведення спортивного заходу; скупчення великої кількості людей на обмеженій території; обов'язкове врахування погодних умов на момент проведення спортивного заходу, специфічний контингент присутніх осіб, тобто агресивно налаштовані угруповання вболівальників, особи у нетверезому стані та ін.

Визначено основні елементи з організації охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів та основні чинники, які впливають на складність оперативної обстановки під час їх проведення. Такими чинниками є: втрата органами місцевого самоврядування контролю над ситуацією; чисельність та характер поведінки людей у натовпі, а також чисельність підбурювачів у натовпі; наявність антагоністичних груп та їх лідерів у натовпі; наявність людей у стані алкогольного, наркотичного сп'яніння тощо; наявність соціальної напруженості в регіоні, в якому буде проводитися спортивний захід; поведінка, а також настрій населення та можливість їх приєднання до натовпу; стан криміногенної обстановки в регіоні, в якому буде здійснюватись спортивний захід; наявність загиблих, травмованих людей на початку проведення спортивного заходу; наявність випадків знищення чи пошкодження державного або приватного майна на початку проведення спортивного заходу; наявність зброї або предметів, які можуть бути використані як зброя; метеорологічні умови; можливість участі у спортивних заходах людей, які не проживають у цій місцевості.

Для визначення чисельності особового складу, який буде залучатися до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, необхідна спільна співпраця як науково-практичних працівників, так і працівників практичних підрозділів ОВС України та інших органів і громадських формувань, для формування науково обґрунтованих рекомендацій,

при цьому необхідно враховувати місце проведення спортивного заходу, український та зарубіжний досвід залучення особового складу працівників ОВС за таких умов.

Досвід поліцейської діяльності зарубіжних країн свідчить про те, що підвищенню її ефективності сприяють: зміцнення взаємодії галузевих служб і підрозділів, а також з іншими правоохоронними органами та громадськістю; подальша спеціалізація персоналу щодо протидії конкретним видам правопорушень; поліпшення професійної підготовки особового складу; оптимізація системи інформаційного забезпечення поліцейських сил; упровадження в повсякденну діяльність технічних засобів і новітніх технологій.

Важливими питання, які необхідно вирішити під час спільної роботи України та Польщі для забезпечення охорони громадського порядку та безпеки, є: вдосконалення законодавчої бази у цій сфері, розроблення концепцій державами щодо забезпечення правопорядку під час проведення чемпіонату Євро-2012, а також питання, що пов'язані з охороною громадського порядку під час проведення футбольних матчів. Неабиякого значення набуває обмін досвідом між українською міліцією і польською поліцією, дії яких під час проведення чемпіонату мають стати однаково ефективними і максимально погодженими.

Для належного забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів необхідно потрібно здійснити таке: 1) розробити регіональні концепції забезпечення безпеки проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу; 2) розробити програму ефективного правового механізму запобігання виникненню надзвичайних подій, а також визначити порядок дій під час їх виникнення; 3) продовжувати запозичувати позитивний досвід у законодавство України з європейських стандартів щодо забезпечення правопорядку та тактики дій правоохоронців; 4) розробити програму підвищення добору і підготовки кадрів, шляхом переорієнтації працівників, яким характерні риси комунікабельності; 5) камери відеоспостереження необхідно об'єднати в єдину інтегровану мережу;

6) поліпшити подальшу спеціалізацію персоналу щодо протидії конкретних видів правопорушень; 7) поліпшити професійну підготовку особового складу; 8) належним чином забезпечити безпеку громадської транспортної інфраструктури; 9) нормативно закріпити визначення чисельності особового складу, який буде залучатись до охорони громадського порядку під час проведення спортивних заходів; 10) ширше використовувати попереджувальну роботу не у процесуальних формах: проведення бесід, читання лекцій, виступи у пресі з правових тем; використання доповідей матеріалів з питань поведінки під час проведення спортивно-масових заходів у трудових колективах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності тощо; 11) запровадити в Україні інститут стюардів із розрахунку 1 стюард на 100 місць стадіону, паралельно з ними обов'язково на території стадіону мають перебувати працівники органів внутрішніх справ. Також мають діяти групи документування, розвідки, охорони громадського порядку та затримання; 12) створити банк даних потенційних порушників громадського порядку в Україні та Польщі й обмінюватися інформацією стосовно них; 23) для роботи зі злочинцями різних національностей у всіх стаціонарних та тимчасових відділеннях міліції та постійних будинках судів запровадити швидкі процедури судочинства за участі перекладачів; 24) законодавчо закріпити роль прокурора безпосередньо на стадіоні; 25) модернізувати пункти перетину кордону; 26) запровадити механізм спільного контролю на кордоні, що дасть можливість скоротити час огляду однієї одиниці транспорту майже вдвічі; 27) організувати контроль за дотриманням правил візового режиму; 28) розробити заходи реагування стосовно феєрверків, виявів расизму або іншої неприйнятної поведінки; 29) продаж квитків розподілити таким чином, щоб забезпечити цілковите відокремлення груп глядачів відповідних футбольних команд у різних секторах стадіону, також запровадити під час проведення Євро-2012 систему продажу іменних квитків; 30) ввести юридичну відповідальність за незаконний продаж квитків; 34) удосконалювати співпрацю з представниками засобів масової інформації; 35) представникам органів внутрішніх справ

частіше особисто виступати по телебаченню та радіо, при цьому необхідно, щоб інформація, яку вони повідомляють, носила оперативний і конкретний характер, щоб вона надходила до населення раніше, ніж йому підносилася яка-небудь інша версія подій, що відбулися. Дані матеріали в майбутньому можуть бути використані як додаткові докази протиправної поведінки учасників та організаторів спортивних заходів.

АНКЕТА

для працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

1. Стаж Вашої практичної роботи в ОВС:

- а) до 1 року ☐;
- б) від 1 до 5 років ☐;
- в) від 5 до 10 років ☐;
- г) понад 10 років ☐.

2. Освіта:

- а) вища юридична ☐;
- б) вища або незакінчена вища ☐;
- в) середня спеціальна ☐;
- г) середня ☐.

3. Стать:

- а) чоловіки ☐;
- б) жінки ☐.

4. Вік:

- а) 18 – 23 років ☐;
- б) 24 – 29 років ☐;
- в) 30 – 35 років ☐;
- г) 35 – 40 років ☐;
- г) більш як 41 рік ☐.

5. Чи задовольняє Вас чинне законодавство, що регулює порядок організації і проведення спортивних заходів?

- а) так, задовольняє ☐;
- б) задовольняє частково ☐;
- в) ні ☐;
- г) вагаюсь відповісти ☐.

6. Якщо не задовольняє, то які, на вашу думку, слід внести зміни та доповнення в законодавство?

- а) правовий акт має мати форму закону ☐;
- б) законодавцем мають бути чітко визначені права та обов'язки всіх учасників правовідносин у цій сфері ☐;
- в) правовий акт має передбачати перелік заходів, які підпадають під дію закону і містити визначення кожного з них ☐;
- г) правовий акт має чітко регламентувати порядок організації і проведення спортивних заходів ☐.

7. Чи забезпечує, на Ваш погляд, чинне законодавство охорону прав та інтересів громадян під час проведення спортивних заходів?

- а) так, забезпечує ☐;
- б) забезпечує частково ☐;
- в) ні ☐;
- г) вагаюсь відповісти ☐.

8. Хто, на Вашу думку, має нести відповідальність за неправомірне застосування сили міліцією для припинення проявів правопорушень під час проведення спортивних заходів?

- а) особа, яка безпосередньо застосовує неправомірно силу ☐;
- б) начальник ОВС ☐;
- в) прокурор ☐;
- г) інші особи ☐.

Продовження додатку А

9. Хто, на Вашу думку, має забезпечувати громадський порядок у місцях проведення футбольних матчів?

- а) організатори заходів ☐;
- б) органи внутрішніх справ ☐;
- в) стюарди, волонтери тощо ☐;
- г) у спільній взаємодії організатори, ОВС, стюарди, волонтери та інші уповноважені на те суб'єкти ☐;
- г) вагаюсь відповісти ☐.

10. Чи вважаєте Ви за необхідне конкретизувати у законодавчому акті права та обов'язки організаторів та учасників спортивних заходів?

- а) так ☐;
- б) ні ☐;
- в) вагаюсь відповісти ☐.

11. У деяких випадках для запобігання (припинення) протизаконних дій під час проведення спортивних заходів застосовується сила. Як Ви до цього ставитесь?

- а) це цілком допустимо і правомірно в усіх випадках ☐;
- б) це допустимо лише у виключних випадках, коли існує реальна загроза громадському порядку та громадській безпеці ☐;
- в) це допустимо лише при групових порушеннях громадського порядку ☐;
- г) це залежить від конкретних обставин ☐;
- г) це недопустимо взагалі ☐.

12. Чи відчуваєте Ви недостатність нормативного та методичного матеріалу для забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів?

- а) так ☐;
- б) частково ☐;
- в) вагаюсь відповісти ☐;
- г) ні ☐.

13. Як Ви оцінюєте рівень взаємодії органів внутрішніх справ з державними і громадськими організаціями в охороні громадського порядку під час спортивних заходів?

- а) добре ☐;
- б) задовільно ☐;
- в) незадовільно ☐;
- г) вагаюсь відповісти ☐.

14. Чи доцільно, на Ваш погляд, прийняти нормативний акт, який врегулював порядок взаємодії ОВС з державними та громадськими організаціями в охороні громадського порядку при проведенні спортивних заходів?

- а) так ☐;
- б) ні ☐;
- в) вагаюсь відповісти ☐.

15. Які із зазначених заходів найбільш ефективні при порушеннях громадського порядку в період проведення спортивного заходу?

- а) звернення представників ОВС (через гучномовні пристрої) до учасників з проханням поводити себе мирно, не порушувати громадський порядок ☐;
- б) ізоляція тих, хто порушує громадський порядок або готовий до його порушення ☐;
- в) цілеспрямовані дії із застосуванням заходів фізичного впливу проти учасників, які порушують громадський порядок ☐;
- г) вимушене застосування сльозоточивих газів та інших спеціальних засобів проти осіб, які здійснюють насильницькі дії ☐;
- г) тимчасове призупинення заходу до наведення порядку ☐.

Продовження додатку А

16. Чи доцільно, на Вашу думку, законодавче закріплення для визначення чисельності особового складу та його співвідношення, яке буде залучатися до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів?

- а) так ☐;
- б) ні ☐;
- в) не обов'язково ☐;
- г) вагаюсь відповісти ☐.

17. Відповідно до Наказу МВС України “Про заходи щодо вдосконалення комплексного використання сил і засобів в охороні громадського порядку” від 30 вересня 2008 р. № 505 передбачається розмежування повноважень охорони громадського порядку, тобто стюардами та охоронними структурами буде забезпечуватися охорона громадського порядку на території стадіону, а міліцією – на прилеглий до нього території. Чи доцільно, на Ваш погляд, прийняття таких змін?

- а) так ☐;
- б) ні ☐;
- в) вагаюсь відповісти ☐.

18. Проектом закону КУпАП доповнюється відповідною статтею, що посилює відповідальність тих осіб, які систематично порушують порядок під час проведення спортивних заходів, у тому числі футбольних матчів, зокрема, за наявності повторного правопорушення суд може прийняти рішення про заборону відвідувати спортивні заходи на строк до трьох років. Чи підтримуєте Ви такі зміни?

- а) так ☐;
- б) частково ☐;
- в) вагаюсь відповісти ☐;
- г) ні ☐.

Дякую за відповіді!

Аналіз анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

Таблиця

№ з/п	За питання	Варіанти відповідей	Кількість осіб	Відсоток відповідей, %
1	Стаж Вашої практичної роботи в ОВС	а) до 1 року	37	8,19
		б) від 1 до 5 років	301	66,59
		в) від 5 до 10 років	96	21,24
		г) понад 10 років	18	3,98
2	Освіта	а) вища юридична	95	21,02
		б) вища або незакінчена вища	236	52,21
		в) середня спеціальна	96	21,24
		г) середня	25	5,53
3	Стать	а) чоловіки	446	98,67
		б) жінки	6	1,33
4	Вік	а) 18 – 23 років	191	42,26
		б) 24 – 29 років	178	39,38
		в) 30 – 35 років	75	16,59
		г) 35 – 40 років	6	1,33
		г) більш як 41 рік	2	0,44
5	Чи задовольняє Вас чинне законодавство, що регулює порядок організації і проведення спортивних заходів?	а) так, задовольняє	23	5,09
		б) задовольняє частково	40	8,85
		в) ні	363	80,31
		г) вагаюсь відповісти	26	5,75
6	Якщо не задовольняє, то які, на вашу думку, слід внести зміни та доповнення в законодавство?	а) правовий акт повинен мати форму закону	66	18,18
		б) законодавцем мають бути чітко визначені права та обов'язки всіх учасників правовідносин у цій сфері	227	62,53
		в) правовий акт має передбачати перелік заходів, які підпадають під дію закону і містити визначення кожного з них	33	9,09
		г) правовий акт має чітко регламентувати порядок організації і проведення спортивних заходів	37	10,19
7	Чи забезпечує, на Вашу думку, чинне законодавство охорону прав та інтересів громадян під час проведення спортивних заходів?	а) так, забезпечує	43	9,51
		б) забезпечує частково	182	40,27
		в) ні	205	45,35
		г) вагаюсь відповісти	22	4,87

Продовження додатку А
продовження табл.

Аналіз анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

№ з/п	За питання	Варіанти відповідей	Кількість осіб	Відсоток відповідей, %
8	Хто, на Вашу думку, має нести відповідальність за неправомірне застосування сили міліцією для припинення проявів правопорушень під час проведення спортивних заходів?	а) особа, яка безпосередньо застосовує неправомірно силу	440	97,35
		б) начальник ОВС	12	2,65
		в) прокурор	0	0,00
		г) інші особи	0	0,00
9	Хто, на Вашу думку, має забезпечувати громадський порядок у місцях проведення футбольних матчів?	а) організатори заходів	3	0,66
		б) органи внутрішніх справ	16	3,54
		в) стюарти, волонтери тощо	2	0,44
		г) у спільній взаємодії організатори, ОВС, стюарти, волонтери та інші уповноважені на те суб'єкти	431	95,35
		г) вагаюсь відповісти	0	0,00
10	Чи вважаєте Ви за необхідне конкретизувати у законодавчому акті права та обов'язки організаторів та учасників спортивних заходів?	а) так	449	99,34
		б) ні	0	0,00
		в) вагаюсь відповісти	3	0,66
11	У деяких випадках для запобігання (припинення) протизаконних дій під час проведенні спортивних заходів застосовується сила. Як Ви до цього ставитесь?	а) це цілком допустимо і правомірно в усіх випадках	19	4,20
		б) це допустимо лише у виключних випадках, коли існує реальна загроза громадському порядку та громадській безпеці	253	55,97
		в) це допустимо лише під час групових порушеннях громадського порядку	113	25,00
		г) це залежить від конкретних обставин	64	14,16
		г) це недопустимо взагалі	3	0,66
12	Чи відчуваєте Ви недостатність нормативного та методичного матеріалу для забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки під час проведення спортивних заходів	а) так	322	71,24
		б) частково	110	24,34
		в) вагаюсь відповісти	8	1,77
		г) ні	12	2,65

Продовження додатку А
Продовження табл.

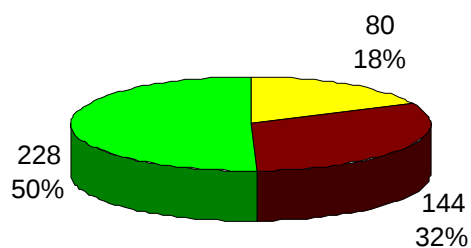
Аналіз анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

№ з/п	За питання	Варіанти відповідей	Кількість осіб	Відсоток відповідей, %
13	Як Ви оцінюєте рівень взаємодії органів внутрішніх справ з державними і громадськими організаціями в охороні громадського порядку під час проведення спортивних заходів?	а) добре	48	10,62
		б) задовільно	253	55,97
		в) незадовільно	138	30,53
		г) вагаюсь відповісти	13	2,88
14	Чи доцільно, на Ваш погляд, прийняти нормативний акт, який врегулював порядок взаємодії ОВС з державними та громадськими організаціями в охороні громадського порядку під час проведення спортивних заходів	а) так	410	90,71
		б) ні	22	4,87
		в) вагаюсь відповісти	20	4,42
15	Які з зазначених заходів найефективніші при порушеннях громадського порядку в період проведення спортивного заходу	а) звернення представників ОВС (через гучномовні пристрої) до учасників з проханням поводити себе мирно, не порушувати громадський порядок	135	29,87
		б) ізоляція тих, хто порушує громадський порядок або готовий до його порушення	308	68,14
		в) цілеспрямовані дії із застосуванням заходів фізичного впливу проти учасників, які порушують громадський порядок	0	0,00
		г) вимушене застосування сльозоточивих газів та інших спеціальних засобів проти осіб, які здійснюють насильницькі дії	2	0,44
		г) тимчасове призупинення заходу до наведення порядку	7	1,55
16	Чи доцільно, на Ваш погляд, законодавче закріплення для визначення чисельності особового складу та його співвідношення, яке буде залучатися до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів?	а) так	343	75,88
		б) ні	20	4,42
		в) не обов'язково	73	16,15
		г) вагаюсь відповісти	16	3,54

Продовження додатку А
Закінчення табл.

Аналіз анкетування працівників ОВС, які були задіяні до охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів

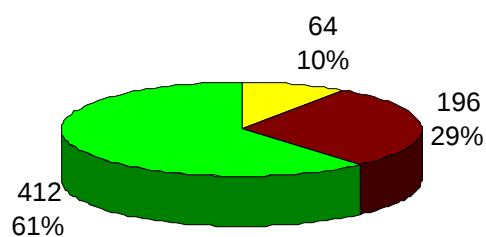
№ з/п	За питання	Варіанти відповідей	Кількість осіб	Відсоток відповідей, %
17	Відповідно до Наказу МВС України “Про заходи щодо вдосконалення комплексного використання сил і засобів в охороні громадського порядку” від 30 вересня № 505 2008 р. передбачається розмежування повноважень охорони громадського порядку, тобто стюардами та охоронними структурами буде забезпечуватися охорона громадського порядку на території стадіону, а міліцією – на прилеглий до нього території. Чи доцільно, на Ваш погляд, прийняття таких змін?	а) так	22	4,87
		б) ні	421	93,14
		в) вагаюсь відповісти	9	1,99
18	Проектом закону КУпАП доповнюється відповідною статтею, що посилює відповідальність тих осіб, які систематично порушують порядок під час проведення спортивних заходів, в т.ч. футбольних матчів, зокрема, за наявності повторного правопорушення суд може прийняти рішення про заборону відвідувати спортивні заходи на строк до трьох років. Чи підтримуєте Ви такі зміни?	а) так	412	91,15
		б) частково	22	4,87
		в) вагаюсь відповісти	5	1,11
		г) ні	13	2,88

Чемпіонат Європи 2009 року з футболу

■ - час на футбол, год. та %

■ - час на сон (розміщення), год. та %

■ - вільний час, год. та %

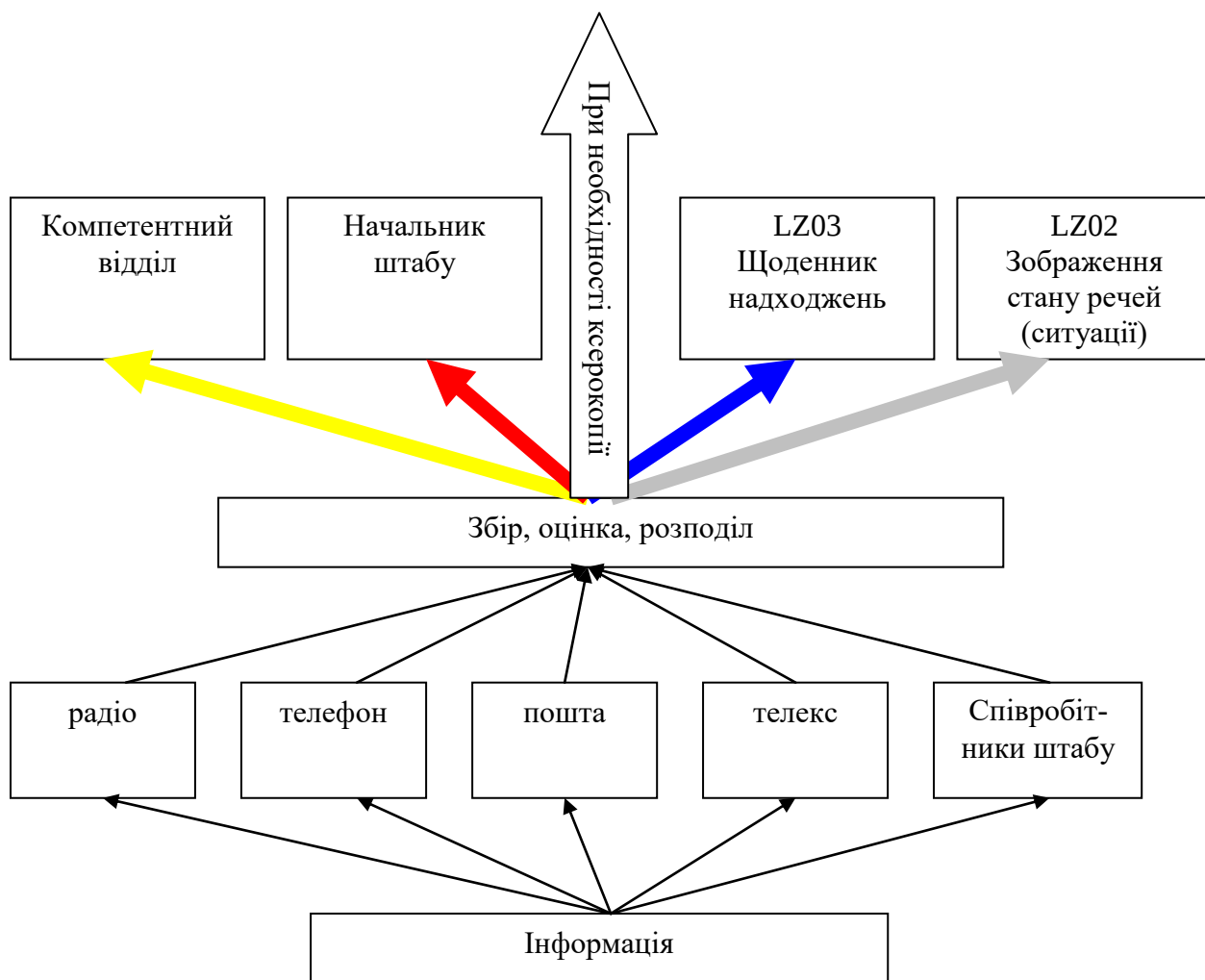
Чемпіонат Європи 2012 року з футболу

■ - час на футбол, год. та %

■ - час на сон (розміщення), год. та %

■ - вільний час, год. та %

ово задіяні сфери

LZ – Lagezentrale – Центр надходження та працювання (центральний відділ)

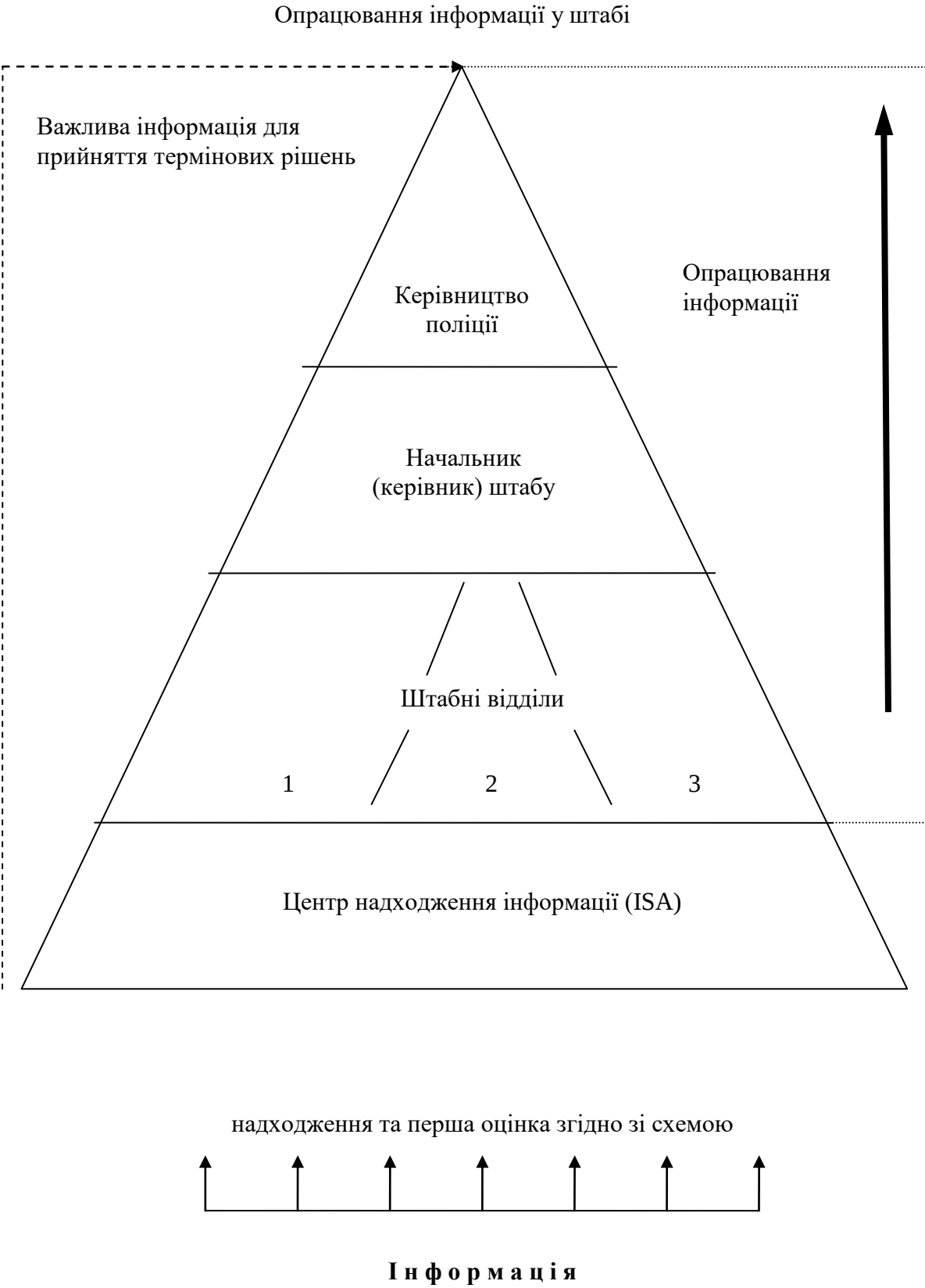

Схема 1. Спрямованість руху інформації

Потік інформації
- вихідна інформація -

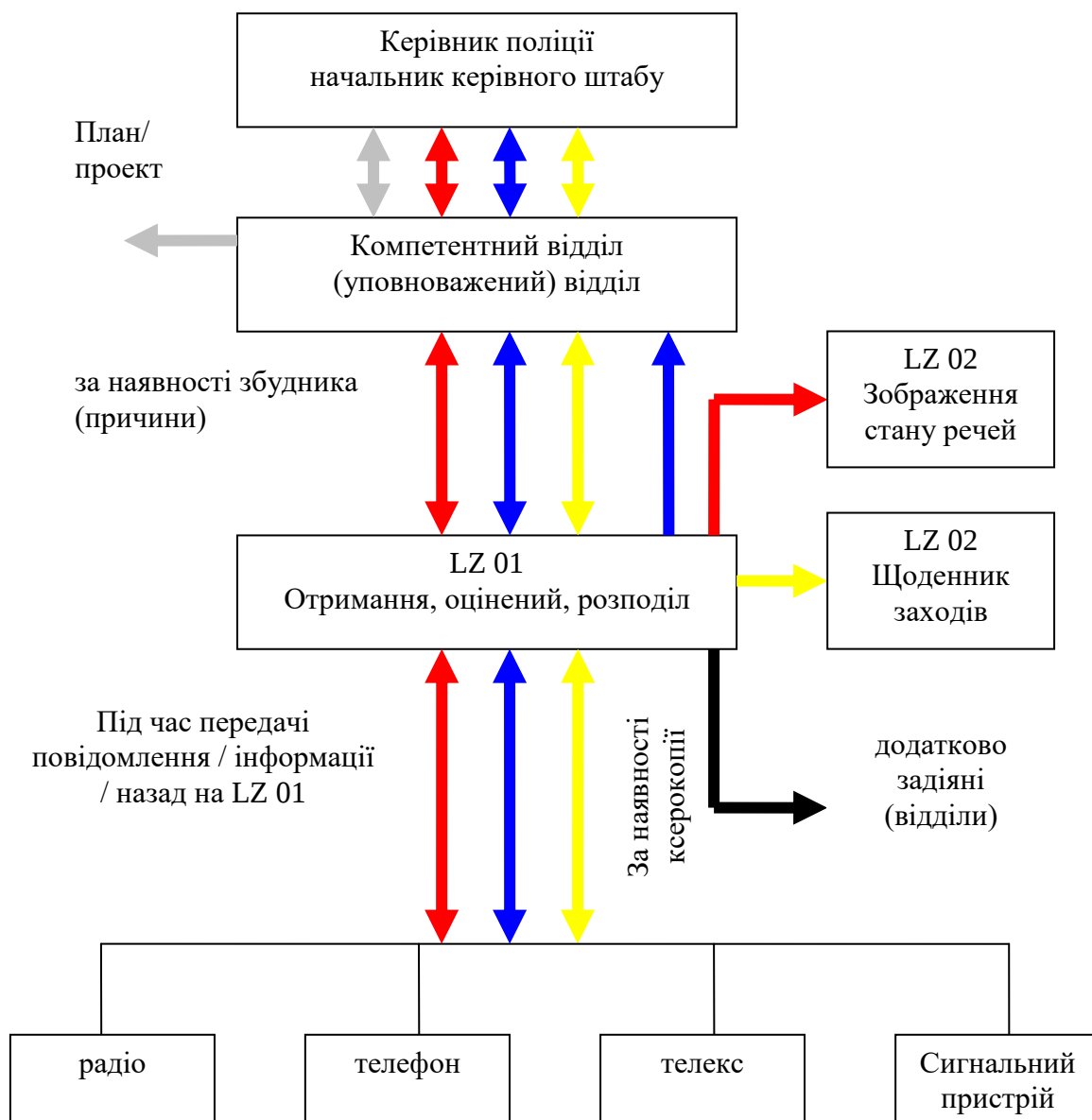

Схема 2. Потіки інформації

Додаток Д

Найважливіші знаки:

Додаткові знаки

Заходи
- початок
- кінець

Підрозділ
радіопозиція

кількість

керівник штабу /
групи

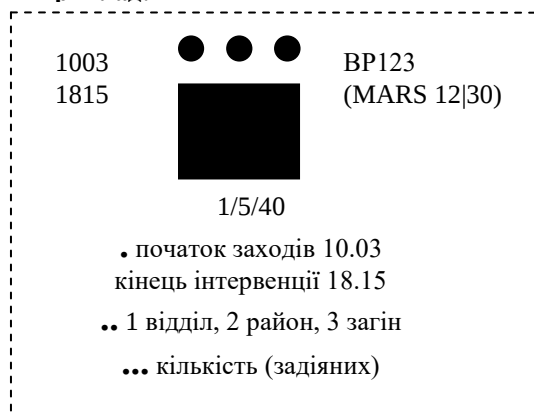

особа

поліцейські
заходи

приклад:

Подія /
правопорушення
(неправомірні дії)

Огорожа
(оточення)

Об'єкт

місце для проходу

команда

група

загін

команду-
вання

сотня

відділ(ення)

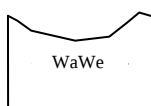
X
район

XX
округ

XXX
земельний
рівень

XXXX
Міністерство
внутрішніх
справ

Засоби керування та проведення спеціальної операції

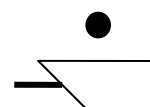
транспортний
засіб
(тут водомет)

вертоліт

відеокамера

відеогрупа

Приклади застосування:

Неправомірні дії (правопорушення) (позначені червоним)

Ver
організація

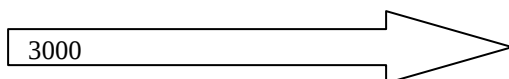
Vera
збори

Ans
концентрація

G
Захоплення заручників
(драматичні події)

Процесія демонстрантів (3000 учасників)

Продовження Додатку Д

Поліцейські заходи (позначені зеленим)

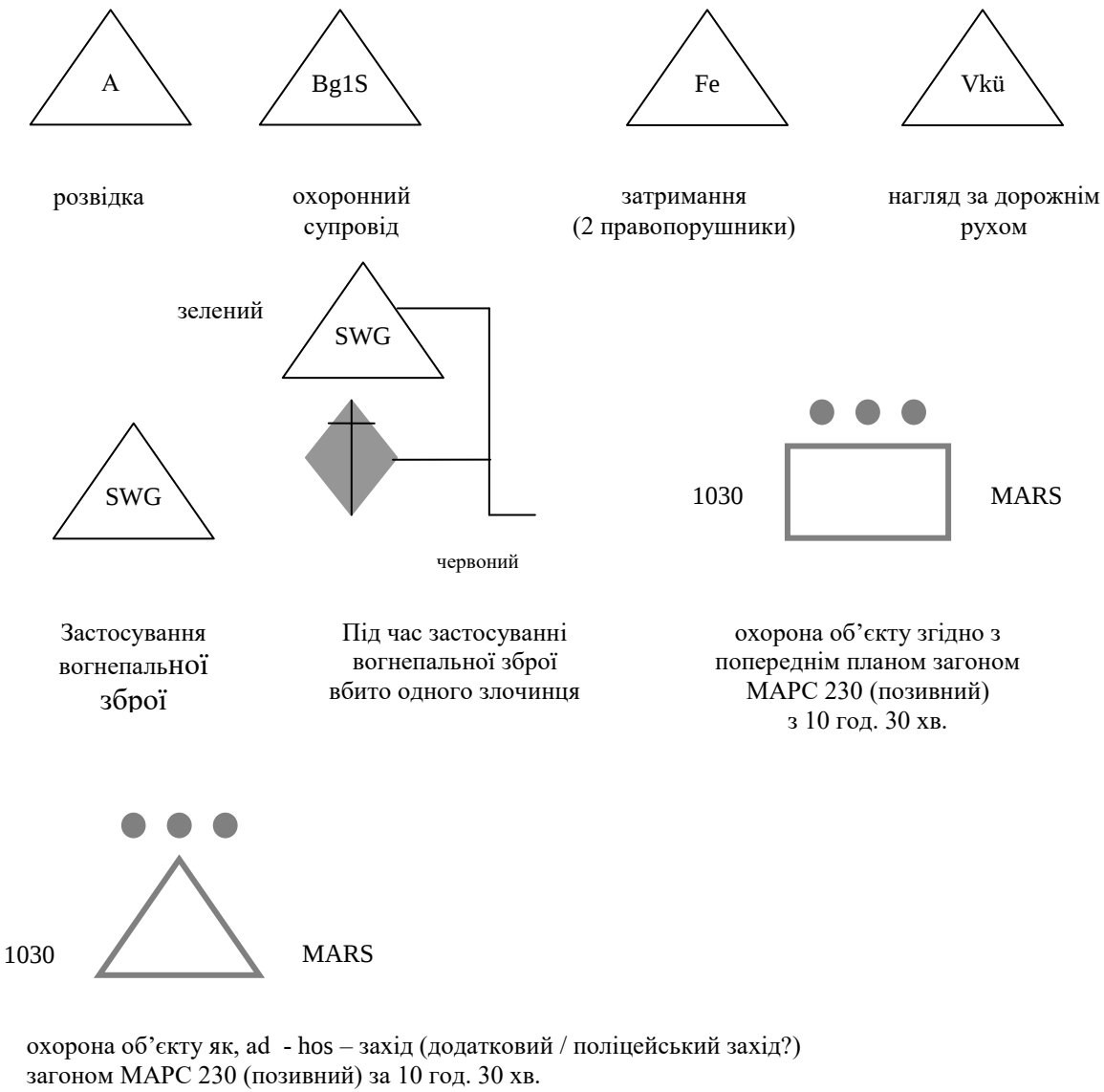

Схема 3. Умовні позначення

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ

до проекту Закону України “Про безпеку спортивних змагань і запобігання насильству та неналежній поведінці глядачів при проведенні спортивних заходів, зокрема футбольних матчів”

№ з/п	Чинна редакція Закону	Запропоновані зміни до редакції Закону	Запропонована редакція Закону
1	2	3	4
1	Стаття 1. Мета Закону та межі його застосування Метою Закону є: охорона громадського порядку при проведенні спортивних заходів; упередження, припинення та запобігання протиправним вчинкам і покарання осіб, які їх здійснюють; забезпечення співробітництва між державними органами і громадськими організаціями для попередження всіх форм насильства та протиправних вчинків при проведенні спортивних заходів, зокрема футбольних матчів; забезпечення взаємодії і координації дій між державними органами, громадськими організаціями і закордонними та міжнародними службами охорони порядку в зв'язку з організацією і проведенням спортивних заходів.	1. Після слів „ Метою Закону є:” додати термін „забезпечення”	Стаття 1. Мета Закону та межі його застосування Метою Закону є: <i>забезпечення охорони</i> громадського порядку при проведенні спортивних заходів; упередження, припинення та запобігання протиправним вчинкам і покарання осіб, які їх здійснюють; забезпечення співробітництва між державними органами і громадськими організаціями для попередження всіх форм насильства та протиправних вчинків при проведенні спортивних заходів, зокрема футбольних матчів; забезпечення взаємодії і координації дій між державними органами, громадськими організаціями і закордонними та міжнародними службами охорони порядку в зв'язку з організацією і проведенням спортивних заходів.
2	Громадський порядок – сукупність заходів, які забезпечують визнаний у суспільстві стан взаємовідносин між людьми.	Замінити визначення	Громадський порядок – <i>це система суспільних відносин, урегульованих правовими та іншими соціальними нормами, які складають режим життєдіяльності в державі, забезпечують недоторканність життя, здоров'я та гідності громадян, власності та умов, що склалися для нормальної діяльності установ, підприємств, організацій, посадових осіб і громадян.</i>
3	Охоронна діяльність - професійна діяльність суб'єктів державної та недержавної охоронної діяльності з організації та практичного здійснення заходів охорони належного їм майна, забезпечення особистої безпеки їх засновників та/або посадових осіб, надання на підставі цивільно-правових угод послуг з охорони майна юридичних і фізичних осіб та забезпечення особистої безпеки фізичних осіб (заходи охорони та безпеки).	1. Виключити зі змісту визначення слова „організації та практичного здійснення заходів охорони належного їм майна, забезпечення особистої безпеки їх засновників та/або посадових осіб,” 2. Після слів „цивільно-правових угод послуг” виключити займенник „з” та додати „по забезпеченню особистої безпеки їх засновників та/або посадових осіб, а також”	Охоронна діяльність - професійна діяльність суб'єктів державної та недержавної охоронної діяльності з надання на підставі цивільно-правових угод послуг <i>по забезпеченню особистої безпеки їх засновників та/або посадових осіб, а також</i> охорони майна юридичних і фізичних осіб та забезпечення особистої безпеки фізичних осіб (заходи охорони та безпеки).

Продовження додатку Е

1	2	3	4
4	Об'єкти державної охоронної діяльності - спортивні та побутові об'єкти, майно юридичних осіб і громадян, у тому числі ті, що підлягають охороні виключно суб'єктами державної охоронної діяльності за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, фізичні особи, а також у передбачених законодавством – посадові особи органів державної влади та члени їх сімей.	1. Слова „ <i>фізичні особи, а також у випадках, передбачених законодавством – посадові особи органів державної влади та члени їх сімей</i> ” та „ <i>майно фізичних та юридичних осіб</i> ” перенести на початок визначення відповідно. 2. Слова „ <i>майно юридичних осіб і громадян</i> ” замінити на „ <i>майно фізичних та юридичних осіб</i> ”	Об'єкти державної охоронної діяльності - <i>фізичні особи, а також у випадках, передбачених законодавством – посадові особи органів державної влади та члени їх сімей, майно фізичних та юридичних осіб</i> , спортивні та побутові об'єкти, у тому числі ті, що підлягають охороні виключно суб'єктами державної охоронної діяльності за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України.
5	Об'єкти недержавної охоронної діяльності - майно юридичних осіб і громадян, крім об'єктів, що підлягають охороні виключно суб'єктами державної охоронної діяльності за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, а також фізичні особи, крім випадків, передбачених законодавством.	1. Слова „ <i>фізичні особи, крім випадків, передбачених законодавством</i> ” та „ <i>а також</i> ” перенести на початок визначення відповідно. 2. Слова „ <i>майно юридичних осіб і громадян</i> ” замінити на „ <i>майно фізичних та юридичних осіб</i> ”	Об'єкти недержавної охоронної діяльності - <i>фізичні особи, окрім випадків, передбачених законодавством, а також майно фізичних та юридичних осіб</i> , крім об'єктів, що підлягають охороні виключно суб'єктами державної охоронної діяльності за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України.
6	Працівники охорони – працівники державних та недержавних суб'єктів охоронної діяльності, які одержали відповідну фахову підготовку, що засвідчується документами встановленого зразка, і на професійній основі безпосередньо виконують, функції з організації та/або здійснення заходів охорони та безпеки, і громадяни-підприємці, які беруть участь у здійсненні цих заходів.	1. З визначення виключити слова „ <i>і громадяни-підприємці, які беруть участь у здійсненні цих заходів</i> ”	Працівники охорони – працівники державних та недержавних суб'єктів охоронної діяльності, які одержали відповідну фахову підготовку, що засвідчується документами встановленого зразка, і на професійній основі безпосередньо виконують функції з організації та/або здійснення заходів охорони та безпеки.
7	Стаття 7. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі фізичної культури і спорту, охорони громадського порядку та безпеки спортивної діяльності • забезпечує раціональне використання спортивних ресурсів і вжиття заходів для їх збереження; • вирішує інші питання, віднесені Конституцією та Законами України до його повноважень.	1. У п. 4 замінити словосполучення „ <i>вжиття заходів</i> ” на „ <i>застосовує відповідні заходи</i> ” 2. У п. 7 замінити слова „ <i>Конституцією та Законами України</i> ” на „ <i>цими законами</i> ”	Стаття 7. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі фізичної культури і спорту, охорони громадського порядку та безпеки спортивної діяльності • забезпечує раціональне використання спортивних ресурсів і застосовує відповідні заходи для їх збереження; • вирішує інші питання, віднесені <i>цими законами</i> до його повноважень.

Продовження додатку Е

1	2	3	4
8	Стаття 8. Повноваження центральних органів виконавчої влади в галузі фізичної культури та спорту й охорони громадського порядку Центральні органи виконавчої влади в галузі фізичної культури і спорту, охорони громадського порядку та інші здійснюють надані їм повноваження у відповідності до законодавства України.	1. Виключити зі ст. 8 словосполучення „та інші” після слів „охорони громадського порядку”	Стаття 8. Повноваження центральних органів виконавчої влади в галузі фізичної культури та спорту й охорони громадського порядку Центральні органи виконавчої влади в галузі фізичної культури і спорту, охорони громадського порядку здійснюють надані їм повноваження у відповідно до законодавства України.
9	Стаття 10. Загальні вимоги до спортивних споруд Адміністрація спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд (стадіонів) та організатор спортивного заходу або занять фізичною культурою забезпечують належний сучасний дизайн і обладнання місць проведення фізкультурно-спортивних занять і змагань відповідно до правил їх проведення, вимог техніки безпеки, санітарно-гігієнічних, екологічних та інших державних вимог і несуть відповідальність, встановлену законодавством України, за шкоду, заподіяну здоров'ю глядачів та осіб, які займаються в них фізичною культурою і спортом. На адміністрацію спортивних споруд (стадіонів) покладається відповідальність за розробку стратегії безпеки і відповідного плану дій, спрямованих на захист честі, гідності, здоров'я, життя і майна учасників змагань і глядачів до, під час та після спортивного заходу. Експлуатація спортивних споруд та обладнання, що не забезпечує безпеки учасників змагань – спортсменів, спортивних суддів, офіційних осіб, журналістів, глядачів, інших відвідувачів спортивної споруди не допускається.	1. У ч. 2 частину речення „глядачів та осіб, які займаються в них фізичною культурою і спортом” замінено на „особам, які знаходяться на території спортивної споруди внаслідок певних неполадок” 2. У ч. 3 частину речення „життя і майна учасників змагань і глядачів до, під час та після спортивного заходу” замінено на „та життя осіб, які перебувають на території спортивної споруди до, під час та після спортивного заходу, а також охорону майна учасників змагань” 3. Редакцію ч. 4 пропонуємо змінити з: „Експлуатація спортивних споруд та обладнання, що не забезпечує безпеки учасників змагань – спортсменів, спортивних суддів, офіційних осіб, журналістів, глядачів, інших відвідувачів спортивної споруди не допускається” на „Не допускається експлуатація спортивних споруд та обладнання, що не забезпечує безпеки особам, які використовують це обладнання...”	Стаття 10. Загальні вимоги до спортивних споруд Адміністрація спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд (стадіонів) та організатор спортивного заходу або занять фізичною культурою забезпечують належний сучасний дизайн і обладнання місць проведення фізкультурно-спортивних занять і змагань відповідно до правил їх проведення, вимог техніки безпеки, санітарно-гігієнічних, екологічних та інших державних вимог і несуть відповідальність, встановлену законодавством України, за шкоду, заподіяну здоров'ю особам, які знаходяться на території спортивної споруди внаслідок певних неполадок. На адміністрацію спортивних споруд (стадіонів) покладається відповідальність за розробку стратегії безпеки і відповідного плану дій, спрямованих на захист честі, гідності, здоров'я та життя осіб, які перебувають на території спортивної споруди до, під час та після спортивного заходу, а також охорону майна учасників змагань. Не допускається експлуатація спортивних споруд та обладнання, що не забезпечує безпеки особам, які використовують це обладнання або знаходяться на території цієї спортивної споруди.

Продовження додатку Е

1	2	3	4
10	Стаття 11. Заборона певної діяльності застосування піротехнічних та інших вибухових засобів, що можуть зашкодити здоров'ю та життю спортсменів або глядачів, або порушують умови безпеки і комфорту перебування осіб на спортивній споруді. Заборона інших видів діяльності та обмеження, що діють на спортивних спорудах під час спортивних заходів і змагань встановлюються власниками спортивних споруд за погодженням з центральними та місцевими органами виконавчої влади в галузі фізичної культури і спорту та охорони громадського порядку, спортивними федераціями з видів спорту або їх регіональними осередками з урахуванням властивостей кожної спортивної споруди, форми власності, історії інцидентів, місткості споруди, кількості глядачів та інших обставин, що можуть впливати на стан безпеки людей.	1. У п. 4 ч. 1 замість сполучника „або” пропонуємо внести – „та/або”. Окрім цього, після слів „перебування осіб на” додати слово „території” 2. У ч. 2 після слів „що діють на” додати слово „територіях”. Словосполучення „кількості глядачів” замінити на „глядацьких місць”	Стаття 11. Заборона певної діяльності застосування піротехнічних та інших вибухових засобів, що можуть зашкодити здоров'ю та життю спортсменів та/або глядачів, або порушують умови безпеки і комфорту перебування осіб на території спортивної споруди. Заборона інших видів діяльності та обмеження, що діють на територіях спортивних споруд під час спортивних заходів і змагань встановлюються власниками спортивних споруд за погодженням з центральними та місцевими органами виконавчої влади в галузі фізичної культури і спорту та охорони громадського порядку, спортивними федераціями з видів спорту або їх регіональними осередками з урахуванням властивостей кожної спортивної споруди, форми власності, історії інцидентів, місткості споруди, кількості глядацьких місць та інших обставин, що можуть впливати на стан безпеки людей.
11	Стаття 14. Повноваження Національного інформаційного центру 8) розробляє і надає спортивним федераціям з видів спорту, місцевим органам виконавчої влади, адміністрації спортивних споруд пропозиції щодо злісних порушників громадського порядку під час проведення спортивних заходів, зокрема футбольних матчів для визнання їх у встановленому порядку небажаними на спортивній споруді особами або пропозиції щодо запобігання протиправних вчинків з боку таких осіб.	1. В п. 8 ч. 1 виключити після словосполучення „спортивній споруді” та додати після „встановленому порядку небажаними” термін „особами” 2. Перед словосполученням „спортивній споруді” додати термін „території”	Стаття 14. Повноваження Національного інформаційного центру 8) розробляє і надає спортивним федераціям з видів спорту, місцевим органам виконавчої влади, адміністрації спортивних споруд пропозиції щодо злісних порушників громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів, зокрема футбольних матчів, для визнання їх у встановленому порядку небажаними особами на території спортивної споруди або пропозиції щодо запобігання протиправних діянь з боку таких осіб.

Продовження додатку Е

1	2	3	4
12	Стаття 15. Єдиний автоматизований реєстр 2) осіб, проти яких відкрито кримінальне провадження за вчинення навмисного злочину під проведення спортивного заходу; 3) осіб, засуджених за вироком, який набув чинності, за навмисні злочини загального характеру, що були вчинені при проведенні спортивного заходу; 1) прізвище, ім'я, дата та місце народження, ідентифікаційний номер, якщо особа є громадянином України, адреса постійного помешкання та місце роботи; 2) дані про скоєне порушення або злочин і застосовані покарання чи примусові адміністративні заходи.	1. У п. 2 ч. 1 замінити словосполучення „відкрито кримінальне провадження” на „було порушено кримінальну справу” 2. п. 3 ч. 1 пропонуємо замінити існуючу редакцію і подати в наступній: „осіб, які були притягнуті до кримінальної відповідальності за злочини, що були вчинені при проведенні спортивного заходу” 3. У п. 1 ч. 2 додати термін „та по батькові” після слів „прізвище, ім'я”. Окрім того, замінити словосполучення „постійного помешкання” на „місця проживання” 4. У п. 2 ч. 2 замінити частину речення: „покарання чи примусові адміністративні заходи” на „<u>примусові адміністративні заходи або вид та розмір покарання</u>”	Стаття 15. Єдиний автоматизований реєстр 2) осіб, проти яких було порушено кримінальну справу за вчинення злочину при проведенні спортивного заходу; 3) осіб, які були притягнуті до кримінальної відповідальності за злочини, що були вчинені при проведенні спортивного заходу; 1) прізвище, ім'я та по батькові, дата та місце народження, ідентифікаційний номер, якщо особа є громадянином України, адреса місця проживання та місце роботи; 2) дані про скоєне правопорушення або вчинений злочин і застосовані примусові адміністративні заходи або вид та розмір покарання.
13	Стаття 18. Обов'язки власників, користувачів спортивних споруд/стадіонів і організаторів спортивних заходів При безпосередній загрозі життю та здоров'ю громадян, коли неможливо ужити заходів з її попередження чи усунення, організатори відкладають проведення спортивного заходу або припиняють його. Власники чи користувачі (орендарі) спортивних об'єктів зобов'язані призначити особу, відповідальну за безпеку й охорону спортивної споруди (стадіону), проведення спортивного заходу і/або змагання.	1. У ч. 2 замінити сполучник „та” на „та/або” 2. У ч. 3 після слів „спортивної споруди (стадіону)” додати сполучник „при”	Стаття 18. Обов'язки власників, користувачів спортивних споруд/стадіонів і організаторів спортивних заходів При безпосередній загрозі життю та/або здоров'ю громадян, коли неможливо вжити заходів з її попередження чи усунення, організатори відкладають проведення спортивного заходу або припиняють його. Власники чи користувачі (орендарі) спортивних об'єктів зобов'язані призначити особу, відповідальну за безпеку й охорону спортивної споруди (стадіону) при проведенні спортивного заходу і/або змагання.

Продовження додатку Е

1	2	3	4
14	Стаття 20. Організація контролю за безпекою відвідування і перебування на стадіонах і спортивних спорудах Особа, що призначена відповідальною за безпеку і охорону громадського порядку, організує на всіх входах до стадіону інших спортивних споруд контроль за: 2) відповідністю правилам внесення на спортивну споруду предметів	1. В назві статті після слів „перебування на” додати термін „території”, а слово „стадіони” перенести в кінець речення і помістити в дужки 2. В ч. 1 замінити займенник „що” на „яка”. Після слів „охорону громадського порядку” додати словосполучення „та безпеку” та виключити слова „безпеку і” після словосполучення „відповідальною за”. Замінити слово „організує” на термін „організовує” 3. У п. 2 ч. 1 після слів „внесення на” додати термін „територію”	Стаття 20. Організація контролю за безпекою відвідування і перебування на території спортивних споруд (стадіоні) Особа, <u>яка</u> призначена відповідальною за охорону громадського порядку <u>та безпеку</u>, <u>організовує</u> на всіх входах на територію спортивних споруд (стадіону) контроль за: 2) відповідністю правилам внесення на <u>територію</u> спортивної споруди предметів;
16	Стаття 22. Застосування відеоспостереження та інших технічних засобів 1) ознайомлення прихильників (уболівальників) з правилами поведінки на спортивній споруді (стадіоні)	1. У п. 1 ч. 5 після слів „поведінки на” додати термін „території”	Стаття 22. Застосування відеоспостереження та інших технічних засобів 1) ознайомлення прихильників (уболівальників) з правилами поведінки на <i>території</i> спортивної споруди (стадіону);
17	Стаття 23. Обов'язки відвідувачів спортивних заходів, змагань, зокрема футбольних матчів Право на перебування на спортивній споруді (стадіоні) мають тільки особи з правом на доступ. 8) алкогольні напої, наркотичні або інші стимулюючі речовини; 1) перелазити через конструкції, споруди або загороджувальні пристрої, турнікети, що знаходяться на спортивній споруді (стадіоні) або будь-яке вторгнення в ігрову зону; 5) вживати алкогольні напої, наркотичні або інші стимулюючі речовини,	1. У ч. 1 після слів „перебування на” додати термін „території” 2. У п. 8 ч. 5 після слова „наркотичні” додати термін „психотропні” 3. У п. 1 ч. 6 після слів „знаходяться на” додати термін „території” 4. У п. 5 ч. 6 після слова „наркотичні” додати термін „психотропні”.	Стаття 23. Обов'язки відвідувачів спортивних заходів, змагань, зокрема футбольних матчів Право на перебування на території спортивної споруди (стадіону) мають тільки особи з правом на доступ. 8) алкогольні напої, наркотичні, <i>психотропні</i> або інші стимулюючі речовини; 1) перелазити через конструкції, споруди або загороджувальні пристрої, турнікети, що знаходяться на <i>території</i> спортивної споруди (стадіону) або будь-яке вторгнення в ігрову зону; 5) вживати алкогольні напої, наркотичні, <i>психотропні</i> або інші стимулюючі речовини,
18	Розділ IV ДІЇ ЗІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ, СКОЄНИХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ, ЗОКРЕМА ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ І ВИКОНАННЯ НАКЛАДЕНОГО ПОКАРАННЯ	1. Після слів громадського порядку додати словосполучення „та безпеки”. Замінити слово „накладеного” на термін „призначеного”	Розділ IV ДІЇ ЗІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ, СКОЄНИХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ, ЗОКРЕМА ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ І ВИКОНАННЯ ПРИЗНАЧЕНОГО ПОКАРАННЯ

Продовження додатку Е

1	2	3	4
19	Стаття 24. Антигромадські вчинки і покарання Покарання за порушення громадського порядку накладаються у відповідності до чинного законодавства.	1. У ч. 2 після слів громадського порядку додати словосполучення „та безпеки”	Стаття 24. Антигромадські вчинки і покарання Покарання за порушення громадського порядку та безпеки накладаються відповідно до чинного законодавства.
20	Стаття 25. Встановлення скоєння правопорушення За скоєння антигромадських дій згідно з цим Законом органи МВС України у межах своїх повноважень складають акт встановлення порушення відповідно до вимог Кодексу про адміністративні порушення і покарання. Складений акт заноситься до спеціального реєстру структурного підрозділу МВС України за місцем скоєння антигромадського вчинку. Для встановлення факту здійснення порушення громадського порядку, або злочину кримінального злочину можуть використовуватись відеозаписи, виконані апаратурою відеоспостереження при проведенні спортивного заходу, зокрема футбольного матчу. Відеозаписи долучаються до складеного протоколу, підписаного компетентними особами органів внутрішніх справ і спеціалістом, який здійснював безпосереднє відеоспостереження	1. У назві статті замінити слово „скоєння” на „вчинення” 2. У ч. 1 замінити слово „скоєння” на „вчинення”. Після слів „акт встановлення” замінити слово „порушення” на „правопорушення”. Після слова „Кодексу” додати термін „України”. Словосполучення „порушення і покарання” замінити словом „правопорушення”. 3. У ч. 4 після слів „за місцем” замінити слово „скоєння” на „вчинення”. 4. У ч. 5 після слів „встановлення факту” замінити слово „здійснення” на „вчинення”. Після слів „або злочину” виключити словосполучення „кримінального злочину”	Стаття 25. Встановлення вчинення правопорушення За вчинення антигромадських дій, згідно з цим Законом, органи МВС України у межах своїх повноважень складають акт встановлення <i>правопорушення</i> відповідно до вимог Кодексу <i>України</i> про адміністративні <i>правопорушення</i>. Складений акт заноситься до спеціального реєстру структурного підрозділу МВС України за місцем <i>вчинення</i> антигромадського вчинку. Для встановлення факту <i>вчинення</i> порушення громадського порядку, або злочину можуть використовуватись відеозаписи, виконані апаратурою відеоспостереження під час проведенні спортивного заходу, зокрема футбольного матчу. Відеозаписи долучаються до складеного протоколу, підписаного компетентними особами органів внутрішніх справ і спеціалістом, який здійснював безпосереднє відеоспостереження
21	Стаття 26. Виконання застосованого покарання	1. У назві статі замінити слово „застосованого” на термін „призначеного”	Стаття 26. Виконання призначеного покарання

Продовження додатку Е

Окрім того, в проекті Закону України “Про безпеку спортивних змагань і запобігання насильству та неналежній поведінці глядачів при проведенні спортивних заходів, зокрема футбольних матчів” допущено орфографічні помилки, які пропонуємо усунути, зокрема:

1. У ст. 2 у визначенні працівники охорони замість словосполучення “нормативно-правовими” вживається – “нормативне-правовими”;
2. У ст. 5 у першому реченні між словами “такі, що” пропущений розділовий знак - кома;
3. У ч. 3 ст. 6 наявна тавтологія слів “діяльність”. Пропонуємо після слова “спортивну” виключити термін “діяльність”;
4. У п. 1 ч. 1 ст. 7 наявна тавтологія сполучників “та”. Пропонуємо замінити сполучник “та” після слова “спорту” замінити на кому;
5. У ч. 1 ст. 9 слово “місцві” замінити словом “міські”;
6. У ст. 13 після слів “Національний інформаційний центр” замість сполучника “і” поставити кому;
7. У п. 1 ч. 1 ст. 14 наявна тавтологія слів “забезпеченням”. Пропонуємо після слів “громадського порядку та” виключити термін “забезпеченням”;
8. У п. 4 ч. 1 ст. 14 термін “організує” замінити на “організовує”;
9. У п. 8 ч. 1 ст. 14 після словосполучення “футбольних матчів” пропущена кома;
10. У ч. 1 ст. 16 пропущений пробіл між словами “федераціями (асоціаціями)”;
11. П. 1 ч. 1 ст. 16 поставити не в родовому відмінку, а в знахідному і подати в наступній редакції “сучасний дизайн, експлуатаційну надійність та стійкість всіх будівельних конструкцій, надійної роботи інженерних комунікацій, мереж, протипожежних систем і засобів”;
12. У п. 3 ч. 1 ст. 16 замінити слово “наявністю” на “наявність”;
13. П. 4 ч. 1 ст. 16 поставити не в родовому відмінку, а в знахідному і подати в наступній редакції “загальну місткість споруди (стадіону), в тому числі кількість індивідуальних місць, місць під навісом, місць для осіб з обмеженими можливостями, журналістів, почесних гостей тощо”;
14. Частину речення П. 5 ч. 1 ст. 16 поставити не в родовому відмінку, а в знахідному і подати в наступній редакції “розроблену і належним чином затверджену стратегію забезпечення безпеки”;
15. 3 ч. 1 ст. 17 не треба виділяти пункт оскільки він один. В кінці цієї частини замість крапки з комою поставити крапку.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з навчальної та методичної роботи
Київського національного
університету внутрішніх справ
професор

В.Д. Сущенко

2010 р.

АКТ

**про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження
здобувача кафедри адміністративної діяльності
Мартишка Андрія Юрійовича в навчальний процес
Київського національного університету внутрішніх справ**

Комісія у складі начальника навчально-методичного центру, кандидата філософських наук, полковника міліції Андрєєва О.О., начальника докторантури та ад'юнктури, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника, майора міліції Сербина Р.А., заступника начальника кафедри адміністративної діяльності, кандидата юридичних наук, доцента, підполковника міліції Лошицького М.В. склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження здобувача кафедри адміністративної діяльності Мартишка Андрія Юрійовича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів» використовуються у навчальному процесі Київського національного університету внутрішніх справ під час проведення семінарських і практичних занять зі слухачами та курсантами при вивченні дисципліни «Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ» з наступних тем: «Сутність громадського порядку та адміністративно-правові

засади його охорони» (тема № 5); «Організація охорони громадського порядку під час масових заходів» (тема № 6); «Попередження і припинення правопорушень ОВС за окремими напрямками» (тема № 14); «Організація охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки в сучасних умовах» (тема № 7).

Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у навчально-методичних матеріалах з адміністративної діяльності ОВС, де в якості джерел рекомендовано такі публікації:

Мартишко Андрій Юрійович. Актуальні проблеми забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів /А.Ю. Мартишко // Забезпечення прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів внутрішніх справ України за сучасних умов [Текст]: Матеріали міжнар. науково-прак конф., Київ, 4 грудня 2009р./Державний науково-дослідний інститут МВС України, Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності Апарату Міністра МВС України, Київський регіональний центр Академії правових наук, Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда - Україна». -К.:ДНД і МВС України, 2009.-Харків: Права людини, 2009.-с.276-282.

Мартишко Андрій Юрійович. Поняття охорони громадського порядку та громадської безпеки та їх співвідношення / А.Ю. Мартишко // Новітні підходи до державотворення в умовах Європейської інтеграції (пам'яті професора Ю.І.Римаренка): Збірник тез Міжвузівської науково-теоретичної конференції.-Київ: КНУВС, 2009.-с.130-132

Мартишко Андрій Юрійович. Українсько-польська співпраця поліції щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 року / А.Ю. Мартишко // Митна справа -№5 (65), частина 2. вересень - жовтень. 2009с.-127-132.

Мартишко Андрій Юрійович. Забезпечення охорони громадського порядку та гарантування безпеки під час проведення спортивних заходів /А.Ю. Мартишко // Міліція України №9-10 (147-148) вересень-жовтень 2009:

Науково-практичний збірник Актуальні проблеми юридичних наук у дослідженнях учених №85-2009 с.-8 -12.

Мартишко Андрій Юрійович. Міжнародний досвід участі поліцейських підрозділів щодо забезпечення громадської безпеки і правопорядку при проведенні спортивних заходів / А.Ю. Мартишко // Підприємництво, господарство і право №2 (170) 2010.с.-39-43

Мартишко Андрій Юрійович. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів. / А.Ю. Мартишко // Митна справа -№1 (67), частина 2. січень - лютий. 2010.с.-233-239.

Члени комісії:

**Начальник навчально-методичного центру
кандидат філософських наук
полковник міліції**

О.О. Андрєєв

**Начальник докторантури та ад'юнктури
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
майор міліції**

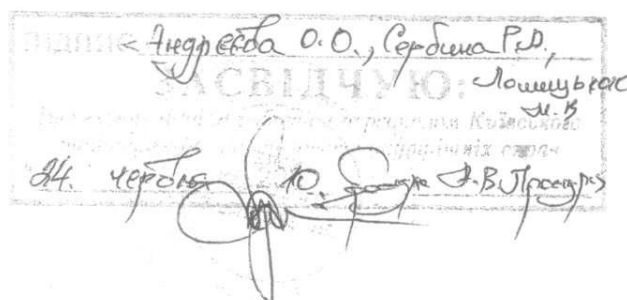

Р.А. Сербин

**Заступник начальника кафедри
адміністративної діяльності
кандидат юридичних наук, доцент
підполковник міліції**

М.В. Лошицький

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника УМВС України
в Кіровоградській області
полковник міліції

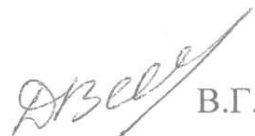

« 10 » 03 2010 р. **О.В. Шепелев**

Акт

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
здобувача кафедри адміністративної діяльності
Київського національного університету внутрішніх справ
Мартишка Андрія Юрійовича у практичну діяльність**

Комісія у складі заступника начальника – начальника СВ Ленінського РВ УМВС України в Кіровоградській області, полковника міліції Дрозд В.Г., заступника начальника – начальника штабу Ленінського РВ УМВС України в Кіровоградській області, підполковника міліції Чуй М.І., заступника начальника по роботі з персоналом Ленінського РВ УМВС України в Кіровоградській області, підполковника міліції Камінської Л.М. склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук здобувача кафедри адміністративної діяльності Мартішка А.Ю. на тему «Адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів» використовуються у системі службової підготовки та практичній діяльності працівниками УМВС України в Кіровоградській області.

Заступник начальника – начальник СВ
Ленінського РВ УМВС України
в Кіровоградській області,
полковник міліції

В.Г. Дрозд

Заступник начальника – начальник штабу
Ленінського РВ УМВС України
в Кіровоградській області,
підполковник міліції

М.І. Чуй

Заступник начальника по роботі з персоналом
Ленінського РВ УМВС України
в Кіровоградській області,
підполковник міліції

Л.М. Камінська

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : за станом на 1 грудня 2006 р. / із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 08.12.2004 р. – К. : Велес, 2006. – 48 с.
2. Аверьянов В. Б. Организация аппарата государственного управления : Структурно-функциональный аспект / Аверьянов В. Б. ; АН УССР. Ин-т гос. и права. – К. : Наук. думка, 1985. – 148 с.
3. Административная деятельность органов внутренних дел / под ред. докт. юрид. наук проф. А. П. Коренева. – М. : Щит-М, 1997. – 346 с.
4. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть общая : [учебник] / под ред. докт. юрид. наук, проф. А. П. Коренева. – М. : МЮИ МВД России, Щит – М, 1999. – 308 с.
5. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть особенная : [учебник] / под ред. докт. юрид. наук, проф. А. П. Коренева. – М. : МЮИ МВД России, Щит – М, 1999. – 455 с.
6. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : навч. посіб. / [В. Д. Сущенко, В. І. Олефір, С. Ф. Константинов та ін.] ; за заг. ред. Є. М. Моїсєєва. – К. : КНТ, 2008. – 264 с.
7. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : [підруч.] / під заг. ред. І. П. Голосніченка, Я. Ю. Кондратьєва]. – К. : Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 177 с.
8. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : [підруч. для слухачів та курсантів вузів МВС України] / за ред. І. П. Голосніченко Я. Ю. Кондратьєва ; Українська академія внутрішніх справ ; Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого. – К. : КМУЦА, 1999. – 178 с.
9. Адміністративне право України : [підруч. для юрид. вузів і фак.] / за ред. Ю. П. Битяка. – Харків : Право, 2000. – 520 с.

10. Адміністративне право України : [підруч.] / [за заг. ред. С. В. Швалова. – Одеса : Юрид. літ., 2003. – 896 с.
11. Акт проголошення незалежності України [Електронний ресурс] : прийнятий Верховною Радою України 24 липня 1991 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : [курс лекций] / Атаманчук Г. В. – М. : Юрид. лит., 1997. – 235 с.
13. Бандурка О. М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Бандурка Олександр Маркович. – Харків, 1994. – 158 с.
14. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України : теорія, досвід, шляхи удосконалення / Олександр Маркович Бандурка. – Харків : Основа, 1996. – 398 с.
15. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : [підруч.] / Бандурка О. М. – Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
16. Бахрах Д. Н. Административное право. Общая часть : [учебник] / Бахрах Д. Н. – М. : БЕК, 1993. – 724 с.
17. Бахрах Д. Н. Административная ответственность граждан в СССР / Бахрах Д. Н. – Свердловск : Уральский университет, 1989. – 202 с.
18. Бахрах Д. Н. Нормативная основа административной ответственности / Д. Н. Бахрах // Советская юстиция. – 1981. – №7. – С. 8–11.
19. Бахрах Д. Н. Советское законодательство об административной ответственности : [учеб. пособие] / Бахрах Д. Н. – Пермь : Перм. гос. ун-т, 1969. – 137 с.
20. Бахрах Д. Н. Меры административного пресечения / Д. Н. Бахрах // Административная ответственность и гарантии её законности. – Пермь, 1969. – С. 22–60.
21. Бессмертный А. К. Административно-правовые меры воздействия за нарушение общественного порядка : автореф. дис. на соискание науч.

- степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Теория управления ; административное право і процес ; финансовое право ; информационное право”/ А. К. Бессмертный. – Х., 1990. – 16 с.
22. Безсмертний Є. О. Деякі проблеми розвитку законодавства про адміністративний примус / Є. О. Безсмертний, А. Т. Комзюк // Концепція розвитку законодавства України : матеріали наук.-практ. конфер., (травень 1996 р). – К., 1996. – С. 120–121.
 23. Безсмертний Є. О. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються органами внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Теорія управління ; адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право” / Є. О. Безсмертний. – Х., 1997. – 20 с.
 24. Белой С. В. Таксономічні підходи до оцінювання складності оперативної обстановки в умовах можливого виникнення масових заворушень / С. В. Белой // Збірник наукових праць НА ДПС України. – Хмельницький, 2007. – № 39, ч.ІІ. – С. 8–11.
 25. Беляков К. І. Оцінка правоохоронної діяльності : теорія і практика / К. І. Беляков // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією : (теорія і практика). – К., 2004. – № 10. – С. 106–111.
 26. Битяк Ю. П. Административное право Украины (Общая часть) : [учеб. пособие] / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Х. : Одиссей, 1999. – 224 с.
 27. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : [конспект лекцій] / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Харків : Нац. юрид. акад. України, 1996. – 158 с.
 28. Битяк Ю. П. Адміністративний примус в Україні. Адміністративна відповідальність : [тексти лекцій] / Битяк Ю. П., Зуй В. В., Комзюк А. Т. – Харків : Ксилон, 1994. – 144 с.
 29. Битяк Ю. П. Переконання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність : [конспекти лекцій] / Битяк Ю. П., Зуй

- В. В., Комзюк А. Т. – Харків : Українська юридична академія. 1994. – 44 с.
30. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : [конспект лекцій] / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Харків : Національна юридична академія, 1996. – 160 с.
 31. Большая советская энциклопедия : [в 30 т.] / гл. ред. А. М. Прохоров. – [3-е изд.] – М. : Сов. энциклопедия, 1969– . – Т. 18 : Никко–Отолиты. – 1974. – 1346 с.
 32. В ході офіційного візиту Міністра внутрішніх справ України Юрія Луценка до Республіки Польща обговорено стратегію безпеки під час проведення Євро 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http// mvs.gov.ua](http://mvs.gov.ua)
 33. Варенко В. И. Организация охраны общественного порядка в крупном городе : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Варенко В. И. – М., 1994. – 341 с.
 34. Веремеенко И. И. Механизм административно-правового регулирования в сфере охраны общественного порядка [Ч. 1–2] / Веремеенко И. И. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1981. – 180 с.
 35. Веремеенко И. И. Опыт организации охраны общественного порядка / И. И. Веремеенко, Ю. А. Солоняков. – М. : ВНИИ МВД, 1999. – 146 с.
 36. Веремеенко И. И. Митинг, демонстрация, собрание ... / И. И. Веремеенко, В. И. Воробъёв, А. Ю. Якимов // Социалистическая законность. – 1989. – № 6. – С. 52–56.
 37. Взаємодія міліції з іншими правоохоронними органами у сфері забезпечення громадського порядку : метод. рек. / [В. В. Черній, В. П. Камінський, І. В. Коруля та ін.]. – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 28 с.

38. Взаємодія міліції та громадськості в Україні : з використанням досвіду діяльності поліції Великобританії : [навч. посіб.] / за заг. ред. А. Дж. Бека та О. Н. Ярмиша. – Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2001. – 213 с.
39. Візит делегації Вищої школи поліції Землі Саксонія-Ангальт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.univd.edu.ua>
40. Войцеховский А. В. Организация патрульно-постовой службы по единой дислокации / Войцеховский А. В, Додин Е. В., Голосниченко И. П. – К. : КВШ МВД СССР, 1982. – 88 с.
41. Голинський І. Як протидіяти футбольним хуліганам [Електронний ресурс] / Ігор Голинський. – Режим доступу : <http://www.vezha.org>
42. Голосніченко І. П. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : Загальна частина / Голосніченко І. П. – К., 1995. – 268 с.
43. Голосніченко І. П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття). Загальна та особлива частина : [посібник] / Голосніченко І. П. ; ДПА України. Укр. фінанс.-економ. ін-т. – Ірпінь, 1998. – 52 с.
44. Голосніченко І. П. Охорона громадського порядку на дільниці / Голосніченко І. П. – К., 1995. – 76 с.
45. Голосніченко І. П. Попередження корисливих проступків засобами адміністративного права / Голосніченко І. П. – К. : Вища школа, 1991. – 207 с.
46. Гомилко Е. А. Роль дежурных частей в управлении патрульно-постовыми нарядами / Е. А. Гомилко, Ю. М. Врублевский // Практика совершенствования охраны общественного порядка органами внутренних дел Украинской ССР / отв. ред. А. В. Войцеховский. – К., 1978. — С. 76–84.
47. Государственное управление : основы теории и организации : [учебник] / под ред. В. А. Козбаненко. – М. : Статут, 2000. – 912 с.

48. Готуємося до Євро 2012 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Федерації футболу України. – Режим доступу : [http://www. ffu.org.ua](http://www.ffu.org.ua).
49. Грошевий В. В. Удосконалення державного управління у сфері дорожнього руху та його безпеки / В. В. Грошевий, А. З. Дерех // Безпека дорожнього руху України : наук.-техн. вісник. – К., 1999. – № 3 (4). – С. 16–20.
50. Гулінков А. В. Просторова об'єктивізація відносин громадського порядку / А. В. Гулінков // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2006. – № 2(27). – С. 230–238.
51. Гусаров С. М. Адміністративно-правові засади управлінської діяльності Державної автомобільної інспекції України щодо забезпечення безпеки дорожнього руху : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Гусаров Сергій Миколайович. – Харків, 2002. – 183 с.
52. Декларація про державний суверенітет України [Електронний ресурс] : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
53. Деларю Ж. История гестапо / Жак Деларю ; [пер. с фр. Ю. А. Немешаева и др]. – Смоленск : Русич, 1993. – 479 с. – (Сер. “Тирания”).
54. Дементьев Н. В. Участие трудящихся в охране общественного порядка в СССР / Дементьев Н. В. – М. : Госюриздат, 1960. – 143 с.
55. Денисов Р. И. Административный надзор в сфере дорожного движения / Денисов Р. И. – М. : ВНИИ МВД СССР, 1982. – 270 с.
56. Додин Е. В. Административная деликтология / Додин Е. В. – Одесса : БАХВА, 1997. – 112 с.

57. Додин Е. В. Административная ответственность за проступки, подведомственные органам внутренних дел / Додин Е. В. – К. : КВШ МВД СССР, 1979. – 123 с.
58. Додин Е. В. Организация и формы связи участковых инспекторов милиции с трудовыми коллективами и общественными организациями в профилактике правонарушений / Додин Е. В. – К. : КВШ МВД СССР, 1988. – 87 с.
59. Додин Е. В. Основания административной ответственности / Е. В. Додин // Ученые Записки ВНИИСЗ. – М., 1964. – Вып.1 (18). – С. 68–81.
60. Додин Є. В. Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відношення / Додин Є. В. – К. : Вища школа, 1970. – 53 с.
61. Домашенко О. В. Організаційно-правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Теорія управління ; адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право” / О. В. Домашенко. – К., 1993. – 18 с.
62. Доненко В. В. Запобігання втратам серед особового складу органів внутрішніх справ під час виконання ними обов’язків з охорони громадського порядку : [навч. посіб.] / В. В. Доненко, Д. Г. Заброда. – Дніпропетровськ : Юрид. акад. М-ва внутр. справ., 2003. – 40 с.
63. Доценко О. С. Організація управління міліцією громадської безпеки в сучасних умовах : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 07 / Доценко Олександр Сергійович. – К., 2003. – 206 с.
64. Эксперти країн ЄС презентували програму діяльності Національних футбольних інформаційних пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://news.yurist-online.com/news/kmu/864/>
65. Ермаков К. К. Взаимодействие и координация в органах внутренних дел: [лекция] / Ермаков К. К. – М. : Академия МВД СССР, 1971. –24 с.

66. Еропкин М. И. Управление в области охраны общественного порядка / Еропкин М. И. – М. : Юрид. лит., 1965. – 215 с.
67. Еропкин М. И. Административно-правовая охрана общественного порядка / М. И. Еропкин, Л. Л. Попов. – Л. : Лениздат, 1973. – 328 с.
68. Еропкин М. И. Советское административное право. Часть общая : [учебник] / М. И. Еропкин, А. П. Ключниченко. – М. : Юрид. лит, 1979. – 311 с.
69. Євро 2012 буде проходити в Україні та Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.poshuk.mvs.gov.ua>
70. Євро-2012 повинно пройти налижним чином [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Федерації футболу України. – Режим доступу :
[http:// www: ffu.org.ua](http://www.ffu.org.ua)
71. Євро-2012 – серйозний виклик для правоохоронців // Міліція України. – 2008. – № 11–12. – С. 21.
72. Євро-2012 у фокусі польських ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.komitet12.org.ua>
73. Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема, футбольних матчів [Електронний ресурс] : 19 серпня 1985 року // Голос України. – 2001. – 11 грудня. – Режим доступу :
<http://www.rada.gov.ua>
74. Єгупенко В. В. Заходи запобігання та припинення адміністративних правопорушень на транспорті органами Державної автомобільної інспекції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Єгупенко Владислав Вадимович. – Харків, 2002. – 174 с.
75. Замовлення на проведення наукового дослідження за темою “Визначення науково-обґрунтованих норм залучення працівника міліції до

- забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів”: лист УМВС України в Полтавській області від 19 грудня 2006 р. №13/3499. – Архів УМВС України в Полтавській області за 2006 р.
76. Захаров В. Ф. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці рецидивної злочинності / Захаров В. Ф. – К.: Преса України, 2000. – 132 с.
 77. Захаров В. Ф. Актуальні питання адміністративної відповідальності за порушення громадського порядку в сучасних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 “Державне право та управління ; рядянське будівництво ; адміністративне право ; фінансове право” / В. Ф. Захаров. – Харків, 1972. – 32 с.
 78. Захаров В. Ф. Взаємодія органів внутрішніх справ з органами виконавчої влади, громадськими формуваннями по охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки / Захаров В. Ф. – К.: Преса України, 2000. – 36 с.
 79. Заходи безпеки під час проведення футбольних змагань : Польський досвід // Міліція України. – 2008. – № 11–12. – С. 20.
 80. Игитов В. И. О сфере правового регулирования в области обеспечения общественного порядка / В. И. Игитов // Вестник МГУ. Серия Х. Право. – 1964. – №2. – С. 40–44.
 81. Ильин Д. Д. Правовые и тактические основы охраны общественного порядка работников милиции / Ильин Д. Д., Колодкин Л. М., Коренев А. П. – М.: МВШМ МВД СССР, 1984. – 146 с.
 82. Карпюк Г. Чи готова українська міліція прийняти Євро 2012? / Г. Карпюк // Міліція України. – 2008. – № 5. – С. 14–15.
 83. Керівники української та польської спецслужб підписали угоду про співробітництво у рамках підготовки до Євро-2012 [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://www.vgolos.com.ua/politic/news/34245.html>

84. Коваль Л. В. Адміністративне право України. Загальна частина : [курс лекцій] / Коваль Л. В. – К. : Основи, 1994. – 154 с.
85. Ковальська В. В. Організаційно-правові засади діяльності міліції в системі правоохоронних органів держави : [монографія] / Ковальська В. В. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки. – Харків : Золота миля, 2008. – 504 с.
86. Кодекс України про адміністративні правопорушення : наук.-практ. коментар : із змінами та доповненнями за станом на 2002 рік. – Х. : Одисей, 2002. – 1040 с.
87. Козлов Ю. М. Научная организация управления и права / Ю. М. Козлов, Е. С. Фролов. – М. : МГУ, 1986. – 245 с.
88. Колонтаевский Ф. Е. Трансформация системы управления органами внутренних дел в сфере охраны общественного порядка / Ф. Е. Колонтаевский // Актуальные проблемы управления и правового регулирования деятельности органов внутренних дел : Труды Академии МВД России. – М., 1994. – С. 18–19.
89. Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підруч.] / Колпаков В. К. – Київ : Юрінком Інтер, 1999. – 733 с.
90. Колпаков В. К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка : [учеб. пособие] / Колпаков В. К. – К. : Украинская академия внутренних дел, 1993. – 80 с.
91. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції України : дис. ... доктора юрид. наук : 12. 00. 07 / Комзюк Анатолій Трохимович. – Х., 2002. – 408 с.
92. Коненко С. Я. Вдосконалення методики підготовки планів проведення спеціальних операцій, тактико-спеціальних та командно-штабних навчань, що проводяться правоохоронними органами України по боротьбі з тероризмом, ліквідацією наслідків надзвичайних подій та

- інших широкомасштабних операцій : [із досвіду поліції Німеччини] / Степан Ярославович Коненко. – К. : Знання України, 2007. – 52 с.
93. Концепція забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// mvs.gov.ua](http://mvs.gov.ua)
 94. Копотун І. М. Забезпечення охорони громадського порядку ід час проведення спортивних заходів : Методичні рекомендації / Копотун І. М., Ірхін Ю. Б., Саліта І. Г. – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2009. – 72 с.
 95. Коренев А. П. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть общая : [учебник] / Коренев А. П. – М. : МЮИ МВД России ; Щит-М, 1998. – 335 с.
 96. Коренев А. П. Административное право России : [в 3 ч.] / Коренев А. П. – М. : Щит-М, 1996– . – Ч. 1. – 1996. – 268 с.
 97. Коренев А. П. Нормы административного права и их применение / Коренев А. П. – М. : Юрид. лит., 1978. – 142 с.
 98. Корнієнко М. В. Роль органів внутрішніх справ України в охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки : [монографія] / Корнієнко М. В. – Дніпропетровськ : Україна, 2001. – 430 с.
 99. Корнієнко М. В. Управління силами і засобами органів внутрішніх справ при ускладненні оперативної обстановки в сфері охорони громадського порядку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Теорія управління ; адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право” / М. В. Корнієнко. – Х., 2000. – 22 с.
 100. Кузнецова Н. Ф. Уголовная ответственность за нарушение общественного порядка / Кузнецова Н. Ф. – М. : Госюриздат, 1963. – 32 с.

101. Куроченко І. О. Фізична культура і спорт : [інформ.-метод. довідник з питань фізичної культури і спорту] / Куроченко І. О. – К., 2004. – 1150 с.
102. Лазарев Б. М. Перестройка и государственное управление : организационно-правовые вопросы / Б. М. Лазарев. – М. : Знание, 1987. – 64 с.
103. Лазарев В. В. Правовые основы обеспечения общественного порядка / Лазарев В. В., Попов Л. Л., Розин Л. М.]. – М. : Юрид. лит., 1967. – 75 с.
104. Литвин М. Україна до Євро-2012 облаштує свій кордон згідно з європейськими стандартами [Електронний ресурс] / голова ДПСУ Микола Литвин. – Режим доступу : <http://euro2012.ukrinform.ua>
105. Співпраця між державами заради належного проведення Євро 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.baltic-ukraine.com.ua>
106. Лошицький М. В. Громадський порядок у вузькому (поліцейському) розумінні / М. В. Лошицький // Актуальні проблеми юридичних наук у дослідженнях учених. – К., 2001. – № 9. – С. 14–21.
107. Лукьянов В. В. Безопасность дорожного движения / Лукьянов В. В. – М. : Транспорт, 1983. – 157 с.
108. Львівська міліція на шляху до Євро-2012 // Міліція України. – 2008. – № 1. – С. 2.
109. Майоров В. И. Административно-правовые проблемы управления обеспечением безопасности дорожного движения : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.02 / Майоров Владимир Иванович. – Екатеринбург, 1997. – 387 с.
110. Мартишко А. Ю. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів / А. Ю. Мартишко // Митна справа. – 2010. – № 1. – С. 233 – 239.
111. Мартишко А. Ю. Актуальні проблеми забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення спортивних заходів /

- А. Ю. Мартишко // Забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів внутрішніх справ України за сучасних умов : зб. тез міжнар. конфер., (4 грудня 2009 р. м. Київ). – К., 2009. – С. 276–282.
112. Мартишко А. Ю. Забезпечення охорони громадського порядку та гарантування безпеки під час проведення спортивних заходів / А. Ю. Мартишко // Міліція України. – 2009. – № 9. – С. 8 – 12.
 113. Мартишко А. Ю. Запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням в умовах проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу 2012 року / А. Ю. Мартишко // Запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням в умовах проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу : зб. тез. Міжнар. наук.-теорет. конфер., (20 листопада 2009 р. м. Львів). – Львів, 2009. – С. 122–124.
 114. Мартишко А. Ю. Міжнародний досвід участі поліцейських підрозділів щодо забезпечення громадської безпеки і правопорядку при проведенні спортивних заходів / А. Ю. Мартишко // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – №2. – С. 39 – 42.
 115. Мартишко А. Ю. Поняття охорони громадського порядку та громадської безпеки та їх співвідношення / А. Ю. Мартишко // Новітні підходи до державотворення в умовах європейської інтеграції : зб. міжвуз. наук.-теорет. конфер., [пам'яті професора Ю. І. Римаренка], (4 червня 2009 року м. Київ). – К., 2009. – С. 130–132.
 116. Мартишко А. Ю. Українсько-польська співпраця поліції, щодо забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення Європейського футбольного чемпіонату 2012 року / А. Ю. Мартишко // Митна справа. – 2009. – №5. – С. 127 – 132.
 117. Матышевский П. С. Ответственность за преступления против общественной безопасности, общественного порядка и здоровья населения / Матышевский П. С. – М. : Юрид. лит., 1964. – 158 с.
 118. Мгновения в Берне [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : //pressing.net.ua pressing/menu/Tournaments/Euro-2008/](http://pressing.net.ua/pressing/menu/Tournaments/Euro-2008/).

119. Меморандум про співробітництво польських і українських міст [Електронний ресурс] : прийнятий 22 серпня 2009 р. – Режим доступу : <http://www.vezha.org>
120. Мета співпраці – безпека на Євро-2012 // Міліція України. – 2008. – № 1. – С. 1.
121. Методичні рекомендації з питань забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки під час підготовки і проведення масових заходів : метод. рек. МВС від 19.06.2005 № 10/7-3520.
122. Мікула Н. Оптимізація співробітництва з Польщею під час підготовки до проведення чемпіонату з футболу Євро 2012 [Електронний ресурс] / Мікула Н. ; Регіональний філіал НІСД у м. Львові. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/november08/20.htm>
123. Міленін О. Л. Правосвідомість учасників дорожнього руху : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Міленін Олександр Леонідович. – Х., 2001. – 200 с.
124. Моцик О. У 2009 році українсько-польська співпраця продовжуватиметься по висхідній [Електронний ресурс] / Олександр Моцик ; розмову вів Юрій Банахевич (УКРІНФОРМ). – Режим доступу : <http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=768020>
125. Настанова про дії органів і підрозділів внутрішніх справ щодо організації й забезпечення охорони громадського порядку і безпеки громадян під час проведення масових заходів та акцій [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 11.04.2005 р. № 230. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
126. Научная организация управления органами внутренних дел / под ред. Г. Г. Зуйкова. – М. : Академия МВД СССР, 1984. – 313 с.
127. Німецькі поліцейські бажають українським колегам витримки та доброї вдачі під час підготовки та проведення Євро-2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// mvs.gov.ua](http://mvs.gov.ua)

128. Новіков В. В. Адміністративно-правові основи профілактики порушень Правил дорожнього руху : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Новіков Віталій Вікторович. – К., 1997. – 197 с.
129. Обертинський О. МВС реалізує цільову програму безпеки ЄВРО-2012 [Електронний ресурс] / Олег Обертинський. – Режим доступу : <http://www.imzak.org.ua>
130. Олефір В. І. Охорона громадського порядку в сучасних умовах : [посібник] / Олефір В. І., Черній В. В., Лошицький М. В. – К. : НАВСУ, 2003. – 211 с.
131. Омаров А. М. Социальное управление : некоторые вопросы теории и практики / Омаров А. М. – М. : Мысль, 1980. – 269 с.
132. Організація управління в органах внутрішніх справ : [монографічне дослідження] / О. І. Коваленко, В. Д. Сущенко, Ю. Л. Титаренко, В. П. Філонов ; за ред. Ю. Л. Титаренко. – Донецьк : Донецький інститут внутрішніх справ при Донецькому державному університеті, 1999. – 154 с.
133. Павелко А. В. Організаційно-правові засади державного управління системою безпеки на футбольних матчах [Електронний ресурс] / А. В. Павелко – 17 с. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>
134. Панов М. І. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М. І. Панов, В. П. Тихий // Вісник Академії правових наук України. – Х., 2000. – № 3 (22). – С. 10–16.
135. Пахомов Г. А. Дежурная часть горрайоргана внутренних дел как орган оперативного управления : [лекция] / Пахомов Г. А. — М. : Академия МВД СССР, 1989. – 32 с.
136. Пахомов І. М. Радянське адміністративне право. Загальна частина / Пахомов І. М. – Львів : Львів. ун-т, 1962. – 294 с.

137. План забезпечення охорони громадського порядку на стадіоні “Дніпро” під час проведення спортивних заходів у 2007 р. / ДМУ УМВС України в Дніпропетровській обл. – Дніпропетровськ, 2005. – 28 с.
138. План забезпечення охорони громадського порядку на стадіоні “Метеор” під час проведення спортивних заходів у 2005 – 2006 рр. / ДМУ УМВС України в Дніпропетровській обл. – Дніпропетровськ, 2005. – 32 с.
139. План організаційних та практичних заходів щодо забезпечення охорони громадського порядку під час підготовки, проведення та після закінчення міжнародного футбольного матчу між командами “Дніпро” (Дніпропетровськ, Україна) – “Абердін” (Шотландія) на стадіоні “Метеор” 04.10.2007 / ДМУ УМВС України в Дніпропетровській обл. – Дніпропетровськ, 2005. – 11 с.
140. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : [підруч.] / Плішкін В. М. ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : НАВСУ, 1999. – 702 с.
141. Подоляка А. М. Адміністративно-правовий статус ДАІ МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Подоляка Анатолій Миколайович. – Х., 2004. – 204 с.
142. Положення про Єдину спортивну класифікацію України [Електронний ресурс] : затв. наказом Міністерства України у справах сім’ї молоді та спорту від 07 квітня 2006 року № 1088. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
143. Полуянов В. П. Система швидкого реагування на надзвичайні ситуації природного характеру / В. П. Полуянов, С. О. Кузніченко // Вісник Луганського ін-ту внутр. справ. – Луганськ, 1999. – Спецвипуск. – С. 130–139.
144. Помаскин В. Е. Административно-правовые средства охраны общественного порядка при проведении спортивно зрелищных мероприятий : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 “Государственное право и управление ; советское

- строительство ; административное право ; финансовое право” / Владимир Евгеньевич Помаскин. – М., 1985. – 21 с.
145. Попов Л. Л. Управление. Гражданин. Ответственность (сущность, применение и эффективность административных взысканий) / Л. Л. Попов, А. П. Шергин. – Л. : Наука, 1975. – 250 с.
 146. Попов Л. Л. Убеждение и принуждение в административной деятельности советской милиции : [учеб. пособие] / Попов Л. Л. – М. : УМК по ССУЗ МВД СССР, 1983. – 89 с.
 147. Посольство України в Республіці Польща. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua>.
 148. Поспелов Г. С. Программно-целевое планирование в управлении / Г. С. Поспелов, В. А. Ириков – М. : Прогресс, 1976. – 156 с.
 149. Про Рекомендації парламентських слухань на тему “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні [Електронний ресурс] : постан. Верховної Ради України від 17 квітня 2009 р. № 1292-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
 150. Поштар Є. Українські і польські правоохоронці спільно навчатимуться до Євро-2012 [Електронний ресурс] / Єва Поштар. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1786687.html>
 151. Представники МВС України вивчають європейське та польське законодавства для врахування його в Україні під час Євро-2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// mvs.gov.ua](http://mvs.gov.ua)
 152. Предупреждение дорожно-транспортных происшествий, возникающих по вине водителей : [метод. пособие] / под общ. ред. В. И. Жулева. – М. : ВНИИ БД МВД СССР, 1980. – 116 с.

153. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 1 грудня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 52.– Ст. 455.
154. Про антитерористичне забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс] : розпорядж. Президента України від 04.07.2007 № 136/2007-рп. – Режим доступу :
<http://zakon.rada.gov.ua>.
155. Про біженців : Закон України від 21 червня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 29. – Ст. 1292.
156. Про боротьбу з корупцією : Закон України від 5 жовтня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 34. – Ст. 266.
157. Про вдосконалення реагування на повідомлення про злочини, інші правопорушення і події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 04.10.2003 р. №1155. – Режим доступу :
<http://zakon.rada.gov.ua>.
158. Про внесення змін до Закону України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні” та інших законодавчих актів України : Закон України від 05.06.2009 р. № 1474-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 18. – Ст. 247.
159. Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України : Закон України від 26 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 29.– Ст. 397.
160. Про Генеральну схему планування території України, згідно з Законом України від 7.02.02. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon.rada.gov.ua>
161. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 9. – Ст. 342.

162. Про державний кордон України : Закон України від 4 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 5.
163. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 236.
164. Про деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс] : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 №502-р // Інформаційно-правова бібліотека ЕКСПРЕС – ЮРИСТ, липень 2007. – Режим доступу : [http:// mvs.gov.ua](http://mvs.gov.ua)
165. Про дорожній рух : Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 31.– Ст. 338.
166. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 51.
167. Про забезпечення охорони громадського порядку й безпеки громадян під час підготовки та проведення масових заходів [Електронний ресурс] : розпорядж. МВС України № 484 від 11.06.2005. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
168. Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : указ Президента України від 08.05.2007 р. за № 389/2007 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 6. – Ст. 11.
169. Про затвердження Галузевої цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс]: наказ МВС України від 20 березня 2008 р. № 133. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

170. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : постан. Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008 р. № 107 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 18. – Ст.482.
171. Про затвердження Настанови про дії органів, підрозділів ОВС, з'єднань військових частин внутрішніх військ, вищих навчальних закладів МВС в ліквідації масових заворушень [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 11 листопада 2003 р. № 1345. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
172. Про затвердження Порядку забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів : постан. Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 р. № 823 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 36.
173. Про затвердження Тимчасового положення про організацію служби спеціальний моторизованих військових частин міліції, військових частин спеціального призначення та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ МВС України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 5.07.2005р. № 521. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
174. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними : Закон України від 15 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10. – Ст. 62.
175. Про заходи щодо вдосконалення системи управління підготовкою та проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс] : розпорядж. Кабінету Міністрів України від 15.02.2008 № 292-р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

176. Про заходи щодо подальшого вдосконалення діяльності чергової служби органів внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 18.08.1992р. №485. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
177. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
178. Про міліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 20 грудня 1990 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
179. Про невідкладні заходи з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : указ Президента України від 21 липня 2008 р. № 641/2008 // Офіційний вісник Президента України. – 2008. – № 28. – Ст. 23.
180. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 16 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 15. – Ст. 73.
181. Про оголошення рішення колегії МВС України “Про стан професійної підготовки та безпеки особового складу органів внутрішніх справ України та заходи щодо їх вдосконалення відповідно до завдань Президента України з питань забезпечення належного громадського порядку та протидії злочинності в державі” [Електронний ресурс] : наказ МВС України № 759 від 21 жовтня 2000р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
182. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
183. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 385.
184. Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012року з футболу в Україні : Закон України від 19 квітня 2007 р. № 962-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 31. – Ст. 405.

185. Про пожежну безпеку : Закон України від 17 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 5. – Ст. 21.
186. Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів [Електронний ресурс] : постан. Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2025. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
187. Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 14.04.2004 р. № 400. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
188. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 6 квітня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 17. – Ст. 691.
189. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 23. – Ст. 176.
190. Про правовий статус іноземців : Закон України від 4 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 161.
191. Про правові засади цивільного захисту : Закон України від 24 червня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 39. – Ст. 488.
192. Про Прикордонні війська України : Закон України 4 листопада 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 7.
193. Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час проведення спортивних заходів : Закон України від 15 листопада 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 36. – Ст. 14.
194. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

195. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22 червня 2000 р // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 338.
196. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3809-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 14. – Ст. 80.
197. Развадовський В. Й. Адміністративна відповідальність за порушення норм, правил і стандартів, що торкаються забезпечення безпеки дорожнього руху : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Теорія управління ; адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право”. – Одеса, 1998. – 15 с.
198. Рейцер О. Є. Методи оцінки соціально-економічних збитків від ДТП / О. Є. Рейцер, І. Л. Кружильницький // Безпека дорожнього руху України. – К., 2003. – № 1–2 (15). – С. 36–38.
199. Россинский Б. В. Административная ответственность за нарушения в области дорожного движения : [постатейный комментарий] / Россинский Б. В. – М. : НОРМА ; НОРМА – ИНФРА – М, 2002. – 352 с.
200. Русско-украинский словарь терминов по теории государства и права / под общ. ред. Н. И. Панова. – Харьков : Рубикон, 1993. – 164 с.
201. Серегин А. В. К вопросу о понятии общественного порядка в советском государстве / А. В. Серегин // Труды Высшей школы МООП РСФСР. – М., 1963. – №8. – С. 246–260.
202. Серегин А. В. Административно-правовое регулирование советского общественного порядка : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук / А. В. Серегин. – М., 1965. – 22 с.
203. Серегин А. В. Сущность общественного порядка и общественной безопасности как объектов административно-правовой охраны / А. В. Серегин // Актуальные проблемы совершенствования охраны

- общественного порядка и общественной безопасности в условиях перестройки. – М., 1989. – С. 22–27.
204. Серегин А. В. Советский общественный порядок и административно-правовые средства его укрепления : [учеб. пособие] / Серегин А. В. ; Акад. МВД СССР. – М. : Акад. МВД СССР, 1975. – 194 с.
 205. Сіденко Ю. Г. Заходи МВС України щодо нормативно-правового забезпечення охорони громадського порядку під час проведення Євро-2012 / Ю. Г. Сіденко, Г. Л. Старенький // Співпраця поліції, органів адміністрації та місцевої громадськості задля забезпечення безпеки під час масових заходів Євро-2012 : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., (17-19 листопада 2008 року, с. Гута, резиденція “Синьогора”). – Івано-Франківськ, 2009. – 203 с.
 206. Скакун О. Ф. Теория государства и права : [учебник] / О. Ф. Скакун ; Ун-т внутр. дел. – Харьков : Консум , 2000 – 704 с.
 207. Словник термінів зі спортивного права / [уклад. А. Ю. Бордюгова]. – К. : Юстініан, 2007. – 144 с.
 208. Соціологічно-правові аспекти зміцнення службової дисципліни в органах внутрішніх справ України : навч.-метод. посіб. / [М. І. Ануфрієв, В. С. Венедиктов, О. В. Негодченко, В. О. Соболев, В. К. Шкарупа, В. І. Щербина]. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 164 с.
 209. Спільна декларація Президентів України та Республіки Польща щодо зміцнення співпраці між Україною та Республікою Польща у підготовці до фінальної частини чемпіонату Європи з футболу Євро-20[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/>
 210. Статут патрульно-постової служби міліції України : затв. наказом МВС України від 28 липня 1994 р. – К. : МВС України, 1995. – 226 с.
 211. Теория государства и права : [учебник] / под ред. А. М. Васильева. – [2-е изд.]. – М. : Юрид. лит., 1983. – 430 с.

212. Теория управления в сфере правоохранительной деятельности / [под ред. В. Д. Малкова]. – М. : Академия МВД СССР, 1990. – 321 с.
213. Тодоров І. Я. Співпраця України та Польщі : військово-технічний вимір [Електронний ресурс] / І. Я. Тодоров. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>
214. Туманов Г. А. Организация управления в сфере охраны общественного порядка / Туманов Г. А. – М. : Наука, 1972. – 177 с.
215. Туник Ю. Н. Административно-правовые отношения в сфере контрольно-надзорной деятельности по обеспечению безопасности дорожного движения : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Туник Юрий Николаевич . – М., 1992. – 220 с.
216. Українсько-польська співпраця у рамках підготовки до “Євро – 2012” [Електронний ресурс] : 26 лютого 2008 р. – Режим доступу : <http://www.voladm.gov.ua>
217. Ульянов О. І. Адміністративно-правовий захист міліцією прав громадян у сфері громадського порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 07 / Ульянов Олексій Іванович. – Харків, 2002. – 180 с.
218. Фахівці МВС України обговорили з французькими колегами європейські норми кодексу поліцейської етики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// mvs.gov.ua](http://mvs.gov.ua)
219. Хом’як Я. І. Становлення та розвиток органів Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України (1936-2000 рр.) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Хом’як Ярослав Іванович. – Львів, 2002. – 192 с.
220. Хропанюк В. Н. Теория государства и права / Хропанюк В. Н. ; под ред. В. Г. Стрекозова. – М. : Интерстиль, 2000. – 361 с.
221. Цвігун Д. П. Адміністративний нагляд органів внутрішніх справ у сфері забезпечення громадського порядку і громадської безпеки : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 07 / Цвігун Дмитро Петрович. – Київ, 2002. – 169 с.

222. Чирва А. Євро-2012: про безпеку вже зараз [Електронний ресурс] / Андрій Чирва // Урядовий кур'єр. – 2008. – 8 січня. – Режим доступу : [http:// antiterunity.org/ru/massmedia/ euro2012.php](http://antiterunity.org/ru/massmedia/euro2012.php)
223. Юридична енциклопедія : [в 6 т.] / [ред. кол. : Ю. С Шемшученко (відп. редактор) та ін.]. – К. : Українська енциклопедія, 1998 – 2004. – Т. 1: А-Г. – 1998. – 976 с.
224. Ярмачі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні : [монографія] / Ярмачі Х. П. – Одеса : Юрид. літ., 2006. – 336 с.
225. Carrot G. Histoire du maintien de l'ordre en France, de la fm de l'Ancien Régime a 1968 / Carrot G. – Toulouse : Presses de l'Institut d'Etudes Politiques.2 vol., 1984. – 637 P.
226. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms / December, 20, 1971 / Human right and the Police / By J Alderson. – Strasbourg Cedex : Council of Europe Pres, 1994. – 215 p.
227. Good Practice Guide to Officer Safety. – London : MPS, 1995. – 80 p.
228. International Covenant of Civil and Polotical Rights, December 16, 1966 / Human Right and the Police / By J Alderson. – Strasbourg Cedex : Council of Europe Pres, 1994. – 215 p.
229. Kriminalistic. – 1993. – №3. – S. 157–158.
230. Kriminalistic. – 1990. № 4. – S. 10.
231. Policing in a Democratic State. Instructors material / Drafted by Borys Shapovalov and Anatolyy Guseinov. – Sarajevo, 1999.
232. Resolution 690/1979 of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe: Declaration on the Police / Human Right and the Police / By J Alderson. – Strasbourg Cedex : Council of Europe Pres, 1994. – 215 p.